

**Protokoll hållet i Funäsdalen rörande utvidgning av Rutfjällets renbetesland
den 5 augusti 1886**

Kommitténs uppdrag var att avge förslag till de åtgärder som kunna böra vidtagas för att genom köp m m från enskilda förvärv av mark som syntes oundgänglig för utvidgning av de åt lapparna i Jämtlands län avsatta land, eller de s k renbetesfjällen, så att de under månaderna från och med maj t o m september erbjuder tillräckligt bete åt renarna.

Kommitterades förslag till begränsning av de områden utav Malmagen, Funäsdalen, Tännäs och Valmåsens skifteslag med vilka Rutfjällets skatteland anses böra utvidgas: Från lappskattelandets gräns vid Södra Fjätsjön och efter vattendraget till Norra Fjätsjön och Sicklingssjöarna samt efter ån till sjöarne södra och norra vattnena, från norra ändan av vattnen, där Myskelån infaller i nämnda sjö, drages en rät linje till Mesåbäckens inlopp i Mesåttjärn, varifrån gränsen går efter nämnda bäck till Rishögstjärn vidare över Storvålen till Tännäälvens utlopp ur Östra sjön, därifrån vattendraget följes till den punkt där gamla lappskattelandets gräns träffar Malmagens sjö.

**Protokoll hållet i Funäsdalen rörande utvidgning av Skärvaxdalens, Mittådalens,
Ljungris och Grönfjällets renbetesland den 9 augusti 1886 av kommitterade**

Vidare anförde lapparna att om de genom nu utfärdade lag ej ansågs vara tillerkänd rätt till vinterbete i Annåfjället och Lillfjäll, renskötsel för dem då vore i dessa trakter omöjlig, vadan alltså den begärda områdestillökningen under sådana förhållandena gagnade till intet, utan vore deras önskan att då förflyttas till annan trakt där lämpligt utrymme kunde finnas.

Vid de egentliga höstförflyttningarna emellan Mittådalens och Ljungris skatteland till lapparnas vinterstamål i Särffjället förorsakades däremot ingen nämnvärd skada enär denna bolder begagnade renvägen går från höger Rensvålen på gränsen mot Storsjöby över nämnda bys Messlingens, Särvsjö och Lövkläppens ägor över högsta höjden av landet å det s k Smolet, vilket består av ett platt nästan skoglöst land. Om lapparnas yrkande rörande renbete vintertid å Annå- och Lillfjäll inom Ljusnedals vägområde saknar kommittén fog att avge något yttrande.

Under besiktningens fortgång å byarna Messlingens, Särvsjöns och Storsjöägor, har lapparna framställt yrkande om, att erhålla ett vidsträckt sommarbetesland omfattande, inom Messlinge och Särvsjö byar trakten från Stöljefjäll det s k Smolet till lapparnas vinterbetesland Särvfjället, samt inom Storsjö område s k Högrensvålen och Lågvålen jämte en del av Lövkläppens ägor. Detta yrkande vidhölls sedermera under sammanträdet i Storsjö by. Härövan angivna trakt å vilken renar ständigt lärer förekomma hela året om, utgör lapparnas egentliga renväg ner till Särffjället höst och därifrån vårtiden. Då emellertid upplyst blivit, att vid dessa flyttningar aldrig någon skada tillfogats den bofasta befolkning, där ovannämnda renväg begagnats, vilket däremot otvivelaktigt skulle bliva förhållandet om dessa trakter skulle upplåtas till lapparnas fria disposition hela året om, anser sig kommittén med fäst avseende på dels nådigt lämnade uppdrag icke hava tillräckliga skäl att tillstyrka den begärda utvidgningen i synnerhet som det då även skulle bliva nödvändigt att åt lapparna förvärva dispositionsrätt över hela Messlinge, Särvsjö, Lövkläppen, Henådalen, Storsjö och Ljungdalens byar.

Kommitterades förslag: S k Gröndalen från Grönfjällets gräns vid Ösjöbacken, efter nämnda vattendrag till dess utmynnande i Ljusnan samt därifrån i rät linje över högsta Mittåkläpp till Mittån, varefter gränsen följer Mittåälv till dess densamma åter träffar gamla skattelandet ovan Messlinge bys område. Norra hörnet av Storsjö by genom en linje dragen från gamla råmärket å Kläppen till röset mot Tossåsens by och Hundhögs skatteland norr om Räfrasjön (?).

Protokoll hållet av kommitterade i Oviken rörande utvidgning av Tossås och Hundhögs renbetesland den 19 augusti 1886

Kommitterades betänkande: Tossåsens by, fyllnadsjord inom Arådalen, Östra Myren och Fastgårdens fyllnadsjordar samt trakten emellan skattelandets gamla gräns efter Dörrsån till Mantalsbodarnas kronopark samt vidare därifrån efter nämnda å till Marby sockengräns, varefter denna gräns följes upp till skattelandet.

Protokoll hållet av kommitterade i Hallen rörande utvidgning av Hundhögs och Tossås samt Sällsjö renbetesland den 19 och 23 augusti 1886

Kommitterades betänkande: För förstnämnda trakt skulle gränserna bliva desamma som för fyllnadsjordarna till Böle, Gärdsta och Marby prästbord, även vilka och mellan fjällgränsen belägna fyllnadsjordar även skulle komma att lösas, för den andra trakten skulle Sällsjöströmmen från Håckrens kronopark och ned i Sällsjön samt därefter södra stranden av nämnda sjö till Mörsils sockengräns och därefter den senare upp till skattelandet utgöra råskillnaden.

Protokoll hållet av kommitterade i Undersåker rörande utvidgning av Anariset och Tranris renbetesland den 22 augusti 1880

Kommitterades förslag: Fångåmon, Vallbo, Östra och Västra Vålådalen samt Skårsdalens byar. Observera att det här gäller sommarbete!

Ur kommitterades utlåtande den 13 maj 1887 till Konungen

Vida flera, än som förslagen upptaga, av dessa hmman och vilka nu till huvudsakligaste del innehava verkliga lappmarker, torde och med rätta böra föenas med skattelanden; men har kommittén i detta avseende strängt följt det nådigst lämnade uppdrag att endast föreslå sådana trakter, som för lapparnes behov anses oundgänglingen erforderliga.

Såsom sådana, ej i förslagen inbegripna, må här nämnas byarna Messlingen, Servsjön, Röningsås, Lövkläppen, Henådalen, Storsjö och Ljungdalen, vilkas inköp på samma gång därigenom åt lapparna beredes tillräcklig utrymme under varje tid av året, även innebure förvärvande åt staten av vidsträckta skogsmarker, som genom ändamålsenlig skötsel erhöi framtida ökat värde.

Protokoll hållet i Sunäs dalen, rör-
rande utvidgning af Ruttjeuets ren-
betesland den 5te Augusti 1846.

Närvarande:

Undertecknade Komiterade, samt
De Saimäs Lohier

Nämndeman Olaf Bergman i Saimäs och
Suvaktmästare i Björkleund i Sunäs dalen.
De Lapparne inom Ruttjeuet:

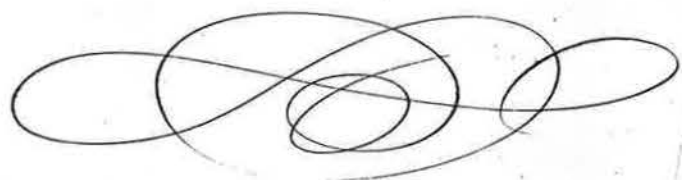
Lappmännen Nils Olofssons Rensberg och
Zoro Nelin.

Sedan Kongl. Maj:ts Kärige Bref af den 16^{de}
Juli innevarande, innehållande Komiteens
uppdrag att afgifva förslag till de åtgärder,
som kunna böra vidtagas för att genom
köp, expropriation eller leja från enskilda
de förvärfa sådana mark som dyntes
oundgängligt för utvidgning af de åt
Lapparne i Jernstens Län afsatte land,
eller de g.f.k. renbetesjueu, för att de
under månaderna från och med Maj
till och med September erbjöde tillräck-
ligt bete åt renarne, blifvit uppläst,
framställes till Lappmännen fråga,
hvilka Trakter af angrensande, enskilda
tillhörige Skattehemmans egor voro
för Renskötselns bedrifvande, under ofvann
omfrämde till erforderliga för att tilläg-
gas Ruttjeuets Skattelant.
Lappmännen begärde med anledning häraf

utvidgning med trakten från Korra Gätjön
till Bäckvåla, Myselåsen samt med till Morra
Wattne vidare derifrån norr om Björnvåla
och Storriken till Staumyra, Nälverås, Wers-
knävarne fram till Granåsen och östra
ändan af Malmagården, hvarefter gränser
skulle följa denna sjö i sträckning mot
Norrige. Lappmannen Rensberg fram-
höll dock att enahanda missförhållanden
emellan lapparne och de bofasta det
säkert komme att delvis förtjura afven
om denna utvidgning erhöles, emär
lapparne ej kunde hållas inom de
blifvande gränserna, men ombuden rå-
des att begära större utvidgning, dock
vore dets önskan att fö gränserna ut-
sträckt afven efter hela Rensdalssjön.

Vid detta lapparnes förslag erinrade
Stämmandemannen Bergman att Treven-
hemman N: 26 och 27 af Säms län,
nemligen Gätvåla och Lufvudsåkliga
egorne till Myselåsen samt N: 2 Torp
af N: 4 f. k. Karingårnarna, ligga inom
den föreslagna trakten förutom i Gätvå-
lavan, hvaraf dock några komme
att ligga i omedelbar närhet af blifvan-
de linien.

I Urgeödalen hade hemman N: 1 och
2 finska lufvudsåkliga snopsflåter och kom-
me denna trakt att helt och hållet

lämnade inom lappområdet.

Vidare anförande ombudet att han från tillförlitligt källa hört det i Björklundsdalen och Mysseldalen skulle finnas ymnigt reubete, och förklarade han, såsom sin åsikt att Ruttjelet vore tillräckligt för det antal renar som nu finnes samt bestred dess vidare utvidgning.

Ombudet Björklund: att till grund för det stora utrymmet som vid afvärningen tilldelats hemmanen i dessa trakter, legat sig till om nödvändigheten af att tilldelas jävovstrakter för tre eller olika ställen för hvarje hemman; och att dessa trakter ännu i bruk af befolkningen för föt gädd: att en del användes till kreatursbete ena året, andra året trädes detsamma, tredje året inbergas der växande gräs. Under sådana förhållanden bestred han att den basasta befolkningen skulle nödgas afstå någon mark för utvidgning af lappskatteländan och yrkade att Ruttjelets gränsmått bibehållas oförändrad, men tillade, för den händelse expropriation ifrågakommer af någon jord, att sådana trakter som derigenom kunde för jordägarna blifva svåra eller omöjliga att skata måtte med stöd af 14 § af expropriationslagen afves inslösas.

Beträffande den skada och de förtroendet som jordägarna lidit under många år

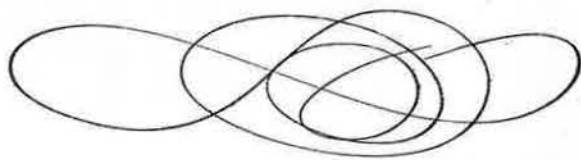
genom renas, förklarade ombudet att detta
skulle bli en ännu mycket förare om
gränserna för renbeteslandet flyttades ännu
närmare.

Ombuden anhållt att den mark som
kunde komma att exproprieras måtte
ferskilat skattläggas och från deras mantal
afdragas.

Stämman utvalde af Herr Ordföranden,
om genom bestämmande af en viss
gård lapparne kunde beredas råa till skog
fång och bete för sina renar i nu om-
rämnade område under månaderna från
och med Maj till och med September, förar-
de ombuden att sådana råa ej kunde erhållas
genom öfverenskommelse, om årlig afgäld,
tillförsel af lapparnas ant för stora jordrin-
gar i utvidgning.

Ombudet Björklunds anhållt om utskrift
af ett exemplar af nu förda protokollet.

Som ej något vidare under samman-
trädet förkom att anteckna, tilläts de
frågor att påföljande dag vara kommit
föraktlig under den berigtning, som
skulle företagas, dels med anledning af
de upplysningar och yrkanden som under
sammanträdet vunnit en tillförsel från
stämman, dels och tillförsel af protokollet
den 4de februari 1880 af en förändrad berigt-
ning i Rutpjävet, hvaraf framgår att

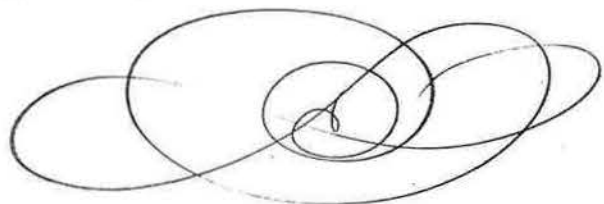

Sommarbete saknas inom större delar
af de områden, som tillhör Skattemyndigheten,
allena med undantag af en mindre,
frakt närmast sjön Malmåsen samt
de lapparne i öst för lämpliga stiplatur
vanligen vistas inom angränsande, en-
skilda tillhöriga marker.

Sockenombuden beordrades af den kungliga
att under berigtningen närvara för de öfriga
de samma anseende såsom nödvändigt.
Ned 6te Augusti.

Berigtningen o marker började i närvaro
af samtliga ombuden med undersökning
af de frakter, som äro belägna från Norra
Gjätjön till Bäckwäla, Norra wätnen,
och Myshelåsen. Deras befanns en
mindre frakt emellan Norra Gjätjön
och Sjöklingsjöarne, samt efter Södra
wätnen bevärt med gles tauskog, mark-
ken grynig, men afverdragen med riklig
rennessa, hela trakten innefattande
Bäckwäla, upp mot lappmarkens gränser
befanns i det närmaste skogslös med und-
antag af några dalar vid Gjätsdalen.

Öfver Myshelåsen växte någon tall och
gran, samt emellan Tärnåsen, lapp-
markens gränser, Koringåsen och Storkän-
nen till Norra wätnen, dock förekomma
inom denna frakt vidsträckt, kala men
för renarne lämpliga fjellmarker, till.

gång o. bite för kreatur äfvensom Ängs-
stättens lägenheter och myrstätter, syntes, i au-
märket af föga värde. Det jordbruket
som bevägras o. här inom Belägna Torps
och hemman, nemligen Gårdalen, Mjöl-
åsen och Kärnsjöarne, sakna all betyd-
se och är ej maktig någon utveckling o.
något fädesodling här för omöjlig och tve-
gång å odlingsmark nästan ingen. Her-
emot lämpas sig trakten för renbete och är för mycket mera behä-
lig för lopparne, som angränsande. Trakt
af Ruttjernet befinnes vara i hög grad
grutig och oändlig, hvarjämte sommar-
bite der helt och hållet saknas.

Den 7de Augusti.

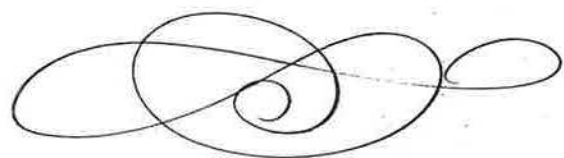
Från ändan af Norra wättnen mer emot
Raskvålen sträcker sig en med lau och något
djörk gles bevärd fjellans, därefter vidto-
ga fullkomligt kala fjellar, omfattande
hela trakten norr om Storvålen samt Stora
delen af Uggödaleu mer mot Östra Gjöu,
der en smalt fjörvälle förekommer,
efter nämnda fjö samt Tennæf. Från
Östra Gjöu efter Tennæfjön samt upp mot
Malmågen befinnes en med aferrigande
djörkskog bevärd bätte, afvån hvilket li-
kalades kala fjellar omedelbart vidtaga.
Inom dessa vidsträckt trakter, hvarst
afvån någon obetydlig myrstat beagnas

af hemmans innehafvarne, för nämligen
i Uggödal, men hvarist fyrmåntigast kre-
atursbete i den g. k. Tennalen, äfven som
Malmaegården kan vara af något större
värde, hvar hvarne haft sina ständiga
wä och sommarviken sedan långliga
tider tillbaka samt gifte der tiotal af
nu, hvarom och de för sådant ändamål
uppförd högar och stängsel böra vittna.

Med undantag af beteslandet: Tennalen
synes det Komitén, som skulle dessa
trakter vara för den befasta befolkningen
värdefulla, hvarmot hvarne som man
egna områden sakna tillräckliga wä-
och sommarviken, deraf äro: största be-
haf.

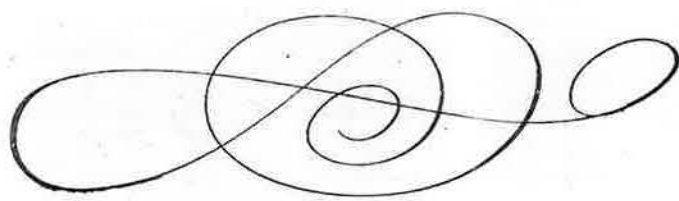
Betänkande:

Thurs Ruffjens Skatteländ enligt Konun-
gens Befallningshafvandes: Huset Överinsp.
Nålag den 18de December 1855 innefattas
en areal af 4 minner, så 84,540 tunnland
14 koppeländ, för har det dock otvifvelaktigt
framgått af verkställda undersökningar att
vid dess afsättande icke alla betingelser
för renskötsel bedrifvades inom dess grän-
ser under hela året derwid blifvit tillgodssett,
ty dess saknas dessa trakter lämpliga beten
för wä och sommar åt rensdjörarne, der
måtes af den frärlighet för tillgodsörande
af gårdar, der de finnas, enär i allmänhet

alla tillgränsande, med skog bevädd trakter äro
vid afvateringen gränskarna och tillagda samma-
na. Detta har äfven mera framgått under
komitéens undersökningar af ofvann omnämda
områden, hvarvid o. flera ställen påträffats
äldre beväddade lappvannar, som nu ligga o.
enkelt mark. Såväl af lapparnas som
af lokenombudens yttranden inhämtades
äfvär äfven de förra med sina renhjordar
nu under hela vintern och sommaren
hålla sig inom de trakter, med hvilka lapp-
skatteländet nu afgränsas blifva utvidgade,
hvarjorutan lapparna, för att kunna till-
godgöra sig egna lämpliga betestrakter, ofta
äro nödsakade att vissa tider uppehålla sig
i omnejdhet af byarna, såsom vid
Malmågen, Karingö och n. ställen. Att
äfven förhållandet skola framkalla tvister
och missämbel emellan den bofasta och lapp-
pen, är icke tvifvelaktigt, samt har för öfrigt varit
föremål för ständiga klagomål och besvär
hos ortmyndigheterna.

Det förslag till reglering af lappjaktens om-
råde som Komitéen har arat afgifva emne-
stället visserligen några mindre trakter utaf-
ver hvad lapparna själva begär. Men
såsom ett viktigt motiv här för en dock
anföras att, naturlig begränsning genom
vattendrag eller bergskrydder dervid varit
afgörande, i synnerhet som äfvär lapparna

afgifva ansett den af dem öskade gränsen
blefve mindre betryggande för godsägarna
under rentetets begagnande derstädes.

Det öskade område som Komitén föreslår
ad ock af föga värde för jordägarna
med undantag af födra gårdar af Tenn-
delen som begagnats såsom betesland.
Komitén har dock måst taga hänsyn
till, att lappskattelands nuvarande gräns
redan är dragen i omedelbar närhet
af dessa trakter och att offtänliga anse-
ningar till trakter förträdess vis derstä-
des förkomma. Med skattelands ut-
sträckande ned till vattendraget, hvarest
lapparna ock hafva behof, blifva dessa
frärlighets förhållanden ofhjelpa. Har
så ej heller enligt Komiténs förmanande
fråga om att afhända hemmansägarna
någon för dem oafvisligt behöflig trakt,
de offtora och vidsträckt marker som än
dock blifva helt och hållet oberörda af
nu ifrågasatt reglering är mer än till-
räckliga.

Emot den af oss uttalade åsigt har om-
rådet i Björklund i jordägarnas vägnar
efter gammalträdets insätt fördriflig för-
trätt med anseende att densamma må
för att följa förordningen och ad af följande
lydelse:

" Den Herras Skogsinspektören och Råd.

Læren L. J. Tigerhielm, Lörste Landtmätaren
H. W. Johnson och byf. Kappfogden A. Suur.
Fogd af Kongl. Majt. äro intressda att under-
söka om behöfvet af utvidgning af Kap-
parnes område, för renbetes rätten inom
Jämtlands län. (M. i Storåsen).

Beträffande Rattfjellens renbetes område.
Sedan undertecknad, äfvensom jordegarne inom
Tämmäns Län, nu blifvit i tillfälle genom-
läsa den under innevarande år utfärdade
Kapplagen, hvilken först erhöles vid sam-
manträdet i Tunnas dalens Högstjfraregård
den 3de dennes, så undertecknas, som vid
nämnde sammanträde var ombud för
jordegarne, som hafva flera egos grän-
sar i detta förenämnda område, för dessa
jordegarers sakning, med stöd af 19de § för-
beredd lag wärfamts afgifva den bestä-
mde protokoll om Kapparnes oblyga anspråk
att bekomma större eller mindre andel
af de boskaps ägendom för föda gifva i Tämmäns
i Tännadalen.

Of de undersökningarna vederbörligt tid efter
annan anställt, rörande de stridigheter, som
emellan den boskaps rike renegande befolk-
ningen i ena sidan och Kappar och Renegare,
i andra sidan en långre följd af år varit
rådande, och af hwad som vid förberörde
sammanträde blif anfördt, är fullkomligt
öfverlagadt haru Kapparnes och Renegarnes

renas gjort skada för de bofasta väsende
gröda och bergart till; förträdorvis för begge
sidor om ä: Sämdalen. Och skulle nu,
såsom lapparne begärt renbetesgränser flyt-
tas ända in för granbuskåsen eller och
direkte ned till Sämdalsfjorden och vidare,
eftersom Sämdalen upp till Malmagsfjorden,
vore detta icke alenast en fränkänna,
största delen af Sämdalens lapparnas
deras uteläuter, jävovraas och bitesmarken
för goda sidan i Sämdalen, hvilket att de
skulle för väl behöfva om de skola kunna
na icke för jordbruk och goda sidan derför,
utan afvea hvad warre vore, nemmligen: sedan
renarne kommit in för goda sidan om Sämdalen,
ä, skulle det blifva för lapparne, andelas
omöjligt att behålla renarne för denna
sidan om ä utan att de skulle göra skada
för de bofasta städer och jävovraas som
för norra sidan i Sämdalen gränser ned
till förberörde, ä, och så skulle den ydare
villan blifva varre än den förre för väl
för lapparne som för den bofasta befolkning-
en, af de rättgångas som deraf blifve en
föjd.

En del af jordgarne, har nu rent ut sagt
att om något af deras område för södra sidan
i Sämdalen tagas, såsom för allmänt behof
och lemnas till renbete, så förankas de deraf
öfvergifva för jordbruk och emigrera, emedan

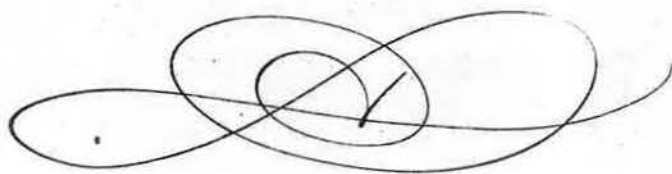
SS

de anse at Jämsö, nog kan vara en na-
turlig gräns för papperet, men ej någon
praktisk gräns emellan de bofasta egar,
ställen och jäbodar och ö ena och betande
renhjordar för andra sidan om ån. ~~.....~~

Anhålls ödmjuktigen at detta anförande
lägges till handlingarna. Med största höj-
aktning. Jämsö den 13 Augusti 1886.

J. Björklund.

Med deruti anföras skäl emot at grän-
ser för de områden, inom hvilka renbetes ställen
komma at tillåtas under Maj - September
månader, drages ned till Jämsöälvens vatten-
drag, nemligen at renarne ständigt göra
skada för bofastes växande gröda och ber-
gaas jorder i dessa trakter, torde vria anföras
at just dessa omständigheter tale för önskvärd-
heten af at ernå en naturlig begränsning,
egnad at verkfamt undersätta lapparnes be-
nöden med öfvervakande af deras renhjordar.
Ingen lär väl oimkintrvis kunna bestrida
at de stora vattenen Östra sjön, Jämsöäls-
sjön och Malmagssjön samt deremellan fly-
tande vattendrag just i detta afseende ha
största betydelse. Ty om lapparne, under
den tid bete inom dessa trakter begagnas,
välja sina boplatser emellan ofrua omförmällda
sjöar och de i tillfälle at just ständigt skada
ö andra sidan vattenen belägna egor, hvilka
och genom detta läge hafva det jämförelsevis

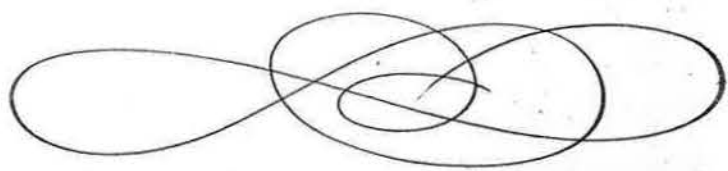

första värdet. I öfrigt förtjenas skriftelsen
intet bemötande.

Förslag till begränsning af de områden
utaf Malmagen, Linnäs dalen, Fämnäs och
Walmårens skifteslag med hviika Rutt-
sjölets skattelands anses böra utvidgas.

Från lappskattelands gräns vid Södra
Ljätjön öfver vattendraget till Norra Ljät-
jön och Lickingsjöarna samt öfver de
Ljätjöarna Södra och Norra wätterna, från
Norra ändan af wätterna, der mystelån in-
faller i nämnda Ljö, drages en rak linie
till Mesöbäckens utlopp i Mesöfjerru,
hvarifrån gränsen går öfver nämnda bäck
till Rishöfjerru vidare öfver Storråden
till Tennasjörens utlopp i Östra Ljön,
derifrån vattendraget följes till den punkt
der gamla lappskattelands gräns träffas
Malmagens Ljö.

Wid upprästande af detta förslag har det
rike undgått Komitens uppmärksamhet
att en mindre trakt belägen emellan Högvä-
lens by och föreslagna gränsen bliver öfrig
och hviika trakt ej med någon fördel
förde kunna brukas till afren uppräknade
hemman. Skulle med anledning häraf
Staten blifva nödsakad att densamma in-
lösa må betesrätt för renarne derinom
medgifvas för lika län som i den till ut-
vidgning af skattelandet föreslagna trakten.

Principen inom den betydande areal af Samnas
Söken förn innefattas uti nu framställda
förslag lärer emot delegarnes uttalade protest
rikt komma att Lapparne förvärvas för an-
nat så än att Staten med tillämpande
af expropriationslagen intöser trakten.

Såsom förberedande åtgärd till denna
förrättning blei dock nödvändigt i anse-
n de till nu upprättade kartors otillförlit-
het att gränserna för området der desamma
icke följä vattendrag eller redan förut
bekantliga rådjurs utstakas samt att
uppmätning med 1:1000 i skala 1:20000 del
tid och ort som afvax

H. Pijerriem

J. W. Jönsson & Sten Jönsson

L.

Protokoll hämt i Länsdalen rör
rande utvidgning af Skarvadalen
Mittådalen, Hjungvis och Grönfjäl-
lets renbetesland den 9 Augusti
1926.

Närvarande:

Undertecknade Komitérare.

För Hjämsedens Bruk:

Herr Brukspatron V. Larup.

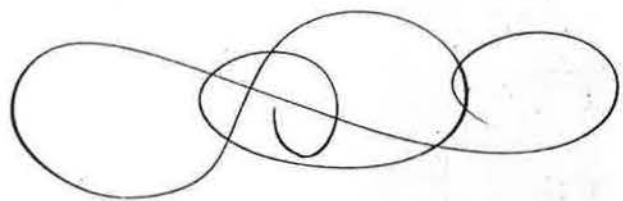
För Sämsås Socken:

Hemmansegaren Eric Kristiansson i Länsdalen.

För Lapparne inom Mittådalen Hjäms:

Lappmännen Jon Larsson och Jon Jakobsson.

Födan R. Maj. Majors Rådiga Brev af den
16de Juli innevarande år, innefattande Re-
nbetes uppdrag att afgifva förslag till de
åtgärder, som kunna vara vidtagas för att
genom köp, expropriation eller lega från
enskilda förvärfa sådan mark som be-
traktas oungämplig för utvidgning af de åt lap-
parna i fjärrtland lån afsläta land, eller de
f. k. renbetesfjällen, så att de under måns-
derna från och med Maj till och med Septem-
ber erhålla tillräckligt bete åt renarne, blif-
vit uppläsd, framställes till Lappmännen
fråga, hvilka trakter af angrensande, enskil-
da tillhöriga skattehemmans egor voro för
renskötselns bedrifvande, under afse på om-
förmåda till erforderliga för att tilläggas
Skarvadalen, Mittådalen, Hjungvis och

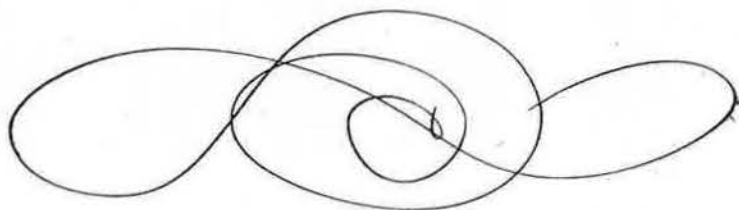

Grönfjellens renbetesland.

Lappmännens begärde, under förmedling af Mittådalen skattelands vore otvivelaktigt samt gånne. Nog jemte beteland under Maj, Juni och September månader, att de trakter för hvilka de förut vistats måtte tillåtas med den del af iunder års medels Bruk hörande J. K. allmänning, som sträcker sig från Mittöklippen efter mitt ut till det ställe der samma ej efter sträffas deras skattelands, wid wägen emellan Lennåsdalen och Gjungdalen. Ly en stycke ofrån egorna till Myslingens Ly, dock uttryckte lapparne den åsigt att de genom allenast denna tillökning icke skulle blifva i stånd att gkydda till bruket hörande, utanför belägne ängar, beteland och inegor från intrång af renarne, synnerligast wår och höstetid.

Widare anförde lapparne, att om de genom nu utförade lag ej ansågos vara tillräckligt råa till vinterbete i Annsjöfjället och Luggjö, pensköttes för dem då wore i dessa trakter omöjlig, bradau också den begärda områdes tillökningen under sådana förhållanden gagnade till intet, utan wore deras önskan att de förflyttas till annan trakt, der lämpligt utrymme kunde finnas.

Lörd sammanträdet hade lappmännens Anders Larsen Wey, som besitter Grönfjället

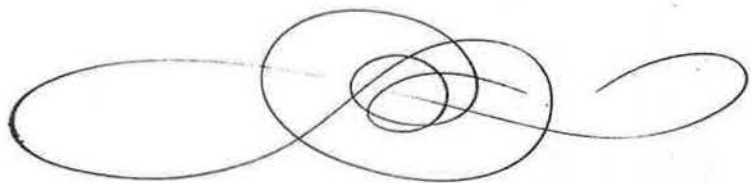

frågat, att detta som i alla afseenden vor-
re aut för inkränkt mätte liuökas ej
allena med den f. k. Grönalen af Ljusne
Lars Bruks ägor, från Öjöväiken till Må-
skläpp, utan äfven med till Malmagens
by hörande fjellmark, benämnd Kolen,
sträckande sig ned mot Malmagen och
Rutjeut samt norska gränsen. Dessa
trakter, hafva såkligen afses för vår-
och sommarbete.

Ordbudet Eric Kristiansson bestred detta
yrkande i hvad det afsåg Sundsdalen och
Malmagens gemensamma område, emer-
den byamännen hade en yttre mängd vår-
delar slätt runot om Kolen, hvilken slätt
gjemte bete dessa byar anse sig ej ha-
na undvara.

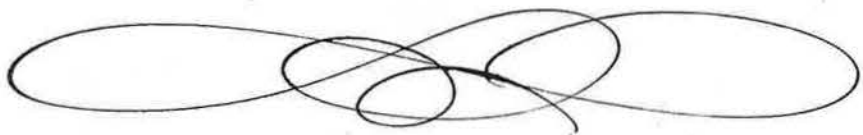
Bruckspatron Larup anförde det han ej
tillät kapparne att ens vintertiden vistas
med sina renar i hans ägor och åberopade
till grund därfor Kong Majts bref rörande
afviteringen inom Jemtlands och Nerjedalen
samt inlemmar, på anmossan af Herr
Ordföranden till anförande till protokollet
skriftligen, följande:

"P. M. No erfarenheten visar, att de trakter
som här för nyare tider blifvit upplätta
till renbete icke erbjuda tillräckligt utrym-
me; helst de till kapparne afsedda marker
till större delen upptages af bopastens rens,

der till kommer att renbeteslandra redan nu lig-
ga våra odlade skatteegor aut för när, för
att haffarne förklara, att de med bästa
vilja icke kunna afhäva renarne deri-
från; för torde det ligga klart i dagen, att
den nu föreslagna utvidgningen mfrå
dessa våra egor nödvändigt måste, att
ytterligare, öka de redan befintliga olä-
genheterna.

Betydliga slätter skule derigenom kom-
ma att beräfnas skattehemmanen, och
som hemmans bestånd just är betingadt
af dessa slätter, för ligger det äfven klart
i dagen att sådana hemmans värde skule
blifva af föga betydelse, om slätterna gö-
förlorade och intrånget af renarne, att
ytterligare, undertänas. Redan nu hafva
renegarne tagit en mycket stor del af vå-
ra skatteegor i besittning och de myn-
digheternas numera uppi gjord ansökan
förvägra handräckning för att återtaga och
till egarna återställa sålunda i besittning
tagna egor, och nya lagar rörande ut-
vidgas rån till renbete icke är af beska-
fenhet att kunna medföra någon bättre-
niti nu, råande olyckliga förhållanden; för
kan jag icke frivilligt lemna bifall till
att vara hemman skola styckas och de nu,
råande, olyckliga förhållanden göras ännu
olyckligare.

Snarare, förkommer det mig att gkäl äro
för handen att denna trakt, för grund af §
19 i lagen rörande utvidgad renbetesrätt,
för framtiden förbjödes till renskätsel.

Wih. Larup.

Som ej något vidare, under sammantret.
Det förkom att anteckna, Ljusöds Lapparne
att påföljande dag vara Komitéer påjaktlig
under den besigtning, som skulle göras,
dels med anledning af de uppgifter som och
yrkanden som under sammantretet van-
nits eller blifvit framställda, dels och till följd
af protokoll den 4de Februari 1880 af
föräldras besigtning i Mittödalens, Sked-
vaxdalens Skattefjell.

Styrelseombuden Lemnades afven tillfälle att
under besigtningen närvara för för vida
de yttre ansåg förbehåll nödvändigt.

Den 10de Augusti.

Besigtningen i marken började, i närva-
re af Lappmännen Jon Larsson och Jon Jakob-
son hvaremot Styrelseombuden stulles,
med undersökning af den s.k. Grönöalen:

Öfvan Ösjöbäcken, som till en del utgör
gräns för Grönfjellens Skatteländ, vidtager
Ljusnedels Bruks egot för södra sidan om,
Ljusnas län som öfvan för norra sidan,
bildande en nära rektangulär figur, en-
skjuten mellan sistnämnda Skatteländ
och Mittödalen. Här finnes endast be-

läget ett mindre torp hvarjenns ängar och
grässlägenhetes samt betes marker synbarligen
vordit vida färre beskaffenhet än redan för
i Hjäsmans ödel. Tillgången i skog torde för
släppornes behof för anses tillräcklig, ~~och~~
nämnligen den begärda trakten Långgöskas-
teländet, och utgöras uteslutande af björk-
Adalen är här förefritt trängre samt
omgifven af starkt flutande, kala fjell-
fjodor.

Den 11^e, 12^e och 13^e Augusti.

Besiktigades den del af Hjämsöns Bruks
marker som äro belägna norr om Hjämsö-
nes till Annöfjellen samt öfver Kappre-
fter Mittöfven och gränsen mot elles-
lingens län. Med undantag af den
egentliga dalgången, efter Hjämsö, hvil-
ken från vattendraget sträcker sig till
en bredd af något mer än $\frac{1}{4}$ mil samt
en trängre dalgång efter Mittöfven utgör
hela detta sidsträckt land en stor nästan
skogslös, kalferrad fjellplata der dock
något björkskog förefinnes ner mot Annö-
fjellen. Gränsen för Mittödalens skattelands-
deremot synes vara förlagd helt och hållet i
de kala fjellarne.

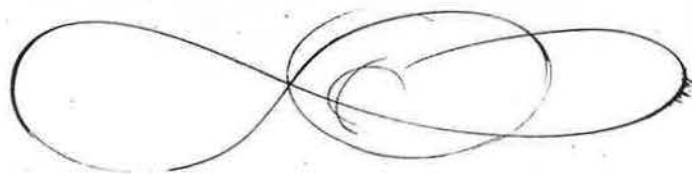
Väntas inga ängsmarker, hvarken ä ängar
eller myrslätt förefinnes utom i Mittöns dalgång,
hvarvid flera jäbodrallar, hvilka nu dock till
storre delen synes vara afvergifna, för längre

tid sedan blivit anlagda. Kreaturs bete är
äfvenledes af mindre god beskaffenhet och
synes hela trakten undantagnares nämnda
dalgång för jordbrukarna onyttig, hvaremot
hopparne. Conckligen deres torde hafva stort
behof för renskötseln.

Hopparne utvisade att renarnes strå-
väg från fjellarne mot norska gränsen
stade brukade gå på denna fjellplata
mellan Mälöf och Jämsnau öfver j. k.
höjdet och ned mot Annofjellens färd
förklarade, att från deras fjellplatser inom
egna marker det vore omöjligt att förhin-
dra renarne från skadegörelse förnämlig-
ast i Jämsnau, att en väsentligt hui-
der för dem äfven utgjorde den under vi-
sa tiden af våren och sommarens strida
och vattenrike Mälöf, öfver hvilken de då
icke utan svårighet och omvägar kunde kom-
ma, att inom egna marker ej heller fun-
nos en sådan naturlig dunnad stråväg för
renarne, och att dessa vanligen från vidsträckt
ta trakter just sökte sig hit emellan Jön-
tidigt för våren här går bort, lemnande
tillgång för bete. Vid inträffande, hård
och ogynsam väderlek i fjellens närma-
re Norska gränsen brukade och renarne
i stora hjordar sträffa ned till dessa mar-
kar. Samt kunna härifrån icke förhindras.
Såsom enda utvägen att på deras färd

i någon mån afhjelpa denne olägenhet af-
fåga Rapparene att åt dem borde beredas fä-
skatens föder om Mälaren, Norr och Söder om hög-
fjället samt föder om Mälarekläppen.

Ämmödalen och trakten mot Meplingens by
utgjordes och delvis af skoglösa fjellmarker,
och myrtrakter. Ned mot sjön Meplingen
börjar något barrskog förekomma. Vid
Mälarefvens inlopp i Meplingen eger byn
ej obetydliga flätor i hvika renarne hö-
stet förutom bruka förstöra bergatt föder
och anförva Meplingens byarna att afven
i andra trakter af deras egor betydliga
skador af renarne årligen orsakades höstet.
Från Meplingens by fortsattes besigtningen
i markerna nedan Stäljefjället, mot Serp-
sjön, hvarvid öfverallt inom, för väl Me-
plingens som Serpsjö egor nu påträffades
renar i större och mindre flockar, spridda
i hela trakten. Här vidtogas i början
gles men sedermera något tätare barrskog.
För gränsen mot Åre, hvarjörutom björk-
skog öfverallt förekom. Efter ödalarna
ranot omkring Norra Serpsjön funnos
vidsträckt slättlägenheter i hvika föder
nu delvis bergats i hälsjö, men anmärk-
tes att hvarken lador funnos ej heller
stängsel anbringats omkring hälsjö och
höstet. Öfrigt anmärks marken
för reubete under vår och sommartid länslig.

Med ankomsten till Serpajo by gammare.
Kauas samtlige byamän för att lämna
upplysningar rörande den skadegörelse af
renar under våren och sommaren samt hösten,
för hvilken nämnda by prätagligen synes
vara utsatt och öfver hvilka förhållandena
ständiga klagomål förports. Byamännen
infunno sig och mangrant samt anfö-
de att renar under de födriaste åren i allt
större antal från tidigt för våren och under
hela sommaren och hösten uppehållit sig
på Serpajo område, der desamma, läm-
nade uttryck att tillfoga från hägnarnes
fido, genom afbetning af gräset un-
der våren samt tramp i växande gräs-
ford och under gräset förorsakat bya-
männen oberäknelig skada. Efter det
fno fått angripas hönsdjörna, hvar-
vid fodret genom att utrifras och ned-
trampas af renarne förstöras och göres o-
ätligt för kreaturen. Någon ersättning
för dylika skador, hvilka många gånger
orsak af den betydelse att hemmansge-
ren, nödgats nedslakta en del af de krea-
tur, som de beräknat kunna vinterföda,
om fodret förblifvit oskadadt, erhållas
auörig, emell inget utredning kan
vinnas om hvilka hägnar som äro e-
gare till renarne; antagligt är och att
dessa komma från vidt skilda trakter

Jasom Ruttfjellens, Grönfjellens och Unders-
akers Skattelands.

Hufvudsakliga orsaken till dessa miss-
ståndens förklarade, Lyamännens emtän-
ning vara hufvudsakligen liknighet och vär-
derhet vid eftersynen af renarne och af
under vår flyttningarna. Stora flockar af
guren grovslunnas.

Vid de egentliga höst flyttningarna
emellan Mittödalens och Ljungvis skatte-
land till hufvudsakligen vinterstamban i Serp-
fjellens förorsakas deremot ingen nämnd
vard skada, emed den af ålder begagnade
renvagen går från Högrens vägen till grän-
sen mot Storjövägen öfver nämnda bys,
Mepplingens, Serpajö och Kälkläppens
egor öfver högsta höjden af landet ö det
h. k. smollet, hvilket består af en plan mö-
jtan höglöf land.

Äf den till Storjövägen hörande mark
som ligger norr om det nyss beskrifna smol-
let, utgöres en bredd bälte af höglöf
och delvis vattensjukt land nitiv de med
vacker och värdfullt högt bevänta flutning-
arna mot Storjövägen. Öfver ö dessa
trakter förkomma flättsläjenheter i
stor mängd, ö hvilka dock inga lador
synes vara uppförda.

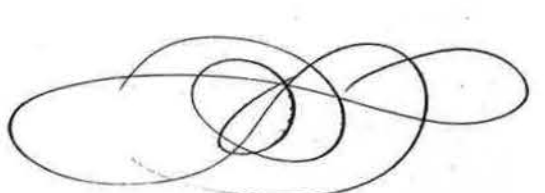
Den 14de Augusti vid utsatt samman-
träde i Storjövägen voro närvarande förutän-

3
Komiténs ledamöter:

För Storjöö socken: Hemmansegarne Staffan
Frängström; Storjöö samt Olaf Olafson i
Gungdalew.

För Hjünggris och Skärvedalens skattelands:

Lappmännen Jon Jakobson och Jon Hansson
Sedan Kongl. Maj:ts Nådiga Brott af den
16de juli innevarande år, innefattande Komiténs
uppdrag att afgifva förslag till de
åtgärder, som kunna brä vidtagas för
att genom köp, expropriation eller leja från
enskilda förvärfa sådan mark som syntes
oundgänglig för utrymning af de åt lapparne
i jemttlands här afsatta land, eller de s. k. reu-
bitessjueen, så att de under gränaderna från
och med Maj till och med September erbjöde
tillräckligt bete åt reynarne blifvit uppläst,
framställes fråga till lappmännena hvilka
trakter af angränsande, enskilda tillhöriga
skattehemmans egor wore, för renskötselns be-
drifvande inom Hjünggris och Skärvedalens skat-
teland under afvår nämnda tid oundgäng-
ligen nödvändiga, och begärdes af lapparne
för Hjünggris, södra fjoden af s. k. Rjesudalen,
samt den inskjutande, udden af Storjöö by,
som begränsas inom en linie draget från kläp-
pen till det ställe der gränsen för Tossås och
Hundhöp skattelands träffas Storjöö bysområde,
nordväst om Råfrasjon, samt till värbete för
Skärvedalen, den s. k. Storjöökalen från Rågrenen.

våka, omfattande såväl af Storjö och
Mjöplingens egor, vidare öfver Serpsjö och
Höckläppens egor ned mot Serpsjöens ren-
betes trakt.

Ombuden för Storjö socken, anmärkte
att vidsträckt gräset förekommo inom näm-
da trakter, och ansåg ombuden sig ej kun-
na afstå dessa gräseslägenheter, men för-
klarade att byamännen, skulle kunde af-
stå ifrågasatta trakt mot Torsås gräset
dock under vickor att för bibehålla derinom
belagna jävovägar och gräseslägenheter.

För öfrigt upplyste ombuden att renar
under nästan hela året vistades öfver Storjö
egor, synnerligt på södra sidan om
sjön; dock medgafs att lapparnes stundom
skäkte drifva renarne derifrån.

För Hjungöden, ansåg ombuden att
de ej kunde afstå något af den för-
drade Kjesöden, men förklarade att lapp-
arne värtiden brukade gås där med
byamännens tillåtelse, till följande af omöj-
ligheten för både parterna att undvika
bruket af vissa delar inom hvarandras
område.

Som ej något vidare under samman-
trädet förekom att anteckna, tillstoddes lapp-
arne att följande dag vara Komitéen
följaktig under den besigtning, som skulle
företagas, dels med anledning af de upplys-

ninga och yrkanden som under förra året
det vunnits eller blifvit yrkade, dels och
här följer af protokoll den 4 februari 1880,
afseende förra års besigtning i Gyngö och Skär
vädalens Skattefjell.

Sothen ombuden lemnades afseende tillfälligt
under besigtningen närvara för för vida
de sjelfva anmaga såsom nödvändigt.

Den 15^a Augusti.

Först undersökningar af den Gyngö delens
by hörande markor, hvilka utslutande be-
stod af några delgångar efter Delags ån
och Gyngö med tillflöden, begränsade
genom trene fjärd af lappskatteländan.
Derinom förekomma flera tillkomligt
kala fjellhöjder afseende om hvilka den g. k.
Skärudalen är belägen i hörnet mot weng-
stoten och Gröndorffjället, utgörande en in-
skränkt trakt, beväst med björkskog.

Der förekomma goda jaktställen, och
är en fabrik och närheten derintill anlagd.

Den renbetesland gymnas marken till Gyngö delens
by i allmänhet ej vara lämplig i andra
afseenden än såsom tillfällig tillflyktsort,
från angränsande kala fjelltrakter under
öfverfyllt väderlek. Stora flockar af renar
anträffades inom lappens egen revider vid den
na tiden.

Den 16^a Augusti.

Undersöktes den del af den Storjök by hör

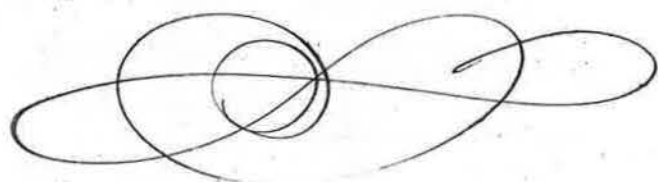
rande mark som är belägen mellan Kläp-
pen, Hundöret och Råfraxjön intill Fossasens
ager.

Stor del af denna mark utgöres af
kale fjellas eller nästan fuklois renbetesland.
Här jätas haggarna arligen uppkädda sig
frammanföran samt hafva följelater dels i
närheten af f.k. Rensnäfve dels nedanför
Grönjället. Men stora vinkelet som Storjös
ager här bildas, mellan Skärvedalen och
Fossas Skattefjellas torde af haggarna afven
med bästa vilja ingen tis af året kunna
undvikas, hvarjore dess tilliggande. Dess hvar-
ris fjens blifva en tvingande nödvändig-
het.

Betraktande.

Thurs Grönjället är beläget utan samman-
hang med andra skattelands torde det ränsli-
gen böra betraktas i förening med Mittödalens,
Ljängvis och Skärvedalens Skattefjellas. Dess
obetydliga areal utgör enligt Konungens Be-
skrivningshafvandes Öfverings Utslag den 18^{de}
Decembris 1855, 1855/56 Sunneland 25 Kappeland
för godt som kale marker.

Öfver renkötselens bedrifvande under hela
året är detsamma jätas uppenbarligen o-
tillräckligt. Också hafva innehavarna här
frägnat att detsamma genom tilliggande
af Grönvalen måtte föras med Mittödalens
Skattelands, hvarjore en betgande utvidg.

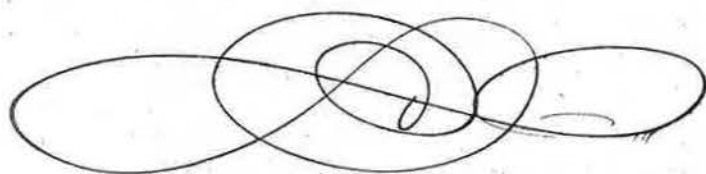
ning från Malmagens område äskes, dessa
tjuvkningsafsedda för vår och kommersens.
Någon trakt för vinterbete finnes här inte alls.
Nu anmärktes förhållandet bestyrkes afven
af undersökningsprotokollet afven nämnda
skatteleland år 1879. Med den tjuvknings
af mark som Komitén här redan förklarar
förde detta skatteleland ännu blott komma
att utgöra en tillräcklig uppehållsort för
ett inskränkt antal renar under vår och
sommar. Af de begärda nye områdena
har Komitén endast kastat sig vid den f. k.
Grönvalen, tillhörig Ljusneds Bruk, emedan
dessa områdena äro inskjuten emellan skatte-
landet och af dessa begränsas på 3de sidan,
här till länkas sig följande vät. Mer-
nom belagna ett mindre torp samt någon
naturlig flät af och af vida följande be-
skaffenhet och i öfrigt efter Ljusneds Bruk,
hvarjämte det aflägsna laget afven betyde-
ligt minskar markens värde. Någon
lövskog förkommer endast i Salsknings-
na hvarjämte en liten del af marken består
af kala fjellas. Skogsstyngängar härtares
synes ej allena vara erforderlig för in-
nehafvaren af grönska utan afven för
dopparne i Mittödalens skatteleland.

Om deremot beträffas utvidningen med
f. k. Källan och omkring sjön Blea, med mot
Malmagen, Andäsjön, Svarteläppen, Kari-

Klappan i fortsättning mot Ösjöbäcke anser
sig Komitéen icke kunna tilltyrka Lennam-
ma, enär, dels redan en betydande areal af
Lennadalen och Malmagens gemensamma
område, blifvit förslagen att tilläggas ~~det~~
fjätet, dels därför att lapptrakten kommer
för nära lya Malmagens megar i ena
sidan samt Lennadalen talrika jäbodar
och slätslägenheter efter Lennan i andra
sidan.

Mittö-dalen, Ljungris och Skärvaradalen
utgöra ett sammanhängande, skattelund-
slut bestående gränsskallnader samt in-
hålla enligt Konungens Befallnings be-
rördes Afvörings utslag den 18de December
1855 tillfamnans i rymd 10,752,7 tunnland
4,9 Mappeland. Denna vidsträckt areal
lynes börd hafva varit tillräcklig för
framhåll för lappas under tvänje tid af
år; men för är dock icke förhållandet,
enär vid gränsernas utskänning ingen hän-
syn tagits till lapparnes behof af olika
beskaffadt land.

Vid sammanträdet i Lennadalen begärde
lapparna en tillökning af land från Mittö-
klappan efter mittan till nämnda i längre
ned utgör gräns för skattelundet, under för-
klarande att de saknade tillgång för lapp-
liga trakter för värbete. Minore för
färdant ändamål men hafvossakligast för

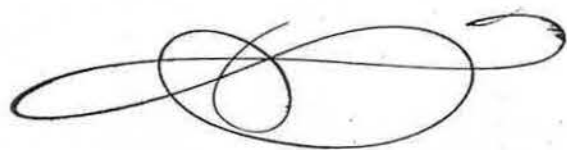

att bereda tillgång o lämpliga skogsbevärta
fjällplatser för lapparne inom eget område, o
unogängliga för tillgodogörande af värd o o
som marbiter derstodes, storde emellertid
den begärda trakten, som för närvarande, lyder
under Ljusnads Bruk, lämpa sig. Gränsen
för lapparnas område, såsom den vid af-
viteringen blifvit uppragen, går nämligen
afsån om den egentliga skogsregionen, do-
dan lapparne här sakna erforderligt virke
för köjbyggnader, bränsl, samt till inhäj-
nande af fjällens platser, dit renarne br-
ka inröjas för att mjölkas. Komitten an-
ger ock att någon verklig olägenhet för
egarna till Ljusnads Bruk icke skulle
uppträ genom fränskiljande af nämnda
trakt, som vid besigtningen befunnits
aflägsen belägen samt skild från bruket
underlydande, varofrån inegor o o slat-
tstrakter genom en vid traktet fullkomligt
öde o o för jordbruket gagnlös fjällplatser.
Hemma öde trakt som för Ljusnads
Bruk icke användes o o som af lapparne
o under vissa månader här beträddas storde
sålendes blifva den bästa naturliga skydds-
gräns mot tillfälliga skador af lapparnas
renhjordar. Den för Herr Bruksfratzen
M. Larup för uti lappgränzens dragande
närmare hans egentliga inegor genom
denne ringe tillökning i lapparnas om-

råden har icke följt Komiténs ens beaktans-
vård. Sj förut derigenom att en frångå-
de behaf blifvit undanröjdt för de strängare
fördringars förhållningarnas efterseelse och vaksam-
het så som de göras kunna uppstå. I
andra sidan delar Komitén ej heller rappar-
nas under besigtningens fortgång uttalade
enigt att de skulle vara bättre i stånd att
skydda Bruket egot om hela den afrens
omförmälde fjärdstaden dem tillades och
deras fjärdstads förändringar komme att blifva
i önskeligt närhet af de trakter som
i och för boskapsförsökens bedrifvande
af egendomsägaren själv eller hans under-
lydande, tagas i anspråk.

Gränsen skulle så komma att endast ut-
göras af en staklinie i stället för förelagda
vattendrag. Enligt dock Komiténs förmenande
för dock tvanjet tillfälle som erbjude sig att
den gränsen för rapparnas område erhålla
i symmetrisk form eller större åsar och elvar
bejagnas. Sj dels är förändring gränser af
tvänjet som helst lät skönjbara och igenkän-
nliga samt undergå ej förändringar, dels
underkjes de i hög grad renhjärdarnas be-
vakning om och renarne ej deraf i någon
väsentlig mån skadas vid sin kringsträ-
vande. En stakas linie gränserna efter
omärkligt icke för en vattendrag.

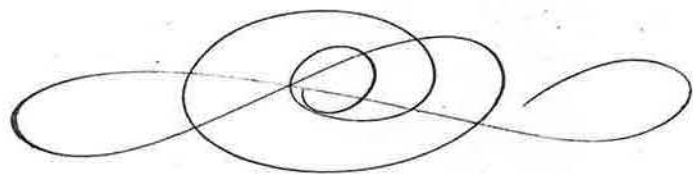
Om rapparnas yrkande rörande renbete

vintertid o' Anmön. och Luffjen inom Ljusn
dals egendomar, Jaktens Komitéen bör
afgifva något gästbaser.

Under beaktningens förtgång o' byarna
Mespilings, Serfjös och Storjös egor, haf-
va Lapparne framställt yrkande om, att ut-
rädda ett vidsträckt sommarbetesland omfat-
tande, inom Mespilings och Serfjös byar, trak-
ten från Stäljöfjellen det f. k. Smålet till Lappar-
nes vinterbetesland Serfjället, samt inom
Storjös område f. k. Högrens vålen och däg-
vålen samt en del af Stäljöfjellens egor.

Stetta yrkande vidhölls sedermera under
sammanträdet i Storjös by. Här afvåk-
angifna trakt o' hvilken renas ständigt
långt förekomma hela året om, utgör Lapp-
arnes egentliga renväg ner till Serf-
jället höst och derifrån vintern. Stetta
emellertid upplyst blifvit, att vid dessa
flytningars aldrig någon skada tillfogats
den Boskots befolkningen, när afvåkarna
den renväg beagnats, hvilket deremot o-
tvifvelaktigt skulle blifva förhållanhet om,
dessa trakter skulle upplåtas till Lapparnes
fria disposition hela året om, anser sig
Komitéen med fastast öfverensgående för dess
nådigst lammade uppropag icke hafva tillräck-
liga skäl att tillstyrka den begärda utvidg-
ningen i synnerhet som det så afveo skulle
blifva nödvändigt att i Lapparne förvärfva

dispositionsråd afou hela Mespinge, Serpsjö, Löfkläppen, Hensö dalen, Storjöö och Djungdalen byar.

Nuad åter beträffas yrkandet om utvidgning med goda gräns af Kjerudalen för djunggräskatteland, finnes Komitéen vid betraktande af det inskränkta området som tilldelats Djungdalen sly samt gränshuten för de boarne, att undvika, hvare sig den vid trakten belägna jäbodarne eller slättens lägenhet, denna begäran icke vara bifallen.

På så vid undersökningen inom Storjöö område anförts, finnes Komitéen nödvändigt att djunggräskatteland förstås med den mark af förenamunda sly som faller inom en linie, dragen från Kläppen till Tossås gräns afvan Råraåsjön.

En olägenhet som genom nu föreslagna begränsning dock kvarstår är att för Storjöö slys egen en betydande sätterrätt kommer att ligga odelad intill det nya området. Från denna wall lär också för närvarande boskapsdjordarnas till och med drivas in för lapparnas område.

Förslag till begränsning af de områden af djungneval, djungdalen och Storjöö byar, med hvilka Grönjället, Hensödalen, djunggräskatteland och Kjerudalens skatteland anses vara utvidgade.

F. K. Grönvalen, från Grönjället gräns vid

Örjöbäckens, efter nämnda wattendrag till dess
utmynnande i Gysnan, samt derifrån i rät-
linje afver högsta Mittökläpp till Mittö,
hvarjefter gränsen följes Mittö till dess den
gamla åter träffas gamla skattelands
afven i Hestlinge, beg område. Norra hörnet
af Storjög till genom en linje, dragen från
gamla hämårket o' kläppen till röst mot
Tossåsens beg och Hunchögs skattelands norr
om Råfrarjön.

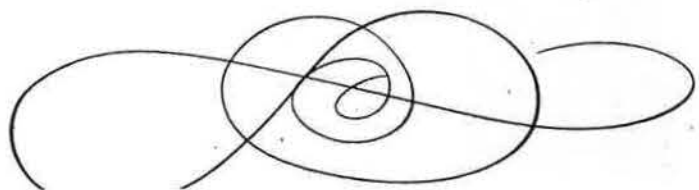
Rebete inom de här afven föreslagna
områden har emot delegarnes uttalande
icke kunna af lepparne förvärvas för an-
nat såv till derigenom, att staten med
tillämpande af expropriationslagen in-
lös trakterna, för kriket användas för
som förberedande åtgärd komiteen föreslår
dessa uppskattning i skatta 120000
Pis och ord som afven

H. P. Jönsson

J. W. Jönsson

Staf. Jönsson

Indigt ofvanstående förslag i händ det afven
utvidgning o' Gysnedals Bruks område, såv ut-
deltutkinnad, som tillförens genom lepparnes egna
uttalanden samt vid resor inom orten funnit

behöfven af mark för den vida större reser:
vera mig, anseende antingen att större delar
af höjningskrakterna jemte Annö- och Lijjien
eller också de länsmåden som omfattas af
af Komitén särskildt afgifvet protokollen
ätförjande Underdåigt memorial, måtte
Herrn's loppskattelagdes.

Som afvår

L. O. S. S. S.

3.

Protokoll hållet i Oriken rörande
utvidgning af Tossås och Hundhøjs
renbetesland den 19de Augusti 1886.

Närvarande:

Undertecknade, Komiterade.

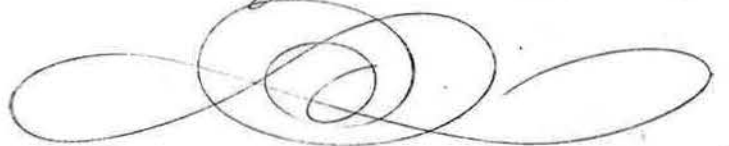
Ör Orikens Sothue

Häradsdomaren Erik Nilsson i Tärstugården
och Hemmansägaren Thomas Olsson i Orr-
gården.

Ör Lapparne inom Tossås och Hundhøjs Län:

Lappmännen Nils Fredriksson och Nils Jonsson.
Sedan Konf. Majors Närings Råd af den
16de Juli innevarande år, inrifattande Komit-
tens uppdrag att afgifva förslag till de åt-
gårdar, som kunna vara viktiga för att
genom köp, expropriation eller laga främ-
enskilde förvärfa sådan mark som fly-
tes oungämlig för utvidgning af de åt-
gårdarne i demtillägs län af samma land,
eller g. k. renbetes län, för att de under
månaderna från och med Maj till och med
September berijade ständigt bite åt renarne,
blifvit uppläst, framställes till Lapparne
fråga, hvilka trakter af angränsande en-
skilda tillhöriga skattehemmans ejor vare
för renskötselns bedrifvande, under afvæn-
omformälva till erforderliga för att tilläg-
gas Hundhøjs och Tossås Skatteländ.

Lappmännen begärde med auleddning här-
af tillökning af hela Tossås län, afseend
för väi- och fornmarbete, samt behållandes

för bete under symmetriskast väi och höst de
fyllnadsjorder som äro belägna i S. k. Arv.
Sahleu och tucköra Skottgårdew, Örrgårdew,
Öviken Prestbord, Norrside och Hanabacken,
jämte fyllnadsjorderne till Östra Myre och
Lästgårdew, inom Friska en del af fjället
nedsjuter. Derjemte äskodes trakterna
efter Griftån och Dorrsån emellan Skatts-
landets gamla gränser och Öviken Krönöpar-
ker, hvarvid Dorrsån skulle bilda södra grän-
sen, hviken derefter skulle följa Krönöpar-
kens linie och fö vidare åter Dorrsån till
Marby södra sockengräns samt uppefter der-
na till Skattelauvet.

Sockneombuden yrkade, att derest ofvann om-
formade marker skulle upplätas till renbetes-
land, desamma då måtte af Staten i sin
helhet intas.

Besigtningen öfver marken företogs i Lap-
pernes närvaro som dervid påvisade att
största delen af Dorrsåns ägor utgjordes af
dels kala fjällar liksom trakterna straxt ofvann
gårdarne och kring Munkskallen, dels nä-
stan skoglösa fjällmarker mellan Råfrä-
sjön och Rörrejsjön. Den egentliga skogs-
trakten var belägen emellan nämnda sjö
och Storsjö linie ofvann sjön Grucken. Lap-
parne förklarade ofvann att belägenheten
af ägnarna vore sådana att renarne ständigt
fräfvade inifrån dessa områden under
väi och sommarid samt att de öfverföda

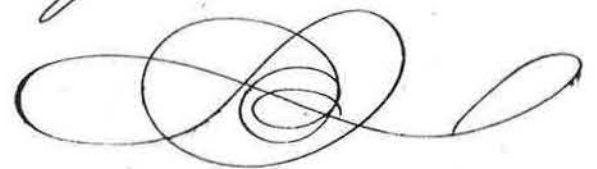

leser intryck till bete från Torsåsens län.
Från Torsåsens fortsätter betestänningen öfver
gammlige de inom Arödalen belägna fyll-
nadsjorðar, hvilka bestodo af med fjellgrän-
slöst bevästa fjellstättningar med till gränser
af Arödalsens kronopark. Här äro tvänne
större jäbodrallar belägna nämligen Östra
och Västra Arödalen. Såsom sjelfständiga
betestrakter för boskapsjordar utän att
begagna angränsande lappstrakter äro de
dock prästfligen ut för små. Inom Östra
Nym och Kärtegårdens fyllnadsjorðar ned-
skjuter Kärtegårdens fyll med en g' obetyd-
lig kal sluttning, liksom öck mellan
Skattelandets Gräns och Gräftan, hvaremot
landet emellan nämnda o' och Torsås
är något lägre samt uppyllt af stora
glöck och mindre granäsar; Nym Kärte-
des äro flera jäbodrallar belägna från
hvilka betes o' vidsträckt trakter begag-
nas inom Skattelandet.

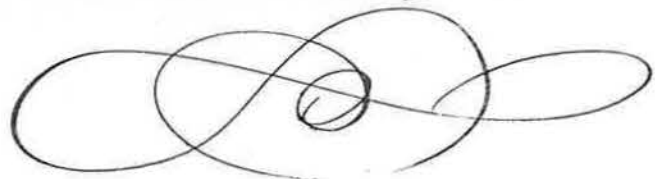
Betänkande

Enligt Konungens Refauningskapraudes i
Sjuntlands län Utslag den 13 September 1886 an-
gående afvätning af alla de renbetesfjällar,
som äro belägna inom Uridersåkers, Hauens
och Öviken's socknar utgör arealen af Torsås
och Kärtegård's Skattefjell 119604 tunnland
27,4 kappeland.

Vid repling af detta skatteland har
för Korruten framstått en prätaglig brist här.

städes af lämpliga uppehållsorter för re-
narne såväl som höstet. Skattelands
stora areal omfattas nemligen utslutande
de egentliga höjden. Hvarje äfven
långt inuti detta områdes inskjutande del
har vid afvittringen fränskurits och
det, med undantag af Tossäens dy, om-
kränket för öfrigt gäles och äfven där för-
lagt inom hvad som rätteligen borde haf-
va tillhört skattelandet, hafvande sålignast
fädane för lapparne behöfliga delar
som ^{här} ifrågakommes jemte det land som
erfordras för att med skattelandet förena
Övikens Kronoparker, der lapparne under
vissa tider och med iakttagande af särskil-
da bestämmelser böra för uppehåll sig.
Tossäens dy som till hela sin areal
kan sägas vara inskjutet i lappskatte-
landet har syntes komitten rike allenast
innehålla behöfliga betestrakter för renar
under vår och sommartid samt hösten
utan äfven innehålla lämpliga skogstrakter
hvaraf lapparne för att kunna tillgodogöra
sig renbete inom angränsande egna mar-
cker torde vara i stort behaf. Det jordbruk
som af hemmansegarne bedrives lär och
för anses vara af föga betydelse, enär
fäd härstädes fånna mogna; Om en ko-
mittén anser att rike hela området för
för att juett tillgodose lapparnes behaf
vara erforderligt för torde dock en för väsent.

lig ~~del~~ deraf toges i anspråk att ej heller
boskaps skattel med någon fördel kan sökas
o' återstående trakter, hvarjämte lämplig
gräns, för att afskildja någon del af omöjlig
att finna. Med fastast afseende hvar
förelä Komiten att alla egorna till Torsö:
sens de måtte med skattelänet förenas.

I denna högre grad talas förhållandet
med flynnadsjordarne inom Arödalen för
des upplåtelse till renbete. Dessa jordar
kunna nemmligen hvar för sig rika till
förr ändamål användas utan intrång för
happtrakterna. Rika grätagligt af och
att haffarne ~~derför~~ alldrig förmå afhå-
la flera renar. Då denna i själva fallet
inskjutna salgång.

Gränsen för Öst Myre och Tattgårdens flynn-
nadsjordar, såsom drages ut för långt upp
för själva fjället, bereder rik haffarne
flora oöfvertrifliga. Till värbitesland, men
i synnerhet för att gammalänka Kronans
förrut egande parker med skattefjällen, såvitt
gör sig trakterna efter bränta med till Torsö
synnerligen väl.

Förslag till begränsning af de områden
med hvilka Händhöggs och Torsö skattefjällen
anses böra utvidgas.

Torsösens by, flynnadsjordarne inom Arö-
dalen, Öst Myres och Tattgårdens flynn-
nadsjordar samt trakten emellan skatte-
länets gamla gräns efter Torsö till Man-

Fals bodarnes kronopark samt vidare derifrån
efter nämnda å till Marby sockengräns kvar-
efter denna följes upp till skattelaudet.

Vi för utvisning af dessa skattelaudet in-
städes uppstår fråga om en föredritycka till be-
st och hemman hvarande äger. Leds af
förelagda hela försärens del samt uppräknade
förelagda uter tillämpande af uppräknade
hemlagen kunna åt Staten förvärvas ge-
noms af Romf. Majt. Befämnings hvarande,
då det direkt förmedlade köp.

Fid och ord gorn af en.

J. H. Tigerström

J. H. Tigerström

J. H. Tigerström

7.
Protokoll hållet i Hallen rörande
utvidgning af Hundhöggs och Torsås
samt Sellvi renbetesland den 19^{de}
och 23 Augusti 1886.

Närvarande:

Undertecknade, kommiterade.

För Hallens Söcker.

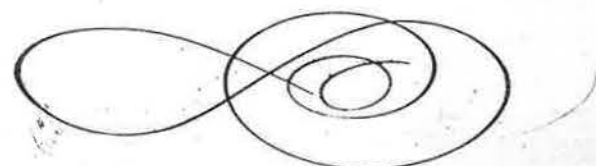
Hemmansegarne Nils Larsson i Ytterhallen
och Bjel Nilsson i Överhallen.

För Lapparne inom Hundhöggs och Torsås län.

Lappmännen Nils Fredriksson och Nils Jönasson.

Sedan Kongl. Maj:ts Höföga Bref af den 16
Juli innevarande år, innehållande Komitens
uppdrag att afgifva förslag till de åtgärder,
som kunna böra vidtagas för att genom
köp, expropriation eller laga från enskilda
förvärjva sådant mark som dyntes oord-
gämlig för utvidgning af de åt Lapparnas
i gemtlands häls afsatta land, eller de s. k. ren-
beteslän, för att de under månaderna från
och med Maj till och med September erhö-
de tillräckligt bete åt renarna, blifvit upplöst,
framskändes till Lapparne fråga, hvilka
trakter af angränsande enskilda tillhöriga
Skattehemmans egor vore för renskötselns
bedrivande under afväi omjörmläda tid
erforderlige, för att tilläggas Hundhöggs
och Torsås Skatteländ.

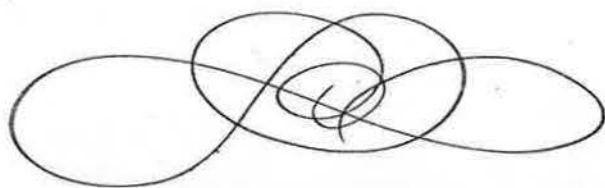
Lappmännen begärde med anledning här
att de fjellnadsjorðar som äro belägna i delar
emellan Strömmen och Westerfjället samt

gamte Håstens, Härbäckens och Senujögårdens
del, belägna mellan Senujön, Lappskattelundet
och Häckernas kronoparker, måtte såsom värbitens
land tilläggas skattelandet. Belägenheten af nämnda
del trakter vore goda att lapparne derifrån icke
under dessa tiden af året kunde utestänga sina
djur.

På framställt fråga om värbiten för sinas
omformade trakter kunde genom laga för-
värvas förtärlade sothneombuden, att den
skada som årligen förorsakades vore för-
beräkna, och yrkade, att jorden skulle utpro-
vas, men tillade, att en del af den mark hvar
om fråga vore ej kunde utan olägenhet för
hemmansegarnes jordbruk undvaras, emell
derstades för kreaturen under sommaren
hade sina hafvossakliga betes trakter. Dermed
upplöstes att renhjorden, härstades under
höstens aldrig pålagade, förorsaka skada i in-
berga utängesfoder, emell detta försväres
förvarades i upplagade lador, hvarjämte
benyttandet af goda aflägsat belägen slä-
tter och mer utestötes.

Benyttningen i marken förutgående i
närvaro af lapparne, hvarvid jävordjorden
ne till Böde, Garvsto, Marby Prestbörd, By-
ken och Ytterhammarne N:o 1 och 4 syntes
hafva det läge emellan Badstusälens krono-
park, Drömmen och Westerjället, att dessa
benyttande för lapparne försämrast var.
Tiden förutgående kunde undvikas. Salen var

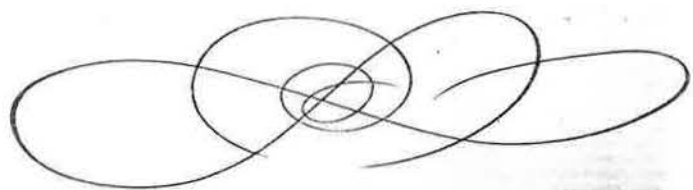

i allmänhet skogbevatt med fjellgrau och björk
och hade skinnade för lapparnes område här
stades blifvit utstakat; fjellbavdet afvau skogs-
gränser. Inahanda förhållanden gäus för
afrija här afvau omförmälda utjöras mellan
Svenjón och Häckerns Bronapark.

Retänkande.

Enligt Rönungens Refallningskapvandes
i Jemittlands "hau" utslag den 13 September
1938 angående, afvitering af alla de renbetes-
fjellas, som äro belägna inom Undersäkers
Härens och Öviken's Soiknas, utgör arealen
af Tossas och Hanthogs Skattefjell 119,604 tun-
nulaud 240 kappelaud, af Sjelljö Skattefjell
22,689 tunnulaud 2 kappelaud.

Här afvau beskrifna i sjelfva skattelau-
det långt inskjutna dalgänger har synt
Komiten för mycket hellre, böra tiudelas
skattelauudet som begränsningen för det.
Gamma härigenom bli mera formelig,
för samma gång lapparne erhåva askade,
varbetustrakter. Såsom sjelfständiga betes-
marker för de hemman till hvilka jordarnas
höra, äro desamma frätagligen otvivelaktiga
ntau att samtidsigt beagga bete i angrän-
sande lappskattelauud. Sjelfva belägenheten
af fabrikarnas intill fjellgränser angifves
och tydligt att betet derinome synes varit haf-
vudsak. Genom nu förestagna utvidgning
bortfäuer dock enligt Komitens åsigt de haf-
vudsakligaste anledningarna till förvecklingarna

med lapparne inom dessa trakter.

Förslag till begränsning af de områden med
 hvilka Fossäs, Hanohögs och Sellyö skattefjällen
anses böra utvidgas.

För förutnämnda trakt skulle gränserna
blifva desamma som för fjällnadsjordarne
till Böhle, Gärsta och Marby Prestbord, afvann
hvilka och mellan fjällgränser belägna fjäll-
nadsjordar afvann skulle komma att lösas, för
den andra trakten skulle Sellyöströmmen
från Håhrens kronopark och ned i Sellyö
samt derefter södra stranden af nämnda
Sjö till Mossens Tokegräns och derefter den
fjällnads upp till skattelandet utgöra rö-
skilnaden.

Med afvann omformade trakter borde antag-
ligen i Stats kassa förvärfvas genom af
Kongl. Majts Refaunings hafvande: samt
deri förmedlade köp.

Tid och ort som afvann

N. Pijerviem

E. W. Jonson

Andersson

Protokoll hållet i Undersåker rörande utviogring af Anariset och Tranris renbetesland den 22 August 1880

Närvaraude.

Undertecknade Kommittéade.

För Undersåkers Sothen:

Hemmansegarne Olaf Anderson i Ståvad och
Nils Nilsson i Husnässet.

För Lapparne inom Tranris fjell

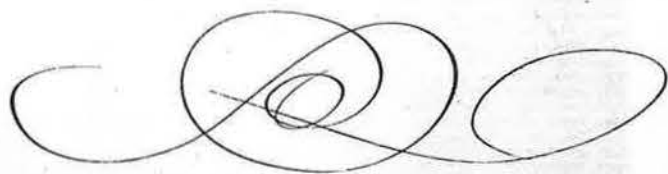
Lappmannen Martin Thomsen och Nils Nilsson i Ekensten

För Lapparne inom Anarisets fjell

Lappmannen Thomas Olofsson.

Sedan Kongl. Maj:ts Nådiga Brev af den 16 Juli innevarande år, innefattande Komitténs uppdrag att afgifva förslag till de åtgärder som kunna bör vidtagas för att genom köp, expropriation eller lega från enskilda förvärfa sådant mark som synas ounskänkelig för utviogring af de åt Lapparne i Samtlans två afsatta länd, eller de s.k. Renbetesfjellen, för att de under månaderna från och med Maj till och med September erbjöds tillräckligt bete åt renarne, blifvit uppläst, framställles till Lapparne fråga, hvilka trakter af angränsande, enskilda tillhöriga skattehemmans egor voro för renarnas betrifvande. Under ofran omnämnta tid erforderligen för att tilläggas Tranris och Anarisets Skatteländ.

Lappmännen begärde med anledning häraf

Överöring för:

Anariset, hafvudsakligast för värbete, trakten
söder om Långvattnena samt derifrån i sträck-
ning till Grönvallen och vidare till Västra Wä-
rådalen, derifrån för:

Tranris hela västra Wäradalen jemte ~~Tranris~~
Skärsdalen förändrad ägor, den sednare trak-
ten för att ernå sammanbindning mellan
Öttfjället och Rummervikens kronoparker.
Lormälades tapparne, att de förut innehafvt
gamla jämplatser dels afvån Långvattnen
i Långåmons område, men i synnerhet
inom f. k. Grönvallen. Beter i dessa trak-
ter under värtiden vore för renhjordarne
synnerligen behäfliga enär marken här-
städes blef jemförlsevis tidigt snöfri.

I ombudens för tapparne yrkande inständes
till alla delar Anarisets nuvarande innehaf-
var tappmannen Thomas Olafson.

Torstenombuden invände, däremot att vis-
serligen trakten söder om Långvattnet som
tillhör Långåmon kunde utan synner-
lig olägenhet från denna ly afsöndras,
churu derinom vore belägna en del slätt-
marker men att deremot den del som
genom nu föreslagna gräns afvån skulle
frångräns Wallbo vore af så väsentlig be-
tydelse för nämnda samman att de
ej afsevärda i sin helhet skulle blifva
nödvändigt, enär hafvudsakliga utanges-
slättar just innehållande den f. k. Grönval-

leu, hviikeus besittning lapparne, prägnade.
Men i samma stund hela Vuolbo område skulle
komma att förenas med Anarsets Skattefjell,
blef afven nödvändigt att att sjeuett förvärpa
återstående del af Kängömons område som
i annat fall, komme att inskjuta mellan Håvö
Kronopark och Vuolbo. Ombuden anförde
vidare, till protokollet såsom för åsigt att der-
est lapparnes berättigades att använda vär-
biter inom Håvö Kronopark samt tillades
Vestra Väldalen deras behof af ökat utrym-
me i alla afseenden skulle blifva tillgodo-
gjort; Haremot invände dock lapparne
att fjärdingheterna för dem vis frekande af de
prägnade, värbiters trakterna af Kängömon
och Vuolbo områden de skulle komma
att städse kvarstå, enär sjeuens beskaffen-
het vore gäddan att renarnes afhållande,
derifrån för dem blefve en omöjlighet,
i det att sjeuett sjeuettuteringarna delvis
är belägna inom nämnda trakter.

Med besigtning av marken har och
Komiteen funnit att i trakten emellan
Kängövatnen och Grönvallen, lapparne
förut haft gamla jägplatser samt att
gränsen för Anarsets nuvarande områ-
de synes vara draget ut för högt i
sjeuett sjeuettuteringarna. För öfrigt
vitsordas Lökneombudens lemna de
meddelanden om, dels att Kängömon eg-
de utänges ställen i södra fjäddan om

5

Tänqvätenna samt de yttre och flämslagena.
heller till Waulbo komme att frångå denna hem-
man, derest föreslagna områden skulle tilldelas
skattelanda. Beträffande Vestro Wälö-
delen är denna del för 3de gången begränsad
af Tranris eller Hättings skattefjell och samt-
helunda under hvarje årstid vara utsatt
för övertägn af renarne i större eller min-
re grad. Dets förhållande med skatteländor
synes sålunda blifva nödvändigt liksom
afven Skändals område som till följd af
inskränkt i skatteländet mellan Pannervi-
dens Kronopark och Ottsjöa.

Betänkande.

Enligt Konungens Befallningshafvandes
i Jemtlands län Utslag den 13 September
1856 angående afvättning af alla de renbe-
tesdjurar, som äro belägna inom Undersö-
kers, Flårens och Övikens socknas utgör
arealen af Anarisets skattefjell 43,996 Tun-
land 31 Koppeland samt af Tranris eller
Hättings skattefjell 105,962 Tunland 10 Kop-
peland.

Hvad förut beträffar lapparnes förslag till
utvidgning af skatteländor för har det syntts
Komiteén att de ifrågasatta områdena af
Tänjåmons och Waulbo län voro för
ändamålet gynnerligen beredda, men ö-
 andra sidan är uppenbart att denna
utvidgning icke blir tillfugligtgörande;
Så erhålla lapparne så att de begagna voro.

te afven o' Hattö Kronopark fö' blifva gran-
varaude område af Långåmon och Waulbo, der-
est, fäsom förslaget är, afven Vestro Vålö-dalen
komme, att Långåmon Tranris eller Hittings Skat-
tefjell, inkrängda o' tremme fider af renbetes-
landet. Ej heller vinnas någon naturlig
gräns för Långåmon, med mindre än att
området utsträcker till Ottajö vattendrag.
Derigenom gäcker, utom hvad som prägrats,
afven hela östra Vålö-dalen samt återstoden
af byarna Waulbo och Långåmon komma,
att mörkas. Men fördelen af att fäsom naturlig
gräns för Skatlandet erhålla Bunnervikens,
Kronoparkes, Kjösjön, fjällen o' södra gränser
af Skärsdalen samt det vattendrag som,
utgör nämnda hemmans östra gräns och
vidare, den långsträckt Ottajön, Hattöström-
men, Sjön Åmen och slutligen Hattö Kro-
noparkelinien upp till Östra Långvatnet
är fö' efter att Komitéen icke förklarar att
Långåmon förvärvaude af hela detta område
för Statens Räkning i synnerhet som Waul-
bo och Vålö-dalen ligga med hvarandra
i en blandning fö' det fädd att Vestro Vål-
ö-dalen icke kan gränskiljas utan derinom
belagna värdefulla statens lägheter efter
Stensån och Wålån, men Långåmon, Waul-
bo, afven måste medtagas för att derinom
under vissa tider af året att Långåmon upp-
låt rått till renbetes.

Förslag till begränsning af de om-

rådet med hvetka Anaris och Franris
skattelund anses vara förstoras:

Tångömon, Waule, östra och westra
Wälödalea samt Skärs dalens legar.

Här afvår omförmälda hemman torde
antagligen åt Staten kunna förvärfvas
af Kong. Majt. Befallningshafvande: hän
direkt förmedlade köp.

Id och ost från afvår.

J. Tjerniern

J. N. Sörby

Adolf Sörby

6.
Protokoll hållet i Storlien rör-
ande utvidgning af Bunner-
och Täfvels Skattepjen den 28^a
Augusti 1886.

Närvarande:

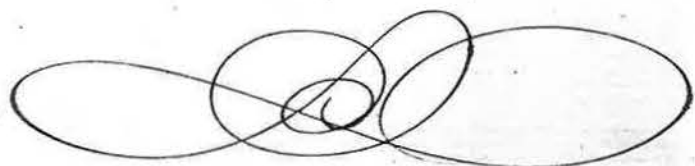
Undertecknade Komitéerade
För Åhrs Loken:

Hauvdauden J. Steensaas och Hemmans-
egaren J. Molner o' Enigjore
För Lapparne inom Bunner-och Täfvels

Pjen

Lappmännen Jonas Thorkelsen och Jon Jøna-
son.

Sedan Kongl. Majts Nådiga Bref af
den 16 Juli innevarande år, innefattande Ko-
miténs uppdrag att afgifva förslag till de
åtgärder, som kunna böra vidtagas för
att genom köp, expropriation eller lega
från enskilda förvärfa sådane mark som
syntes oungångelig för utvidgning af de
åt lapparne i jemtlans här afsatta land,
eller g. k. renbetespjenen, för att de under
manaderne från och med Maj till och
med September erhöles tillräckligt bete
åt renarne, blifvit uppläst, framställes
till lapparne fråga hvilka trakter af au-
gränsande enskilda tillhöriga skattehem-
mans egor vore för renskötselns bedrif-
vande under ofvann nämnda tid er-
forderlige, för att tillaggas Bunner och
Täfvels skatte land.

Lappmännen begärde med anledning häraf
utredning i och för wä- och höstbete krono-
nylbygget Inbojen

Härpå genomförde Sothenombuden att betes-
inom lappskatteländet för tiden från och med
Maj till och med September vore för lapp-
mens renhjördar, samt tillräcklig, men att
deremot vinterbete saknades. För sin del
ansågo ombuden att den skada som kunde
förorsakas i Inbojens område genom wä-
och höstbete vore för ringa att upprä-
derom lämpligen borde ske genom lega-
tarna att exanderade till marken behöfde
af Staten förvärvas.

Lapparne vidgingo afw. i sin tid
att behöfvet af wä- och sommarbete
vore mindre för dessa gräsfjell.

Derpå anmälde sig lappmännen Jens
Jönsson och Daniel Oudesson som delvis
vintertid brukade beta inom Blåskausfjäl-
lets skatteländ och upplyste att detta skatte-
land hvilket till areal är högeligen in-
skränkt, helt och hållet saknade lämp-
liga marker för wä-, sommar och höst-
bete samt att detamma afw. var
otillräckligt såsom uppräknat för
renhjördar under hela vintren, samt
begärde detta lands förstorande med by-
arna Wester Bländra, Aggajön och Renn-
ajön.

Betänkande

Om af såväl lapparne som Sothenom.

budens uttala den inför protokollet framgår
att behöfet af lämpliga trakter att tilläg-
gas Rummor- eller Säfvedals Skattefjell
såsom betesland under tiden från och med
Maj till och med September icke war dy-
nerligen stort samt att den ganska rens-
djordarne kunde åstadkomma under
tillfälligt vistande nämnda tid inom
Kronobygget Inbyggers område förklar-
ades vara ringa skyns öfverenskomme-
de om lämplig skadeersättning med
byggets innehafvaren kunna ske ge-
nom laga, hvarför någon tillökning ge-
nom köp af mark icke synes kommit
erforderlig

Rörande Blåskausfjället till hviiket endast
hög en areal af 3705 Summeland för
Komiteer med fastas afseende, o' dets
belägenhet och obetydliga areal af stycke
och utvidgning, enär sådant vore liktydigt
med att nybilda ett gästland. De Laps-
gras hviike Riots beagarna sig deraf
bort i stället hänvisas till andra skatte-
land der utrymme kan dem beredas.
Tid och ort som ofrån.

H. Tjernsten

F. W. Jonsson

W. J. J. J. J.

Till Konungen!

17-57. *Stämman* i Huset den 13de Maj 1887
1887. *allmänna mötet* i Huset

30/7. *Landskapsnämnden* i Huset

1887 den 13 Maj i St. R. ann.
(1887 den 13 Juli i St. R. ann.)

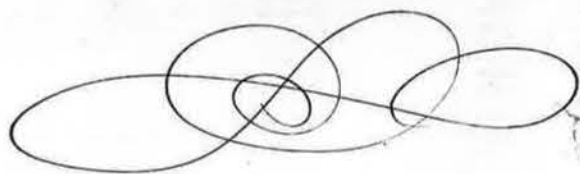
1. karta åtföljer

Sedan Eders Kongl. Maj:ts den 16de sistlidne
Juli åt en Komité ~~updragit~~ ^{begär} att afgifva förslag
till utvidgning af rörelsefriheten i Jemtlands län

frå fäst genom Nådigt Bref gammal dag
till Eders Komf. Majs Reflexeringshafvande.
i detta län närmare bestämmas samt bestämt,
da myndighet förskrifvit att för innevarande
år förädlningarna skolat taga sin början inom
Hede Tenhå och Storjök Soeknas och förfog
inom Ovikens, Havens och Undersåkers Soeknas,
så för Komitén underdänigst öfverlemnade
vid dessa undersökningars fjärde protokoll,
innesättande för hvarje lappskatteländ särskild
förslag till den enskilda tuktörige mark som
Komitén funnit vara oungämligast nödig för
att under månaderna Maj - September bered
lapparne vid de för dem afsatta land tuktör,
till skog eller renbete eller för att bereda dem
vägar öfver inas emellan landen eller för
att uppföra stängsel till förkommande af
skada af rensar.

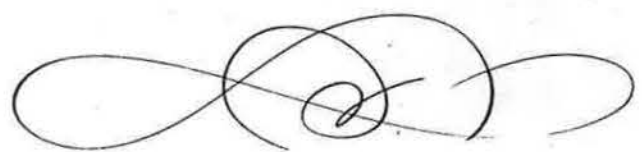
Med ö märken förtagna undersökningar, hvil-
ka förslagen grunda sig, hafva dock flerstädes
lokala förhållanden visat sig hinderliga för att
hvare sig allstädes funnit tillgodsse behöfven,
eller att undvika det väl stora området blifvit
upptagna; och anser sig Komitén jeliglig att här-
för redogöra utförligare, så som under förre-
ningens uti protokollen kunnat ske.

En af de väsentligaste anledningarna till
lapparnes frärligheter vid renskötseln inom
såväl Provinsen Herjedalen som flerstädes
i samtländ torde, utom områdenas otillräcklig

het, afven få göras i den föga tillfredsstä-
beligställning för desamma som blifvit i
skuld.

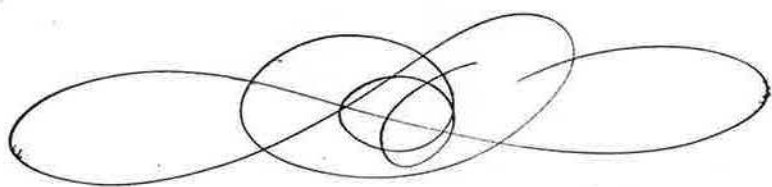
Samma förfaringsfakt, som städe bruke
fråga om särskiljande af byområden, när
genom linier, utan hänsyn till terrängen
och iakttagits i fråga om lappskattelans
hvarvid fördelen af att erhålla större vatten
drag och lämpligt belägna fjellsträckor
eller berghöjder fåsom de enda naturliga
gränser för renbetesstrakterna förvisats. Att
de har emellertid ett beaktansvärdt fel blif-
vit begånget, som nu endast med svårigh-
torde kunna i någon mån rättas derigenom
att Staten delvis inlöser större egovärdar,
som för bete eller skogstugång för lapparna
är oungångligen erforderliga. Att flera
strakter har emellertid afven detta förfarin-
gakt visat sig omöjligt att genomföra, men
minst, för stora olägenheter derigenom,
orsakats inrethafvarne af de hemman
från hvilka gårdar afsonoring skalat göras
att jordbrukets eller rättare, boskapskötselns
bedrivande afventyrats. Det så varit för
hållande hos komitten endast haft val em-
ellan antingen att förstå gårdarne i sin hel-
het till intäkte eller att icke tillsträcka af-
sonoring af ens gårdens område, deraf som
för lapparnes behof är erforderliga, derom
fåsom afgörande i ena eller andra afseend

betraktas, dels hemmanens mer eller mindre
inskjutna läge bland lapparnes områden,
samt deras förändrade olägenheter för vid-
sträckt renbetesland, dels äfven dess förmåga
af framtida bestånd och utveckling såsom
jordbruk, hvarvid dock mera afseende för-
stets vid tillgång o' väl belägna frosta
fria odlingsmarker än o' oftast svag och
aflägsen utengesfär.

Att de lapparne äro förvärjva sådana om-
råden, som vunnits för kultur och der denna
har framtid, vore nämligen lika för litet väl-
betänkt, som att fortfarande till ytterligt
förfång för dem söka kvarhålla en jord-
brukande befolkning o' ego hvilka är
särskilt försväras, ej genom odling kan-
na förstöras samt vid delning ständigt
lemna minskad och till slut otvivelaktig af-
kastning.

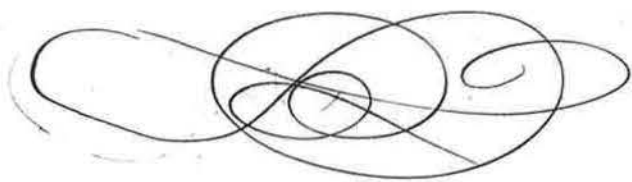
Flertalet af de närmast fjällen belägna
hemmanen, hvilka äro utan undantag
tillkommit genom de stora tillgångar o' na-
turlig fläsk som tillförene i dessa trakter för
att fåga inlyddit till skörd utan något egent-
ligt annat arbete än att berga, hvarjerätt vid-
sträckt betesmarker utan annan besittare
än måhända lappar, hvilkas eganderätt dock
aldrig påaktats, äfven stå till buds, hafva
nämligen redan uppnått eller till och med
öfverstridit gränser för sin förmåga att lem-

na deri bosat befolkning begränsning. Så
mognas der knappast, rotfrukter sällan, den
naturliga stället försämrats och jorden vid
gårdarne, som genom öfvergödning bringas
att lemna något till, så för stembunden att
des upparbete, ej kan ske. Det vill sy-
nas som skulle dessa af hvar och en skönbara
ofördelaktiga förhållandet hafva lät befolkning
att åtminstone taga vägen i vara för hvar
som för dem utgör hafuvsakliga viktoret för
att tillförsäkra sig levebröd, men för är icke
anmär i allmänhet förhållandet. Ty under
det o den mera odlade liggden lantmännen
göra sig goda för bergade gräda för att mot ogyn-
sam väderleks förstörande, inverkan, som emot
skada af för att egna som andras kreatur, god
fjellbyggarna vanligen intas för att hägnat
och värna om det i utmarken och till och
med inom hemmets nödsamt skörvade kre-
aturföret, hemmanets hafuvsakliga äring.
Sannst så visserligen att mängden stäver en-
bart mindre, quantitetens föder vinnes o hvarje
af de oftast spridda karrängarna och att
uppförande af kolader och hägnader skulle
för många hemmansegare blifva mycket
arbetsamt, men när det är en sån såk
att renas tidigt hvarje höst infinner sig och
göra för att skada o föret, som nu vid sam-
mantröerna stäver framhållits, och hvilket afven
till en del är med verkliga förhållandet öfver-

ersättningande, i det så under pågående
berättningas renflochar der och twas redan
i Augusti påträffades sträfvande, i ängsmar-
ken bland bergadt och utan en stängsel lem-
nadt hö, när det visat sig att ej brist på
skog, ej heller förrets ringa mängd som
upprifvas såsom orsak till att detsamma
ej bättre förvaras, synas befolkningens stän-
diga och högljudna klagornas oför-
dock icke i alla anses berättigade, om än
till stor för sin uraktlåtenskap att skydda
egen gräsa innehafvare, af de fientländs-
ka husehemmanen, kunnat återgå Kongl.
Brefvet den 3 Oktober 1866, som förtagit dem
från sådan omsorg, hvilket dock tillförens
varit i lag anbefallt, derut anmärk för
exfästning för skodegörande af renas skadet
kunna väckas - se Kongl. Bref den 26 Mars
1831 till Kansli-Styrelsen, och Kammar Kolle-
gium, i fråga om bestämmande af gränser-
na för afvättning och skärläggning i lapp-
markerna samt att vidna åtgärder till trygg-
gande af lappavermogens bestånd.

Nu hafva i allmänhet till dessa husehemman
vid afvättningen tilläts ofantliga områden
utan afseende på huruvida den mark,
som för rikligt dem tillskiftats varit för hem-
mansbruket behäftig eller ens såsom betes-
marker kunnat tillgodogöras. På detta sätt
komme stora husefrakter, der berättigen

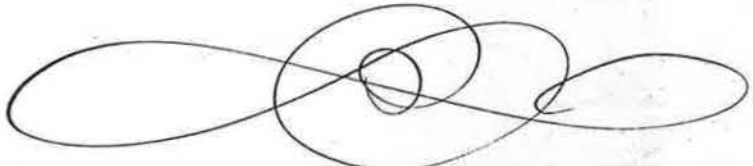

inga andra handjäs än renas fjärra näring,
att afhändas lapparnas.

Obs
Wida flere, än som förslagen upptaga, af
dessa hemman och hviha nu till hafvud.
sakligaste det innehafva, verkliga lappmar-
ker, torde och med-rätta våra fjärras med
skattelanden; men har kommit i detta af-
seende strängt följt det Nådigt kunnade
uppdrag att endast förelä gärdens frakter,
som för lapparnas behof anses oungångs-
ligen erforderliga.

Såsom sådane, ej i förslagen inbegripna,
må här nämnas byarna Mjölingen, Serf-
sjö, Röningså, Lofkläppen, Herövalen,
Storjö och Jämsdalen, hvihas inköp, för
fjärma gång derigenom att lapparne be-
redes tillräckligt utrymme, under hvarje tid
af året, afren innebära förvärfvande, att Staten
af vidsträckt skogsmarker, som genom an-
damsenlig skottet erhålla framtido ökad värde.
Men afren ett annat afseende, vore förvärfv-
ande af marker att Staten inom dessa frakter
önskligt. En hänsynlös skogsafverkning
af ej allena groft och fjärrastet verket
har nämligen redan hunnit upp till dessa
fjellskogar. Inom Jämsdalens och Jäms
gemensamma skifteslag för de frakter, som
ifrågasätts att intäsa för att bereda ökad
utrymme att Ruttjusslapparne, hade under
fjärrarens lapp fjärra utstämplingar i af-

Obs

verensstämmelse, med uppgjorda afverkningss-
kontrakt redan färdiga, hvarvid ej allenast
till sågtimmer och bjelkar dagliga träd blifvit
till afverkning utmärkte, utan afven fjärdan,
som i detta afseende, ej har ringaste värde.

Träskriftens fri stämpling och afverkning
lynes här endast hafva blifvit inreddade
med hänsyn till att träden vid viss längd
från roten ha vit kontraktens enligt minsta mått.

Under vanliga förhållanden vore derom
intet att säga. Snarare till gagns är
bortträdjande af en mängd förtrymt och
skadad skog, som aldrig kan erhålla rin-
gaste värde, i trakten der öfverflöd af brän-
sel råder. Men här i höglanden må-
nast de kala fjällen, der skogarne förut
är äro för gläsa och der det visade sig
att afverkningsskontrakten med afseende
i skogens beskaffenhet omfattade, hvarje
träd i vidsträckt trakter, der för ett flökt
tillvägagående en annan gång samt mö-
ste hänföras till en för landet ytterligt
skadlig skogsstöpling, som mycket mera,
oförnuftig, som den sker utan gagn
för någon. Vi emellertid det ej kan blifva
fråga om att hvare sig genom repräsen-
tation eller inom viss kort tid och till höga
pris förvärfa ofvan uppräknade fy-
remman och nybyggen, hvilka icke vi
god sig vara erforderliga, för att tillgodose,

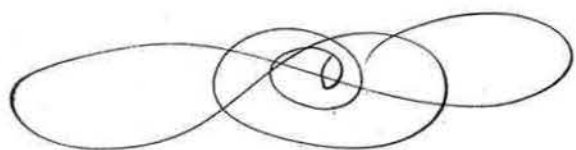
oungångliga behof af utrymme för lapparna
churu derigenom otrifvelaktigt den fördelen
vannas att för ett slut för alla anledningas
till misskälligheten emellan de bosatta och
lapparne inom Herjedalen, torde i stället
Konungens Befallningshafvande i länet
bör berättigas att efter hand och i mån
af behof samt när omständigheterna visa
sig gynsamma der göra hemmansinköp.

Beträffande förvaltningen af de jordegenskaper
som nu eger framdeles inköpas i hafvudsak-
ligt syfte att att Staten förvärfa full dispo-
sitionsrätt derå för sine andamål lärer
hindra icke mot att för samma gång beti
för renas under vissa vilkor upplåtas åt lap-
parne, afven jordbruk och gårdar mö för
arrende af den bosatta befolkningen eller så-
jäms för öfvertagas mot utgörande i förste rum-
met af skatter och andra allmänna utskylder,
men hvarvid för afkommet i öfrigt mö fastas
minre afseende att derå att utrymme för lap-
parne erhållas och att skyddande skogar i dessa
intill de kala ofvenstående trakter stads
mö finnas.

Wid enbart ett af de lappskatteländ, för
hvilket under nu verkställda undersökningar
ifrågasattes en högt betydlig områdes tillök-
ning, nemligen Blåhansjöellet, har Komiteen,
enär landet icke i något afseende erbjö-
des tillräckligt utrymme för ena en ringa

renhjörd under månaderna Maj till och
med September, ansett utvidgning vara,
liktvårdig med en nybildad skatteländet, hvil-
ket i dessa trakter skänke medföra osköl-
liga kostnader samt depoutom ej synes
vara af behöfvat förhållande, emäs de ej
derstödes uppehållande, tappas kunna
med stöd af § 7 af den utaf Kongl.
Majts Mådigst utfärdade lag angående,
de svenska tapparnes råa till renbete
i Sverige, förflyttas till annan lappsty-
cker utrymme, finnes och det inflytning,
utan olägenhet kan ske. Särskildt
med fastast afseende derå och att inom
dessa trakter för enskild mark uppehållas
ej ej mindre, än Nio lappstämors med
flere tusen renar hafva de jämförelsevis
stora områdestäckningarna för Anarisets
samt Tranris och Stättens skatteländ
blifvit förslagna, för det utrymme, afven
för till Blåskauppjens hänförliga lappstämors
derinom man kunna beredas.

Ivenne olika gård för Staten att förvärva
de områden som finnes upptagna uti de
för hvarje Hjärtakt särskildt afgifna förslag
har Komitten ansett sig böra framställa, hvar-
vid i alla de fall der fråga ad om intagen
af hela hemman eller förut till gränser och
beskaffenhet noga kända delar deraf, såsom
skattefgenasjöras, obetingadt förtröde gifves

at äf uppgörelserna mö under hand ske genom
Konungens Befallningshafvande. i Huset hvar
enast endast i de fall der många delegare
samt fridiga intressen här för uppkänta obfver
vinnerliga hinder, egornas expropriation förordas.
Att denna förordare utväg med för gjemförligt
högre kortnoder ad en erfarenhet som med
härigen till allmänhetens uppfattning om
tillämpningen af denna förordning har inom
orten för förordare tiden vunnits.

Slutligen för Komitén till förtydligande
af förslagen till lappskattelagens utvidgning
underdönigst bifoga Karto, o. hvilken de
ursprungliga områdena äro betecknade med
gul-färg samt de nu till inköps förslagna med
brun färg, samt arealuppgift.

Underdönigst.

St. Pijermies

E. W. Jonson

Adolf Sund

1 Oktober 1886

26.1.1892

Jämtlands läns landskontors arkiv. Länsstyrelsen i Östersund.
Avgångna brev år 1892. Nr 92.

Den 26 januari 1892

Till Konungen. Finans Dep. med förslag ang. expropriation af mark till renbeten.

Den 16 Juli 1886 behagade EKM. tillsätta en Komité som fick i uppdrag att undersöka samt inkomma med förslag då den enskilde tillhörige mark som Komitén funne oundgängligen nödig för att under månaderna Maj - September bereda lapparne innom detta län vid de för dem afsatta land tillgång till skog eller renbete el: för att bereda dem vägar öfver inegor emellan landen el: för att uppföra stängsel till förekommande af skada af renar; och behagade EKM:t vid detta uppdrag derjemte fästa den särskilda föreskrift, att vid afgifvande af förslag till utvidgning af renbetesfjellen, komiterade borde särskildt yttra sig öfver hvilka områden kunde anses behöfva till sådant omfång tagas i anspråk för lapparnes behof att de borde under full eganderätt af Staten förvärfvas, och å hvilka det intrång som vanligen kunde förekomma, icke ansåges vara af större betydelse för jordegarna än att rättighet dertill lämpligen kunde mot årlig afgift betingas.

Denna Komité fullgjorde sitt uppdrag under sommaren åren 1886 och 1887 och inlemnade protokollen öfver såväl sina sammanträden med bofaste och lappar som öfver de beslut komitén fattat med afseende å förslag till förvärfvande af mark.

Sedan har EKM:ts Befde, enl: Lapplagens föreskrifter, sökt att genom godvillig öfverenskommelse för EKM:ts och Kronans räkning förvärfva de hemman el: delar af hemman som af Komitén ansetts erforderliga för Renbetesfjellens utvidgning och har, sedan Köpekontrakten underställts och vunnit EKM:ts godkännande, en icke obetydlig del af det som behöfligt ansedda utrymmet kunnat på detta sätt förvärfvas. - En del återstår dock ännu, der af ett el: annat skäl öfverenskommelse om godvillig öfverlåtelse icke kunnat träffas, men hvars förvärfvande nu icke längre bör uppskjutas,

heltst flere af de redan inköpte egovidderna inte kunna tillräk-
 lo tillgodogöras utan att andra med i dem inblandade egor äfven
 förvärfvas. —

Det är visserligen icke osannolikt att ännu en del af det behöf-
 liga kan förvärfvas genom godvilligt inköp, men der så ej kan
 ske finnes ingen annan utväg än expropriation. —

EKM:ts Bde får derför, med stöd af 24 §: i Lagen den 4 Juni 1886
 angående de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige, underd:
 anhålla att EKM:t behagade förklara att egarne till de i bifogade
 Bil. A. uppräknade hemman och lägenheter måtte förklaras pligtige
 att, der godvillig öfverenskommelse ej kan träffas, mot ersättning,
 som bestämmes enl: gällande förordning angående jords afstående
 för allmänt behof, afstå den jord som af Undersökningskomitén för
 renbetesfjellens utvidgning föreslagits att för ändamålet för-
 värfvas. —

En karta der med särskilda färger och tecken finnes utmärkte
 såväl de gamla skattefjellen som de utvidgningar Komitén före-
 slagit och för dessa hvad som blifvit inköpt, dels helt och hål-
 let och dels delvis, äfvensom ett å Landskontoret uppgjort samman-
 drag bifogas i Bil. B.-

Komiténs protokoll vid dess sammanträden får EKM:ts Bde äfven öf-
 verlemna med und: anhållan, att sedan EKM:t pröfvat ärendet, få
 dessa handlingar åter. —

KKM:ts Befde anhåller få upplysa, att orsaken hvarför någon ex-
 propriation af Rutfjellet i Herjeådalén angränsande till förvärf
 af Komitén föreslagen mark icke nu ifrågasättes är den, att inom
 de byalag som ega denna mark nu pågår laga skifte, att flere hem-
 man inom detta skifteslag äro för ändamålet inköpte och att EKM:ts
 Befde ämnar vid egodelningen begära få den dessa hemman tillkom-
 mande andel förlagd utvid Rutfjellet och på detta sätt tror sig
 kunna till billigare pris förvärfva hvad Komitén här ansett nödigt
 än genom anställande af expropriation. —

Någon öfverenskommelse hvarigenom rätt till bete och skog för lap-
parne skulle utan köp af marken, genom någon afgift, kunna förvär-
vas, har EKM:ts Bofde icke lyckats träffa och antager, att med den
ovilja mot att vid sin egendom binda ett onus som icke kan till sin
hela vidd och betydelse uppskattas, som är allmän bland jordegare,
några sådane aftal icke kunna komma till stånd.-

Und:

J E

/A.L.

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson

Valfrid Larsson

Bil. A.

Uppgift å de hemman och lägenheter innom Jemtlands län från hvilka, enl: framställning i KB:s und. skrivelse denna dag, mark till renbetesfjellens utvidgning anses böra förvärfvas genom expropriation.

Tännäs socken

Ljusnedals bruk - delar af

Storsjö kapellförsamling

Storsjö by - delar af

Ovikens socken

Tossåsen N:o 1 - 1/2 mantal

Side N:o 1 - 1/12 mantal

Ovikens prestbord

Heljebackens	}	skifteslag	}	fyllnadsjordar
och Bugårdens				
Kjempdalens	}	d:o	}	fyllnadsjordar
och Hvattjoms				
Röröns		d:o		

Hallens socken

Böhle bys

Gärdsta d:o

Marby prestbords

Backens

Hammarnäs

fyllnadsjordar

Mörsils socken

Sellsjö

Hållbackens

Hästöns

fyllnadsjordar

Undersåkers socken

Fångåmon N:o 1, 1/4 mantal

Vallbo N:o 1, 1/4 mantal

Vålådalen N:o 1, 1/16 mantal

Kalls socken

Backsjönäset N:o 1, 1/9 mantal

Sågen N:o 1, 1/4 mantal

Ede N:o 1 - del af

Bergsjö område - del af

Offerdals socken

Höjden N:o 1, 1/12 mantal - del af
 Frankrike N:o 1, 1/6 mantal - d:o
 Storbacken N:o 1, 1/6 mantal - d:o

Hotagens socken

Bakvattnet N:o 1, 5/24 mantal - del af
 Häggsjön N:o 1, 2 mantal - d:o
 Rörvattnet N:o 1, 11/12 mantal - d:o
 Flinten N:o 1, 1/4 mantal - d:o
 Hotagen N:o 1, 5/12 mantal - d:o
 Wahlsjön N:o 1, 1 1/2 mantal - d:o
 Gunnarsvattnet 1/2 mantal - d:o

Föllinge socken

Lakavattnet N:o 1, 9/16 mantal
 Löfhögen N:o 1, 1/4 mantal

Frostvikens socken

Dabbsjön N:o 1, 1/16 mantal
 Sjougdäset N:o 1, 5/192 mantal
 med Inviken
 Dajma N:o 1, 3/64 mantal
 Storjola N:o 1, 9/128 mantal
 Trångmon N:o 1, 5/128 mantal

Östersund i Landskontoret den 26 Januarii 1892.

AL

Bestyrkes på tjänstens vägnar
Valfrid Larsson

Bil B

Uppgift å de hemman och områden inom Jemtlands län, hvilka enligt förslag af den genom Kongl. Majts nådiga bref den 16 Juli 1886 tillsatta Komité, böra genom köp, expropriation eller lega från enskilde förvärfvas för utvidgning af de åt lapparne afsatta land; hvaraf tillika inhemtas, hvilken mark hitintills blifvit för sådant ändamål förvärfvad eller återstår att förvärfa.

Af Komitén till förvärfvande föreslagne områden

För utvidgning af Rutfjelllets renbetesland, enligt protokoll den 5, 6 och 7 Augusti 1886, hafva Komiterade ansett böra förvärfvas af Mal-magens, Funäsdalens, Tännäs och Walmåsens gemensamma skifteslag ett område sträckande sig från lappskattelandets gräns vid södra Fjät-sjön upp efter vattendraget till norra Fjät-sjön och Sicklingssjöarne samt efter ån till sjöarne Norra och Södra vattnena; - från norra ändan af vattnen der Myskelån infaller i nämnda sjö drages en rät linia till Mesåbäckens inlopp i Mesåttjärn, hvarifrån gränsen går efter nämnda bäck till Rishögstjärn, vidare öfver Storvålen till Ten-naelfvens utlopp ur Östra sjön, derifrån vattendraget följes till den punkt der gamla lappskattelandets gräns träffar nämnda sjö.

För Grönfjelllets, Midtdalens, Ljungris och Skärvaxdalens skatteland, enligt protokoll den 7-16 Augusti 1886: Af Ljusnedals bruks område S.k. Gröndalen från Grönfjelllets gräns vid Ösjö bäcken efter nämnda vattendrag till dess utmynnande i Ljusnan samt derifrån i rät linia öfver högsta Midtåkläppen till Midtån, hvarefter gränsen följer Mid-tåelfven till dess den samma åter träffar gamla skattelandet ofvan Messlinge bys område. Norra hörnet af Storsjö by genom en linia dragen från gamla råmärket å Kläppen till röset mot Tossåsens by och Hundshögs skatteland norr om Röfrasjön.

För Hundshögs och Tossås skattefjell enligt protokoll den 19 Augusti 1886:

Tossåsens by; fyllnadsjordarne inom Arådalen; Östra Myres och Fast-gårdens fyllnadsjordar samt trakten emellan Skattelandets gamla gräns efter Dörsån till Mantalsbodarnes Kronopark samt vidare derifrån efter nämnda å till Marby sockengräns, hvarefter denna följes upp till skattelandet.

Inköpt: enligt
Hemmansdelarne
5 i Tännäs jern
Hvad af motstå
har icke kunnat
Laga skifte på

Af motstående

Inköpt, enligt
14630 tunnland
Side, Westnär
flere byars sk
Ej inköpt: Her
jemte fyllnad
kens Prestbör
Hvattjoms sam

Anteckningar

Inköpt: enligt Kongl. Majts nådiga bref den 25 Januari 1889.
 Hemmansdelarne 1/27 mantal af N:ris 3 och 4 och 7/144 mantal af N:o
 5 i Tännäs jemte hela hemmanet Tännäs N:o 26, om 1/36 mantal.
 Hvad af motstående område tillhör öfrige hemman inom skifteslaget
 har icke kunnat förvärfvas.
 Laga skifte pågår inom skifteslaget.

Af motstående område har icke någon del kunnat inköpas.

Inköpt, enligt Kongl. Majts nådiga bref den 31 Maj 1889,
 14630 tunnland mark tillhörande Skottgårdens, Orrgårdens, Hanabackens,
 Side, Westnårs, Eltnäs och Gärde samt Östermyre och Fastgårdens med
 flere byars skifteslag i Ovikens socken.
Ej inköpt: Hemmanet Tossåsen N:o 1 om 1/2 mantal i Ovikens Socken
 jemte fyllnadsjordar tillhörande dels 1/12 mtl Side N:o 1 ö Ovi-
 kens Prestbord dels Heljebackens och Bugårdens, Kjempdalens och
 Hvattjoms samt Röröns skifteslag.

Af Komitén till förvärfvande föreslagne områden

Ytterligare för Tossås och Hundshögs samt för Sellsjö skattefjell, enligt protokoll den 23 Augusti 1886:

fyllnadsjordarne tillhörande dels byarne Böhle ö Gärdsta samt Marby prestbord i Marby socken; dels Backen och Hammarnäs i Hallens s:n samt för Sellsjö skattefjell området intill Sellsjöströmmen från Håckrens Kronopark ned till Sellsjön vidare utefter Södra stranden af nämnda sjö till Mörsils sockengräns, som följes upp till skattefjellet.

För Anaris och Tranris skattefjell, enligt protokoll den 28 Augusti 1886:

Skattehemmanen Fångåmon N:o 1 1/4 mantal, Wallbo N:o 1 1/4 mantal, Wålådalen N:o 1 1/16 mantal samt Skårsdalen N:o 1 1/8 mtl äfvensom Kronohemmanet Wålådalen N:o 1, 1/16 mantal, alla i Undersåkers socken.

För Bummer - och Täfvedals skattefjell hafva komiterade, enligt protokoll den 28 Augusti 1886, icke ansett någon mark genom köp böra förvärfvas utan uppgörelse om skadeersättning ske genom lega.

För Kolås och Skäckerfjellen, enligt protokoll den 11 Juli 1887:

Skattehemmanen Sandnäset N:o 1, 1/3 mantal, Sågen N:o 1, 1/4 mantal, Backsjönäset N:o 1, 1/3 mantal, och Gånelfven N:o 1, 1/6 mantal, jemte det till hemmanet Sösjö N:o 1 hörande området Lågsjö, allt i Kalls socken.

För Sösjöfjelllets lappskatteland enligt protokoll den 11 Juli 1887:

Skattehemmanen Björkede N:o 1, 1/3 mantal, och Sösjö N:o 1, 7/8 mantal, samt den del af hemmanet Ede N:o 1, som är belägen emellan Sösjö gräns, Torrön, Sösjöån och skattelandet äfvensom genom lega den del af Bergsjö område som är belägen emellan skattelandet, Mjölkvattsån, Bergsjön och gränsen mot hemmanet Ytteräng.

Häraf har icke

Inköpt: enligt
1/8 mantal Skår
kronohemmanet 1/
öfrig motstående
Utom Komiténs fö
ber 1889 inköpts
jord.

För utvidgning a
bref den 6 Decem
mantal Enbogen N

Inköpt: Enligt
Skattehemmanen 1
N:o 1 och 1/18 m
Enligt
1/6 mantal Backs
till hemmanet Sö
Ej inköpt: hemm
sjönäset N:o 1.

Inköpt: Enligt
Skattehemmanet 1
Enligt
Skattehemmanet 7
Någon del af hem

Anteckningar

Häraf har icke något kunnat inköpas.

Inköpt: enligt Kongl. Maj:ts nådiga bref den 29 Juni 1888: hemmanet 1/8 mantal Skårsdalen N:o 1 i Undersåkers socken och åborätten till kronohemmanet 1/16 mantal Vålådalen N:o 1 i samma socken, hvaremot öfrig motstående hemman icke kunnat inköpas.

Utom Komiténs förslag har, enligt Kongl. Maj:ts nådiga bref den 6 December 1889 inköpts den till Brattlands by i Åre socken hörande fyllnadsjord.

För utvidgning af motstående fjell har, enligt Kongl. Maj:ts nådiga bref den 6 December 1889, inköpts åborätten till Krononybygget 1/4 mantal Enbogen N:o 1.

Inköpt: Enligt Kongl. Maj:ts nådiga bref den 22 Juni 1888. Skattehemmanen 1/6 mantal Gånelfven N:o 1, 1/6 mantal Sandnäset N:o 1 och 1/18 mantal Backsjönäset N:o 1; samt

Enligt Kongl. Maj:ts nådiga bref den 9 November 1888: 1/6 mantal Backsjönäset N:o 1 och 1/6 mantal Sandnäset N:o 1 jemte det till hemmanet Sösjö N:o 1 hörande området Lågsjö.

Ej inköpt: hemmanet 1/4 mantal Sågen N:o 1 och 1/9 mantal af Backsjönäset N:o 1.

Inköpt: Enligt Kongl. Maj:ts nådiga bref den 22 Juni 1888: Skattehemmanet 1/3 mantal Björkede N:o 1 och

Enligt Kongl. Maj:ts nådiga bref den 9 November 1888 Skattehemmanet 7/8 mantal Sösjö N:o 1.

Någon del af hemmanet Ede och Bergsjö område har ej kunnat inköpas.

Af Komitén till förvärfvande föreslagne områden

För Oldfjellens. Grubbdals-, Sten- och Ansättsfjellens område, enligt protokoll den 16 Juli 1887:

att renbete måtte genom lega förvärfvas å den del af Bergsjö afrafsland som är belägen emellan Mjölkvattsån, Långsån och Oldfjelltrakten samt inom hemmanen Höjden N:o 1, 6/12 mantal, Frankrike N:o 1, 1/6 mantal och Storbacken N:o 1, 1/6 mantal, alla i Offerdals socken; äfvensom inköp af hemmanen Ansätt N:o 1, 1/4 mantal i Föllinge socken och Juthatten, äfven kalladt Grubbdalen N:o 1, 1/4 mantal i Hotagens Kapellförsamling jemte ett å kartan utmärkt område af hemmanen Bakvattnet N:o 1, 5/24 mantal, Höggsjön N:o 1, 2 mantal, och Rörvattnet N:o 1, 11/12 mantal, alla i sistnämnda Kapellförsamling.

För Murfjellet samt Vinklumps- och Gåxsjöfjellen, enligt protokoll den 20 Juli 1887:

Hemmanen Lakavattnet N:o 1, 9/16 mantal, Löfhögen N:o 1, 1/4 mantal, och Almdalen N:o 1, 1/4 mantal, i Föllinge socken, Bågavattnet N:o 1, 1/12 mantal Hotagens Kapellförsamling och Munsvattnet N:o 1, 1/3 mantal i Frostvikens socken; af hemmanet Flinten N:o 1, 1/4 mantal, i Hotagen ett område, sträckande sig från Stora Toskvattnet till norra ändan af Bringsjön; af hemmanet Hotagen N:o 1, 5/12 mantal, den trakt som är belägen emellan lappskattelandet, Hotagssjön, Hasslingsån och Hasslingssjöarne samt efter Fjellån till Holmvattnet; samt af hemmanen Valsjön N:o 1, 1 1/2 mantal, och Gunnarvattnet N:o 1, 1/2 mantal, likaledes i Hotagens Kapellförsamling, området emellan skattelandet och en linia dragen efter högsta höjderna från Holmvattnet till en punkt på Norska gränsen emellan Gunnarsvattnet och Penningkejsen, som å kartan finnes utmärkt; nämnda hemmansområden dock endast i händelse renbete mot lega derå ej skulle kunna förvärfvas.

För lappskattefjellen inom Frostvikens socken enligt protokoll den 9 Augusti 1887:

Följande inom socknen belägna hemman, neml: Skattehemmanen Väktardalen N:o 1, 1/16 mantal, Lejpickvattnet N:o 1, 1/6 mantal, Raukasjön N:o 1, 1/16 mantal, Storjola N:o 1, 3/32 mantal, Dabbsjön N:o 1, 1/16 mantal, Herrbergsdalen N:o 1, 5/64 mantal, Jougaberg N:o 1, 3/32 mantal, Blomhöjden N:o 1, 1/16 mantal, Trångmon N:o 1, 5/64 mantal, samt Sjougdäset N:o 1 med Inviken, 5/24 mantal, äfvensom hemmanet Dajma N:o 1, 3/64 mantal.

Jemtl. läns landskontor 18/1 92

Axel Lené

Af motstående
manen 1/4 mtl
Grubbdalen, N:
särskilda nådi
1889.

Af motstående
mtl Almdalen N:
samt 1/12 manta
enligt nådiga

Inköpt: enligt
Skattehemman 1/
N:o 1, 1/6 mant
mantal Blomhöjd
mantal af Sjou
enligt Kongl. M
5/64 mantal Her
enligt nådiga b
3/32 mantal Jou
hwaremot icke k
mantal Sjougdä
N:o 1 samt 9/12
mon N:o 1.

Bestyrkes på

Anteckningar

Af motstående områden har icke kunnat förvärfvas mer än skattehemmanen 1/4 mtl Ansätt N:o 1 och 1/4 mantal Juthatten, äfven kalladt Grubbdalen, N:o 1, hvilka hemman inköpts på grund af Kongl. Majts särskilda nådiga bref den 22 Juni och 9 November 1888 samt 31 Maj 1889.

Af motstående hemman och områden hafva inköpts endast hemmanen 1/4 mtl Almdalen N:o 1, enligt Kongl Majts nådiga bref den 22 Juni 1888, samt 1/12 mantal Bågavattnet N:o 1 och 1/3 mantal Munsvattnet N:o 1, enligt nådiga brefvet den 9 November 1888.

Inköpt: enligt Kongl. Majts nådiga bref den 22 Juni 1888:

Skattehemman 1/16 mantal Våktardalen N:o 1, 1/6 mantal Lejpickvattnet N:o 1, 1/6 mantal Raukasjö N:o 1, 3/128 mantal af Storjola N:o 1, 1/16 mantal Blomhöjden N:o 1, 5/128 mantal af Trångmon N:o 1 samt 35/192 mantal af Sjougdäset N:o 1 med Inviken;

enligt Kongl. Majts nådiga bref den 9 November 1888:

5/64 mantal Herrbergsdalen N:o 1; samt

enligt nådiga brefet den 22 Februari 1889:

3/32 mantal Jougaberg N:o 1;

hwaremot icke kunnat förvärfvas: 1/16 mantal Dabbsjön N:o 1, 5/192

mantal Sjougdäset N:o 1 med Inviken och hemmanet 3/64 mantal Dajma

N:o 1 samt 9/128 mtl af hemmanet Storjola N:o 1 ö 5/128 mtl af Trångmon N:o 1.

Bestyrkes på tjänstens vägnar *Vaspiedawm*

6.7.1892

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Ankomna brev år 1892. Från Kungl. Maj:t. Nr 9.

OSCAR, med GUDS Nåde, Sveriges, Norges, Götes
och Wendes Konung.

Vår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Allsmäktig!

Med erinran att en icke obetydlig del af de hemman eller delar af hemman, som af den under den 16 Juli 1886 för afgifvande af förslag i fråga om utvidgning af renbetesfjellen inom det Eder nådigst anförtrödda län tillsatta komité ansetts för ändamålet erforderliga, numera blifvit genom af Oss godkända köp för Kronans räkning förvärfvade, hafven I uti underdånig skrifvelse den 26 Januari innevarande år anmält, att öfverenskommelse icke kunnat träffas om godvillig öfverlåtelse af en del af samma jord, hvars förvärfvande dock icke blott kunde uppbållas; beläst flera af de redan inköpta egovärderna och kunde till fullt tillgodogöras utan att andra med i dem inblandade egor afven förvärfvades;

Och hafven I hemställt, att VI måtte förklara att egarne till nedan uppräknade hemman och lägenheter skulle vara pliktiga att, der godvillig öfverenskommelse ej kunde träffas, mot ersättning, som bestämdes enligt gällande förordning angående jords afstående för allmänt behof, afstå den jord som af nämnda komité föreslagits att för ändamålet förvärfvas, nämligen

i Tännäs socken:

Ljusnedals bruk, delar af;

i Storsjö kapellförsamling:

Storsjö by, delar af;

i Ovikens socken:

1/2 mtl. Tossåsen N:o 1,

1/12 " Side N:o 1,

Ovikens prestbord,

Heljebackens och Bugårdens skifteslag,

Kjempdalens och Hvattjoms skifteslag

samt

Röröns skifteslag;

} fyllnads-
jordar och
delar af
fyllnads-
jordar till

i Hallens socken:

Böhle by,
Gårdsta by,
Marby prästbord
Backen och
Hammarås;

} fyllnadsjordar till

i Mörsils socken:

Sellsjö,
Hållbacken, och
Hästön

} fyllnadsjordar till

i Undersåkers socken:

1/4 mtl Fångåmon N:o 1,
1/4 " Wallbo N:o 1 och
1/16 " Wålådalen N:o 1;

i Kalls socken:

1/9 mtl. Backsjönäset N:o 1,
1/4 " Sågen N:o 1,
Ede N:o 1, del af, och
Bergsjö område, del af;

i Offerdals socken:

1/12 mtl. Höjden N:o 1, del af,
1/6 " Frankrike N:o 1, d:o och
1/6 " Storbacken N:o 1, d:o;

i Hotagens socken:

5/24 mtl. Bakvattnet N:o 1, del af,
2 " Häggsjön N:o 1, d:o,
11/12 " Rörvattnet N:o 1, d:o,
1/4 " Flinten N:o 1, d:o,
5/12 " Hotagen N:o 1, d:o,
1 1/2 " Wahlsjön N:o 1, d:o, och
1/2 " Gunnarsvattnet N:o 1, d:o;

i Föllinge socken:

9/16 mtl. Lakavattnet N:o 1 och
1/4 " Löfhögen N:o 1; samt

i Frostvikens socken:

1/16 mtl. Dabbsjön N:o 1,
5/192 " Sjougnäset N:o 1 med

Inviken,

3/64 mtl Dajma N:o 1,

9/128 " Storjola N:o 1 och

5/128 " Trångmon N:o 1

Efter inhemtande af Vår Domänstyrelses underdåniga utlåtande hafve VI låtit detta ärende OSS föredragas och dervid, jemlikt § 24 i lagen angående de svenska Lapparnes rätt till renbete i Sverige den 4 Juni 1886, funnit godt förklara, att egarne till ofvan angifna hemman och lägenheter skola vara pligtige att mot ersättning, som, der godvillig öfverenskommelse ej kan träffas, bestämmes enligt förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 April 1866, afstå den jord, som af omförmälda komité blifvit föreslagen att för ändamålet förvärfvas; egande I dock tillse att förvärf af jord i nyssnämnda ordning endast eger rum i den mån sådant för Lapparnes behof är oundgängligen nödigt och icke i vidsträcktare omfattning än att vid hvarje tillfälle de för ändamålet afsedda medel dertill kunna beräknas lemna tillgång.

Hvilket VI, med återställande af de vid oftanämnda komités sammanträden förda protokoll, Eder till svar och underdånig efterrättelse härigenom meddele. Christiania slott den 6 Juli 1892.

Oscar

/F.v.Essen

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jemtlands län, angående förvärfvande af mark för utvidgning af renbetesfjellen i länet.

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

O s c a r, med G u d s Nåde, Sveriges
Norges, Götes och Wendes K o n u n g.

Vår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Allsmäktig!

Med underdånig skrifvelse den 9 nästlidne Januari hafven I öfverlemnat slutligt utlåtande af den enligt nådiga brefvet den 16 Juli 1886 för afgifvande af förslag å enskilda tillhörig mark, som kunde befinnas erforderlig till utvidgning af renbetesfjellen, tillsatta komité tillika med de vid komiténs sammanträden den 11, 16 och 20 Juli samt den 9 Augusti 1887 förda protokoll jemte tvenne till förtydligande af förslagen upprättade kartor.

Vid Underdånig förädration häraf hafve WI funnit godt förordna att omförmälda utlåtande med protokoll och kartor skall återställas till Eder för att tjena till ledning vid de underhandlingar, som I genom nådiga brefvet den 13 Juli 1887 fått Eder ålagdt att inledda med vederbörande jordegare om förvärfvande af erforderlig mark för renbetesfjellens utvidgning; Hvilket Eder till behörig kännedom meddelas. Stockholms Slott den 3 Februari 1888.

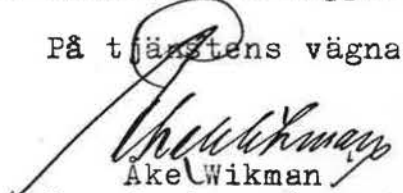
O s c a r.

/ Nils von Steyern.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jemtlands län.

Rätt avskrivet betygar. Östersund i lappfogdekontoret
den 1 november 1947.

På tjänstens vägnar:

Åke Wikman
lappfogdeassistent

Inköp av grosshandlaren Per Näs fastighet i Henvål, kan åberopas. Även övriga handlingar angående inköp, inget bevisvärde för markägarna.

Inköp av mark. Inget av värde för fastighetsägarna .

Till nr 158
316/301

Landskontoret, Östersund

4 APR 1914 7

Till

7/4 bar till Nas.

Konungens Befallningshafvande i samtländs län.

Resolution

Den Jägmästaren i Rätans revir förordnas
att verkställa beräkning och värdering af sala-
/ björns fastigheterna; hörande juramentet över
förrättningen jämte remissakten därefter här in-
sändas. Östersund: landskontoret den 18
juni 1914.

På Landshövdingämbetets vägnar:

[Signature] Gunnar Heleander

Sedan förhandlaren Per Nas tillbjudit Kungl. Majt och Kronan
att köpa en del af den honom tillhöriga Hemvårens by i Wernadalens
socken, har jag anmodats att efter lapparnas hörande afgifva yt-
rande; och få jag i anledning häraf i ärendet anföra följande.

Vid sammanträde med Are - Storsjölapparna den 13 sistlidne
Januari hafva dessa enstämmigt förordat inköpet af salubjudna
området som behöfligt för utvidgning af deras höstbeten, men
synnerligast för åstadkommande af en lindring af de å dessa
trakter ofta förekommande betydande ersättningskräf af af renar
förorsakad skadegörelse å dels växande och del berg, i starkt ut-
stående grada.

Enligt mitt förmenande är ock Hemvårens by såväl till följe
sitt läge intill det till arealen obetydliga Serffjället som sin beskaffen-
het iöfugt nödvändigt förvarja till utvidgning af Are - Storsjölapparnas
höstbetetrakter, men synnerligast är förvarjet nödigt för att före-
komma de å denna ort rätt ofta uppkommande stridigheterna
emellan lapparna och de boskade rörande skadeersättningskräf.

För att dessa stridigheter skulle komma att upphöra anser jag dock

[Signature]

önskvärdt att hela Henvälen inköps och ej endast den nu salubjudna delen af densamma. Jag får därför nu vådramt hemställa att Koningens Befallningshafvande finner skäl underhandla med Hovhandlar Näs om inköp af hela Henvälens by emåd detta annas önskvärdt för utvidgning af redbeteslandet Luffjället.

Så de Jämtländska Lapparnes gamla redvanesättbetning å min sidan riksgännen mot Norge torde komma att upphöra, bli behöfve af utvidgning af lapparnes egna redbetesland allt mer och mer nödvändigt, och synes mig endast af denna grund nödigt att snarest möjligt genom inköp af Henvälen, Henväddalen och delen af Luffjäl by utvidga det till arealen obetydliga Luffjället (6370 ha). Öster-
lund i lappfogdekontoret den 3 April 1914.

Almström

LAPPFOGDEN
JÄMTLANDS LÄN

LANDSKONTORET

13 DEC 1932

ÖSTERSUND

Till

Kungl. Maj:ts Befallningshavande i Jämtlands län.

Vid mitt besök i Henådalen den 2 sistlidne april i samband med återflyttning av Idreerenarna erfor jag, att generalkonsul Torsten Kreuger utbjudit till salu fastigheterna 1/6 mantal Henådalen n:r 1 och 2. Den norra gården var öde sedan vårvintern 1931, och där bodde Idrelapparnas renvaktare. I den södra gården fanns en arrendator, vilken enligt vad lapparna berättat mig, flyttat därifrån och till byn Serfsjö.

Henådalen, eller som den i dagligt tal benämnes Kläppen, har sedan lång tid tillbaka varit tillhåll för lappar under vintern. I rå med Henådalen ligger renbeteslandet Serffjället, vars område i söder är utökat med hemmanen Rönningsåsen nr 1 och 2, om 1/8 mantal vardera, inköpta på grund av Kungl. brevet den 24 mars 1905.

Med avsikt att söka försälja inrösningsjorden med stöds-
skog har ägaren låtit frånskifta utmarken. Åbyggnaderna äro på båda gårdarna i ganska gott stånd och av ordinär storlek; några nämnvärda nybyggnader torde icke vara nödvändiga under den närmaste framtiden.

Då det för renskötseln vore synnerligen värdefullt att utöka Serffjällstrakten och såväl de lappar, som uppehålla

sig omkring 4 månader av vintern där, liksom de, vilka besöka Kläppen för renskiljning och måste uppehålla sig i dagar, stundom veckor där, skulle hava stort gagn av att arrendatorer funnes på dessa gårdar för tillhandahållande av mjölk, bröd och husrum m.m. är det synnerligen beklagansvärt att hemmanen stå öde.

Därför får jag vördsamt hemställa, att Kungl. Maj:ts Befallningshavande måtte genom vederbörande revirförvaltare eller genom annan för uppdraget lämplig person låta taxera de hembjudna fastigheterna för vinnandet av en utgångspunkt i och för underhandling med fastigheternas

ägare.

Remissakten återställes.

Östersund i lappfogdekontoret den 12 december 1932.

W. Gardham

N:r 125.

Till Konungen.

I underdånig skrivelse den 21 juni 1939, varav bestyrkt avskrift bifogas, har länsstyrelsen lämnat redogörelse över fastigheter, som länsstyrelsen, med hänsyn till den stora nytta

Utan avgift.

Länsstyrelsen i Jämtlands län med underdånig framställning om inköp av fastigheten Kyrkbyn 27² i Tännäs socken till utvidgning av renbeteslanden.

deras utläggande till renbetesland otvivelaktigt skulle medföra för renskötseln, ansett snarast möjligt böra förvärvas av kronan i den mån så lämpligen kunde ske. Fastigheterna äro med sina ungefärliga gränser inlagda å en vid skrivelsen fogad karta. I skrivelsen hemställde länsstyrelsen om inköp av vissa av de angivna fastigheterna, å kartan betecknade trakt nr:is 1-4 och 6, varjämte länsstyrelsen beträffande övriga fastigheter, å kartan betecknade trakt nr:is 5 och 7, anmällde att med ägarna förda underhandlingar om försäljningsvillkoren icke slutförts men att länsstyrelsen, då så skett, i den mån länsstyrelsen funne sig kunna tillstyrka av säljarna upptällda villkor, komme att underställa frågan om fastigheternas förvärfv för utvidgning av renbeteslanden Eders Kungl. Maj:ts nådiga prövning.

Genom nådigt brev den 17 november 1939 har Eders Kungl. Maj:st bemyndigat länsstyrelsen att för Kronans räkning inköpa förstnämnda fastigheter, å kartan betecknade trakt nr:is 1-4 och 6.

Uti trakt nr: 7 ingående fastigheten Kyrkbyn 27² i Tännäs socken har tidigare av numera avlidne ägaren Johan Jonsson Söderkvist utbudits till försäljning för 9.000 kronor. Sedan jordbrukskonsulenten C.P.Bragée och förvaltaren av renbeteslandens skogar jägmästaren Rob. Sköld verkställt uppskattning av värdet, den förre å fastigheten tillhörande inägojord och åbyggnader samt den senare å skogsmark och växande skog, och därvid föreslagit saluvärdet till sammanlagt 7.825 kronor samt länsstyrelsen i skrivelse till bemälda Söderkvist anhållit om upplysning, huruvida han vore villig försälja fastigheten för det sålunda föreslagna saluvärdet, har Söderkvist i skrivelse till länsstyrelsen den 30 mars 1939 allenast meddelat att han ansåge fastigheten hava ett värde,

nämnda tillkor förvärva fastigheten Kyrkbyn 27² i Tännäs socken.

Under förutsättning att länsstyrelsen i enlighet med den underdåniga framställning bemyndigas för Kronans räkning förvärva fastigheten får länsstyrelsen tillika i underdånighet hemställa dels att vad Eders Kungl. Maj:ts brev den 22 juni 1888 angående inköp av mark för renbetesfjällens utvidgning innehåller i fråga om skyldighet för länsstyrelsen att till statskontoret inleverera uppkommande behållningar av inköpta egendomar skall lända till efterrättelse jämväl i avseende å förevarande fastigheter, dels att de i nämnda brevet den 22 maj 1891 meddelade bestämmelser angående dispositionen av till utvidgning av renbeteslanden i länet förvärvade områdena måtte förklaras gälla även i avseende å ifrågavarande fastighet dels ock att köpeskillingsbeloppet måtte anvisas att utgå från jämtländska renbetesfjällens skogsfond.

Övriga till ärendet hörande handlingar bifogas till-
lika.

Östersund i landskontoret den 27 januari 1940.

Underdånigst

Torsten Löfgren.

Elof Huss.

Vidimeras

På tjänstens vägnar:

13 JUL 1938

Mt 171 1938 B. D.
307

Till

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jämtlands län.

Härmed får jag vördsamt översända hembud till Kungl. Maj:t och Kronan om inköp av trenne hemmansenheter, belägna mitt inne i renbeteslandet inom Tännäs socken, nämligen dels Brändåsen, med beteckning Kyrkbyn 7⁴ och 29¹ ^{x)} samt Valmåsen 1⁵, och dels Fjätdalen (Gunnars), 2 hemman, med jordregisternummer Kyrkbyn 27² och 27³. Brändåsen och Fjätdalen äro belägna 3,5 km. öster respektive söder om sjön Ö.Vattnans sydöstra ände; ödebygdsvägen Tännäs-Sörvattnet går förbi åbyggnaderna i Brändåsen och därifrån leder gångstig till Fjätdalen.

Hemmanet Brändåsen angränsar i norr och väster Tännäs renbetesland och i öster samt söder Högvålen renbetesland och är sålunda helt omgivet av statens renbetesmark. Krav på ersättning för av renar under vintertid nedslaget hö i stackar förekommer och vid mitt besök där den 9 sistlidne juni uppgav O.E.Olsson, en av de tre ägarna, att ett 30-tal renar vid den tiden brukade gå efter annan beta å hemmanets inägor. Dessa voro strörenar, som voro på väg tillbaka till fjället. Mittådalslapparna flytta årligen med sin hjord förbi och över Brändåsens område på väg såväl till som från sitt vinteruppehåll i Högvålen och Lofsdalen. Hemmanet bör därför förvärvas av Kronan och orsaken till att så icke tidigare skett, torde hava berott på att ägarna icke varit villiga att avyttra sitt hemman.

x) rätteligen Brändåsen 1'

Beträffande de två hemmanen i Fjätdalen (Gunnars) förhåller det sig så, att Gunnarsområdet beträdes och betas av Tännäs- (Käringsjö-) lapparnas renar både vinter och sommar. Detta område gränsar i väster, norr och öster intill Tännäs renbetesland, i sydost mot Högvålen renbetesland och i söder mot det område i Kopparbergs län, som är upplåtet till renbete på grund av Kungl. breven den 31 december 1888 och 7 april 1899.

Hemmansenheten Brändåsen synes omfatta en areal av 602,0770 hektar och är enligt 1938 års fastighetstaxeringslängd taxerat till jordbruksvärde 2.100 kronor och skogsvärde 400 kronor eller tillhopa 2.500 kronor. Säljarna begära 10.000 kronor i köpeskillning. Hemmanet Kyrkbyn 27², Johan Jonsson (Söderkvist) har en areal av 969,4580 hektar och är enligt 1938 års fastighetstaxering, värderat till 2.900 kronor, varav jordbruksvärde 2.800 kronor och skogsvärde 100 kronor. Säljaren har satt salupriset till 9.000 kronor. Hemmanet Kyrkbyn 27³ omfattar 1246,3260 hektar och är i 1938 års taxeringslängd värderat till: jordbruksvärde 3.600 kronor, skogsvärde 300 kronor, tillhopa 3.900 kronor. Efter denna taxering hava elektricitetsverk och husbehovssåg nybyggts, vilka byggnader av ägaren uppgivas hava kostat honom 6-7000 kronor. Det är bland annat på grund härav som salupriset satts till 20.000 kronor. Visst förbehåll om skog är gjort.

Vad beträffar de värden, som ägarna åsatt sina fastigheter, har jag därvid icke påverkat dem i något avseende men däremot framhållit, att, sedan värdering genom sakkunniga skett såväl beträffande å ena sidan jord och åbyggnader som å andra skog och skogsmark, en riktig utgångspunkt vunnits för överläggning om salupriset. Det ligger i sakens natur, att säljarne vid saluprisets bestämmande låtit sig ledas av en viss försiktighet, den nämligen att icke begära för litet. Sammanställning av taxeringsvärden m.m. bifogas.

Förekomsten av renlav är på dessa hemman riklig och då de ligga mitt inne i renbeteslandet och årligen vid olika tider be-

trädas av renar får jag vördsamt hemställa att Länsstyrelsen måtte låta värdera desamma och i övrigt vidtaga erforderliga åtgärder till deras förvärvande för renbeteslandens utvidgning och anordning.

Biläggas två kartblad, å vilka ifrågavarande hemman äro inramade med blåkrita och renbeteslandets gränser med rödkrita.

Östersund den 11 juli 1938.

W. Gardham

1077.

Avvittringen, som under senare hälften av 1700-talet samt under 1800-talet ägde rum i Jämtlands län, präglades av samma önskaⁿ att gynna kolonisationen, som tidigare kännetecknat den

n avgift.

.J. H. H. H.

svenska lagstiftningen. Lapparnas rätt däremot synes under det huvudsakligaste avvitringsarbetet icke ens kommit under beaktande. Först i början av 1830-talet blevo lapparna själva varse att deras intressen sattes i fara i det att skattefjällen (renbetesfjällen) genom avvitrningen blevo tillräckliga både för sommar- och vinterbetet. Efter upprepade ^{underhandlingar} framställningar till Eders Kungl Maj:t till E. K. M. från lappar inom Jämtlands län att lappallmogen måtte tillåtas begagna de trakter, som deras förfäder innehåft, förklarade Eders Kungl. Maj:t i nådigt brev till kammarkollegium den 20 april 1841 bland annat att varje skattefjäll skulle till gränserna avmätas och nödiga betesmarker i vederbörandes närvaro givas lapparna av tillstötande kronomarker, därvid nog skulle tillses att, såvitt möjligt, nödig skog till bränsle icke saknades. När nämnda nådiga brev utfärdades hade emellertid avvitrningen fortskridit så långt att tillräcklig hänsyn vid dess fortsättning icke kunde tagas till lapparnas behov av sommar- och vinterbetesland.

På grund härav hava åtgärder måst vidtagas för utvidgning av lapparnas renbetesområden. Beträffande vinterbetet har detta ordnats på så sätt att lapparna såväl genom 1886 och 1898 års renbeteslagar som sedermera genom nu gällande 1928 års renbeteslag medgivits rätt att utan avtal med vederbörande jordägare eller brukare under oktober till april eller, vid ovanliga väderleksförhållanden, även tidigare om hösten eller senare om våren uppehålla sig utom de egentliga renbeteslanden å trakter, som de av gammal sedvana besökt. Jämlikt 1928 års renbeteslag kan denna sedva-

V

nerätt tillämpas jämväl då renbetet är otillräckligt å renbatesfjällen. I några fall hava ock vinterbetestrakter genom inköp förvärfvats åt lapparna.

De vid avvittningen avsatta för sommarbetet nyttjade renbatesfjällen utgjorde icke en sammanhängande lappmark utan söndersplittrades av enskildas ägor, som delvis ströckte sig ända fram till norska gränsen och delvis vore djupt in-
kilade i och till och med helt och hållet inneslutna inom renbatesfjällens områden. Redan vid utarbetande av 1886 års renbeteslag sattes det ifråga huruvida renbatesfjällen vore tillräckligt rymliga samt i övrigt så begränsade, att lapparna där kunde finna nödigt sommarbete för sina renar och utan alltför stora svårigheter avhålla dem från angränsande ägor. För att erhålla nödigt rådrum till vidtagande av åtgärder för renbatesfjällens utvidgning beslöts ock vid renbeteslagens utfärdande att den för Jämtlands läns vidkommande skulle, med undantag för vissa delar, träda i kraft först den 1 januari 1889 eller två år senare än i Västerbottens och Norrbottens län.

Den rätt till sommarbete, som genom avvittningarna undan-
dragits lapparna i Jämtlands län, har man i första hand velat giva dem åter genom att Kronan till utvidgning av renbatesfjäl-
len förvärfvat de fastigheter som voro mest nödvändiga för till-
godseende av lapparnas behov av betesmarker under den del av året, då den s.k. sedvanerätten icke kunde utnyttjas. I sådant syfte verkställdes av en av Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 16 juli 1886 tillsatt undersökningskommitté under sommaren samma år utredning angående den mark inom länet, som genom köp, lega eller expropriation borde förvärfvas till utvidg-

ning av renbetesfjällen. Sedan länsstyrelsen med underdånig skrivelse den 16 oktober 1886 till Eders Kungl. Maj:t överlämnat kommitténs förslag och därvid hemställt att de där i angivna markerna måtte få åt Kronan förvärvas, har Eders Kungl. Maj:t i nådigt brev till länsstyrelsen den 13 juli 1887 bland annat anbefallt länsstyrelsen att med huvudsaklig ledning av kommitténs förslag på sätt länsstyrelsen funne lämpligt och så snart ske kunde träda i underhandling med vederbörande jordägare om överlåtelse till Kronan av den mark, som befunnas nödig för renbetesfjällens utvidgning så att desamma under tiden från början av maj till slutet av september lämnade erforderlig näring åt renarna. Samtidigt föreskrev Eders Kungl. Maj:t att länsstyrelsen skulle dels äga, då sådan mark kunde förvärvas för skäligt pris eller, i brist på godvillig överenskommelse, borde exproprieras, därem göra underdånig framställning och underställa villkoren Eders Kungl. Maj:ts nådiga prövning, dels ock avgiva förslag, huruvida mark, som förvärvas, borde förenas med angränsande renbetesfjäll eller ställas under skogstatens förvaltning eller utarrenderas eller huruvida någon del därav borde, såsom obehöfvig för ändamålet, avyttras. Tillika förordnade Eders Kungl. Maj:t att behålla försäljningsmedel av skogsavverkning på renbetesfjällen i länet skulle särskilt bokföras såsom jämtländska renbetesfjällens skogsfond och att nödiga medel skulle av denna fond utgå för de av Eders Kungl. Maj:t fastställda köpen.

Jämväl under sommaren 1887 verkställde undersökningskommittén utredning rörande mark, som kunde finnas erfor-

6/7 1892

derlig för utvidgning av renbetesfjällen. Sedan länsstyrelsen med underdånig skrivelse den 9 januari 1888 till Eders Kungl. Maj:t översänt kommitténs därvid upprättade förslag om ytterligare markförvärv, har Eders Kungl. Maj:t i nådigt brev till länsstyrelsen den 5 februari samma år överlämnat kommitténs förslag med tillhörande kartor till länsstyrelsen för att tjäna till ledning vid de underhandlingar, som länsstyrelsen enligt nådiga brevet den 13 juli 1887 skulle inleda med vederbörande jordägare om förvärvande av erforderlig mark för renbetesfjällens utvidgning.

Till åttlydnad av föreskrift i meromnämnda nådiga brev den 13 juli 1887 överlämnade länsstyrelsen under år 1888 i särskilda underdåniga skrivelser till Eders Kungl. Maj:t avhandlingar, varigenom länsstyrelsen träffat förberedande avtal om köp för Kronans räkning av ett större antal fastigheter i länets fjälltrakter. Dessa avtal godkändes samma år av Eders Kungl. Maj:t genom särskilda nådiga brev.

I underdånig skrivelse den ^{26 jan.} 6 juli 1892 anmälde länsstyrelsen att godvillig överenskommelse icke kunnat träffas om överlåtelse till Kronan av vissa av de av nämnda kommitté till inköp föreslagna områden. Samtidigt hemställde länsstyrelsen, under framhållande av att områdenas förvärvande icke borde uppskjutas, helst som flera av de redan inköpta ågoviidderna icke kunde till fullo tillgodogöras utan att andra med i dem inblandade ågor även avstodas till Kronan, om förvärv genom expropriation av vissa i den under⁹skrivelsen angivna fastigheter, därest godvillig överenskommelse med ågare om deras avstående icke kunde träffas. Genom nådigt brev den 6 juli 1892 gav Eders Kungl. Maj:t härtill sitt tillstånd, varvid Eders Kungl. Maj:t

6/7 1892

dock förklarade att förvärfv av jord i nämnda ordning finge äga rum endast i den mån det vore för lapparnas behov oundgängligen nödigt och i öke i vidsträcktare omfattning än att vid varje tillfälle de för ändamålet avsedda medel därtill kunde beräknas lämna tillgång. Dessa expropriationer hava emellertid öke blivit verkställda.

Förutom de fastigheter, som med stöd av ovannämnda Kungl. Maj:ts särskilda nådiga brev år 1868 inköpts för utvidgning av renbeteslanden, hava sedermera jämlikt Eders Kungl. Maj:ts särskilda nådiga brev ytterligare ett antal fastigheter av Kronan förvärfvats för samma ändamål. I denna styrelsen bifogar härmed en förteckning öfver samtliga av Kronan till utvidgning av renbetesfjällen med hgsanderätt förvärfvade fastigheter, i vilken förteckning fastigheterna införts under respektive lappbyar. I de fall, då inköpt fastighet är tilldelad flera lappbyar, finnas fastigheten i förteckningen upptagen under samtliga lappbyar, vilkas lappar äga för sitt renbete nyttja del av fastigheten. Inköpta fastigheter i Rönningssåsen i Hede socken och Skrävatnet i Idnäs församling, hava ej tilldelats särskilda lappbyar, då dessa hemman utnyttjas uteslutande som vinterbetesstrakter.

Må lapparnas behov av sommarbetesstrakter här och tillgodosettes på annat sätt än genom inköp av mark. Belunda har i ett fall fastigheter genom lösa upplåtts till renbete, nämligen de enligt Eders Kungl. Maj:ts nådiga brev den 17 september 1926 på 25 års tid inom Tinnis kyrkobö för renbete avseende de nämnda hemmansdelarna. I detta sammanhang må även erinras om att Eders Kungl. Maj:ts medgivit dels i nådigt brev den 13 juli 1887 att där kronoparker finnas så belägna, att av den

kunde för lappfjällens utvidgning dragas fördel, sådana parker finge under vissa villkor tagas i anspråk för lapparnas behov av bete och bränsle, dels ock genom nådigt brev den 31 december 1888 att Särna norra kronopark inom Kopparbergs län finge upplåtas till renbete för lapparna (nuvarande Idre lappby).

Enligt nådigt brev den 22 maj 1891 och i överensstämmelse med sedermera givna föreskrifter upplåtas de förvärvade områdena för lapparnas behov i likhet med angränsande renbetesfjäll (jfr. § 2 mom. 1 i 1928 års renbeteslag). Å de inköpta områdena befintlig skogsmark står under skogstatens förvaltning. Åbyggnader samt slätter- och fäbodlägenheter utarrenderas, i den mån länsstyrelsen anser det lämpligt med hänsyn till renskötseln, åt befasta, varvid arrendatorn underkastas de inskränkningar i nyttjanderätten, som föranledas av den åt lapparna upplåtna rätten att använda ifrågavarande områden. På grund härav innehålla de av länsstyrelsen fastställda arrendekontrakten bestämmelse om att arrendatorn, som äger att själv söka freda området ägor från intrång av renar, icke i något fall är berättigad till ersättning för av renarna tillfärents förorsakad skada inom arrendområdet.

Ej sällan uppkommer även numera fråga om inköp av fastigheter, som med hänsyn till deras läge intill renbetesfjällen böra förvärvas till deras utvidgning. Ibland gäller det därvid område, varå renarna förorsaka intrång genom skadegörelse å utestående foder. Vid andra tillfällen åter anses fastighet böra förvärvas med anledning av att marken å densamma blir om våren tidigare bar än å närliggande renbetestrakter och därför lockar renarna genom det goda gräsbetet och dess lämplighet som kalvningsplats. I Härjedalen har liksom tidigare behov uppat av förvärv av fastigheter jämväl för utvidgning av renar-

socken, vilken framställning dock ännu ej varit föremål för Eders Kungl. Maj:ts slutliga prövning.

Länstyrelsen har inlett underhandlingar med vissa andra anbudsgivare om förvärfv av salubjudna fastigheter, som länstyrelsen, med hänsyn till den stora nytta deras utläggande till renbetesland otvivelaktigt skulle medföra för renskötsel, anser utan dröjsmål böra förvärfvas för Kronans räkning, i synnerhet som överenskommelse om ett rimligt försäljningspris synes kunna träffas. Länstyrelsen lämnar här nedan en redogörelse över de fastigheter, som länstyrelsen, utöver vad i tidigare till Eders Kungl. Maj:ts ingivna underdåniga framställningar angivits, på grund av ovan angivna omständigheter anser böra, i den mån så lämpligen kan ske, utan tidsutdräkt förvärfvas för utvidgning av renbeteslanden liksom för skälen härför. Fastigheterna finnas med sina ungefärliga gränser inlagda å en härvid fogad karta, varest dessa betecknats med blåa gränslinjer. Fastigheterna närbelägna, vid avvittningen utlagda renbetestrakter hava å kartan markerats med röda samt närliggande, till utvidgning av dessa trakter tidigare inköpta områden med bruna gränslinjer. De flyttningvägar, som beröras i dessa sammanhang, hava utmärkts med streckad blå linje. Även vissa boplatser för lappar finnas angivna å kartan.

Fastigheterna Gunnarvattnet 1²⁶, 1²⁷, 1²⁸, 1²⁹, 1³⁵, 1³⁷, 1³⁸ (Penningsesevallen), 1⁵⁸, 1⁵⁹ (Pållegårdet), 1⁶¹, 1⁶², 1⁶³, 1⁶⁴, 1⁶⁵, 1⁶⁶ och 1⁶⁷ i Hotagens socken. Å kartan betecknade trakt nr 1.

Av fastigheterna ägas Gunnarvattnet 1⁶¹⁻⁶⁷ av aktiebolaget Björåsen och Gunnarvattnet 1²⁶⁻²⁹, 35, 37, 38, 58, 59 av ingenjör Torsten Kreuger i Stockholm.

Fastigheterna gränsa i nordost till Vinklumpfjälles ren-

nas vinterbetesstrakter. Att lapparna icke i större utsträckning än för närvarande är fallet måste vidkännas kostnader för de skadegörelser, som renarna åstadkomma å sådana marker, lärers få tillskrivas det för närvarande synnerligen goda förhållandet mellan de nomadiserande lapparna och den bofasta befolkningen.

Genom nådigt beslut den 30 maj 1938 har Eders Kungl. Maj:t anbefallit länsstyrelsen att verkställa utredning angående de åtgärder, som för överskådlig tid behöfve vidtagas till renskötselns ändamålsenliga bedrivande inom länet och därav föranledda kostnader. Såsom länsstyrelsen tidigare vid flera tillfällen haft anledning framhålla hava emellertid vissa omständigheter förorsakat dröjsmål med utredningens verkställande och denna torde icke ännu på någon tid kunna beräknas bliva slutförd. Vid utredningen kommer bland annat omfattningen av det alltjämt starkt framträdande behovet av ytterligare betesland åt lapparnas renar att undersökas. Med anledning därav har länsstyrelsen ansett det lämpligt att ytterligare inköp av fastigheter till renbetesstrakternas utvidgning i allmänhet icke sker förrän resultatet av utredningen föreligger. Emellertid har länsstyrelsen funnit det vara angeläget att, då behovet för ifrågavarande ändamål av till salu utbjuden fastighet i vissa fall måste anses vara synnerligen stort, icke försumma tillfälle att söka förvärva densamma för Kronans räkning utan avvaktan å nämnda av Eders Kungl. Maj:t anbefallda lapputredning i länet, i den mån så kan ske på skäliga villkor. Länsstyrelsen erinrar därvid i underdånighet om att länsstyrelsen i underdånig skrivelse den 25 februari 1938 hemställt om förvärfv av Kronan icke tillhörig del av Sörvattnets by i Linsälla

sen anser att även de mellanliggande fastigheterna böra, då tillfälliga därtill yppas, upplåtas för renbete. Tidigare har i denna trakt hemmanet 1/12 mantal Bågvattnet nr 1 i Notagens socken förvärfvats genom inköp för Kronans räkning (nåddigt brev den 9 november 1868). Ett förvärfv av en ifrågavarande fastighet utgör fullföljd av därvid påbörjade åtgärden att genom upplåtelse för lapparnas behov av trakten sydväst om Vinkumpfjälls renbetesland på betryggande sätt ordna sommarbetet för deras renar.

Fastigheterna Rörvattnet 1⁸, 1²⁸, 1³⁰, 1³², 1³⁶, 1⁴⁰, 1⁵⁷, 1⁶⁸, 1⁶⁹, 1⁷⁰ och 1⁷¹ Notagens socken, å kartan betecknade

trakt nr 2.

Fastigheterna Rörvattnet 1⁶⁷⁻⁷¹ ägas av aktiebolaget Sjö-
röden, fastigheterna Rörvattnet 1²⁸, 1³⁶, 1⁴⁰ av Ingenjör Forsten
Kreuger i Stockholm samt fastigheterna Rörvattnet 1⁸, 1³⁰ och
1³² av fru Alette Pryds i Korsnäs.

Dessa fastigheter hro belägna väster om och intill Sten-
fjälls skatterfjäll samt delvis även intill de med stöd av
nåddiga brev¹ den 22 juni och 9 november 1868 och den 31 maj
1869 till utvidgning av renbeteslanden inköpta hemmansdelarna
av Anskittens by i Notagens socken.

Marken å dessa fastigheter blir, i den mån den loka ut-
göres av fjäll, om våren tidigare bar än å de intilliggande
renbeteslanden. Denna omständighet har till följd att fastig-
heterna utgöra lämplig kalvningstrakt och vid kalvningstiden
i slutet av april och under maj månad, då s.k. sedvanerätt ej
förefinnes, uppehålls desamma regelmässigt av korenarna.

Såsom framgår å den till kretset hörande kartan utgöra ej
fastigheterna ett sammanhängande komplex. Även intilliggande
mark bör, då tillfälliga liven, i den mån den loka redan tillhör
Kronan, förvärfvas för lapparnas renbete.

betesland.

I synnerhet om våren, medan snön ännu ligger å det hög-
belägna skattefjället, lockas renarna ned å ifrågavarande
fastigheter av det där befintliga tidiga gräsbetet. Visser-
ligen förorsaka de vid denna tid på året ej skada å fastig-
heterna, men lapparna äga dock icke rätt att då å desamma
beta sina renar. Längre fram på sommaren och hösten göra
renarna ofta skada å det å myrängarna bärgade fodret, som
förvaras i stackar eller hässjor.

Enligt å länstyrelsen förvarad förteckning å de hem-
man och områden, vilka enligt förslag av ovannämnda av Eders
Kungl. Maj:t den 16 juli 1886 tillsatta undersökningskommit-
tén böra genom köp, lega eller expropriation förvärvas för
utvidgning av renbeteslanden, har kommittén förordat inköp
eller upplåtelse mot lega av området "mellan skattelandet
och en linje dragen efter högsta höjderna från Holmvattnet
till en punkt på norska gränsen mellan Gunnarvattnet och
Penningkejsen". Ifrågavarande fastigheter falla till sina
huvudsakligaste delar inom detta område.

Genom ovannämnda nådiga brev den 6 juli 1892 har Eders
Kungl. Maj:t medgivit att bland andra hemmet 1/2 mantal
Gunnarvattnet nr 1 i Hotagens socken, varav ifrågavarande
fastigheter utgöra en del, finge exproprieras. Detta till-
stånd för länstyrelsen att medelst expropriation för Kro-
nans räkning förvärva fastigheterna torde få anses alltjämt
vara gällande. Emellertid synes det på grund av förelig-
gande omständigheter lämpligt och för Kronan vara förmånli-
gare om fastigheterna förvärvas genom köp.

Fastigheterna utgöra, såsom framgår av den kändet bi-
lagda kartan, icke ett sammanhängande komplex. Länstyre-

Den av Eders Kungl. Maj:t genom meromnämnda nådiga brev den 16 juli 1886 tillsatta undersökningskommittén föreslog på sin tid inköp av vissa delar av hemmanet 11/12 mantal Rörvattnet n:o 1 och Eders Kungl. Maj:t har i nådigt brev den 6 juli 1892 medgivit förvärf för Kronans räkning genom expropriation av bland andra detta hemman.

I denna trakt har tidigare allenast nämnda hemmansdelar av Ansättens by inköpts för Kronans räkning. Förvärf av nu ifrågavarande fastigheter innebär fortsättning av därvid påbörjade nödiga utvidgningen av offerdalslapparnas renbetesland.

Fastigheterna Bergsjö 1¹ och Tjörnåsen 1¹ i Kalls socken, å kartan betecknade trakt n:r 3.

Fastigheterna, som ägas av aktiebolaget Sjörsåsen, ligga intill varandra och gränsa i norr - båda fastigheterna - samt delvis även i öster - den sistnämnda fastigheten - till skattefjäll, nämligen Sörsjöfjällen och Olåfjällen.

Å dessa fastigheter vistas renarna under en stor del av året ej allenast under tillåten tid utan kanske framför allt under tid då den s.k. sedvanerätten icke gäller. I synnerhet sommartid vid inträffande dålig väderlek kunna ej lapparna, vid betning av renarna å angränsande skattefjäll, trots sträng bevakning hindra dem från att ströva långt in å fastigheterna.

Nämnda av Kungl. Maj:t tillsatta undersökningskommitté föreslog på sin tid upplåtelse mot lega av stora delar av ifrågavarande fastigheter. Genom nådiga brevet den 6 juli 1892 har Eders Kungl. Maj:t medgivit förvärf för Kronans räkning genom expropriation av dessa delar av fastigheterna.

Lapparnas flyttningsvägar till och från vinterbetet gå fram över fastigheterna.

Fa
kartan

samt i
dalen

i söde

betest

nga at

måste

med h

de vid

nast

godog

lappa

fasta

förv

fjäll

varde

för u

nad t

mindr

land,

väste

ter,

Fastigheterna Henådalen 1¹, 2¹ och 3¹ i Storsjö socken, å kartan betecknade trakt nr 4.

Aktiebolaget Sjördalen är ägare till fastigheten Henådalen 3¹ samt ingenjör Torsten Kreuger i Stockholm till fastigheterna Henådalen 1¹ och 2¹.

Fastigheterna, som utgöra ett sammanhängande komplex, gränsa i söder till Sörvfjällets skattefjäll.

Dessa fastigheter utgöra av ålder en årligen använd vinterbetestrakt, som utnyttjas av flera lappbyars lappar. Oaktat de äga att på grund av den s.k. sedvanerätten här beta sina renar måste behovet av full dispositionsrätt över dessa fastigheter med hänsyn till renarnas nästan ständiga tillhåll å desamma samt de vid förvärfv av fastigheterna ökade möjligheterna att ej allenast å fastigheterna utan jämväl å angränsande renbetesland tillgodogöra sig renbetet anses vara synnerligen angeläget. Tvister lapparna emellan rörande betesrätten samt mellan lappar och bofasta med anledning av renarnas skadegörelse komma dessutom vid förvärfv av fastigheterna att förebyggas.

Med anledning av enghanda förhållanden har intill Sörvfjällets likaledes belägna hemmanen Rönningssås nr 1 och 2, vardera om 1/8 mantal, genom nådigt brev den 24 mars 1905 inköpts för utvidgning av renbeteslanden.

Fastigheten Kyrkbyn 22⁴ i Tännås socken, å kartan betecknad trakt nr 5.

Fastigheten, som utgör två skiften, ett större och ett mindre, äges av Per Johan Kjällgren i Käringsjövalen.

Det mindre, västliga skiftet är helt omslutet av renbetesland; det större skiftet, som ligger öster därom, gränsar i väster och söder till renbetesland. Nämnda angränsande betestrakter, utgörande delar av hemmanet Kyrkbyn, hava tidigare genom

särskilda nådiga brev genom inköp förvärfvats till utvidgning av renbeteslanden.

Enligt den å länsstyrelsen förvarade förteckningen över de hemman och områden, vilka enligt förslag av ovannämnda av Eders Kungl. Maj:t den 16 juli 1886 tillsatta undersökningekommittén böra genom inköp, lega eller expropriation förvärfvas för utvidgning av renbetesland, har kommittén för utvidgning av Rutfjällets renbetesland förordat inköp av "ett område strökande sig från lappskattelands gräns vid södra Fjättsjön uppefter vattendraget till norra Fjättsjön och Sicklingsjöarna samt efter ån till sjöarna Norra och Södra vattenen; - från norra ändan af vattenen der Myskelån infaller i nämnda sjö drages en rät linia till Mesabäckens inlopp i Mesätjärn, hvarifrån gränsen går efter nämnda bäck till Ris- högstjärn, vidare öfver Störvalen till Tennaelvens utlopp ur Östra sjön, derifrån vattendraget följes, till den punkt der gamla lappskattelands gräns träffar nämnda sjö".

Ifrågavarande fastighet är i sin helhet belägen inom detta till för inköp till utvidgning av renbeteslanden föreslagna område.

Tännälapparnas flyttningeväg till och från vinterbetet går öfver fastigheten. Dess belägenhet i förhållande till intilliggande renbetesland gör dess förvärfv synnerligen önskvärt.

Fastigheterna Brändåsen 1¹, Kyrkbyn 7⁴ och Valmåsen 1⁵

i Tännäs socken, å kartan betecknade trakt n:r 6.

Fastigheternas ägas gemensamt av J. Axel Jakobsson samt hans avlidna hustrus rättsägare (O. E. Olsson och H. Ingebriktsson).

Fastigheterna, som utgöra ett sammanhängande komplex,

Äro helt omslutna av renbetesland. I norr, väster samt delvis även i söder gränsa fastigheterna till tidigare inköpta delar av Kyrkbyn samt i öster och till en del även i söder till hemmanet Högvalen, av Kronan förvärvat på grund av särskilda nådiga brev den 19 juli 1889 och den 6 oktober 1905.

Mittådalslapparnas flyttningsväg till och från vinterbetet går över fastigheterna. Renars skadegörelse å enskildas, å fastigheterna utestående foder förekommer ofta och förorsakar lapparna dryga kostnader.

Fastigheterna Kyrkbyn 27² och 27³ i Tännås socken, å kartan betecknade trakt n:r 7.

Fastigheten Kyrkbyn 27² äges av Johan Jonsson Söderkvist i Gunnarsoch Kyrkbyn 27³ av Jon Olofsson i Fjättdalen. De utgöra ett sammanhängande komplex, som är nästan helt omslutet av renbetesland, nämligen i norr, väster och söder av tidigare inköpta delar av Kyrkbyn samt i öster av hemmanet Högvalen, av Kronan förvärvat på grund av särskilda nådiga brev den 19 juli 1889 och den 6 oktober 1905.

Fastigheterna äro till en del belägna inom det område som meromkända undersökningskommitté såsom länsstyrelsen här ovan framhållit på sin tid föreslog till inköp för utvidgning av Rutfjällets renbetesland (se under Kyrkbyn 22⁴ här ovan).

Å fastigheterna beta tännåslapparna sina renar ej allena under den tid, då den s.k. sedvanerätten gäller, utan även sommartid och förorsaka därvid skada å utestående foder.

För de i trakt n:r:is 1-4 ingående fastigheter, som ägas av aktiebolaget Sjöraån och ingenjör Torsten Kreuger, hava ägarna avlämnat gemensamt försäljningsanbud å tillhoppa 335.000 kronor. Fastigheternas motsvarande taxeringsvärde utgör tillhoppa 269.700

kronor. Deras sammanlagda areal omfattar cirka 21.900 hektar. För återstående 1 trakt nr 2 ingående fastigheter har Ugaren fru Alette Prydz i Mörail betingat sig en köpeskilling av 30.000 kronor. Fastigheternas areal utgör 1.135,23 hektar och deras nuvarande taxeringsvärde tillhopa 20.400 kronor.

Länsstyrelsen anser att värdering av ifrågavarande^{1/} trakt nr 1-4 ingående fastigheter bör verkställas av sakkunnig myndighet för utrönande av försäljningsanbudens skälighet innan slutlig prövning av desamma sker. Enligt vad länsstyrelsen under hand erfärut lär Kungl. Domänstyrelsen vara beredd låta för ifrågavarande ändamål värdera fastigheterna och från fastighetsägarnas sida föreligger ej hinder för sådan värdering. Det synes därför länsstyrelsen vara lämpligt att Domänstyrelsen av Eders Kungl. Maj:ts anbefalles verkställa värdering av fastigheterna samt att frågan om deras förvärfv för Kronans räkning till utvidgning av renbeteslanden först därefter blir föremål för Eders Kungl. Maj:ts nådiga prövning. Skulle det därvid visa sig att allenast det ena av köpeanbudena kan antagas, synes med inköp böra anstå allenast i vad avser de fastigheter, som inrymmas i det icke antagbara anbudet. Uppkommande kostnader för värderingen synes böra bestridas av jämtländska renbetesfjällens ekofonds medel.

Beträffande 1 trakt nr 5 och 7 ingående fastigheter hava med Ugarna pågående underhandlingar om försäljningsvillkoren ännu ej slutförts. Länsstyrelsen kommer sedermera, då så skett, i den mån länsstyrelsen finner sig kunna tillstyrka av säljarna uppeställda villkor, att underställa frågan om fastigheternas förvärfv för Kronans räkning Eders Kungl. Maj:ts nådiga prövning.

bjudd

C.P.E

ren E

fasti

senar

värde

villi

areal

2.500

upper

sig 1

först

av fe

tande

fasti

till

träd

rels

dels

de 1

mån

Uti trakt n:r 6 ingående fastigheterna hava av ägarna utbjudits för tillhopa 10.000 kronor. Sedan jordbrukskonsulenten C.P. Bragée och förvaltaren av renbetesfjällens skogar jägmästaren Rob. Sköld verkställt uppskattning av värdet, den förre å fastigheterna tillhörande inägor och åbyggnader samt den senare å skogsmark och växande skog och därvid föreslagit saluvärdet till sammanlagt 7.925 kronor, hava ägarna förklarat sig villiga försälja fastigheterna för detta belopp. Fastigheternas areal utgör 603 hektar och deras nuvarande taxeringsvärde är 2.500 kronor. Länstyrelsen, som finner att sistnämnda värde uppenbarligen är för lågt i förhållande till saluvärdet, anser sig i underdånighet bära tillstyrka antagande av nu föreliggande försäljningsanbud, som måste anses vara skäligt.

Beträffande de allmänna villkor som bära stadgas vid inköp av fastigheterna synes därutinnan bära föreskrivas

att fastigheterna lämna fria från alla gravationer,

att fastigheterna tillträdas vid köpekontraktens upprättande,

att köpeskillingarna erläggas sedan säljarna visat att fastigheterna äro fria från gravationer och ej heller hafva för till betalning förfallna utskylder,

att säljarna svara för alla å fastigheterna intill tillträdesdagen belöpande utskylder och besvär samt

att kronan bestrider kostnaderna för köpens lagfarande.

På grund av vad länstyrelsen sålunda anført får länstyrelsen i underdånighet hemställa att Eders Kungl. Maj:t måtte dels anbefalla Domänstyrelsen att låta verkställa värdering av de i trakt n:r 1, 2, 3 och 4 ingående fastigheterna samt, i den mån de avgivna försäljningsanbudena därvid befinnas skäliga eller

nya skälliga anbud i anledning av värderingen ingivas, bemyndiga länsstyrelsen att för Kronans räkning inköpa ifrågasvarande fastigheter dels ock bemyndiga länsstyrelsen att för en köpesumma av högst 7.925 kronor för Kronans räkning förvärva de i trakt nr 6 ingående fastigheterna.

Under förutsättning att länsstyrelsen i enlighet med denna underdåniga framställning bemyndigas för Kronans räkning förvärva fastigheter får länsstyrelsen tillika i underdånighet hemställa att de i nämnda brevet den 22 maj 1891 meddelade bestämmelser angående dispositionen av till utvidgning av renbeteslanden i länet förvärvade områdena måtte förklaras gälla även i avseende å ifrågasvarande fastigheter ävensom att köpeskillingsbeloppen och uppkommande värderingskostnader måtte anvisas att utgå från jämtländska renbetesfjällens skogsfond.

Föreljningsanbuden, lappfogdens yttranden med anledning av anbuden samt övriga till ärendet hörande handlingar bifogas. Såsom framgår av föreljningsanbuden äro desamma för fastighetsägarna bindande under allenast begränsad tid, nämligen för aktiebolaget Sjödrän och ingenjör Torsten Kreuger till den 1 december 1939, för fru Alette Prydz till den 1 januari 1940 samt för ägarna av i trakt nr 6 ingående fastigheterna till den 1 april 1940, varför länsstyrelsen i underdånighet får anhålla om skyndsam handläggning av ärendet.

Östersund i landskontoret den 21 juni 1939.

Underdånigast

Protokoll hållet i Storsjö by vid sammanträde med de bofaste i Storsjö socken och lapparna i Åre - Storsjö lappby den 12 augusti 1896

De bofaste ville icke medgifva, att lapparne hade rätt, befastad av sedvana, att beta sina renar utom renbetesfjällen å så vidsträckta områden, som de i senare tid begagnat, samt påstodo, att sedvanerätten tagits i anspråk egentligen endast för flyttning öfver bofastes egor. dock medgåfvo de, att gamla kåtplatser finnes i Rinshöfve (?) och Storsjö bys egor samt å Henvålens bys mark.

Protokoll hållet å Åre järnvägsstation vid sammanträde med de bofaste i Åre och Undersåkers socknar den 24 augusti 1896

Felaktig protokollskopia.

Protokoll hållet vid sammanträde med den bofasta befolkningen i Hede och Vemdalens socknar å Hede gästgifvaregård den 14 september 1896

De närvarande ville ej medgifva att sedvanerätt i större utsträckning förefunnes, än Storsjö lapparnes af ålder utöfvade rätt att begagna vinterbete i Serfsjöfjällets omedelbara närhet, och mot en sådan sedvanerätt vore intet att invända.

Mot sedvanerättens utsträckande inlade de närvarande sin gensaga jämväl av den anledningen, att vid skattläggningen tillgången på renmossa utgjort en faktor vid åsättande av mantalet.

Protokoll hållet vid sammanträde å Funsdalens gästgifvaregård med de bofaste i Tännäs socken och lapparna i Tännäs lappby den 16 september 1898

De närvarande, som uppgåfvo att vinterbete af lapparne endast sällan begagnades utom det område, som utgjorde renbetesfjället med hvad till dess utvidgning af staten förvärfvats, ansågo, att den sedvanerätt, som lapparne kunde påstå, vore af så ringa betydelse, att hinder för rättens fasatsläende i lag icke borde förefinnas. Handlandene Hedvall och Sjöstedt yttrade dock såsom sin åsigt, att sedvanerätten borde borttagas, på det att jordägarne genom att föreskrifva lapparne de villkor hvarunder rätten finge begagnas, skulle kunna värja sitt stackade hö för skada.

Protokoll hållet i Gröfveldalen vid sammanträde med lapparne i Idre lappby den 23 september 1896

Idrelapparne hade åt sig fått af Kungl Maj:t upplåten Särna norra kronpark till renbete, därinom de alltså borde året om kvarstanna. Om de kunde påstå någon sedvanerätt, skulle sådan förfinnas där Tännäslapparne begagnade betesrätt, emedan Idre lappby vore ut(?) från Tännäs lappby.

Protokoll hållet å Svegs gästgifvaregård vid sammanträde med den bofasta befolkningen i Svegs, Lillhärdals och Linsells socknar den 29 september 1896

Inlaga den 10 juli 1895 från Lofsdalens byamän: För det första tror vi icke att lappen har någon sedvanerätt å våra trakter, likaväl öfversvämmas snart sagt hela vårt område både

fjäll och dalar af dessa djur ifrån sist i oktob: och först i novem: till sist i april och maj månader.

Någon utvidgning af betesmark tro vi icke vore behöfligt för de lappar som äro anvisade att bo i Sörvattnet eller närgränsande trakter däromkring, om de finge behålla betet blott för sin renhjord, men det kommer flockvis till tusental ifrån alla andra håll, ända ifrån Oviksfjällen, och Norige, derföre är naturligt att betet blifver svagt, och äfven kan taga slut, derföre ströfva de omkring längre och längre i öst och söder för att finna rikligare tillgång på bete.

Protokoll hållet vid sammanträde med lapparne i samtliga lappbyar i Jämtlands län inför undertecknad t f lappfogde jämlikt Konungens befallningshafvandes förordnande den 14 september 1898, den 3 oktober 1898 å Bydalens hotell, Ovikens lappby

§ 3

Som vinterflyttningarna för närvarande ega rum endast till Bergs socken, dervid renar stundom kunde ströfva in i Åsarnes socken, ansågo de närvarande fjellmännen, att en person att mottaga anmälningar enligt 12 § i nya renbeteslagen borde förordnas bland innevånarna i byn Börtnan, och föreslogo de dertill fjerdingsmannen Jörgen Ingebriktsson eller handlanden Anders Åström

§ 4

Sedan upplust blifvit, att de trakter, å hvilka skador genom renar tillhörande Ovikens lappby pläгат ske, lämpligen kunna delas i två större distrikt: det första omfattande Tåssåsen, Löfdalen, Flåsjön, Börtnan, Gafvelås, Källberget, Löfsta och östra delen af Storsjö bys område samt det andra Nybo, Skålan, Döfvelsås och i öfrigt trakterna närmast öster om första distriktet och undertecknad bestämt att för varje af dessa distrikt skulle väljas två gode män.....

§ 11

Om nuvarande och öfvergifna visten och betesplatser uppgafs, att fjellfolket nu sutte med sina renar i en hjord vid Glen, derifrån de i slutet af november eller början af december öfver Löfdalen komme att flytta dels till Ekorrlandet, der gamla visten funnes dels till Torsborg, der de plägade bo i "bolagshusen" och börjat uppföra en del kåtor å renbeteslandet, dels till Börtnan, dels till Viggesågen, dels ock till Hafssjö å Bergsbyns fyllnadsjord, å hvilka senare ställen bostäder förhydes af bofaste; att uppbrott från berörda vinterbetesplatser egde rum, vid vårens ankomst, till Sandbuåsen och Glen, der uppehållet varade t o m juni månad; att man derifrån för en tid af omkring 14 dagar begåfve sig till Storlöfdalen och vidare för omkring en månads tid till Kroktjernvallen, vester om Tossåsens by, likaledes för omkring en månads tid; samt att de derifrån flyttade samma väg till Glen o s v år från år. Gamla visten funnos dessutom vid Bjurkällan invid Dörsån, nära renbeteslandets gräns, i Prestläkardalen, vid Hosjöbotten, Oldertjernarna och Koltjernarna (för vintervistelse; i Prestläkardalen jämväl för höstuppehåll), 2 st vid Lundörren, vid Grönklampen (på nordvestra sidan), vid Tväråns öfversta lopp å anarisfjellt, vid Bresjön (höstviste) samt i Rulldalen, varande dessa, utom Bresjön, sommarvisten.

Den 7 oktober 1898 i Ljungdalen med Åre - Storsjö lappby

§ 3

Beträffande flyttningarutom renbeteslanden anfördes, att dylika skedde till Storsjö, Hede, Vemdalens och tännäs socknar samt att den i 12 § af nya renbeteslagen föreskifna anmälningsskyldigheten lämpligast fullgjordes direkt hos vederbörande länsmän.

§ 4

Sedan upplust blifvit, att de trakter å hvilka skador genom renar, tillhörande Åre - Storsjö lappby, pläгат ske, lämpligen kunde delas i fyra större distrikt omfattande:

1:a distriktet, Storsjö socken;

2:a distriktet, Funäsdalens och Tännäs skifteslag;

3:e distriktet, Löfkläppen, Messlingen, Serfsjön samt Hede, Långå och Vikens skifteslag; och

4:e distriktet, Henvålen eller Löfsta samt Vemdalens skifteslag, bestämde undertecknad, jämlikt 5:e mom i förordnandet angående sammanträdet, att för hvarje af dessa distrikt skulle, enligt 22 § i nya renbeteslagen, väljas två godemän; hvarefter fjellmännen anhöllo om rådrom till morgondagen för att förena sig om blifvande val, hvilken anhållan bifölls.

§ 16

Rörande visten, betesplatser, ställen der renslagt plägade ske m m uppgaf ordningsmannen i lappbyn, Nordsköld, hvad som antecknats här nedan:

"Sedan 8 å 10 år tillbaka i tiden blefvo af åtskilliga orsaker renarne i dåvarande Åre samt Storsjö lappbyar så sammanblandade och förvildade att de ej kunde åtskiljas. Deraf följde att den förstnämnde lappbyns innevånare nödgades flytta öfver till de trakter, som tilldelats den sistnämnda byn, hvilket åter hade till följd att de båda lappbyarne genom Konungens befallningsafvandes beslut den 15 december 1890 sammanslogos till en. Fjellmännen i den sålunda uppkomna byn - Åre - Storsjö lappby - hade sedan dess utgjort två grupper nämligen "Ljungrislapparne" och "Mittådalslapparne".

En tredje afdelning utgjordes af Tännäslappen Malin Doj med flere.

I Ljungris vistades förutom ordningsmannen, fjellmännen Jon Elias, Torkel Jonasson, Torkel och Nils Nilsson, Jon Nilsson, Torkel Larsson, hvilka flyttat dit från Ljungdalen under det att renvaktarne redan förut begifvit sig dit upp med renarna med hvilka de fram på sommaren begåfvo sig till Gråsjödöret, der renhjorden fortfarande samlades för märkning och dylikt.

I november plägade renarne draga sig söderut genom Kesudalen, vester om Ljungdalen öfver Skärvagsdalen och Mittådalen till Lillfjället och Avafjellet.

I november och december brukade fjellmännen hafva bostad och "slagtplan" vid Messlingen der "förejulsslagtningen" plägade sig försiggå.

Vidare flyttades till Bäckvallen, der renslagt hölls i slutet af december och i januari och februari. Derifrån togs kosan till Högvålen - Tännäs skifteslag - derifrån brukade renarna

ströfva dels österut mot Grundsjöarne och dels söderut, men återfördes i allmänhet till den slag, som egde rum vid Rönningssvallen i februari och mars.

I slutet av sistnämnda månad flyttades norrut med hjorden, som efter att hafva stannat några dagar mellan Lillfjellt och Annafjellet tog samma väg till Ljungris. Under det att dessa flyttningar försiggingo bodde fjellmännens familjer qvar i Ljungdalen, under det att renvaktarne och husbönderna vissa tider följde hjorden.

I Backvallen och Rönningssvallen brukade märkning af renkalfvarne försiggå.

"Mittådalslapparne", som plägade "sitta" vid Mittåsjön utgjordes av Nils Jonasson Ringdal, enkan Lucia Larsdotter..... Dessa fjellmän, som hade få renar brukade flytta till Messlingen i november, der de sammanträffade med "Ljungrislapparne", hvar på de båda afdelningarna földes åt".

Den 8 december 1898 med Tännäs lappby i Tännäs kyrkoby

§ 3

Det upplystes att flyttningar inom Sverige för närvarande plägar ske utom Tännäs socken endast inom en del av Linsells socken; och föreslogo de närvarande arrendatorn per Söderlund i Sörvattnet såsom lämplig att mottaga anmälan jämllikt 12 § i nya renbeteslagen.

§ 4

Sedan det upplysts, att erfarenheten visat att skadegörelse å bofastes egendom af renar tillhörande denna lappby plägat ega rum å den trakt söder om Tännan, som vid nu afslutadt skifte å Tännäs skifteslag, tillfallit Malmagen och Funäsdalen, dels ock å den östsyd om berörda trakt belägna del af Tännäs m fl byar, bestämde undertecknad, jämllikt 5 mom i förordnandet angående sammanträdet, att för hvardera af dessa trakter skulle, enligt 22 § i nya renbeteslagen, väljas två godemän;.....

§ 13

Fjellmänne uppgåfvo, att slyttningarne nu försiggingo på samma sätt som under den tid nuvarande kronofogden Dalqvist var lappfogde.

Under sommartiden förekomme att renarne betade i Norge, men plägade fjellmännen likväl qvarbo i Sverige. Vintertid företoges flyttningar till Norge. De vistne som låge närmast gränsen vore Bjurbäckdalen, Vigelskaftet och Rustvålen. Nils Olofsson Rensbergs föräldrar sades under vintrarne hafva uppehållit sig med sina renar i Herjeådalen samt till och med i Kopparbergs län, medan de under sommaren pläga draga sig ända upp mot Sylarne från Lillfjellet. Vid Sylarne bodde de å norskt område. Blefvo vintrarne gynsamma med hänsyn till bete och oroades de ej af vargar stannade de qvar i Norge, men visade sig varg, måste de söka skydd i de svenska skogarne.

Den 12 december 1898 med Idre lappby i Hågådalen

§ 5

Beträffande betesförhållanden o d samt behovet af ytterligare renbetesland för lappbyn anfördes följande af de närvarande fjellmännen:

Flyttningen utom Särna socken, der denna lappby torde få anses hafva sitt hemvist, förekommer ej numer. Före tillämpningen af 1886 års renbeteslag - d v s innan de stora hoparna af ströfrenar från Åre - Storsjö samt Ovikens lappbyar börjat att färdas öfver östliga delarna af Tännäs socken och vestliga af Hede in i Kopparbergs län ända in mot Särna kyrkoby - plägade från denna lappby under vintrarna flyttas österut in i Tännäs, Hede och Lillhårdals socknar (Nässjödalen, Tannsjödalen, Fjätdalen, Högvålen, Sörvattnet m fl byar vid Fjätälven intill St Fjätdalen i Lillherrdals socken). Från dessa trakter flyttades vid vårens inbrott till Nässjödalsens visten dervid vårbete erhöles å skogstrakten öster om Hågå. Efter ströfrenarnes härjningar kunde för denna lappby dessa flyttningar ej längre ega rum. Ströfrenarna inträngde nemligen i lappbyns hjordar och medtogo derifrån flockar på sina ströftåg söderut, der denna lappbys tama renar i första hand blefvo offer för vargarna, som efterföljde ströfrenarna. Derföre måste lappbyn söka vinterbeten åt annat håll och har sen för detta ändamål begagnat de intill den till renbete upplåtna Särna norra kronopark liggande kronan tillhöriga områden, söderut intill Sörelven och österut intill Storelven. Trakterna öster om den sistnämnda hafva ej kunnat af denna lappby användas för ofvan berörda ströfrenars skull. Derigenom har lappbyn förlorat sin egentliga vårbetestrakt öster om Hågådalens skifteslag. Om renskötseln i byn skall ega bestånd, ansågs derföre nödvändigt att byn till renbete finge sig upplåten kronans marker intill Sören äfvensom kronans mark norr om femte parallellen.

intet att
någon ut-
de i krig

i förståelse
in i församling
folkmängden;
i beaktande, borde

en renare
+ fullt fria
rätt, det
finns

traktat att
de bibehållas,

med bestämt
de tillämpas
i tillförlit utde-
som förr-
i guldets efter
st, dels eme-
och dels emellan

Protokoll, hållet i Åre järnvägs-
station vid kommunträdet med de
bopärla i Åre och Norderåkers socknar
den 24 Augusti 1896.

Efter det Hovet Befäl = = = de föreg. prot = = =
beträffande de bopärla i Åre och Norderåkers socknar höstade
hans närvarande dag, hade två kommunträdet infinnit sig.

§ Ordföranden Gunnar Eriksson

i Norderåkers församling del och såsom ombud för # Grefve Olof Cronstedt
Bonden Nils Bergström i Torssa.

Anders Fredsson i Berge.

Frithiof Eriksson i Håggsjö

Olof Olsson i do.

Nils Ersson i do.

Jakob Danielsson i do.

Hans Persson i Lugn.

Isak Persson i Årestugan

Henrik Persson i do. för egen del och såsom ombud

Per Nilsson i do. för bönderna i kommunen

Olof Henriksson i do. Persson & Per Persson

Per Larsson i Ljun d. y. i Årestugan.

Jakob Isaksson i do.

Daniel Jonsson i Björnsåker

P. O. Wikström i Årestugan, samt

§ 2. Hovet Befäl

§ 3. Hovet Befäl

§ 4. Hovet Befäl

§ 5. Hovet Befäl

§ 6. Hovet Befäl

§ 7. Hovet Befäl

§ 8. Hovet Befäl

§ 9. Hovet Befäl

§ 10. Hovet Befäl

§ 11. Hovet Befäl

§ 12. Hovet Befäl

§ 13. Hovet Befäl

§ 14. Hovet Befäl

Följande skrift:

Sk. t. t. t. t. t.

Del. 2.

Höfsten stude. De dagarna
den rikssora, an lagarna efter an-
förandet af 1800 de reuleta lag vi.
att tre världshet int reuare
me bevakning, hvilket har caadig
håpa sin grund deru an lag-
parne af lagun bestående av
gäende deducerauon från den
nyssafattningen, att de vore utan
förhållande med den befaste
befolkningen. Då lagarna öfver-
skridit sin rätt och förorsakat so-
ra skador i vårdens hö, hade
desse ofta blifvit lidande, men
de för drifvande af sin boskaps
skötsel varit bevarande af att
få behålla hvad de ämnat bevara.

Då dertill det vore svårt att
af lagarna utgå ordning för hö.
skada och de befaste merändels
vare fattiga, kunde stora släges-
heter upprömma genom sedvane
rättene utöfvaende. Om rensköt-
sel äre drifas i trakten skul-
le utan tvifvel de befaste kunna
utvika boskapskötsel, i synner-
het som förutställningarne derför
skat genom jämvägens dragande
genom bygden och uppkomsten
af en sig attom sig utvecklande
turistväende. Genom indirekt ge-
nom medtryckande af värderna

Lapphärrens
dappman
Enkan

"
Lagförda
Rindetolag
§ 1 jmförd
de befaste
af sedvane,
vidsträckt
pistoda, att
flyktning ifr
platser från
mark

Den skad
och hufvuds
te framställs
att skada a
af lund an
vatsakligen
löfdes i t
och ringa i
hufvudsak
skadan a i
förkomma
värden om
minat.

Skadorna
De befaste
ntan att si
het vid be-
hastigt blif
finne utöfva
dappman

ossature laggements violente a)
parties de boiserie for paves.

De bönderne fann sina hemman
 skattlagra utan förbehåll att såla
 prebetsning hade de verk rätt att mot
 sätta sig lagfarnes emot deras
 vilja och påtvinga ~~en~~ ^{intrång}
~~skatt~~ å sina egor. Dock kunde
 inte lustridas, att deras lagfarnes
 ord och frösens i trakt, de förare för
 sine svårändigt att få försä
 na kunna på beto å enorise
 till hörs orakt. men en sådan
 rätt kunde lagfarnes och för-
 arligt inhålla genom aftal med
 förtegarne.

Det var derimod af vigt, at det bleve bestået hvil-
ke lapper, skulle løse sidemannet af traktat. Lapperne
i Halla lapphy, eller som omtalte Skjælskjæller, var de,
som forårsagede den uenlige skade. Men om disse
hade sidemannet inom år boden var tvifelsagt. Sedv-
nerit kunde derstædes tilkomme endst de s.k. Skælskjæller-
ne, hvilken ick inom Sverige hade några trakt der de under
hela året finge vistas. Disse antog ^{numre} en tomman i Norge, e.
dum de får ej så lång tid tillbaka till tommanen begrundat
fjällen mellan Storlien och Skælskjæller. På disse lapper ick
hade några ombudsfolk kunde de möjligen sågas att flytta
från orten. Derjämte kunde Skjælskjæller lapper hända sig till
vinderbetarna ~~och~~ sjöarna Angas och Kallejors dolgångar.

~~XXX~~ Skulle och berätta bibelhistorien, var det af ringa vikt,
om Oktober månad utelöstes från den tid, då ³riten frige be-
nas, sedan denna under denna månad tillan komat
fallen.

§§ 14, 15.

Juni 1886 års renbeteslag tillkom, hade lapparne utan någon ersättning fått sin rättade begagnas de bofastes egor med det villkor, att de skulle underhålla att göra skada i utstående foder samt med skyldighet att ersätta uppkomman skada det skulle blifva mycket svårt att bevisa, att lapparne varit i skada vid värden om sina renar, och måste redovisningen bibehållas, vore det af nöden att fristående villkor för ersättningens utfrående bortföra. Att befintligheten af lador skulle vara ett ytterligare villkor för de bofastes rätt till höskada, vore alldeles ~~okänt~~, ~~var~~ icke lämpligt, emär för en mängd af fjällslätterna virke skades inom rimligt afstånd. Att kronan skulle bidraga till upphuggande af lador vore i hög grad motståndande, hvorigenle sådant hjälp skulle förorsaka stora kostnader och besvär. ~~Att odlingen af jorden komme att utvidgas, så att jordägarna blifva mindre beroende af slätterna, var nog möjligt, men därför vore ej det.~~ Det vore för öfrigt icke fallet, att hö som ^{inlades} ~~förvarades~~ i lador, blifva bättre förvaradt än vidant, som upprättas i stade. Stängsel kring höstadar bidrage också till foderets försämrande, emär sådant hopade sig derinnanför. Att odlingen af jorden komme att utvidgas, så att jordägarna blifva mindre beroende af slätterna, var nog möjligt, men detta borde förklarigas till vederbörlig de brukares förgyllande och icke framträngas af hänsyn till lapparne.

§ 2 mom 2.

Myktan af fristående lapparnas bestämmelser vore ringa, emär skada i bofastes egor under månaderna Juni-Augusti vore mycket ~~ingabetydlig~~. Dermed vore stadgandet orättvist mot lapparne, i synnerhet som slaktad ren under nämnda tid hade sitt minsta värde, och det till ofruktigt, hvar för sig borde ur lagen utgå.

§ 27

De hvarken staten eller icke rymande bofaste kunde an.

De förra bidragen till uppehåll för befordrade renar, ~~avse~~
vare det rättvis, om ~~de~~ rätt för befordrade att nya renar upphörde;
och skulle en sådan bestämmelse icke kränka något större in-
träde, emär i trakten finnes få renar tillhörande andre
än lapparna.

I hvar Riksdagsmanus Gunnar Eriksson Sälunda
anförde värdande samtliga öfriga närvarande.

Mot renbeteslagen i öfrigt och mot renmärkeslagen gjor-
des ingen anmärkning. Lona ofran.

Alarik Dalqvist.

utan und-
er och
utstående
kända det
varit i st.

och
för enst-
skiljande
och skulle

höskade,
för en
lige afstånd.

vare i hög
raken stora
och utst.

stämman
frigt icke
förvaradt

och höstade
upade sig
utvidgas,

och, vare
videlbör-
känna.

vare ringa,
-Augusti
och utst

närvarande
var för

kunde an.

P. M.

1°

Sedovnerätten bör upphöra; den ingriper på de bofastes eganderätt till de af dem skattehöjden hemmanen, vid hvilkas försiljning från Kronan intet förbehåll gjorts om lapparnas uppehåll och våring å desamma.

Renarnes vistelse å härvarande Trakt under de månader lagförslaget afser tillfogar de bofaste en betydlig ekonomisk förlust genom förstörandet af höstäckarne efter myrlåttern; stängsel kring dessa stäcker kan ej göras effektivt under hån rådande stäcker sunderbörd. Hösten hemförande kan tillföljd af myrans och vattendrags sena tillflysande ej afslutas förrän på eftervintern; uppförande af lador för myrlåttern skulle å denna trakt genom brist på lämplig skog och de spridda myrlåtternas ringa omfång blifva fullkomligt omöjligt.

2°

Behållande af handröckning för dödande af ren saknar betydelse, då man tager i betraktande renens rörliga natur, hvorigenom omöjliggöras att kunna

lylik handrörning medan renen ännu
vistas i den mark der skadan sketo.

5^a

Da lapparne, såsom de Kittils i denna
trakt haft för vana, släppa sina renar
öfver hela området utan all tillsyn,
medan de själfva uppehålla sig i
den trakt, der den hufvudsakliga ren-
hjordens ströfva kring, förklarar stadga-
ren bestämmande af lapparnes flytt-
vägar genom Kongl. Majts Befallingshafvande
all betydelse

15^a x 26^a

Da lapparne ej själfva utöfva någon
tillsyn öfver sina renar samt de bosatta
förbjudas att med rensarne använda sina
hundar - hån det enda sättet att hålla
renarne från myrstruckarne, innebär
dessas §§ för de bosatte att helt och hållet
upplåta sin myrslätter till renhete.

Medstugan den 23 Aug. 1876.

C. J. Liljevalch j. n.
Hammarslag i medstugan
gm
Hjälmar Almqvist
enf. fullmäkt

Göran Olsson

Olof Henriksson Medstuga
Henrik Persson
Per Nilsson
Lenn Persson
Ester Nilsson

on

Protokoll hållet i Storjökby vid sam-
manträde med de befatte i Storjök socken
och lapparne i Åre-Storjök lappskydd den
12 Augusti 1896.

Efter det Hovt. Bygde = . . . = på förs. prot. = . . . = beträffande
de befatte i Storjök socken och lapparne i Åre-Storjök lapp-
skydd härstädes hållas innevarande dag, hade tjänstadeskommitté
af de befatte:

Bordens Hovt. Ostersson i Storjök
" Loven Olofsson i Å.
" Staffan Långström i Å.
" Jon Larmen Långström i Å.
" Staffan Berglund i Å.
Arrendatorn Jon Persson i Å.
" Olof Andersson i Å.
" Per Sjöberg i Å.
" Karl Karlsson i Å.
" Johan Larmen i Å.
" Olof Hjelmsson i Å.
" Per Larmen i Å.
" Olof Jonasson i Å.
" Jon Andersson i Å.
" Erik Öberg i Å.

Storjökstaden O. A. Berg Larmen ombud för Wifsta Wägs bolag och
Fierdingmannen Per Tälborn i Storjök för egen del och Larmen
ombud för Åre Larmens lappskydd enligt utpräparad fullmakt.
af lapparne.

Ordningsmannen Nils Jonasson Nordstöld i Ljungs
" Nils Jonasson Ringdal i Mittädeln
Lappmannen Jon Jakobsson i Ljungs
" Jon Nilsson i Å.
" Fredrik Jonasson i Å.
" Jonas Jakobsson i Mittädeln
" Martin Jonasson i Å.

H
Lappförmannen Anna Lucia Tomstedts hant i Mittäddalen

Lappmannen Nils Nilsson Gellsten i Skärvarsdalen

Eurkar Sofia Tomstedts Gellsten i D.

" Lucia Andersdotter i D.

Lappförmannen genomgick. Derrid yttrades hvad utan anteckning.

Reklamationen

§ 1 jämförd med §§ 14-17.

De beröfste ville icke medgifva, att lapparne hade rätt, bekräftad af sederna, att betä sina renar utom renbetesfjällen å sin vidsträckt område, som de i renare tider bebyggt, samt påstodo, att sederemättan tagits i anspråk egentligen endast för flyttning öfver beröfstes egor. Derrid medgifvos de, att gamla kåt-platser finnes i Rinnisfjället å Storjökens egor samt å Lennäsby mark.

Den skada, renarne förtorade, bestode i skada å växande och hufvudsakligen i bergsk, i hussjöer uppsett gräs. Men derjemte framhålls, att skadan å växande vegetation ej vore betydlig.

Att skada, af påsträckt art vore mera betydande i denna del af landet ^{ett öfrige} än inom fjällland berorde derpå, att skogen, som hufvudsakligen utgjordes af tallskog, upprätt utom skogsdande löfskog i tät bestånd, hvilka, då marken vore hårdt fören och ringa snöfallit, af renarne alldeles utstrampades. Den hufvudsakliga skadan vore dock den å bergskt fodet.

Skadan å växande fodet - å eldgräs och fäbodvallar - kunde förekomma dels på våren och dels i följd af den mindre goda vården om lapphyas renar å höstens tid från Augusti månad.

Skadestättningen utfinges först efter lång samtan.

De beröfste ansågo dock, att, om ersättningen finge utgöra utan att någon villkor derför bestämdes lapparnes rättshet vid betänningen af sina renar, samt om ersättningen hastigt blefve gulden, hinder ej borde stå, att lapparne finge utöfva den sederemätt, de efter gammalt mytjat.

Lapparne, som hade sig i allmänhet ej behöfvat betä

å befordra sig för October månads slut, hade intet att invända mot brottsgälden af världslighet vid rummets vård såsom villkor för skuldsättningens utgående, endast sådant blefve rättvist uppskattat. Vid betalningen af skulder hade aldrig litintills varit fråga om någon utredning angående världslighet, utan skulderna hade i varje fall betalats.

§ 4 mom 2.

Per Nilsson i ^{Storjög} ~~Storjög~~ yttrade, att bestämmelserna i förordningen lagd voro mest lapparne rättvist och billiga, i sin tillämpning opraktiska samt verkande demokratiserande på befolkningen, allt medhugande af rumar, vare sig af lappar eller befordra, borde förbjudas, och förslaget borde icke blifva lag.

Med honom instående knutlige öfrige befordra.

Lapparne motatte sig mom 2 bestämmelser.

§ 6

Lappnummen Jon Jakobson anmärkte, att, om en renigare under vintern flyttat till en annan lapphy och der fått sina rumar hopblandade med förut å trakten bitande rumar, det ej alltid vore möjligt att för Maj månads ingång få rumarne urskiljda för befordringen.

§ 9

En lydning ansågs skola blifva till stor nytta.

§ 10

Öre-Storjög lapphy vore med leringliggande trakter ett skuldsättningsområde, hvilket tillstånd måste bibehållas, emedan rumarne vore blandade om kvarandra.

§ 2 bestämmelser, hvilka vore ungefär lika med bestämmelserna i gällande reviderad lag § 13, hade litintills tillämpats så, att alla skulder, å hvilken tid de än förorsakats, blifvit utdelade på hela lapphy. Till och med de skulder, som förorsakats utom skuldsättningsområdet gräns, hade på guldets efter samma grund. Detta hade jemväl varit nödvändigt, dels emedan rumarne bitats i sammublandade flockar och dels emedan

en stor del af rumme varit omåbte.

Då de kufordaktlige Skudene skedde i den tid, da ~~de~~^{de} beståmmedes ikke skulde vara tillämpliga, yskade de bnfaste, att ~~de~~^{de} Wante utoträdelns att gälla under kortare tid af året.

Supperne, som viderbødte, att skadorna guldits af helhelpp-
lyn efter rumantal, och som medgifes det berättigade i de be-
fastes anspråk, hade intet att deremot invända.

§ 21 or 22

Erst tilliet for ~~atkomme~~ af bestemmende af skadesat-
ningen hade de mæderende ej nogen anmærkning.

Arde ønskede Læpperne at af den utoedde godemundskul-
le aflægges ed. *af - ic*

de aflægges ed.

Per Nilsson i ^{Storsjö} ~~Storsjö~~ uppgaf, att de synemän, som
de besökte utöf, hvarannas år efter år hvar för hvar förelag, att
genom dessa måtte ^{öfvergående} ~~stillas~~ ^{för} ~~få~~ ^{för} ~~se~~ ^{se} och vara skrämda.
Om synemännens utlåtande vore som, vore edin ~~grund~~ att
~~besöka~~ ~~besöktes~~ ~~någon~~ ~~någon~~ nyttig för vinnande af sådana
naturisa.

de öfrige nämnde instämde i Per Nilssons förslag.

27

De hofvete sändt den lapparne uti sijn asymmetrisch ord-
tigt, om tittelsen för hofvete att ena renar i vord hos lap-
parne upphörde

Eerst langzaam en daarna sneller.

Ved gennemgængen af forslaget om lægen ansigende samvær-
ken gjordes intet særligt opmærksomt, om at tiden for underkøl-
len aflyst eller forfaldet samværke ikke finge af samme smaga-
re lægges, hvor det stræktes til 10 år.

Jou' fællesbror ydende, att tidnemt mæske ej skulle fin af an-
nen upptagms under fjöre cyrus lifotid.

Drigeat rive lapprene tin 4/12 kufordet tinay, ad hind med omaksta
 2000 kote af ordningssmannen Stenuplas och innehaf af ^{ordningssmannen} ~~ordningssmannen~~ inden
 hind anno 1800 inden af hind med af den 1000.

Same as above
Atlantic City, N.J.

Protokoll, hållet i Åre järnvägs-
station vid kommunhäls med de
hofare i Åre och Undersjöens socknar
den 24 Augusti 1896.

Efter det Hovs Råd = = = de föreg. prot = = =
beträffande de hofare i Åre och Undersjöens socknar härtill
hans närvarande dag, hade till kommunrådet infunnit sig.

f. Söndagsmännan Gunnar Eriksson
i Norrviken till egen del och såsom ombud för Grefve Olof Cronstam
bonden Nils Bergström i Torssa. i Stora Räsjön
Anders Frelsson i Berge. och bönderna
Tristhof Eriksson i Håggsjön Per Larsson i
Olof Olsson i do. Laxvallen
Nils Ersson i do.
Jacob Danielsson i do.
Hans Persson i Lugnåst.
Ivan Persson i Åredstagan
Herman Persson i do. för egen del och såsom ombud
Per Nilsson i do. för bönderna Kemmaring
Olof Henriksson i do. Persson & Per Persson
Per Larsson i Ljun d. y. i Åredstagan.
Jacob Svensson i Ljun
Daniel Jonsson i Rysåsa
P. O. Wikström i Åredstagan. samt
Höfverprot
Hjalmar Almgren såsom ombud
för Grosshandlaren C. F. Liljervall
i Åredstagan enligt upprästat
fallgäst.

Lagförslagen genomgick och
stämde derint som följande
Reviseringslag

§ 1.
Söndagsmännan Gunnar
Eriksson yttrade i sif

Följande skrift:

~~Om~~ ^{Om} ~~de~~ ^{de} ~~en~~ ^{en}

Bil. 6.

Honfr. stekade Riksdagsmen
nen Eriksson, an lagparne efter in-
förandet af 1880 års beslut beg vi.
sat Svire världshet ist reuare
me bevakning, hvilket har aadig
hafa sin grund deruti att lag-
parne af lagus bestående och
gäende deducerauon från den
nyssafattningen, att de vore utan
förhållande och den bopaste
befolkningen. De lagparne öfver-
skridit sin rätt och förordat so-
ra skador i båndernas hö, hade
desse ofta blifvit lidande, men
de för drifvande af den bopaste
skotet varit bevarande af att
få behålla hvad de ämnat bevara.

De deruti det vore svårt att
af lagparne utgå vaktning för hö.
skada och de bopaste merändels
vare färdiga, kunde stora olägen-
heter uppkomma genom sedvane
rättene utöfvande. Om renskot-
et inte drivas i trakten skul-
le utan tvifvel de bopaste kunna
utvinna bopastsköt och, i synner-
het som förutskänningarne derför
skat gå som jämvägens dragande
samm beqda och uppkomsten
af en sig att mer sig utvecklande
turistväsande. Jewäl indiskt ge-
nom medtryckande af köpmännen

en stor del af rumene varit omärkta.

Nå de hufudsakliga skadorna skedd i den tid, då de bestämmelser icke skulle vara tillämpliga, yrkade de bifaste, att de måtte utsträckas att gälla under hvarje tid af året.

Lapparne, som vittorade, att skadorna guldits af halskopp-
bryn efter rumantal, och som medgifva det berättigade i de be-
fastas anspråk, hade intet att derom intäna.

§ 21 och 22

Emot förslaget för uttömda af bestämmande af skadeersät-
ningen hade de närvarande ej någon anmärkning.

De önskade lapparne att af den utsedde godkännande
le afläggas ed.

Per Nilsson i ^{Storsjö} ~~Storsjö~~ uppger, att de synnämre, som
de bifaste utse, hvarannas år efter år hvar för hvar förord, att
jämval desse måtte ^{afstänga} ~~stänga~~ för ^{fångst} ~~fångst~~ och vara skadorna.
De synnämrens utlåtande var dock, var en skuld att
~~befordra beslutet~~ nyttig för vinnande af såvare
naturliga.

De öfrige närvarande instämde i Per Nilssons förslag.

§ 27

De bifaste likväl som lapparne antaga asymmetriskt
till, om tillståndet för bifaste att en rum i värd hos lap-
parne upphörde.

Emot lagförslaget i öfrigt gjordes ej anmärkning.

Vid genomgåendet af förslaget om lagar angående rummar-
ken gjordes intet annat yrkande, än att tiden för underhål-
len aflyst eller förfallit sammanträde icke finge af rummar-
ne hvarannas, hvar utsträckt till 10 år.

Jon Jälvesson yrkade, att tidpunkt märka ej skulle för af an-
nan upptagas under förra cyklusens lifetid.

Men om lapparne till § 12 hafva det tillägg, att hind med omärkta
örr hade af ordningssamman stängas och ^{afstänga} ~~stänga~~ af ^{stänga} ~~stänga~~ sedan
hind annars rummar inleds af hind med afslutning om.

Som ofru
Oskar Stenroos.

ihä hade något att invända mot §-föreskrifter i öfrigt.

§22

De befasta rätt att äga rensar hade i trakten i några godhöggnings och kunde utan afbrudt bröttas.

I öfrigt gjordes inga anmärkningar mot lagförslagen.

Som afonn

Olavik Julqvist.

Protokoll hållet vid
sammanträde med den
lofasta befolkningen i
Nede och Tundalus sock-
nar i Nede gästgiveri-
regård den 14 Septem-
ber 1896.

Efter det = = = =
bevärfande den lofasta befolkning-
en i Nede och Tundalus socknar
hade vid sammanträdet i stället sig
F. Rostom O.T. Vermelin
Lektorer Halvar Persson es ombud
för Svartviks Håvarvatstribolog
Komm.st. ordf. i Nede O. Westrom i kyrkleben
Hem. eg. Anders Olsson i J.

F. Olsson
Per Rostom i Tundalus för
egen del och es ombud för Tund-
alus socknens enligt uppvisat
utdrag af kommun. protokoll.

Lagförslagen genomgås och
de närvarande yttrade sig der-
vid som följer.

Reviserlagen

§1 De närvarande vilka ej med.

Mot sedvandrarnas
 utstäckande inlade
 de närvarande sin
 gemensamma jumbod af
 den auldringen, att
 vid skattläggningen
 tillgången för rum-
 mossen utgjort en
 faktor vid ämnets
 de af minuter.

gifva en sedvandrare i större ut-
 sträckning förfarmas, på Storjölappar-
 nes af, äldre ^{utöfvade} ~~begagnade~~ rätts och
~~utöfvade~~ vinterbete i Tersjöfjällets o-
 medelbara närhet; och mot en
 sådant sedvandrare vore intet att in-
 vända.

Den skada, reurne pligade för-
 orsaka träffade dels bergast hö-
 och vore denna i regel ganska stor,
 dels bofasta tillhörig skog, i det ung-
 skog i stor mängd af reurne ned-
 trampades. Denna sist nämnda ska-
 da ansågs vara af mera betydelse-
 het än föder-skadorna. Vidare gjor-
 des afbräck å vägar, stätter, å
 fåbodrallar, myrar o. d. Afven å reu-
 mossen, såväl för boskapens näring
 skedd skada.

I dessa trakter - (Storjöl och Ton-
 näs lappbyar - borde lapparne un-
 der normala förhållanden kunna
 när reda sig utan en auldr bete
 å bofastes egor och vore detta i all
 symmetri förhållandet, om de bofastes
 reuegarvskap komme att upphöra.
 Skulle verkligt behof af reueflyttning
 någon gång uppstå kunde godvil-
 lig oförreuskommitte derom med
 egarne lätteligen träffas.

Skulle, efter sedvandrarnas kom-
 ma att bibehållas, borde skadeer-
 sätningsskyldigheten vara oortvivelig
 och ej beroende af bevisligheten af

bristande renvård.

§ 18.

Stofrenar förekomme sålunda i dessa trakter under sommaren, hvad som då ingen nämnvård skedd skulle. Vården af slagstad ren voro under denna tid något ringa.

§ 19 bestämmelser voro i tillämpningen opraktiska. Om dödsandet af renar skulle medför några egentlig nytta borde tilläggelse dertill jemväl utsträckas till hela den årstid, då sed. bauerade ej ege renar. Om för öfrigt ovirkorlig ersättnings skyldighet blefve lapparne pålagt, voro lagrummets bestämmelser oöfverliga.

§ 8, 27.

Rättigheten för de bofasta att ega renar i vård hos lapparne best. Ren icke, i denna trakt, men väl 'någon' 'Länas' dock ha begagnats, voro de skada för både lappar och bofasta samt borde upphöra.

§ 19.

Inom skad ersättningsområdet förefinliga lappar förorsakat skada borde ersättas, äfven om den skedd under vinternåvarna. Inom det i trakten förefinliga skad ersättningsområdet hade aldrig skilnad gjorts emellan skador under olika tider af året; och sådant hade ej heller varit möjligt, emär en orsaklig flyttning med renarne på läng

lid icke å lapparnes tide för-
kommit. Lapparne hade ej heller
gjort invändning mot det öfver-
skridande af gällande lags bestäm-
melser som sålunda stå.

§§ 21, 22

De närvarande ansågs, att ^{gode}
man borde för längre tid utstå af
såväl lapparne som de boskade
för skadornas uppkommande samt
att gode männe borde aflägga
ed

§ 25.

Det ansågs skäligt att den
boskade för skyddande af sin stua-
kade hö borde ega rätt att an-
vända hundar, så hvar anträf-
fades under påverkan dera.

§ 26.

Bestämmelserna om hundars
förseende med halsband och om
skyddet att i vissa fall hålla
den bundna motsatte sig de när-
varande under förmenande att
stadvärdet och rätt för lappar att
dröja hund som anträffades
under jägt å ren voro tillfyl-
lestgörande.

Kommitterades förslag om skydd
helt för boskade att till förvarande
af sin hö bygga lador ansågs
af de närvarande icke vara
lämpligt. Der utsläternas beskafter
het och vikt ställgas sådant med.

gåfve, ~~vore~~ hade de befaste på
vissa platser redan uppfört lador.
Å de flesta Håterlägenheternas skulle
det blifva förenadt med större kost-
nad och besvär att berga höet i
lador än i stäckare utan ~~mots~~
att fodrets värde ökades genom
sådana förvaringssätt. Torran höet
kan införas i lada måste det förkas
i kassja, uppfört bredvid ladan, hva-
dan höet ofta fångas beras. Lång
väg på grund hvaref skördearbe-
tet försvärades. Jemväl uppförande
af stängsel krägg stäckarne vore
olämpligt och kostsamt, olämpligt,
emedan det skulle öfver smid-
igt stängslet och försämrade höets
beskaffenhet, kostsamt, emedan
stängslet för att kunna verka
samt skydd mot ~~goss~~ renarne
måste vara af ej obetydlig höjd.
Dock vore stängsel att fördraga
framför lador.

Reumärrslagen.

~~§ 9.~~ Herr Rocksson uttryckte som
sin mening att derest lapparne un-
derlåte att märka sina renar,
färdels derutinnan borde de ge-
nomen offentlig myndighet förordas.
Emot lagförslagen i ~~öfrigt~~
i öfrigt gjordes ej anmärkning.
Loren ~~afven~~
H. D.

Protokoll, holdt ved sammenskrift
i Lumsdalens gæstgivergaard med
de bopæste i Lumsdalens socken och lapp-
arne i Lumsdalens lappby den 16 septem-
ber 1848.

Efter det de fröy. post beträffande
de bopæste i Lumsdalens socken och lapparne i Lumsdalens lapp-
by härstädes härans närvarande dag, kunde följande
diskommit:

Af de bopæste

Inspektören M. A. E. Fihlgen i Lumsdalens

Handlanden O. Hedroen i

Kommunsynaren Jon Jansson i

" Olof Hansson i

" Mats Norberg i

" Mats Eriksson i

Handlanden E. Hjortedt i

Af lapparne

Ordningsmannen Nils Andersson i Ruttjärn

Lappmannen Nils Rensberg i

" Lars Jansson i

Lappförslagen genomgickes och kunde de närvaran-
de dervid följande afbranta.

Rechercheslagen

1, 14, 15

De närvarande, som uppgjorde, att vinterbete af
lapparne endast såsom beqvämligt utom det om-
råde, som utgjorde rederijet med hord till dess
utvidgning af staten förvägrats, ansågo, att den red-
nomst, som lapparne kunde påstå, var af så vin-
ga betydelse, att hinder för vinterns förtäring i lag-
iche borde förhindras. Handlanden Hedroen och Hjortedt
afbrade dock såsom sin åsigt, att rednomsterna borde bort-
tages, på det att jordägarna genom att förvärfa lapp-

parne de vilkor, hvormed naturen frige bebygges, skulle
kunne råde sig stadende is for glæde.

Samtidig beforte yderligere betragtning, at den af bebyggelses-
rensar, omtrent skaden i træerne eller skuren gøde skel-
le erstatte utan något vilkor om vordet betalt från be-
byggelsens sida, och utan att tränga till uppgående af betor
eller stängsel försköttes.

Lapparna, som uppgjafro, att de alltid, i händelse skada
förkommit, därför gifvit ersättning, utan att hinnera tränga
till anledningen till skadans uppkomst, hade sig icke
hafva något att invända mot bebyggelsens af förskötta
vilkor för skadeersättningens utgående.

Q#

De närvarande uppgjafro, att lapparna till vår- och
höstbeten pläjade bebyggen en del närmast häcket belägen
endel tillhörig mark, men att skada deraf icke pläjade
förkomma.

Dermed pläjade försäkras på eftermiddagen, när stam-
vegetationen uppträdde, en del områden skilja sig från den
vanliga vegetationen och utana vord stöfva mer på beforts
sländeligheten, den de avskade ständade is, med anled-
ning hvaraf de beforte höll för, att bestämmederna i

Q# om de del var lapparna. De trängde till sig betor och det var för frigt
icke för, att ständandet skada ofta blifva tillräckligt, vad att tänka sig
när främmande, att dess försäkring skada också en annan försäkrad
hänge rinvänd genom att det med rättvis åtgärd. Den stoff för skaden

Lapparna ansågo dermed, att nämnda ständande var händelse, vordet en stöf-
hvarjante de främmande, att, den skadade renar under nä- renas dödande, en
någonstunda juni-augusti hade ringa värde, de beforte skulle det dock ofta skada.
försköttes förskötten genom påskallandet af händelserna för blifva möjligt att
rensens dödande. Ständandet andamål kunde för frigt utfinna, hvar vi
vinnas genom att skada med till lapparna med tillräck- den om djuren de
se att åtgärda till beforts.

Q# De närvarande lapparna framhöll nödvändig-

beten deraf, at hvarje lappby alendes att vort var hana
sina renar bröta från annan lappby område. Deri-
genom att Åre-Årosjö lappby stände sina renar storf-
na in på Naimas lappbyns betesträkter förorsakades
stora menning i betet, att den förra lappbyns renar,
som vore i hög grad förvildade, skingrade och brö-
fide en stor del af den senare lappbyns stände björk,
hvilken skadningen blifve att lita bytte för naryar och
tjufstyttar.

19 §

Om förstående § skulle kunna i roten tinampas, hade
dussamman, enligt hvad de befarat påpekade, för tinampas
jennat under årets vintermånader, och hade lapparne
intet att deromst. inöunda.

21, 22 §§

Hedran yttrade, det han tyckte det vara osättligt, om
skadelidande skulle iordgas betala syndestnad, derest de
den skadegörande först bjöd sig till hög ersättning, som sy-
nemannen utdrömt. Möjligheten att synnemannen kunde göra
en kompensation i en eljes rätlig begär, och på skulde
kunna i många fall afhålla en person att öfka den rät-
visa, som han ~~så~~ ansåge sig berättigad att inhålla,
af fruktan för att annars få betala kostnaderna för synem.

Lapparne ykade, att de af den utsedde gode män skulle
våra edsmannar.

22 §

Hedran och förestedt afvenstom de närvarande lapparne
ansågo att för att upprätthålla samman mellan folkstäm-
morne det vore bäst, om rätten för befarat att vara ren
i vord hos lapparne upphöfdes ellem, enligt lapparnes
utsays, sådan rätt kunde vara för lapp för vändig genom
den inkomst den brödde.

De öfrige af de befarade ~~hade~~ deromst för, att de borde
för befor ha en nämnda rätt, emedan den vore till nytta

vide for lapperne och de befaste. Att hithörda renar i fjället
med en skötselår af 3 år. för hvarje är vore dock omöjligt.

Renmärkeslagen

2 §

För fastställande af renmärke borde det samma upprävas
för öfrige lappar i Lapphygen, så att antingen skändur
för anjfrandet af anmärkingen till häradsrätten, för-
tulla den för lapparne och skaffade sig deras godkännande
underskrifter deraf, eller anmärkingen kommunicerades med
Lapphygen medlemmar.

3 §

De närvarande lapparne yrkade att få behålla de
märken de för närvarande hade för sig registrerade.
Nya märken borde icke få upprävas, utan den som
behöfde ett marke, ~~skulle~~ ^{borde} söka därtill af annan. 3 §

~~Att de märken som en renägare innehade kunde den förstående & de~~
~~han och en renägare som innehade flere märken, kan ständigt af 5 år,~~
de nöja sig med ett till begynnande, men de öfriga bör efter krävet rätt till.
de för för hans räkning, liksom de, uppräva till framtiden de-
hos och ingen annan ~~kan~~ ^{skall} uppräva desamma. aflytt därifrån
6 §

Om inflyttande lapp hade med framtiden annan lapphyge hvarje händelse för
vistande lapp liksom renmärke, borde den förre och kost och kost ut-
icke den renare åläggas att, i händelse af frist, förändra stället till minst
ett marke. 10 år.

Med lappförslagen i öfrigt gjordes ingen anmärkning.
Som ofrån
AAT.

Protokoll, hållet i Gouffredalen vid
sammensetning med lapparne i Idre
lapphy den 23 September 1846.

Efter det = = = se föreg. prot. = = =, beträffande
lapparne i Idre lapphy här stades härres inrevarande
dug, hade tåstidskommit:

Ordningssmannen Jonas Mårtensson Ringdal
Lappmannen: Jonas Hansson

" Alf Hansson Kunt

" Alf Klemetsson

" Lars Andersson Roken

Lappförmän: Elin Pål dotter

" Maria Magdalena Klemetsson

Bestämde hade tåstidskommit om det befästa af sinne som lapphy
lapphy den i Idre lapphy den 23. Herstad i Idre.

Idre lapparne hade at bij fin af konst skift upplåten
samma norra konstade till reubete, drömmen de alltså
hade ämt om konstarna. Om de kunde påstå några
bedrömmen, skulle vid den församling der lapphy lappar-
ne. begagnade betesrätt, emedan Idre lapphy var utkon-
st från lapphy.

§ 2 mom 2

Stofrenar förskommene. ej i denna trakt om kom-
manen, hvarnast det kunde inträffa, att den sätade om-
bjordne kunde sprängas, och 2 till 3 dygn följa, innan
innan åter blefs skulade. Af vid den anledning skulle
stadgandet icke kunna blifva här tillämpadt, emedan
sätade utgå de närvarande, att den församling atgär-
den var nödigt hård, hvarfr de pågick lapphy lapphy
skutande ut lapphy.

§ 6

Lapparne önskade att under hela året fin vara fästade för an-
dra lappars intåg på deras område, emellan lapphy lapphy
för deras egen beqvämhet.

7
§§ 14-17

Den desda, som ^{nuværende} ~~lappene~~ någon gång kunnat försöka, hade lapparna alltid ersatt, utan hänsyn tagits dertill, om de-
dan tillkommit genom lapparnas värdehöjdet eller icke, och
ansågs de nuvarande, ~~att de tidigare vilken icke var befoder-
ligt~~ att vilket om värdehöjdet för utfående af ersättning borde
utgå.

§§ 21, 22

Enst bestämmelserna i förstämde lagrum gjordes ej annan in-
rändning än den, att det ansågs för menligare, om lappar-
nes goder m. m. frige afläggas ed.

§ 23

De befaste egde inom lapplagen endast för renar, och hölles
de nuvarande frige, att det varer likgiltigt, om de befaste
för samtiden frige bibehålla rättens dertill eller ej. Dera af
lapparna förmenade dock, att nämnda rätt ~~var~~ var till för-
del för fattigare lappar, som genom att sköta renar åt befaste
kunde erhålla en ej obetydlig inkomst.

Med åfråga bestämmelser i ruckterlagen gjordes ingen ändring.

Med renmärkeslagen hade de nuvarande ej heller någon
inrändning utom i det hänsendat, att de ansågs det erfordra
10 år för att få alla renar i ett gammalt märke som af-
lyfts, undantagstades, hvar den tidsbestämelsen i § 8 hade ~~stannat~~ ut-
sträckas till 10 år.

Som ofren

ast.

Protokoll, hundert ~~med sammentræde~~ i
Løys gæstgævergård ved Sammen-
træde med den bopæts befolkningen
i Løys, diichveridels og diinsells bok-
mar den 29 September 1896. = 1896?

Efter det = = =. de firs. post. = = =. betræffende de bopæts
i Løys, diichveridels og diinsells bokmar hærstades hærar in-
nærrende dag, hær på grund af uddrag af i vederbrænde kom-
munaltæmmes firske protokoll instalt sig:

fir Løys bokmar Handtanden Mette Petersen; Glisjeborg samt
fir diinsells bokmar Komministern E. Modin i diinsell.

Di diichveridels bokmar kom ingen tæstades.

Lagfærdingen gennemgik, deriit følgende meningen gærdes.

Protokollingen

§ 1

I afsende i betæmmen hærfræde sig komministern Modin
tæ inshær af følgende af hærar ingifren skrift. med vielgæd bilage

"Tæ den etc. Bil 3

"Afskrift. Ams etc. Bil 4

I komministern Modins gærdende instände handtanden Pet-
tersen.

§ 2

Orulunden firklaude sig ønske stränge straffetæmmes tæ
stæfjænde af ~~stæf~~ rumens stræfjænde, men firvælte, at under
komministern Modins ingen rumens firvælte inom de
bokmar, de repræsenterede. Det vore ordningen under vintem,
som de ville hærfor brettager.

§ 14-17

De nærværende gærdede, at værløst erstatningsgærdig.
bet hærde alingens lappene fir alle den skade, de firvælte
i enshildes rumen, og påpegede dærskilde, under hærvisning
tæ hærde dærm af komministern Modin skriftligem omfærd,
værdændigheten af betæmmen i § 17.

I skrift gærdes i anmærkning med lagfærdingen.

Slutligen inlemmede komministern Modin ett af Lærdelens

byggnads skriftligen uppsätt afstående, hvilket varit afsett
att ingifvas vid konterades sammanträde i Föreningsbuden,
den 29 juli 1895, hvilket afstående lydte sålunda
"Vi kunna etc."

Bl. 5

Vidare förkom icke.

Lön afren

Clarik Sälqvist.

Före den af Kongl. Majt förordnade Komiteén
för Revision af gällande lagbestämmelser angä-
ende de svenska lapparnes rätt till reubete och
angående reubetshögen.

Vägnar af Sockneombud kallad att inför t.
f. Lappfogden afgifva yrkande öfver det af Komiteén
upprättade lagförslaget vägar sig förordnad an-
föra följande:

I afseende på den lapparne enl. § 1 mom. 2 med-
gifna Rätt att under nov.-april månader få uppe-
hålla sig i mark, som de efter gammal sedvana
hafva besökt, yrkas fortfarande i likhet med
hvad Sockneombud vid det i Fennäsdaalen den
29 juli 1895 hållna Sammanträdet påyrkade, att
denna Rätt beträffande särskildt provinsen
Herjedalen alldeles må upphöra, då det anse-
as här förefintlig Renslän bör hafva fullt
tillräckligt bete af de för lapparnes väkning
afsatta reubeterfjällen, hvilket att mer bli
förhållandet om, såsom Komiterade föresla-
git, de befaras Renegarskap & längre varde,
tillåtet. I motsats till den åsigt som vid för-
nämnda Sammanträde till stöd för den rik. sed-
vanerätten uttalades af lapparnes Ombud och
^{som} finnes i protokollets bilaga C vilja vi fram-
hålla, att lapparne inom denna provins först
under jämförelsevis den tid och då utan lag-
ligt tillstånd inträngt i provinsens fjällsträcker.
Vi stöda oss härvid & allena på den historiska

forskingens senaste resultat (framlagda i
bl. a. Arman. Fenows broschyr "I Lappbygd"
Stuk 1893) an aek pa bilagda Hede karads-
ratts protokoll af ar 1700, hvilket staller
det af lapparnes ombud utropade i des
ratta lys, i det af detta nu bilagda tydliga
framgar, an de fa lappar, som ha skat
fore 1700 uppehollo sig, endast ^{voro} tillfalligt
och ofofligt inflyttade skattelappar fran
nordigare fjall, mot hvilkas intrang laga
skydd redan di begärde.

Detto, ad sa lange lapparne i la till-
fordärras den formenta sedvanceräddan
ad uppehalla sig i de bafastes egar,
vore det och blott en viss tid af året, nya
och standiga förvecklingar dem emellan i
skall undgas.

Skall emellertid denna rätt i någon form
bibehållas, borde och kunde väl genom
myndigheternas försorg en utredning och
fastställelse af denna ratts bokala och
tidliga gränser verkställas, så ad deraf in-
tresserade i hvarje fall visste huren långt
de hafva ad ga eller hade något visst
ad hålla sig till vid uppkommande tvist.

§ 17 I lagförslaget är af
behofvet för denna ord påhållad. Endast
genom detta stadgande synes rätten till ka-
decersättning för förstörd mossstigt vara
möjligt, da ej i förslaget något
ärskildt afseende fäkt vid detta för de
berjedalska boskapskötseln sa viktiga fader-
änne (Renmossa, hvitmossa, gråmossa), som
dock genom lapparnes framträngande på

de hafandes anråde varit och blir utbad
för verklig skadegörelse, idet renarna såväl
afbeta den sakta återväxande mossan, hvarigenom
mossstigten är efter år försämrar, som ock upp-
äta den för hemförsling hopsamlade.

Mossan kan ej såsom höet, utan största svårighet,
sammansöras i större stackar eller i lador, em-
den dels måste i flera partier hopsamlas här
och kvar i högar och fjällmarken, der till
hopaförsling svårigen låter sig göra på bar
mark, dels ej har den den samhälighet som
höet utan måste i mindre högar för att
kunna förslas lämnas på samlingsplatserna
att hoptrysa till s. k. lass, hvilka på vinter-
föret hemköras. Ankommande renar
uppsöka gärna mosshögarne, uppäta och
kringsprida desamma, hvarigenom betydan-
de förhåll äsamlas jordegaren.

I de flesta af Rensdalen's byar beräknas
mossstigten årligen till 5-6 lass för hvarje
ko och är isynnerhet för de invid fjällen
belägna byarne af största betydelse, hvil-
ket framgår afven af ett bilagt utlåtande
de förhållanden af Rensdalen's byarna.

Äf detta skäl är det för Rensdalen
viktigt att den nya lappslagen har rum
för gästgörelse för skada af mossstigten.

Eng den 29 September 1896

E. Modin

Ombedd för Rensdalen's beh.

År 1700 den 6 ael 7 martij höllt
ordinarie laga ting med allmogens
af Hede Pastorat nti Hede sock-
nestufva; närvarande Härede-
fogden Wälb & etes Uhr och etes
den.

§22. Skudenstems så förleden sangeriar sam
och ellicet offta allmogens här i landet stoot
besvär och fringa hafwa måste af Lappen
Jon Forkelsson och dess föllie, som här i
dala fiällen sig nedsat utan ord någon
skall derför gifwa, thy anhölle allmogens
att blifwa honom qvitt och att han måtte
förfoga sig till undersäkersfiällen, för
hvilka han till frupteland skatter och all-
mogens i Dalarne niuta deras fiäll i
fred efter deras privilegier eftersom och
Jonas Lapp skall dem stoot förfång tillfoga
med diurs och foglars skjutande så väl
som bäfverfångande förutthan att och
allmogens en stoor olägenhet måst ärfahra
af Wangar, hvilka hålla sig efter de-
narne och böndernas boskap och hä-
star skada. Anders Jansson Lapp inlade
för sin fader H. Gen. Lieutn. Wellinck's den
18 Septbr 1693 och H. Gen. Majörn Frölitz den 22
Jan. 1695 tillåtelse att sittia på fiällen
kunmande han sig på undersäkers fiäll
icke föda. Men allmogens wille blifwa af
med dessa lappar, hwarom dem tillsa-
des H. Baron. Gen. Majörn och Landthöf-
dingen att sokia.

Vidimeras

Emodine.

Kommisiter

Vi kunna icke på en liten qvartstund sammanfatta paragrafvis hvad vi hafva att yttra oss, uttän vi nedskrifver liksom i ett bref vår uppfattning af Lapplivet.

För det första tro vi icke att Lappen har någon svårare att å våra trakter, likaväl öfver svämmas snart sagt hela vårt område både fjärr och dalar af dessa djur ifrån sist i Octob. och först i Novemb. till sist i April och Maj månadur.

Någon utvidgning af betesmark tro vi icke vore behöfligt för de lappar som äro anvisade att bo i Sörvattnet eller närgränsande trakter deromkring, om de finge behålla betet blott för sin ^{Reindjur} fjö, men det kommer flockvis till tusental ifrån alla andra håll ända ifrån Oviksfjällen, och Norge, därför är naturligt att betet blifver svagt, och afven kan taga slut, därför skrifva de omkring längre och längre i öst och söder för att finna rikligare tillgång på bete.

Skogshöet kan icke beräknas kunna vara hemförslet för än i slutet af Januari månad.

Skogshö och Mossa kunna här beräknas utgöra hälften till utfodringar, för en del folk utgör det nog $\frac{2}{3}$ delar, för bakstugusittare utgör det hela utfodringar.

Stadgande borde införas i ^{att Lappen} lagar är skyldig att på tillsägelse lukt af Bönder som äro utom Lappens område, hopsamla sina Reindjur och hafva vård öfver dem, som det nu är vilja de icke

vårda sina Renar, uttan de se helst att de ströfva omkring för att finna rikligt med bete, så de skola blifva stora och feta, och således få bra betalt för dem. Vi helsade dem med alla som reste här emellan och äfven skref till deras Ordningsman att de skulle komma och taga reda på dem emedan de förstörde både flö och mossor för oss, vi lofvade dem äfven hjälp att få dem härifrån, men det oaktadt gjorde de ingenting därt, de sågo nog helst att de finge gå där de var, de ligga på stället super och spela kort. ut någon kort stund på dagen skjuter ner några st. Renskråk och derigjennom inbringa hundratals Kronor varje dag hela vintern igjennom.

Man får ofta läsa i Tidningarna huru Lappfogder och Bönder utarma lapparna, men hvilken nation kan lifva ett så lättjefullt tygellöst och ändå ett så inkomstbringande lif som lapparna nu för tiden gör. vist gifves det undantag till ex Pål Kachris lapparna.

Men största delen af dem göra ju ingenting de vårdar icke om sina Renar varken för varegens skador, det enda de gör är att skjuta ner några st Renar för dagen, det öfriga af sin tid tillbringa de med supande och Kortspel, snart sagt både dag natt, för veden de bränner lija de Bönder, och när de skall ut i något ärend, kanhända icke något ärend heller, då skola de hafva skjuts och åka fint, inköper aut slags lyx de sur, och ändå är det lappar som sanda flera tusen Kronor på Banken varje vinter, och ändå får man ofta höra att Bonden bringar lapparna i fattigdom, men detta är en mening som borde vändas om.

Hvad får icke Bonden arbeta och slita ondt
blott för lappens lättjefulla lif skull, så snart
snö kommer på hösten måste vi ut och köra vårt
foder om vi skall få något mid, hvad vi då får
slita ondt både folk och dragare i stinig eländig
mark öppna myror och äfven vatten, på kort tid
slita ut dyrbara Körredskaper, äntligen när man
kört hem, kastat, trampat, och stoppat flöt i si-
na hus, så tager det värme och skämmis bort,
så får man åter till att vältat ut igen.

Det säges nog att man får rätt för sitt hö efter
syn och värdering, men vore detta facit så man
finje efter nöjs amtet, då behöfde man icke strä-
va som man gör för att skaffa hem sitt foder.

Man får vist något, men Korna äter icke dessa
örar, och på många ställen finnas icke att köpa
igen uttan att köra flera mil. Och herre mångt
djur utaf våra får icke svälta och kämpa mid hun-
gersnöden blott för lappens vårdlöshet skull.

Och huru mångan fattig familj som ingu jord
eget kunna ända sätta sig till mid en och två Kor,
och af Bondene få lof att få burga några sämre slätt
biter, och dessutom fara omkring i trakten och samka
skop der det finnas för att kunna lifnära dessa Kor
men när vintern kommer hafva de ingu dragare uttan
måste själva draga, och då blir ofta det mid stor möda
och fattigdom förpårfvad fodret Trunks byte, hvad
skola de då taga sig till? de måste ju under sådanna
omständigheter upphöra mid att hafva Kor, och det
kan nogolunda gå så länge som mannen får hafva
helsan, och får fortjinst i skogarne af Bolagen, men
den tid torde snart upphöra, så att man har dessa

förtjänster bakom sig.

När massa förstör de alldeles, och utaf ungskogarna har vi sett många buskar förstörd.

Och du som har varit i tillfälle att se något af Rindhjorden, samt känner till huru obekvämt och återhållsam lappen är att gifvas upplysning, samt tala sanning, du har icke saklåt för att tro på upptäckningen af Renantalt för varje lapp.

Huru kan lappen veta huru många djur han har när han aldrig har mer än ett fåtal i sin vård de andra ströfva vildt var de synas, de veta nog ^{må} icke, huru många Renar de har, än vi veta huru många ekorrar finnas på vårt område.

Ingen skada har gjorts af våra Hundar, och ingen Rensegare finnas här.

Huru många Renar tyfuskjutits kan väl ingen säga.

Och huru stor skadersättning utbetalts har gifves nog upplysning om vid sammanträdet, lika så huru många Lappar som bor inom förvaltningsområdet.

icke heller veta vi om något skadersättningsområde, icke heller vilja vi veta om något sådant uttan vi vilja hafva den beaktelse ur våra trakter, men när de det oaktadt infinner sig och gör skada vilja vi naturligtvis hafva ersättning.

Det borde blifva sträng bevakning hos lapparna angående Spirituosa, emedan det är med sådanne långare lappen bäst trivas och vill handla, men om det kommer en person och vill handla årligt med dem förutten sådant vara, du får ofta nej till svar, och måste anlita biträde för sig och betala dem 1 R. st.

Lofs dalen den 10 Juli 1895. Lofs dal Pyraman

ure
nde
skr
ande
m. m. i

1898 den 5 oktober med Vikens lappby.
Tim Nilsson, Elias Fredriksson, Jonad Torhildsson
och Torhel Jonasson.

§ 13.

Sedan fjellmännen sammankallats, börjades
sammankallat med att upprätta länd, jäm-
likt 11 § i nya revideringslagen, och fortsattes därmed
ett par timmar. Som det för undertecknad då
befanns nödvändigt att byta upp för att komma
till det till fjungdalen by den 7de i denna
månad klockan 1/2 10 f.m. utlysta sammankalla-
de med Åre - Storjõ lappby, afslöts samman-
trädet efter en stunds rådgöring om blifvan-
de byordning o. d. med tillkännagifvande, att
jag hos konungens befälningshafvande skul-
le anhålla att nytt sammankallade för den på-
började ländens afslutande och byordningens
antagande längre fram på året finge hållas;
och skulle fjellmännen, sedan deras instun-
dande vinterflyttning afslutats, underrätta om
lämpligast platsen för sammankallat. År och
dag, som ofvann.

E. f.
P. A. Kränström.

Uppläst och justerat:
Hans A. Fjällstedt.
Jacob Olofson.

Åre - Storjõ 1898 den 7 oktober i fjungdalen med Åre.
lappby: Storjõ lappby:

Närvarande: ordföringemannen Nils Jonasson
Nordsköld, fjellmänne Jon Elias Jakobsson, Tor-
kel Jonasson, Jonad Jonsson, Jon Larsson, Nils
Thomasson, Jonad Jakobsson, Jonad Fjellström, Nils
Jonasson Ringdal, maka Lucia Thomasdatter
Kant, maka Sofia Fjellström, Märten Thomad-

ist
stl

sk

189
son och
Storjõ
son K
Tammå
Upp
rande
nasson
dotter
tillhört
hos Jon
huvuden
ett till
för en
vidtagit
födda
Sara
han, so
den S
medlen
tas till
renar,
konun
sig sam
något
underte
hafvande
oförfly
ter till
till ordn
någon or
Ans
ordning

1898 den 7 oktober med Åre-Storjör lappby.

son och Jon Nilsson, alla tillhörande Åre-Storjör lappby samt enkan Malin Soj, Olaf Nilsson Kneberg och Lars Jonasson, tillhörande Taimnäs lappby.

§1.

Förteckning å

Upprättad en förteckning å lappbygd nru. lappbygd med-
rande medlemmar. Dervid upplystes, att Nils Jo- lemmar:
nasson Ringdal, gift med Anna Margareta,
dotter till aflidne Lars Jonsson i lappbyn,
tillhört lappbyn sedan 1886, fört säson dräng
hos Jon Jonasson och sedermera säson egen
hustru från år 1889, då han gift sig. Vid
ett tillfälle hade han valts till ordningsman
för en del af lappbyn, men säson sådan ej
vidtagit några åtgärder. Han hade 4 barn,
födda: Lars 1890, Marta Albertina 1892, Anna
Sara 1894 och Signe Amalia 1898; och ville
han, som voro uppförd å den af förs lappfog-
den Suor upprättade förteckningen å
medlemmarna i Taimnäs lappby, öfverflyt-
tas till denna lappby, i hvilken han har sina
renar, som han förvärfvat sig, sedan han
kommit hit. Enot denna anhallan förklarade
sig samtliga närvarande fjellmän ej hafva
något att vinna; hvarefter tillkännagafs, att
undertecknad skulle hos komungens befallning
hafvande göra framställning om Ringdals
öfverflyttande till Åre-Storjör lappby. Derf-
ter utlämnades den upprättade förteckningen
till ordningsmannen för dess granskning af ho-
nom och de närvarande fjellmännen.

Forts. Se §6.

§2.

Angående upprättande af förslag till by- Byordning m.m.
ordning yttrades en del önskemål; hvarefter

Ytter
rena
afsk
varu.

1898 den 7 oktober med Åre-Storsjö lappby:
fjellmännen antolles att frågand vidare behand-
ling skulle få anstå till längre fram, så att
de yngre männare övertänka sakur. Ordning-
männen skulle emellertid med de andra till-
hjälp söka sammanfatta i en fr. m. de reg-
ler, som hittills tillämpats inom lappbyn
vid ordnandet af de i 9 § af nya reubetsla-
gen vidrörda förhållanden.

Sedan derefter ordningemännen blifvan-
de skyldigheter samtalsvis berörts, och fjellmän-
nen förstärkt att förfärdiga afklipp af
samtliga reumärken, som användas inom
lappbyn, för att föras vid upprättandet af
den i 11 § reubetslagen omförmälda längden,
sömsom att noggrannast möjligt eftertänka
hvard och und reumantal, så att uppgifterna blif-
vo tillförlitliga, tillkännagafs, att de frågor,
som omförmälas i de 3 första mom. i ofvan
annärkta förordnandet, rörande samman-
trädet, skulle vidare behandlas under samman-

forts. Se §§ 13 och 14. trädets fortsättning i annan dag.

Anmälans, jumliskt
12 § i reubetslagen.

Beträffande flyttningar utom reubetslam-
den anfördes, att dylika skedde till Storsjö,
Nede, Vemdalen och Sämsvåg socknar samt
att den i 12 § af nya reubetslagen för-
skrifva anmälningskyldigheten lämpli-
gast fullgjordes direkt hos vidertörande
länmän.

Kal af godemän
jumliskt 22 § i reu-
betslagen.

Sedan upplyst blifvit, att de trakter, å hvil-
ka skador genom renar, tillhörande Åre-
Storsjö lappby, plägar ske, lämpligen kunde
delas i fyra större distrikt, omfattande:

18
1^a di
2^a
3^a
4^a
derte
angä
dessa
betsla
männ
gen
hvilke
Se
dessa
deras
nen a
stand
ansta
by, i
dan
att sa
morgo
det ny
ofvan

1898 den 7 oktober med Åre-Storjör lappby:
 1° distriktet, Storjör socken;
 2° 3°, Sunäs dalens och Taimåskiftes-
 lag;

3° 4°, Lofkläppen, Mestingen, Lurfejön
 samt Hede, Långä och Vikens
 skifteslag; och

4° 5°, Kuvälven eller Löfsta samt Örn-
 dalens skifteslag, bestående un-
 dertecknad, jämlikt 5^e mom. i förordnandet
 angående sammanträdet, att för hvarje af
 dessa distrikt skulle, enligt 22 § i nya reu-
 betslagen, väljas två godmän; hvarefter fjöl-
 d mämnen anhöll om rådrum till morgonda-
 gen för att förna sig om blifvande val,
 hvilken anhållan bifölls.

Forts. se § 7.

§ 5.

Sedan här antecknats, att kungörelse om Anteckning om
 detta sammanträde blifvit uppläst i Un- kung. af samman-
 deråkers kyrka samt genom ordningsman- trädet och proto-
 nen delgifven samtliga inom lappbyn vi- kollektivering:
 stands medlemmar af densamma äfvensom
 anslagen i kungörelsetafeln i Storjör kyrka-
 by, i hvars kyrka gudstjänst ej hållits se-
 dan sammanträdet bestämts, tillkännagafs
 att sammanträdet skulle fortsättas under
 morgondagen; hvarefter det föda protokol-
 let upplästes och justerades. Är och dag, som
 ofran.

O. A. Krämström.

Uppläst och justerat:

Nils Jonasson Nordsköld.

Nils Nilsson.

1898 den 8 oktober med Åre-Storsjö lappby.
 Närvarande: desamma som under gårdagen
 samt Nils Nilsson Fjellsten.

f. Förteckning, a
 lappbygd med
 lemmar:

§6.
 Den i §1 här ofvan omnämnda längd
 hade en af de närvarande blifvit genom-
 gången och förklarades vara riktig.

Val af godemän,
 juml. 22 § i ren-
 beteslagen:

§7.
 Vid det val af godemän, som omnämmts
 i 4 § här ofvan, utsågs af de närvarande fjell-
 männen enhälligt för:

1^e distriktet, hennansegarer Olof Sundin och
 fjordingemannen Per Pålsson;

2^e distriktet, hennansegarerna Halfoar Hans-
 son Sundin i Linnäidalen och Søren
 Olofsson Høgen i Linnäs kyrkoby;
 samt

3^e distriktet, fjödrädmannen Jon Jonasson
 i Kide kyrkoby och bondesonen Per
 Persson vid Grundfjörn; hvaremot
 beträffande

4^e distriktet, fjellmännen anhöllo om råd-
 rum för att Taga reda på lämpliga
 personer att välja till godemän i detta di-
 strikt, när synskostnaderna tillföras i
 desamma afse för obetydliga skador upp-
 tagits till flera tiotal kronor; och ansåg jag
 mig ej böra afslå denna begäran; hvaran
 jag hos komungens befallningshafvande skall
 göra framställning att godemänsval för det-
 ta distrikt får företagas vid något kom-
 mande sammanträde.

Frågor juml. 31 §

§8.

2^a i renbeteslagen: Monn. 1. Rörande utarrundering af inegor till
 utarrundering af för renbeteslandens utvidgning inköpta hem-

1898 d
 manna
 lappby
 Åre
 Lädalen
 dersåk
 egendo
 betesla
 hinder
 såsom
 da sa
 stände
 matb
 samn
 måna
 Monn.
 och bi
 förde
 dalen,
 muvar
 Gjinge
 "jordet
 nshaf.
 ninger
 bibshä
 let me
 len oc
 utfalle
 denna
 de Gir
 karta
 förhå
 ke
 fjell
 men

lappby:
gen
ingd
en -
målls
fj. l.
h
Kand.
Socn
oby;
reson
Per
not
rad-
sliga
di-
i
upp-
jag
dan
skall
för det
kom-
till
hem-

1898 den 8 oktober med Åre - Storsjö lappby:
mansdelar o. d., skulle här antecknas att för ingor:
lappbygd utvidgning inköpts Embogens by i
Åre socken, Skorsdalen samt en del af Vä-
lädalens byar, Krattlands Fyllnadsjord, i Un-
dersåkers socken, och hela Gjuvedals bruks-
egendom. Efter uppläsandet af 3/8 i nya ren-
beteslagen, förklarade fjellmännen att något
hinder för dessa fastigheters utarrendering
såsom hittills skett ej mötte från deras si-
da samt att de, rörande Vallbo hemman, in-
stämde i det yttrande som här oöfver anteck-
nats såsom afgifvet af Örkens lappby vid
sammankträdet i Rydalen den 3^e i denna
månad, §5.

Mon. 2. Så frågan om utarrendering af slätt Utarrendering af
och bete inom renbetesstraktin förkom, an- slätt och bete:
förde hemmansegaren Jöns Jönsson i Gung-Byn Gungdalen
dalen, att en del slätter inom renbeteslandets anspråk:
nuvarande gränser en gammalt tillhört
Gungdalen by, enligt en i Storsjö förvarad
"jordbok" eller förteckning öfver byarnes in-
nehafda egor, upprättad i och för skattnäg-
ningen, och vid afritningen blifvit för byn
bibehållna. Särskildt skulle detta vara fal-
let med slätterna på södra sidan Kusvä-
len och på södra sidan af Skjärkeån, som
utfaller i Gungån öfverför Storsjön. I
denna uttågo instämde öfriga närvaran-
de Gungdalebor, men fann i byn hvarken
karta eller handlingar till styrkande af
förhållandet.

Beträffande utarrenderingen, förklarade Slätter och bete.
fjellmännen, att en del slätter och bete, utan
men för renskötsel, kunde till befastes eller

1898 den 8 oktober med Åre-Storjör lappby:
fjällfolks utslutande begagnande upplåtas;
dock ansåg Nils Thomasson, och med honom
instämde samtliga renskötande fjällmän,
att det vore "mindre passande" att någon
finge slå sig ned såsom tofast vid stätter
— och betesplatser inom rensbeteslandet
samt därå uppföra byggnader och gårdes-
gårdar. Därefter upptecknades och beskrefs
de hittills utarranderade stätter o.d. som
följer:

1. Stätterna vid Sömerskaftet, Nyhem, Kik-
dalen och "Mussgärflötet" eller Maskärflötet
eller i trakterna väster om den inköpta de-
len af Väladalen, hade senast innskafts af
Anders Jakobsson i Väladalen. (kontr. nr. 14).
Beträffande dem anfördes, att de för närva-
rande ej vore för renskötseln nödvändiga,
men lämpliga för blifvande "nybyggen" af
fjällfolk, hvarför det hemställdes att de ej
skulle utarranderas;
2. Stätterna vid Välsän, Lundörsän, Svärän och
Bäckelätten, eller i trakterna söder om den
inköpta delen af Väladalen mot Grön-
klumpen, hade senast innskafts af Olof
Persson i Vallbo. Dessa trakter ansågos af
de närvarande nödvändiga för renskötseln
och borde därför förbehållas för byns ge-
mensamma räkning;
3. Stätter i Gröndöret eller trakten vestanför
sjön Öjen hade senast innskafts af Jon
Persson i Gungdalen och kunde fortfaran-
de utän men för renskötseln utarranderas;
4. Stätterna i Skjävågedalen, som fönt begag-
nats af Halvar Andersson m. fl., eller i

1898
den de
kan, so
vester
flou,
utan a
slutam
anhöll.
ström,
koma
Sofia
att de
bete g
och m
ligger
och m
luar
utödd,
långre
tillhör
om so
till de
riga
ra, do
vidare
skötsel
Stätter
den de
rensbe
in m
nybygg
Larl
men
(se of
Stätte

1898 den 8 oktober med Åre Storsjö lappby.

den del af dalen på ömse sidor om Skjærkan, som sträcker sig västerut från den väster om Skjærøagen liggande Grundtjernflon, kunde enligt de närvarandes uttåg, utan men för renskötseln, upplätas till utslutande begagnande af andra personer, och anhöllo fjellmännen Jonab Andersson Fjellström, som var gästlig och soag, samt inkomna Lucia Andersdotter Fjellström och Sofia Magdalena Thomasdotter Fjellström, att de skulle få åt sig upplättet slätter och bete på södra sidan af Skjærkan från och med den del af Grundtjernflon, som ligger inom renbetesstrakten, västerut till och med gamla lappvirket Skjærøgedalen. När skogstillgången vid detta vete var utödd, hade de en uppfört sig höjer något längre ned i dalen, där de, som ej längre tillhörde de renskötande medlemmarna, om somrarna uppehöll sig. Mot bifall till denna anhållan förklarade sig de öfriga fjellmännen ej hafva något att erinra, dock borde upplåtelsen endast ske till vidare, till strakten kunde behövas för renskötseln.

Slätterna i Skjærøgedalen från och med 5. den del af Grundtjernflon, som ligger inom renbetesstrakten, öst-sydost efter Storsjölinien mot Serföalen, och trakterna närmast nybyggd Skjærkedalen, hade innskaffats af Carl Jonsson i Skjærkedalen och ansågs, utan men för renskötseln kunna utarrenderas (se oöfvan 4.).

Slätterna uti Gungrid och Kessudalarna 6.

27. 1898 den 8 oktober med Åre-Storjöö lappby.
samt öster och öder om Kusoälven, som in-
nehafte af Jöns Persson i Gungdalen, kunde,
enligt de närvarandes uttåg, utan men för
renskötseln, utarrenderas, med undantag af slät-
terna i Gungriedalen, der fjellmännen för
närvarande hade ett hötöste, hvaran de
behöfde der varande slätter;

7. Slätterna i Mittäldalen vid gränsen mot
Gusnedal mellan Saddlejöarna och Achö-
garna, hade senast arrenderats af M. Lång-
ström i Finsäsdalen och af denne till begag-
nande upplåtits åt Mårten Mårtensson
Nordberg i Krakevallarne. Dessa slätter an-
sågo de närvarande för renskötseln behöf-
liga; hvaran de ej borde utarrenderas.

8. Slätterna och betet norr om Mittän mot Ku-
it och omkring Håggumboallen, som arren-
derats af Iron Persson i Mestlingen, kun-
de, med undantag af "Storvallen", som vore
behöflig för lappbyns gemensamma behof,
som tillförens utarrenderas;

9. Betet norr på Serffjället, som arrenderats
af Jon Jonasson i Kede och använt till
bete för hästar, kunde fortfarande utarren-
deras;

10. Slätterna i Kurrbergdalen, eller den omkring
2 mil långa dalgången vid Kandölselven
och till den stötande bäar, som senast
arrenderats af Jöns Jonsson i Kummroiken,
kunde fortfarande, utan men för rensköts-
eln, utarrenderas. Dalgången är utgjord af
yppersta bete och riklig tillgång på gifvan-
de slätter, hvaran fjellmännen ansågo den
utlagda arrendeman, 10 kronor, för liten;

3.
1898 den
Slätter
än, norr
Staffan
men för
deras. a
Per Lai
närvara.
bergat
Morn. i
städs
träffan
rade d
säger, a
fördela
deras
ripfän
upplåt
de såd
sträng
att den
lättna
norr
efters
nar y
trakter
mister
va jag
samt
skulle
bedrift
bettan
om d
der ja
kunna

1898 den 8 oktober med Åre-Storjöö lappby.
 Stätterna i Serfdalen vid öfre delen af Serf. II.
 an, norr om Flabruet, som arrenderats af
 Staffan Långström i Storjöö, kunde, utan
 men för renskötelsen, fortfarande utarren-
 deras. Det upplystes af arrendatorns broder
 Per Långström, som var vid sammanträdet
 närvarande, att arrendatorn jumoäl i år af-
 bergat stätterna.

Mom. 3. Det upplystes, att Hitting's skattefjell Utarrendering
 städes ansetts höra till denna lappby. Be- af jagträtt:
 träffande utarrendering af jagträtten, förkla-
 rade de närvarande enhälligt, att de gerne
 såge, att konungens befallningsskafvande på
 fördelaktigaste sätt fortfarande utarren-
 derade jagträtten, men anhölle, att rätt till
 rippfångst med svarning hädanefter ej
 upplätes, samt att de, som utan rätt utöfva-
 de sådan fångst inom rensbeteslandet, borde
 strängt efterhållas. Dock ville de bemötta,
 att den f.n. till ministern H. W. Thomad upp-
 lätna jagträtten inskränktes till trakterna
 norr om Stensån, när fjellmännen under
 efter sommaren och hösten med sina re-
 nar uppehålla sig vid Grösjödörets vete i
 trakterna af Herrängsån och Välsån och mi-
 nister Thomad icke vårdat sig om att drif-
 va jagten så, att den ej stört och skrämt
 samt skingrat renhjordarna. Secutours
 skulle, enligt hvad de förmenat, ministern
 bedrifa jagten på ett, för villbrädets
 beaktand, synnerligt hänsynslöst sätt, der-
 om de trodde att hand följelagare un-
 der jagttiden, J. P. Elfström i Vallbo skulle
 kunna meddela närmare upplysningar

1898 den 8 oktober med Åre - Storjöö lappby.

Utarrendering
af fiskvattnen.

Mom. 4. Då frågan om utarrendering af fiske-
vatten inom rebeleslandet förtogs, upplästes,
att Karl Jonsson i Skjærkedalen önskade
arrendera fisket i Serfjörarna norr om Flat-
rust. Sedan därefter tilläts skedd utarren-
deringar genomgäts, enligt medhafd företeck-
ning å den, förklarade de närvarande an-
hålligt, att rätt jemte fjellmännen till
fiske kunde, utan mer för dem, till vida-
re uppläts i fört utarrenderade sjöar och
tjörnar, med undantag af Mittasjön, äfven
som i Serfjön och Serfär m. fl. vatten till
hvilka spekulanter kunde ansåla sig; dock
ansågo de, att inskränkningar i fängstätt
o.d. bör föreskrifvas i kontraktet, enligt hvad
här nedan anförts i frågan om fiskets ord-
nande.

Gjortligare utar- Mom. 5. Slutligen gjordes samma framställ-
renderingar och af- ning rörande blifvande utarrenderingar, som
efter af blifvande m. ij afhandlats, afskrifter af blifvande ar-
de kontrakt: rendekontrakt samt polismans skydd och
magt åt ordningsmännen och ytterligare
in af lappbyn utsedd person, som den, Övi-
kuls lappby gjort under sammanträdet den
3 i denna månad.

Fiskets ordnan-
de:

§9.

Rörande fiskets ordnande och hushåll-
ningen med fiskvattnen ansågo fjellmän-
nen, att föreskrifter borde meddelas, dels
derom att af nätverk förfärdigade fängst-
redskap ej finge vara tätare än att det
vore högst "16 kvarf på alnen"; dels ock der-
om att fisket under luktiden, hvilken in-
faller i olika tider i olika sjöar, för-

1898 den 8 oktober med Åre-Storjör lappby.

gjödes. En af sakkunnig person verkställd undersökning af fiskvattnen och orsaken till fisktillgångens förminskning ansågs vara af behöfvet påkallad.

§10.

Snarving af villbräd:

Det upplystes, att bland fjellmännen i funnes någon, hvilken såsom yrke utöfvar jagt eller snarving, hvilken senare i ringa mån förkomme till anskaffande af vildt till husbehof. Att obehöriga personer svarade villbräd inom reutets fjellen, vore deremot ej så sällsynt, särskildt i Mittådalen; och ansågs de närvarande fjellmännen därför, att det ej vore dem till nytta om snarvingen helt och hållet förbjödes.

§11.

Kopasta fjell-
män med nötboskap o. d.

Det skulle antecknas, att inom lappbygd område ej funnes några af dess medlemmar som slagit sig ned såsom boskaps-skötare; och anfördes rörande detta förhållande af:

Nils Thomasson: att boskaps-skötsel förteor renskötsel om den infördes i lappbygderna; att renskötsel gifvit och ger största vinsten; att de fjellmän som i fjelltrakterna slagit sig ned såsom kopasta egentligen befatat på renskötsel, så länge de haft några renar, ehuru de undandragit sig arbetet med densamma; samt, sedan Jon Elias Jakobsson yttat hvad han undan antecknat, att, om det "gätt ut" för någon fjellman med renskötsel och han ville försöka sig på boskaps-skötsel, han

1898 den 8 oktober med Åre-Storjöö lappby.

torde hänvisad till de för renteslandens ut-
vidgning inköpta humnan eller till andra
kronans egendomar, der han ej kan blifva
till intrång för renskötelsen; och
Jon Elias Jakobsen: att om en fjellman
blir utan renar, han borde få bygga och
odla på lämpligt ställe, der han ej hindra-
de renskötelsens bedrifvande.

Önskemål rörande

användningen af

genom utarrendering

och inflytande me-

del:

§12.

Beträffande användningen af de medel,
som inflyta genom utarrendering af jagt
och fiske m. fl. förmåner i renteslandens
uttalades såsom önskemål, det samma som
vid sammanträdet den 4 i denna månad
med Övikens lappby med följande ändrin-
gar och tillägg:

1^a att inköp af för renteslandets utvidgning
förelagda områden borde bekostas af
andra medel än ifrågakvarande;

2^a att liknande hjälp, som Övikens lappby
förelagit åt dem, som ville sga sig
åt renskötelsen, jemväl skulle beredas
dem af fjellfolket, som ej kunde eller
ville fortsätta med renskötelsen, för att
de utom renteslandens skulle kunna
slå sig ned såsom boskapskötare eller
jordbrukare; och

3^a att af medlen kunde kunnat bidrag till
kosthållet åt medlösa barn under den
tid de för skolundervisningen nödgades
vistad utom hemmet.

§13.

Klockan 1/2 7 e.m. upptogs den under §2 här
öfvan anmärkta frågan om upprättandet af

1898.

den i
och för
klockan
att de
renan
re 300
af de
bygd
vård,
ordnin
om i
än de
om b
hade
rade
flera
till b
ej vor
hvarej
baser
berg o
Lämn
tillhop
ning
stand
grant
garen
och y
men
rad y
denn
består
sköts
den i

längd enligt 11 § i

renteslagen, ren-

märken m. m.

1898 den 8 oktober med Åre-Storjõ lappby.
den i 11§ reutetslagen omförmälda längd
och fortsattes med dess upprättande till
klockan 1/2 12. Dervid förkom, bland annat,
att de närvarande fjellmännen uppgafvo
renantalet i lappbyn utgöra 2500 eller närmare
3000 renar; att sammanlagda antalet
af de renar, som uppgifvits tillhöra lapp-
byns medlemmar eller vara under deras
vård, utgjorde föga mer än 2000 renar; att
ordningsmannen förklarade sig ej veta,
om inom lappbyn funnes andra renar
än de, som till längden uppgifvits eller
om bofaste eller andra inom denna
hade renar; samt att Jon Nilsson förkla-
rade sig anse, att inom lappbyn funnes
flera renar tillhörande bofaste än hvad
till längden uppgifvits; hvilka renar dock
ej vore under vård af någon fjellman;
hvar efter till längden uppgafs, att Jonas
Larsson, Malin Stj, Anders Andersson Kess-
berg och Torhel Klumntsson, tillhörande
Länns lappby, inom denna lappby hade
tillhopa omkring 395 renar. Med anled-
ning af hvad sålunda förkommit för-
ständigade jag ordningsmannen att nog-
grant underrätta sig om de olika rene-
garna och deras renantal inom lappbyn
och uppmanade de närvarande fjellmän-
nen att härutinnan vara beredda, för de-
ras egen välfärd skull behjälpliga, när
denna fråga för lappbyns församling och
bestånd vore af allerstörsta vikt; och upp-
sköt den slutliga behandlingen af läng-
den till ett blifvande sammanträde med lapp-

1898 den 8 oktober med Åre-Storsjö lappby:
byn.

Deretter tillkännagafs, att protokollet skul-
le utskrifvas under morgondagen och i då
tillkännagifven tid för justering upplästas;
hvar efter de ytterligare frågor, som kunde
medhinnas skulle fördragas.

Den 9 oktober.

Samtal om byord-
ningen m. m. och
sammanträdet
afslutning:

§ 14.

Sedan protokollet för gårdagen. klockan
 $\frac{1}{2}$ 4 s. m. blifvit uppsatt samlades åter fjell-
männen till sammanträde; dervid, sedan
protokollet blifvit uppläst och utan anmärk-
ning lemnadt, förkom samtal angäen-
de den blifvande byordningen m. m. Der-
after anhollo fjellmännen att med upp-
rättande af förslag till byordning skulle
få anstå till ett kommande sammanträde,
så att de kunde närmare betänka sig an-
gående dess innehåll; och som tiden, för
att jag skulle hinna till det till Krum-
viken den 12^e i denna månad utlysta
sammanträde, ej medgaf vidare förhand-
lingar, tillkännagafs, att jag hos konungens
befallningshafvande skulle anhålla, att
nytt sammanträde finge hållas dels för
upprättande af förslag till byordning, dels
för val af godemän för det i § 4 här ofvan
omförmälda 4^e distriktet; dels för upprät-
tande af den i 11 § rebuslagen omförmälda längd,
dels och för öfverläggning i andra lappbyn röran-
de angelägenheter; hvar efter protokollet uppläst
och justerades; och sammanträdet afslöts. Är och
dagar som ofvan

L. f.

P. A. Krämström.

1898

Ug

Kils

Näro

sköld

Ar

mälda

städer

s. k. k

dalen

i läng

dator

viken

rit k

lan a

slätt

K

slagt

nen

nats

ätski

sami

och

af f

vana

som

äter

guss

—

Den

fogden

tuskin

Den

fogden

tuskin

1898 den 9 Oktober med Åre-Storjöö Lappby.

Uppläst och justerat:

Nils Jonasson Nordsköld. J. E. Jacobson.

Den 12 oktober.

Närvarande: endast ordningsmannen N. J. Nordsköld samt en del bofasta.

§15.

Arrenden af slätt

Arrendatorn Anders Ed i Kummerviiken an- och bete m. m. mälde, att han och arrendatorn Erik Olsson der städes vore spekulanter på arrendet i den s. k. Herbergsdalen, hvarmed afsäges Kandölsdalen med tillstötande dalgångar, upptagande i längd omkring 2 mil; samt att förr arrendatorn af denna dal, Jöns Jönsson i Kummerviiken, och Matsias Eriksson i Kandöl, som varit hans medarrendator till dalen, enligt mellan dem träffadt aftal, äfven i år begagnat slätt och bete i dalen.

§16. ^{x)} ✓

Visten, betesplat-

Körande visten, betesplatser, ställen der ren- ser o. d. slagt jågade ske m. m. uppgaf ordningsmannen i lappbyn, Nordsköld, hvad som antecknats här nedan:

"Sedan 8:ä 10 är tillbaka i tiden blef af åtskilliga orsaker samman i dåvarande Åre samt Storjöö Lappbyar så sammanblandade och förvildade att de ej kunde åtskiljas. Der af följde, att den förstnämnde lappbyns invånare nödgades flytta öfver till de trakter, som tilldelats den sistnämnda byn, hvilket åter hade till följd att de båda lappbyarne genom Kungens Befallningshafvandes beslut

"Denna 8:ar efter Lappfogden Kränström död uppsatt af t. f. Lappfogden Axel Frändin i enlighet med af Kränström efterlämnade anvisningar.

1898 den 13 oktober med Åre-Storjör lappby:

den 15 december 1890 sammanslogos till en fjell-
männen i den sålunda uppkomna byn —
Åre-Storjör lappby — hade sedan dess utgjort
två grupper nämligen "Gjengrislapparne" och
"Mittådalslapparne".

En tredje afdelning utgjordes af Låmås-
lappen Malin Stoj med flere.

I Gjengris vistades förutom ordningsman-
nen, fjellmännen Jon Elias, Torhel Jonasson,
Torhel och Nils Nilsson, Jon Nilsson, Torhel
Larsson, hvilka flyttat dit från Gjengdalen
under det att renvaktarne redan förut be-
gifvit sig dit upp med renarne med hvilka
de fram på sommaren begäfo sig till
Erasjödörst, der renhjorden fortfarande sam-
lades för märkning och dylikt.

I november plögade renarne draga sig sö-
derut genom Rendalen, väster om Gjengdalen
öfver Skäroagsdalen och Mittådalen till fjell-
fjället och Aoaffjället.

I November och December brukade fjell-
männen hafo bostad och "slagtplatser" vid Moss-
tingen der "förelagslagtingen" plögade för-
siggå.

Vidare flyttades till Bäckvallen, der rustlagt
hölls i slutet af December och i Januari och Fe-
bruari. Derifrån togs kossan till Kogvallen —
Låmås skifteslag — derifrån brukade renarne
ströfra dels österut mot Grundsjöarne och
dels söderut, men återfördes i allmänhet till den
slagt, som egde rum vid Rönningevallen i
Februari och Mars. I slutet af sistnämnda må-
nad flyttades norrut med hjorden, som ef-
ter att hafo stannat några dagar mellan fjell

1898

fjället
Gjeng-
risgri-
i den
hustor-

kade

vid M

dal, n

(renar-

Arne

Lucie

Renan

(likal

hade

i Stov

rislapp

des at,

Seray

Uppr

Med

Närva

Ande

derd

och

adate

för

Upp

1898 den 12 oktober med Åre-Storjöö lappby:
 fjellet och Annafjellet tog samma väg till
 Gningris. Under det att dessa flyttningar för-
 siggingo bodde fjellmännens familjer kvar
 i Jüngdalen, under det att rensaktarna och
 husbönderna vissa tider följde hjorden.

I Backovalen och Rönningvalen brukade märkning af renkalvarna förriggå.

"Mittådalslapparna", som plägade sitta
 vid Mittåsjön utgjordes af Kils Jonasson Kung-
 dal, ehuru Lucia Laredotter, Märten Thomasson
 (renskötare), Jon Larsson, Jonas Jakobsson, ehuru
 Anna Sara Persdotter, Torkel Persson, Anna
 Lucia Thomasdatter samt med bröder, Kari
 Kinnander (dagagörarna) och Sigrid Persdotter
 (likaledes dagagörarna). Dessa fjellmän, som
 hade få renar brukade flytta till Musingen
 i November, der de sammankräffade med "Gning-
 rislapparna", hvarpå de båda afdelningarna följ-
 des åt."

Derefter upplästes sammanträdet. Som oöfvan.

§ f.

P. A. Kränström.

Uppläst och justerat.

Med Kalls lappby den 19 oktober i Ång.

Närvarande: ordningsmannen Jakob Laurentius
 Andersson samt fjellmännen Jon Larsson, An-
 ders Larsson, Jon Jönsson, Jon Persson Ljellner
 och Katakulen Jon Pålsson Ljellström från Läng-
 ådalen, den sistnämnde jämte såsom ombud
 för ehuru Elisabet Andersson och Frid Jönsson.

§ 1.

Uppställd och granskad en förteckning å bygd medlemmar.

Förteckning å lapp-

1898 den 19 oktober med Kalle Lappby:

Lappbyns nuvarande medlemmar, dervid uttrö-
tes, att de närvarande ej kände de så kallade skal-
stugulapparnes förhållanden något närmare, samt
att de ej ansått dessa lappar tillhöra denna lapp-
by, hvarann ordningsmannen ej gifvit dem del
af den kallet till sammanträdet, som för
delgifning tillställt honom.

Byordning m. m.

§ 2.

Så frågan om förslag till byordning företogs,
förklarade de närvarande, att de för närvarande
ej kunde afgifva något sådant. Frågan hade
vissertigen fönt varit på tal ibland dem och
ordningsmannen omhändertog sig utkast
till en sådan, men detta hade han "glömt
hemma" i sin kista.

Sedan därefter en ordningsmans skyldig-
heter samtalsvis berörts och fjellmännen för-
ständigats att förfärdiga afskriffr af samtliga
renmärken, som användes inom Lappbyn, för
att förstå vid upprättandet af den i 11 § af
renbeteslagen omnämnda längden, äfvensom
att noggrannast möjligt eftertänka hvars och
vars renantal, så att uppgifterna blefvo tillförlit-
liga, tillspordes ordningsmannen, till huru
stort antal han uppskattade den renhörd,
som de så kallade Skjærkerfjellslapparnes
tillsammans hade, dervid han förklarade,
att han ej med tillnärmelsevis kunde göra det.
På fråga, om någon annan kunde kunna
den skade uppgifter, svarade nybyggaren
Jon Persson Fjellner från Strädalen, att
han trodde sig kunna uppskatta byns ren-
antal till 500. Efter antecknande deraf till
kännagift, att de frågor, som omnämntas i

1898 den 19 oktober med Kalls lappby:

samt för andra distriktet: huseägaren
Anders Olofsson i Nordhallen och rättaren
Erik Mattsson i Skatstugan.

Fjällmännen anhöllo, att ett exemplar
af rentestlagen skulle med förordnandet
att vara godemän tillställas hvar och en
af de sålunda utredda godemännen.

ty betaldade ska-
derättningar:

§5.

Fästgifoaren Nicoland Nilsson i Ståttjerns-
stugan hade till undertecknad inlämnat pro-
tokoll, hållet vid syn och uppskattning af den
skada, som renar tillhörande Kalls lappby
under år 1896 förorsakat i Fästgifoaren Ni-
coland Nilssons i Ståttjernstugans egor den
13 Mars 1896 af E. A. Eriksson och E. J. Erik-
sson, deri skadan och dylikt värderats till
47 kronor 50 öre för 135 ~~la~~ sommarstarr och
synskotnaden upptagits till 6 kronor och
deraf lappfogden Dalqvist tecknat tillstyrkan
till lappbyen att betala beloppet samt an-
teckning gjorts, att hiebet Andersdotter ge-
nom Hof Henriksson i Medstugan betalat
10 kronor, dervid Nicoland Nilsson anhållit,
att jag skulle söka förnya lapparna till
godvillig uppgörelse. Sedan jag i skrifvelse
den 19 september anmodat ordningsmännen
att till mig afgifva förklaring angående
berörda och nedanstående anspråk på er-
sättning, men sådan förklaring utelämnat, för-
redogs em protokoll, hvarefter de närvarande
förklarade, att de ej ville betala den af Nico-
land Nilsson fordrade ersättningen, emär de
ej kände till, att deras renar förorsakat ho-
nqr någon skada, skunnoal de förnummit

1898 d

att de pa
inberga
skola ha
gade fo
kat den
Hägg
skrifvelse
komma,
sättning
utgifva
sakad
beloppet
af den
en af
deraf f
räknad
458 kron
Dalqvist
han an
lagt. S
de, att
del bel
fortfara
skada
men o
tade
Olofsson
na den
ordning
och fo
loppet
nings
och kl
att de

1898 den 19 oktober med Kalls lappby.

att de par lösa arbetare, som haft i uppdrag att inberga starrslätter åt honoren, sedermera skola hafva synat skador i det af dem beräknade fodret och uppgjifvit, att renarna orsakat dem. (Lofd. nr. 4/1898).

Kaggjörns byamän (se Lofd. nr. 5/1898.) hade i skrifvelse till undertecknad anhållit att utbeträffa, hvad som återstode oguldt af den ersättning, som "Skjäckfjellens" lappby hade att utgifva för under år 1895 af dess renar orsakad foderskada, och uppgjifvit det ogulda beloppet till 119 kronor 67 öre. Vid förtagandet af denna fråga förhölls ordningsmännen en afskrift i transsumt af synprotokollet, deraf framgick att hela skadeståndet, inberäknadt synkostnaderna, belöpte sig till 458 kronor 65 öre, hvilket belopp lappfogden Salqvist fördelat på byns menigare, dervid han antecknat de belopp, som hvar och en erlagt. De närvarande fjellmännen förklarade, att de sedermera ytterligare erlagt en del belopp, men ville icke bestrida, att de fortfarande haftade i skuld för berörda skada, som de erkänt sig skola betala, men de visste ej hvilka af dem, som haftade i skuld eller till hvilket belopp. Anders Hofsson i Nordhallen skulle, sade de, ordna denna sak. På min fråga hvarför ej ordningsmännen, sedan skadan värderats och fördelats på bymännen indrifoit beloppet och tillställt de samma till de ersättningsberättigade, hvarigenom orda, split och klagan undvikits, svarade dessa mig, att det varit för besvärligt. Med anledning

1898 den 19 oktober med Kalls lappby:

af hvad sålunda förekommit uppmannades
ordningsmannen och fjellmännen att befin-
ta sig derom att dylika anledningar till
mieskälligheter mellan dem och de tofaste
skyndsamast möjligt undanröjdes.

Frågor jumlukt 31/8

§6.

i reubeteslagen:

utarrundering af
hunnan o.d.

Mom. 1. Beträffande utarrundering af för ren-
beteslandets utvidgning inköpta hunnan
och lågenheter, skulle här antecknas, att för
berörda ändamål inköpts Eänelforen, Björkede,
Lågejötrakten under Löjör, Sandnässet eller Allin-
gen samt Backsjönässet, att i Eänelforen plä-
gade arrendatorn vistad endast under som-
maren, hvaremot han under vintern upphölle
sig på en honom tillhörig hunnarede i
norska Eändalen; att i Lågejötrakten ej
funnes någon äbo; samt att äboarna eller
arrendatorernas antal utgjorde i Björkede
liksom i Eänelforen endast en, i Sand-
nässet två och i Backsjönässet fyra per-
soner med familjer; hvarefter de närva-
rande fjellmännen enhälligt uttalade så-
som sin åsigt, att berörda lågenheter,
utan man för dem, kunde, såsom hittills,
utarrunderas, isynnerhet om arrendatorer-
na kunde förbjudas att innschafva hundar
på hunnaren.

utarrundering af
slätt och bete:

Mom. 2. Beträffande utarrundering af slätt
och bete inom reubeteslandet anfördes, ri-
rande:

1. Slätt och bete uti Grönvala och Jöräsvalliden,
som arrenderats af L. Eoransson i Koberg,
att arrendet afsäga dalgängen efter det
vattendrag, s. k. Katterån, som faller ut i

1898 den

Jörön, s
vid Koberg
männen
som för
dermot
men oläp-
datorn
sade der
alla de
och afhä-
nötkreat-
Slätt och
jöfallit
Sågen
Kransjö-
trakt
männen
lads ny
så män-
ät den
att det
bergad
keten fa-
emare
de Hefö-
sköter
utarr-
begagna
fordt
sköter
genid fa-
ändan
dets gra-
Slätt i

by: 1898 den 19 oktober med Kall Lappby:

Sörön, sedan det genomflutit Fickvikstjärn
vid Koberg; att stätten ej användes af fjell-
männen och därför kunde utarrenderas
som förut; att betesrättens utarrendering
deremot beredde de renskötande fjellmän-
nen olägenheter isynnerhet genom arren-
datorns vallhundar, som förföljes och sking-
rade deras renhjord, hvarförentom, derom voro
alla de närvarande öfverens, renarna sky
och afhålla sig från de platser, i hvilka
nötkreatur vallas och beta;

Stätt och bete i myrarna Wuckerrum och Man. 2.
ijöfallet, som arrenderats af Andreas Elard
Sägen, att arrendet afser trakten mellan
Manjörn och Sägens område; att denna
trakt vore behöflig för de renskötande fjell-
männen, men framförallt för de så kal-
lade nybyggarna i Strädalen, som blifvit
så många att det började bli för trångt
att dem i Strädalen enligt deras utsägo;
att det ej vore bra för myrarna, om de af-
bergades hvarje år, emär derigenom värtlig-
heten förstördes, eller ej alls bergades, emär i
senare fallet skogen växte in på dem och
de blefvo tufoiga; att det därför från ren-
skötselns synpunkt ej vore hinder för
utarrendering af stätten, tvärrnöt betets
begagnande af nötkreatur, på härförut an-
fördt skäl, vore till stort men för ren-
skötelser; och skulle här antecknas, att Sä-
gens fåbodar voro belägna vid nordöstra
ändan af Ötjöen helt nära rensbeteslan-
sets gräns.

Stätt i Strydalen, som arrenderats af B. 3.

1898 den 19 oktober med Kalls lappby.

Kalfovarsson i Segerdalen, att denne gerne, såsom hittills kunde utarrenderas;

4. Stätt i Rutedalen, som arrenderats af S. Johansson i Ång, att denne arrendator aldrig sjelf använt stätten utan utlett den till andra personer; så hade stätten i år afbergats af fyra toparn Lvar. Olofsson i Kolåsen, som uppgifvits hafva förvärfvat sig rätt dertill af Johansson; hvar efter särskildt anfördes: af ordningeman- nen Jakob Laurentius Andersson, att denna stätt, utan men för renskötseln, fortfarande kunde utarrenderas, samt af nybyggaren Jon Persson Fjellner, med hvilken de öfriga förenade sig, att enda hindret för utarrendering af denna stätt vore, att, om arrendatorn tillhörde de tofaste, elgjakten för lapparnas "skändes" dels genom att folk längre tider vistades i trakten i och för bergingen dels och derigenom, att det, då trakten vore utarrenderad till tofaste, det ginge så lätt att i höst undandölja och hemföra gylf skjutna elgar, efter hvilka fjellmännen på trakten funnit lunnigar; och

5. den stätt, som aflidne A. Fredriksson i Hamburg arrenderat, att den efter Fredrikssons främfälle innehafts af B. Kalfovarsson och anmärkts här oöfvan.

Utarrendering af Mom. 3. Beträffande jagträten anförde Jakob Laurentius Andersson, att han utöfrade jagt allmest i elg; Jon Persson Fjellner, att han jagade elg och ripor samt genom enarving fångade ripor och deraf hade

1898 d

en ej obety-
lig här m
ijelf jagat
jaga, och
enarving
och ansåg
att jagträ-
arrenderas
Lägsjötrak-
nen.

Mom. 4.

inom lag
den af y
fiskerätt
och bo
mande y

Mom. 5.

de genom
af blifvar
renbete
möjligt,
en af fj
lappbyn
och mag
rätt till
fiske i

Röran

ningen
men, att
derom a
sidskap
vare hög
om att

by:
gerna,
af S. Jo
aldrig
den till
är af-
ofsson
förvarf
var-
man-

1898 den 19 oktober med Kalls lappby.

en ej obetydlig inkomst, hvarom mer förnä-
les här nedan, Anders Larsson, att han ej
jagade, men hade en son, som behöfde
jaga, och Jon Jönsson, att han genom rip-
sarning erhöles bidrag till sitt uppehälle,
och ansågo de närvarande fjellmännen därför,
att jagträtten i reibeteslandet ej borde ut-
arrunderas annorstädes än i Strydalen, i
Lägsjötrakten och på de inköpta hemma-
nen.

te den
in, fort-
ut af
med
enda
a slätt
de to-
ändes
vistades
hls och
utar-
i lätt
sta jäf-
men
h
sson i

Mom. 4. Någon utarrundering af fiskewatten utarrundering af
inom lappbyn har hittills ej förkommit - fiskewatten:
den af grosshandlanden huck arrunderade
fiskerätten troddes afse Lågsjöfjelltrakten
- och borde enligt fjellmännens förme-
nande ej heller ifrågakomma.

Mom. 5. Slutligen anhöll fjellmännen, att afskrifter af blif-
de genom ordningsmännen måtte få del vande kontrakt:
af blifvande arrundekontrakt rörande till
reibets upplåtna områden; samt att, om
möjligt, ordningsmännen och ytterligare
en af fjellmännen utsedd medlem af
lappbyn utrustades med polismands skydd
och magt, att beifra öfverträdelser rörande
rätt till slätt och bete samt jagt och
fiske inom lappbyns område.

Fre-
B. Half-
förde ja
töfrade
Fjellner,
genom
hade

§ 7.

Fiskets ordnande.

Rörande fiskets ordnande och hushåll-
ningen med fiskewatten ansågo fjellmän-
nen, att föreskrifter borde meddelas, dels
derom att af naturk förfärdigade fångst-
redskap ej finge vara tätare än att det
vare högst "16 hoarf på alnen"; dels och der-
om att fisket under vaktiden, hvilken in-

1898 den 19 oktober med Kallb Lappby.

faller å olika tider i olika sjöar, förjödsk, hvilket jinnvål borde ske beträffande fiske med utteri, hvilket fångetsätt vore skadligt för fisktillgången, när fisker delvis rivas och deraf förtöres utan nytta, dels fångas medan den är alltför liten, samt dessutom synnerligt lämpligt för den, som ofofligen utöfvade fiske, när utterfiske kan bedrivas från stränderna utan båt och redskapen vore synnerligt lätt undgående och begäran att förelä. Senna sista upplysning gafs af Christian Olsson i Ång, som der mot ansåg att fiske under eller åtminstone vid slutet af lektiden vore, rätt bedrivas så att ejilfoa lekplatser ej oroades, nyttigt för fisket, när derigenom fångades en del gammal fisk, som samslades till lekplatserna för att äta roen. Fjellmännarna förklarade, att de ej använde "utteri".

§ 8.

Innaring af villbräd utöfvades ej af de ruckötande fjellmännen, men väl af byggarne Jon Persson Fjellner, Anders Persson, Anders Larsson och Jon Jönsson samt dagamännen Hans Jönsson och Jöns Larsson. Utbytet af fångsten brukade bestiga sig till ett par hundra riper per man; och vore fångsten rikligast i Ruldalen. Riporna hade förut vanligen sålts i Norge, men mäste nu, sedan tull satts på fångadt vildt, afyttras här i Sverige, hvare genom fjellmännen fått längre väg, att frakta sin fångst. Olof Staffansson i Ång uppköpte största delen af fångsten och brukade

Innaring af villbräd.

1898 a

hade pris
ripar. Det
de svarar
en utträde
bröka i
stald fräg
trödde att
tillgången
närmast
Jon Pers
marorna
björkskog
hit åter
bakmesen
arna", so
det, samt
endast
skärning
des att de
som uttr
brjät att
tillgången
vidhugga
en för
Jakob
som Fjell
ning af
af rippa
mer an
stor olag
diger f
med ut
komma
bruninge

Lappby:

1898 den 19 oktober med Kalls Lappby:

, förbjöds,
e fick
skadligt
els rifo
18 fängad
t dessutom
i ofofligen
an bedrif
ch redika
römd och
uppfrysning
som der
ätminsto
ett bedrif
roades, uyt
fängades
lades till
Fjellnäm
s uttär.

y af de
it af uyt
Anders
Jousson
och Jönd
hade be
ifor per
t i Kull
igen sälls
tull asätt
rige, loar
våg, an
on i Ang
och ha

hade priset varierat mellan 40 och 50 ore för
ripan. Det brukade hända, att bofasta utöfoa-
re svarning i rentestlandet, men ej i stö-
re utsträckning, när de sällan vågat att
besöka en trakt flera gånger. Uppå fram-
tald fråga, hvilket inflytande fjellmännen
trodde att svarningen utöfvade dels på
tillgången af vildt dels och på björkskogen
närmast fjellet anförde:

Jon Persson Fjeller, att, derest i och för
svaromad utträttande den öfre delen betägnas
björkskogen nedhögges, denna med svårig-
het åter växta upp. Han pågode därför i
bakmesen bära upp ris och grenar till ijjön
därna, som vanligen uppfördes pist. i fjellban-
det, samt af den der växande skogen taga
undast finare greider, genom hvilken be-
skärning skogen så långtifran försämrade
att den tvärtom växte fridigare. Andra
som utöfvade ripensvarning, hade jinnväl
trijät att vara aktsammare än för om skogs-
tillgången i fjellbandet, som för hänsynslöst
nedhuggits. Riptillgången var en mindre
än för.

Jakob Laurentius Andersson och Jon Pål
son Fjellström, att de ansågo, att nedhugg-
ning af björkskogen i och för uppförandet
af rippgårdarna, som ej kunna användas
mer än en fångstperiod, utgjorde en ganska
stor olagenhet, som i framtiden kunde bli odes-
lig för renskötseln, när genom björksko-
gens utöfande de renskötslande till sist kunde
komma att tida brist på bränsle i en del
bränsleplatser samt materialier till gårdar

1898 den 19 oktober med Kalls lappby
 och dylikt. De kände till platser, der det
 kunde påvisas, att skogsgränsen nedgätt
 just till följd deraf att björkskogen ned-
 fälls för uppförande af "ripgårdar".
 Jon Persson Sjellner gennalade hertill, att
 en större skada på björkskogen kunde or-
 sakas af de ruckotande lapparna derigenom,
 att de ej barkade de träd och gruniar, som
 de använde till gårdar och dylikt, emär
 de obarkade träden ruttnade bort på 2 à 3 år,
 medan de barkade kunde tjena sitt ändamål
 10 år och derutöver,
 hvarefter samtliga närvarande förklarade,
 att riptillgångar på de sista åren min-
 skats högst betydligt, hvaremot antalet af
 dem, som utförde ripvarning ökat.

Anteckning om sam-
 manträdet och protokollet
 J. Loring:

§9.

Sedan derefter antecknats, att hängörelse
 om detta sammanträde blifvit uppläst i
 Kalls sockens kyrka söndagarna den 25
 sista september och den 2 i denna må-
 nad samt att kallades till sammanträdet,
 att delges medlemmarna i lappbyn, kom-
 mit ordningsmannen tillhanda i början
 af denna månad, tillkännagafs, att sam-
 manträdet skulle fortsättas under morgon-
 dagen. Som ofvann.

L. J.
 P. A. Krämström.

Uppläst och justerat:

Jacob Andersson
 J. P. Sjellner.

Närvarande

Fördr
 30 sista
 indelning
 lagen an-
 garikena
 mannen
 till Nord

Upprät
 bitelagen
 remantal
 isom de
 fördelade
 som ing
 landena
 gulappar
 kunde
 med anse
 träde.

Under
 och geno
 mannen
 utträtt,
 ringen
 person
 bygga i
 drätt.
 I Per Jo
 darsdott
 förtliga
 och nu,

Lappby:

der det

medgätt

gen med

ri,

hårtill, att

kunde o

derigenom

r, som

t, när

lo 2 a 3

sitt and

klarade,

en min

talet af

skats.

högörelse

läst i

den 25

en a må

trädet,

i, kom

i bojan

u sam-

urgon

ins.

Den 30 oktober med Kalls lappby i Äng:

Närvarande: desamma som under gårdagen.

§10.

Föredragning af en

Föredrag kongl. maj:ts nådiga skrifvelse den kongl. norske reso-
30 sielidne september angående Nordlands amt's lution:

indelning i distrikt, jämlikt 9§ 3 och 4 mom. i
lagen angående lapparna i de förnämde kommun-
garikerna af den 2 juli 1883, och förklarade fjell-
männen, att från denna lappby flyttning
till Nordlands amt aldrig förekomme.

§11.

Längd, jämlikt 11§

Upprättades en längd, jämlikt 11§ i nya ren- i renbeteslagen.
beteslagen, öfver renskötare och renegare samt
renantal inom lappbyn, deraf framgick att
inom Skjäckersfjället skulle finnas 969 renar
fördelade på 6 renskötande familjer. Men
som ingen af de närvarande kände förhål-
landena beträffande de så kallade skatetu-
gulapparna, som voro indelade på lappbyn,
kunde längden ej afslutas, utan skulle der-
med anstå till ett kommande samman-
träde.

§12.

Bofasta fjellmän

Under besök i Strädalen föregående höst med nötkockar o. d.
och genom frågor till de närvarande fjell-
männen under detta sammanträde hade
utrönt, att Kusa bruksgare, för än afvit-
ringen skett inom Kalls socken, genom en
person vid namn Per Persson anlagt ett ug-
bygge i Strädalen, hvilket vid afvittringen ut-
dönt.

1. Per Jönsson och hans hustru Kerstin An-
daredotter, hvilka der slagit sig ned i be-
fintliga byggnader kort efter afvittringen
och nu, gamla och orkeslösa vårdades af dottern

1898 den 20 oktober med Kall lappby:

Sigrid, som till deras underhåll bekommer fattigunderstöd af kronan genom pastorsbesittet i Kall med 200 kronor årligen. Af dem begagnade byggnader utgöras af på ända sydöstra sida belägna böningshus med 2 rum och förstuga samt fjähus, allt i vanvårdadt och förfallande skick. De hade för närvarande 3 mjölkkor, 7 eller 8 getter och 2 får;

2. Anders Persson Kröjs och hans hustru Margret Osdotter, hvilka sedan omkring 20 år innschaft, intill för 3 år sedan, det ursprungliga nybyggjet junta den försträndes föräldrar och på sin hälft födt 2 eller 3 kor, 1 häst och 5 eller 6 getter. De hafoa 7 barn och ännu äter slä sig ned i Strädalen, sedan de öfvergifvit hustruens renar i Rörstrakten;

3. Jon Persson Sjellner och hans hustru Libbit Andersdotter, som hafoa ett litet böningshus med 2 rum och förstuga samt fjähus, belägna vid pass $\frac{1}{2}$ kilometer från ursprungliga nybyggjet och på nordvästra sidan af ären, innschafoa 4 kor, 9 getter och 3 får samt ibland 1 häst. De hafoa upptagit en liten potatisåker, som stundom, skuren ej i år gifvit brukbar skörd. Det är 19 år sedan Sjellner flyttade till stället från sina föräldrar;

4. Anders Larsson, hvilken, sedan han någon tid vistats i Strädalen, för omkring 16 år sedan på nordvästra sidan af ären uppfört en nuvarande troligen illa timrade stuga om två rum, der han sedermera bott under 2 vintrar, och invid hvilken han upptagit en liten potatisåker. Han egde 6 getter, som han hade utlegda i år till här nedan

1898

anförunda
dersom
och egna
gens bef
lappby, d
som. Sone
som i Fo
dels i de
5. Jon
samma
fallning
anlägg
gaf sig
Larsson
en Torfhy
de intill
na; sam
6. Jon
dotter m
konunge
till ma
få anlå
vid pas
byggjet
större i
gård, 2.
ett prä
timme
tagit en
tur och
Betr
och gitt
att de
terna

by: 1898 den 20 oktober med Kalls lappby:

anförnämlda Jon Jönsson. Sonen Per Andersson hade under våren 1897 med faderens och egna rensar flyttat öfver, utan kungens befallningsskapsbänds lof, till Offerdals lappby, der systern är gift med Jon Pålsson. Sonen Yngar en hos Samuel Mårtensson i Sarens distrikt och rensarna finnas dels i denna dels i Offerdals lappby.

5. Jon Jönsson och hans hustru, som under sammanträdet ingaf en till kungens befallningsskapsbänds stäld ansökan att få anlägga ett nybygge i Strädalen och uppgaf sig hafva förlidit är der invid Anders Larssons stuga längre upp mot än uppfört en torfkoja för sina 7 getter. Jon Jönsson hade intill sistlidne vinter flyttat med rensarna; samt

6. Jon Larsson och hans hustru Kerstin Johansdotter med två barn. Jon Larsson, som till kungens befallningsskapsbänds ingifvit en till undertecknad remitterad ansökan att få anlägga ett nybygge i Strädalen, hade vid pass 4 kilometer från ursprungliga nybygget på västra sidan af än uppfört en större torfkoja till bostad, en timrad ladugård, 20 fot i fyrkant, 17 timmerhoarf hög, och ett pråktigt herberge, 20 fot i fyrkant, 15 timmerhoarf högt, under torftak, samt upptagit en liten åker. Han innehade 2 nötkreatur och 12 getter samt 3 får.

Beträffande ställen och beten för nöten och getterna i dalen, skulle här antecknad, att de, isynnerhet i norra delen, riktiga slåtterna ej på något sätt uppdelats mellan de

1898 den 20 oktober med Kalls lappby:

så kallade nybyggarna, utan hoar och en kan de tagit dem här funnit lägligast för sig, samt att betet användes gemensamt.

mot nybyggen:

Efter antecknandet häraf anförde Jakob Laurentius Andersson, i likhet med hvad han gjort under sammanträffande förledet är i Melin, att förhållandena i Strädalen voro beklagliga för de renskötande lapparna, som af dem lida intrång. Särmerket voro detta fallet med Jon Perssons anläggning, som läge alldeles för högt upp mot fjället i närheten af gamla rengården, som plägar användas under "hufvudstiden" eller försummar, hindrande renarnas förflyttningar. De längre ned i dalen liggande anläggningarna voro mindre till hinder och minst det ursprungliga nybygget. Därför hade han ej så synnerligt mycket att erinra emot bifall till Jon Perssons ansöking, hvaremot han ansågs, att Jon Perssons anläggning ej kunde få förbli, der den nu voro.

För nybyggen:

Jon Persson Gjellner förklarade, att han för sin del ville till beagnande upptaga den jäbodevall, som, numera öfvergifven, första nybyggaren i Strädalen anlagt vid pass 1/2 mil från nybygget, när betet nere i dalen bröjades att bli för mycket upptaget. Beträffande Jon Perssons anläggning ansåg han, att den läge lämpligt till och ej kunde utgöra något hinder för renskötets bedrifsande inom lappbyn, när de i närheten af byggnadsplatsen befintliga gårdarna ej numera beagnades.

Jon Persson tyckte, att ingen borde ha

1898 d

något att i
den varit

varns m

som behöf

Lundalen

Kan ansäg

Tan egentlig

vårdade r

bodde och

varg och a

Jon O

ursprungl

från fjell

men för

rena af d

ej kunde

den, som

och mest

få fortfar

den af j

vallen s

rensköter

ns under

betagen

i hvilka

i fjället,

en vallen

de fjell

upphåll

någa gå

lägligt.

Anders

Jon

dvallen

uppbj.
och en ha
t för sig,
nt.

nde Jakob
t hoad han
lidet är i
n vora

me, som
ore detta
ng, som
llet i när

agat an
försumma
gar. De
gningar

inist det
han ej så
t bifall
ot han

ng ej kun
att han
upptaga

ben, för
t vid pass
i dalen

t. Beträf
säg han,
kunde
end be

i när
a går
torde ha

1898 den 20 oktober med Kalls lappby:

mågot att invända mot hans bygge, som re-
dan varit till gagn, bjudande skydd och
värme m. m. till ej allenast många af dem
som behöfva färdas i fjället till och från
Saundalen, utan jinnväl just till renskötare.
Han ansåg sig ej behöfva vika för ett fåtal u-
tan egentlig vild kringströfvande renar. Vål
vårdade renar, påstod han, triffades der folk
bodde och byggde, ty de funno der skydd för
sarg och annat olyg.

Jon Persson Fjellström anförde, att det mot nybyggen:
ursprungliga nybyggat läge så pass långt
från fjället, att det ej vore till synnerligt stort
men för renskötelsen. Dessutom hade innehafva-
rena af detta område så länge enttut der, att de
ej kunde aflägnas. Större intrång orsakas af
dem, som slagit sig ned högre upp i dalen
och mest af Jon Persson, hoard nybyggen ej borde
få fortfara. Renskötelsen återinförande på
den af Jon Persson Fjellström omtalade fäbode-
vallen skulle bli till allra största men för
renskötelsen. Platsen för insamling af renar-
ne under varen intill midsommaren vore
belägen strax ofrån för den öfvergifna vallen,
i hvilken gräset uppspirade för än uppe
i fjället, gifvande bite åt renarne. Upptoges
nu vallen för nötkreaturen, blefve de renskötan-
de fjellmännen tvungna att söka sig ny
upphållsplat för vartiden och der uppföra
nya gårdar och dylikt, hvilket vore högst o-
lägligt. - Håri instämde Jakob Laurentius
Andersson.

Jon Persson Fjellström trodde ej, att fäbo- för nybyggen:
dovallen upptagande för nötkreaturens betan-

1898 den 20 oktober med Kalls Lappby:

de skulle medföra någon olägenhet för de ren-
skötande fjellmännen, samt förklarade, att om
nybyggarna i Strädalen ej finge upptaga be-
rörda jäbodevall, måste de få sig anvisad an-
nan jäbodeplats t. ex. i Rutedalen, när betet
i nedre Strädalen numera ej vore tillräck-
ligt för de nötkreatur och getter, som der vin-
terfödas.

huf. § 14.

§ 13.

Om orsakerna till
renskötselns till-
bakgång:

På grund af herr landshöfdingens derom
gjorda anmodan framställdes till de närva-
rande frågan: hvad som vore anledningen till
renarnes minskning under de sista tio å-
ren?

Derom utspann sig en liflig diskussion,
deraf dock den mest intressanta delen trögen
undgick mig, när fjellmännen, trots mitt på-
pekande af det olämpliga deri, då de alla ta-
lade svenska, på lappiska förde ett särskildt
samspråk.

Af hvad jag uppfattade anförde:

Jakob Laurentius Andersson, att han an-
såg tillbakagången beroende derpå, att be-
tet i fjellet under senare åren varit dåligt,
hvarjunde i fjellet funnits mycket stort an-
tal vargar;

Jon Larsson, att han för sin del vore
öfvertygad derom, att tillbakagången berodde
på renskötselns oansvarande, hvarigenom
lappbyns renar under senare åren fått ströf-
va "hiet och her", förorsakande stora skador
på fjoder och dylikt, som lappbyn fått drygt
betala. Detta hade ingimerhet för de mindre
renägarna tagit mycket hårdt på deras ren-

bockap, e
de större
tillräcklig
den sköt
om den
de eller
räde be
mit (d. v.
ej kunde
den sam
antingen
och söder
socken
aldrig, a
let, helt
sig öfve
skydda
sades m
strömd
Jon
1888 var
för ren
så att
oäkrom
dend löf
na th
hunger
dortill
de ofan
bile om
att den
samlad
na är
gängen

by:
för de ren-
e, att om
iptaga be-
visad an-
är betet
tillräck-
der om-
der om-
narva-
ingen till
tio år
iskussion,
trohig-
ts mitt för-
e alla tar
sarskildt

kan an-
; att be-
it dåligt,
stort an-
il vore
berodde
minn-
tätt ströf-
skador
tt drygt
mindre
terad ren-

1898 den 20 oktober med Kallb Lappby:

bockar, som de ej maktat hålla afskild från
de större renegarnas, hvilka ej gittat hålla
tillräckligt antal renvaktare. För hade renhjo-
ren sköts så, att den ej gjort skada, äfven
om den kommit in bland slätter med växan-
de eller bergadt foder. När betet på ett om-
råde blifvit för knäppt eller "späk" tillkom-
mit (d. v. s. att betet isbelades så att renarne
ej kunde återkomma detsamma), föddes hjo-
ren samlad direkt till lämplig betesplats
antingen mot norska kusten eller öster-
och söderut till skogarne i Undersåkers
socken ända ned till Vallö; och man tillät
aldrig, att renhjorden, såsom nu ofta är fal-
lit, helt och hållet skingrade sig spridande
sig öfver sträckor, som vore omöjliga att
skydda för deras överkan. - Det sistnämnda
radet med anledning af Jon Pålsson Ejell-
ström sedan antecknade anförande;

Jon Pålsson Ejellström, att vintern år
1888 varit synnerligen svår och ogynnsam
för renkötteln, i det att svår "späk" bildats
så att den knappa mossan blifvit alldeles
oåtkomlig för renarna. Till och med trä-
dens löf blefvo isbelagda, hvarigenom renar-
na tvingas att äta ris och gräs. Den af
hänger utmattade renhjorden hemskades
dertil af en stor mycket vargar, som gör-
de ofantlig skada på hjorden. Kristen på
bete och vargarna skingrade hjorden, så
att den, trots gjorda försök, ej kunde hop-
samlas. Sedermåra följde flera ogynnsam-
ma år, och derifrån härledde sig tillbaka-
gången. - Sedan Jon Pålsson haft det här

1898 den 20 oktober med Kallå Lappby:

ofvån antecknade anförandet (sista punkten) och undertecknad påskat, att ännu på nyåret 1889, då förslaget till indelning af lappbyar upprättats, renantalet för denna lappby uppskattats till 5138 stycken, anförde Sjellström vidare, att då sjellmännen under 1888 och 1889 äro vintar från denna och Offerdals lappbyar fört sina hjordar in i Norge de funnit betesplatserna der tillräckligt isbelagda som här. Han hade med egna ögon sett, huru few renar i en hjord bestående af de renar, som kunnat hopsamlas i Norge, under flytningen hem dött af hunger. I Norge hade dertill Gufskytte i ren idkats i stor omfattning; och de renar, som vid flytningen tillbaka till Sverige, undandragit sig bevakningen och gått stannat i Norge, blefvo till slut genom norska myndigheters föranstaltande nedskjutna, när de gjort skador på boplatser och egor; samt

Jon Persson Sjellner, att han under sin resa vintern år 1888 påträffat 3 ihjelskottna renar, hvarjunde påträffats flera af vargar rifna renar.

Uppå derom af mig framställd fråga, om ej utarranderingsarna af slätter och betesmarkens renbestånd kunde hafva varit till nytta för renskötseln och bidragit till dess tillbakagång, förklarade de närvarande enhälligt, att detta ingahurda vore felakt. Dervid var jernväl sjellmännen Per Pålsson från Offerdals lappby närvarande.

1898

På här
ställdes
mot lapp
a. hade k
b. byggd
Med
Jakob d
förmän
derf, om
männen
och fram
det vore
Jon Lars
stora in
som kro
rensköts
männen
Jon Pål
närvid nö
rensköta
skulle v
sträckn
att linn
shapsko
något v
som an
likt. I
och öfr
Jon d
Att
men j
died bo

lyby:
punkter
på en
af lapp
denna lapp
upförde
men en
denna
hyrdar in
er li
med eg
en hyrd
at hogsam
dott af
kytte i
de re
till So
och goar
en in
de ned
i bopäster
under
3 ihjel
18 flera
fräga,
och bete
a varit
git. till
närvaran
ore för
Per Pål
nde.

1898 den 20 oktober med Kalls lappby.

§ 14.

om främmande af
ren- och boshapsköt-

På herr landshöfdingens anmodan ifråga-
ställd vidare, hurvida det vore stridande est inom reubetes-
mot lappbyns intresse att enskilda fjellmän: landet och om ordent-
a. hade kor, får och getter inom reubeteslandet; liga hus inom de-
b. byggde sig ordentliga hus inom detsamma? samma.

Med anledning deraf upförde:

Junf. § 12.

Jakob Laurentius Andersson, att, enligt hans
förmående, det ledde till reuskötselns för-
derf, om det skulle bli än vanligare, att fjell-
männen lade sig till med kor, getter och får
och framfödde dem inom reubeteslandet, der
det vore trängt nog, som det nu är;

Jon Larsson, att utrymmet muner, genom de
stora inköp till utvidgning af reubeteslandet,
som kroman gjort, vore tillräckligt för både
reuskötseln och den boshapskötsel, som fjell-
männen ville idka; samt

Jon Pålsson Fjellström, att, derest fjellmän-
ens nötboshapskötsel skulle än vidare ökad,
reuskötande lapparna med sin renhyrd snar
skulle vara hänvisade till endast de kala fjell-
sträckningarna och finna sig nödsakade
att lämna reuskötseln och öfvergå till bo-
shapskötseln, som för fjellmännen alltid har
något lockande, då dessa kunna tillåter ho-
nom att skaffa sig bättre bostad m.m. dy-
ligt. I detta yttrande instände Fjellström
och öfriga närvarande med undantag af
Jon Larsson.

Att ordentliga bostäder uppfördes vore yttre
men för reuskötseln, blott vid den ej idka-
des boshapskötsel.

1898 den 20 oktober med Kalls lappby:

§ 15.

önskemål rörande
användningen af
genom utarrende-
ningar inflytande
medel.

Bid förtagande af frågor om användnin-
gen af de medel, som inflyta genom ut-
arrendering af jagt, fiske m. fl. förmåner
i rentestlandet föredrogs de önskemål, som
tillförens uttalats vid sammanträden den
4de i denna månad med Övikens lappby
och den 8de med Åre-Storsjö; och ombads de
närvarande att yttra sig öfver de sålunda
förelagda användningsätten:

1° att bidrag skulle kunna till uppförande
af lador i de för "renskador" mest utsat-
ta trakterna, tillstyrkt af Jon Pålsson
Ljellström m. fl.; hvaremot Ljellner och
Jon Pålsson ansågo detta användnings-
sätt olämpligt; den sistnämnde under
anförande, att renbjorden bli "getas" så
att den ej gör skada;

2° att medlen skulle användas till inrättan-
de af en småskola för lappbyn och dy-
likt, ansåg kateketen Ljellström obhöf-
ligt, då staten underhåller dylik skola
för de lappbyar, som tillhöra Undersä-
kers lappförsamling, som omfattar Kalls
samt delar af Övikens, Åre-Storsjö samt
Offerdals lappbyar; och emot detta anför-
ande gjordes ingen gensaga;

3° att medlen skulle användas till under-
håll af sjuka och orkeslösa bland fjell-
allmogem, tillstyrkt af samtliga när-
varande;

4° att med dessa medel inköpa områden
till utvidgning af rentestlandet, an-
sågs olämpligt;

1898

5° att an-
som v
styrkt af
6° att dy
nad ge
fjelln
kot kan
dessa
som och Lj
7° att af m
lösa s
digt, d
försam
användas
Efter m
ning och
härnagaf
under m
Uppst
Jaco
Jon
Närvaran
Röran
för renn
vande, h
handling
"Lappby
lade i r
närvaran

1898 den 20 oktober med Kalls lappby:

5^e att använda medlem till hjälp åt dem, som ville egna sig åt renskötet, till styrkt af samtliga närvarande;

6^e att dylikt hjälp af medlem skulle kunna gifvas dem, som ville flytta från fjällen och egna sig åt jordbruket, ansåg Jakob Laurentius Andersson slämyligt; hvaremot detta användningsätt förordades af Jon Lerd och Fjellström; och

7^e att af medlem skulle kunna köthåll åt medel- lösa skolbarn, ansåg kateketen Fjellström onödigt, så pastorsambetet för Undersåkers lappförsamling hvarje år erhöles 360 kronor att användas till detta ändamål.

§ 16.

Protokolljustering:

Efter något samspråk om blifvande byordning och dermed sammanhängande frågor, tillkännagafs, att sammanträdet skulle fortsättas under morgondagen.

Som öfver

E. J.

P. A. Krämström.

Uppläst och justeradt:

Jacob Andersson.

Jon Fjellström.

Den 21 oktober.

Närvarande: desamma som under gårdagen.

W

§ 17. ✓

Vistelse, batesplat-

ser o. d.

Rörande vistelse, batesplatser, ställen och tider för samvärkning och slaggt uppgäfvos de närvarande, hvad som antecknats i en så lydande handling:

"Lappbygd renar hållas en hufvudsakligen samlade i en bjord, med hvilket renskötarne för närvarande uppehålla sig vid Mannsjöfallet."

1898 den 21 oktober med Kalls lappby:

Flytningen börjar snart och kommer, såvida ej något oförutsett inträffar, att ske öfver Sandnäs och Kjolands områden, förbi Ståtturiken i Stora Kungön till Kläskalfjell och Årskutan. Vintervistet taget vanligen något norr om Ullsjön i den så kallade Kusadalen, der de hafva vinterkator, som uppföras hvarje år; förra vintern bodde "Jakobs" m. sam i uppförda kator i Säljern i närheten af Smedjviken i Kalls socken och de öfriga vistades i Norge i Juldalen belägen i Överdalen der de hade sina renar. Året förr hade de samtliga familjer bott vid Säljern. I år voro meningen att följad åt. Med värre flyttas tillbaka till Skjäckfjället, der de uppehålla sig invid rikegränsen. De inträffa samtidigt de, som varit i Norge.

Kalvingen föregår vanligen i "Juldalsfjellen", "Överdalen" och i år på södra sidan af Övera-vand, i fjöl 1897 i Överdalen. Ibland sker kalvingen vid Sundet i Sundsdalen.

Sommarvisten är om Manshogarna och norr om Rutedalen samt Mansjöfallet, som jemväl är höstvist. Gamla vintervisten har jemväl söder om jernvägen alltifrån Kandedalen till Vallbo, till exempel Kandedfloarna, Åmpfloarna, vid Kärran, Gröplingedalen, Öfsjön, Ruffjället i trakten af Ullsjön samt i Vallbo område. - I Norge tog samma stierningar, som Daniel Martinsson begagnat, någon gång flyttades ända ned mot Samunden, i denna flyttning deltog Anders Larsson samt Jakob och Sjellnerd föräldrar m. fl. Vanliga uppehållstrakter voro Överdalen, Juldalen,

1898 d

(Överdalen
Överdalen
da sidor.
för Mocke
Kulleräsen
dra sidan
genomfly
sida ej k
vatten drag
i Kallfj
ningen.

Renn
martiden
ligga när
dalen. För
renarna
I oktober
apsalen i
något lit
på vären

Sedan
in blifva
skädat,
ej vore
till byor
ville m
ett före
samma
samma
van.

Jacob

1898 den 31 oktober med Kalle Lappby.

(Vardalens härad) invid Varsvand säson
Vassdalen, Låradalen, Skjäckerdalen på bå-
da sidor om Skjäckervand, Kurröden utän
för Mockrodden och sydost om Skjäckervallnet,
Kulleråsen norr om Stenkjær. Sitta är på sö-
dra sidan af den så kallade Aangdalen, som
genomflytes af Rokkdalen. På denna
sida är längre än till Kulleråsen. Norr om
vattendraget: Från Eundalen till Rokkdalen
i Kartfjället (Kasunsefjället). Norrut till Grö-
ningen.

Rennärskringen föresiggår från vintersom-
martiden då tyorden samlas i gårdarna, som
ligga nära den öfvergifna jäbodevallen i Strä-
dalen. Längre fram på sommaren samlas
renarna vid Storkroken eller Mannesjöfallst.
I oktober slagtas vanligen för eget behof. Till
afsalu i slutet af november och i december samt
något litet i januari och februari, längre fram
på våren endast till hushof."

§18.

Byordning:

Sedan de angelägnaste bestämmelserna i
en blifvande byordning genomgåtts och skär-
skådats, förklarade fjellmännen, att de nu
ej vore beredda att afgifva något förslag
till byordning, utan anhöllo, att undertecknad
ville med ledning af det yttrade upprätta
ett förslag, hvaröfver de vid ett blifvande
sammnträde finge yttra sig; hvarefter
sammnträdet förklarades upplöst. Som of-
van.

P. A. Kränström.

Uppläst och justerat:

Jacob Andersson. J. Hjälström.

Med Offerdals lappby i Storbacken den
24 oktober:

1898

Närvarande: Ordingensmanen Jon Pålsson
 bosatt i nybygget vid Oldklumpen, fjellmän-
 nen Lars Pålsson, Jakob Martinsson och Jon
 Jonasson, de tre sistnämnda de enda ren-
 skotande inom lappbyn, tillhörande Jon
 Jonasson Örkens lappby. Hans Brande, Ma-
 ten Torkeleson, Jonas Torkeleson, Jonas Mär-
 tinson, från Jämsessholmen, Pål Torkeles-
 son och hans son Jonas från Rönnebacken
 invid Jämsessholmen, Pål Pålsson, Per
 Pålsson, Johan Larsson och Lars Larsson
 från Långgårdalen, Nils Martinsson och Pål
 Larsson från Gubbålen samt Lars Jonsson
 från nybygget vid Oldklumpen.

Förteckning i lapp-
byns medlemmar:

§1.

Uppsatt och granskad i förteckning i
 lappbyns närvarande medlemmar, dervid uttröt,
 att ogifta Kerstin Jonsdatter och Kagnhild Mär-
 tinsdatter samt döfotumme Thomas Larsson ej
 blifvit upptagna i det af fjöre lappfogden Su-
 we upprättade förslaget till lappbyarnes indel-
 ning, skunn de tillhört lappbyn ända från det
 indelning i lappbyar kom till stånd; och för-
 klarade de närvarande fjellmännen, att de ej
 hade något att erinra mot dessa personers
 upptagande i lappbyn; hvarest de konstade
 de, att Jakob Martinsson och Per Bengt Mär-
 tinson, hvilka hos konungens befallningshaf-
 vande gjort ansökan att få med sina re-
 nar inflytta till lappbyn, och af hvilka Jakob
 redan hit inflyttat, skulle upptagas i förtek-
 ningen, när samtliga närvarande byarnämnen
 tillstyrkte inflyttningen och ansågo utrymmet

inom lapp-
 antedning
 och Per B.

Så fra
 Togs, förh
 varande
 hade vis
 resultera
 ordningen
 sorts och
 färdiga
 använde
 rättandit
 da länka
 eftertänk
 Terna bl
 mingen
 berörda
 manträd

Som
 som min
 med säso
 kan sig
 hålligt i
 hem rin
 och befo
 de nya
 till ren

Reträ
 utom of
 att her

1898 den 24 oktober med Offerdals lappby:

inom lappbyn tillräckligt för densamma. Med anledning deraf upptogs en brödensa Jakob och Per Bengt Martinsson i förteckningen.

§2.

Byordning m. m.

Så frågan om förslag till byordning för Togs, förklarade de närvarande, att de ej för närvarande kunde afgifva något sådant. Frågan hade visserligen fört varit på tal, men ej resulterat i något förslag. Sedan derefter byordningens blifvande innehåll samtalsvis berörts och de närvarande förstärkt, att för färdiga afklipp af samtliga runmärken, som användes inom lappbyn, för att förtes vid upprättandet af den i 11 § af runbetslagen omnämnda längden, äfvenom att noggrannast möjligt eftertänka hoars och end runantal, så att uppgifterna blifvo tillförlitliga, tillkännagafs, att byordningen och upprättande af längd, jemtlikt 11 § i berörda lag, skulle vidare behandlas under sammanträdet förtgång i annan dag.

Forts. se §§ 8 och 17.

§3.

Som tilltillvarande ordningsmannen Jon Pål af ordnings- son numrer öfvergifvit runskötseln och slagit sig man m. m. med såsom nybyggare vid Oldklumpen, afsade han sig ordningsmannaskapet, och uttogs emottagit till ordningsman Jakob Martinsson, hvilken erinrades om en ordningsmans skyldigheter och befogenhet och fick mottaga tre exemplar af de nya lagarna om de svenska lapparnas rätt till runbete i Sverige och om runmärken.

§4.

Annalan, jemt.

Beräffande fjellmännen flytningar med rensar inom Offerdals socken, der de kunna anse hafo att bevisat, uppgafvo de närvarande, att sådana

12 § i runbetslagen.

1898 den 24 oktober med Offerdals lappby:

inom Sverige numera äga rum till skogstrakterna inom Kotagård, Föllinge, Aspås, Kaskott och Rödöns samt Kalls, Ålens, Undersåkers, den så kallade Kjerpetrakten, och Krosils socknar, samt att anmärkningskyldigheten lämpligast fullgjordes hos vederbörande länsmän, med undantag af hvad den rörde Ålens socken, för hvilken det borde förordnas en i dess nordvästra del boende person att mottaga anmärkningarna, och förutogs dertill kronojägaren Jonas Lidin i Eitan.

Val af godsmän
juml. 22 § i reut-
testlagen:

§5.

Sedan upplyst blifvit, att de trakter, i hvilka skador genom renar, tillhörande Offerdals lappby, plägat ske, utgjordes af Ede och Ångs byar i Kalls socken samt Kiroattunets och Karkattunets byar i Kotagård socken och undertecknad bestämt, att för hvarje socken skulle väljas en godsmän, juml. 22 § i nya reutestlagen, utsågo de närvarande enhälligt för Kalls socken fjellmannen Per Persson, numera bosatt i nybygge i Långsådalen, vid pass 2 mil öst till nord öfver fjellet från Ång, öster om nedre Nyöth ejön, och för Kotagård socken nybyggaren Lorkel Jonasson Fjellsten i Erubbdalen; förklarade fjellmännen att de inom Kalls socken ej hade sig bekant någon person, åt hvilken de med förtroende kunde uppdraga godsmänskapet. Den ende skulde vara arrendatorn eller skogsaktaren Erius Eriasson i Kergsjötrakten; men de fruktade, att ej end denna skulle vara nog oberoende för att kunna tillgodose fjellmännens rätt och bästa.

Fjellmännen anhöllo, att ett exemplar af reutestlagen skulle med förordnandet att vara godsmän

1898 den

tillställdas hov
männen.

Förordnings
sistlidne
indelning i
angående
af den 2 Jul
från denna
aldrig föres

Sedan de
En samman
kyrka, sam
delges med
männen till
kännagafs
under mor

Uppläs
Jon
f. O

Närvarande

Klockan
efter 2 tim
tandet af
na längd
om lappby
pläret ut
ndningens

1898 den 24 oktober med Offerdals lappby:

Tillställd hvar och en af de i nämnda nämnda gode-
männen.

§6.

Föredragning af
en kongl. norsk re-
solution:

Föredrogs kongl. maj:ts nädiga skrifvelse den 30
sistlidne september angående Nordlands amt
indelning i distrikt, jämlikt 9 § 3 och 4 mom. i lagen
angående lapparna i de förnämde kungarikena
af den 2 juli 1883; och förklarade fjellmännen, att
från denna lappby flyttning till Nordlands amt
aldrig förkomme.

§7.

Anteckning om kun-

Sedan därefter antecknats, att kungörelse om det
sammanträde blifvit uppläst i Offerdals sockens
kyrka, samt att kallades till sammanträdet, att
delges medlemmarna i lappbyn, kommit ordnings-
mannen tillhanda i början af denna månad, till-
kännagafs att sammanträdet skulle fortsättas
under morgondagen. Som oöfvan.

E. f.
P. A. Brämström.

Uppläst och justerat:

Jon Pålsson.
J. Jonasson.

Den 25 oktober.

Närvarande: desamma som under gårdagen.

§8.

Lagd, jämlikt 11 § i nya
rentelagen:

Klockan 10 f. m. börjades och klockan 7.30 m. e. m.,
efter 2 timmars middagsvila, afslutades upprät-
tandet af den i 11 § af nya rentelagen föreskrif-
na lagd öfver antalet renar och dessas egare in-
om lappbyn; och skulle det föreskrifna andra exem-
plaret utskrifvas af undertecknad och tillställdas
ordningsmännen.

1898 den 25 oktober med Offerdals lappby:

§9.

Om orsakerna till
renskötselns till-
bakagång:

På grund af herr landshöfdingens derom gjor-
da anmodan framställdes till de närvarande jä-
gan: hvad som var anledningen till renarnas
minskning under de sista tio åren?

Såsom svar anförde Jon Påleson och Pål På-
son m. fl. dels att de af lappfogden tillfrågade
lunnade uppgifterna om renantalet i lappbyarna
 varit öfverdrifna, dels och att åren 1888 och 1889
 samt våren 1890 varit för renskötseln inom den-
 na och angränsande lappbyar synnerligt olycks-
 bringande. Enom svar "spåk" (isbeläggning) i de
 på rennosse fattiga fjällen och oväder sking-
 rades byns renhjordar, som då för tiden höllos
 i fyra grupper, nämligen en i hvardera af Säljö-
 -, Old-, Sten- och Ansätt- samt Embdalselforen,
 och ströfvade, sedan de undandragit sig, bevak-
 ning, till största delen in i Norge. En mindre
 del drog sig ned till de svenska storgarne och
 lifvårde sig der af trädens laf, till de ätkommo
 mossor, som der ej var så svårt isbelagd, som i
 fjällen. I Norge befand deremot betesplatserna lika
 isbelagda som i byns fjelltrakter; och fjellmän-
 nen, som begifvit sig efter renarna till Norge,
 kunde ej få någon hand med dem, när de der
 sammanblandats ej blott sinsemellan utan jmn-
 väl med renhjordarna från Skjækerfjellet och
 östra Karkelfjellet (Kall och Kotagens lappbyar)
 samt med en del ströfvenar från Frostkens
 fjell äfvensom med det ringa antal norska
 renar, som uppehöll sig på trakten. Renar-
 na ströfvade under sökandet efter föda vida
 omkring, norrut till Innaemoand, söderut till
 Vardalen och västerut till Stenkjær, så att det

1898 den

ej, trots gjo-
riska so-
förskylla-
ka till So-
1889. Renar
Terliga, an-
föras till
Ten måste
i Norge, der
Trakter, der
drog sig öst-
der renar
se, dock ej
ning af de
farit. Under
litet tid öf-
föda renar
från Norge
lunnade i
af Julehytt
föranstaltan-
da på sga
da på bofe
är omkring
uppskattas
antal. Ej
skötseln i
vargarna
öfran vid
närvarande
sig. Många
föran sga
för att en
hålls af re-

Lappby:

...gjor
...arande på
...varmed
?
...h Pål Pål-
...franc
...Lappbyarna
...8 okt. 1889
...inom den
...igt olycks-
...ing) i de
...er sking-
...höllo
...a af Lapp-
...alselfor-
...ig, brosk-
...mindre
...me och
...i åtkommo
..., som i
...erna lika
...fjellmän-
...i Norge,
...är de der
...utan jern-
...let och
...Lappbyar)
...Toiker
...norska
...Ruar
...a vida
...erut till
...ai att det

1898 den 25 oktober med Offerdals lappby:

ej, trots gjorda försök, lyckades att samla och
urskilja så pass stora flockar, att det kunde
förskylla sig att med dem söka flytta tillba-
ka till Sverige, för än i slutet af april månad
1889. Renarna voro då så utvultna och svårhan-
terliga, att endast hälften kunde samlas och hem-
föras till respektive fjelltrakter. Den andra häl-
fen måste fjellmännen med sorg och fruktan lämna
i Norge, der den fortfarande ströfvade på berörda
trakter, derifrån en del dock under sommarens lopp
drog sig österut och inkom till de svenska fjällen,
der renarne så småningom urskilddes till sina ega-
re, dock ej fullständigt, utan har en sammanbland-
ning af de olika lappbyarnas renar sedermera fort-
farit. Under sommarens lopp, då byns renskötare fingo
litet tid öfrig från vården af de till deras fjell åter-
förda renarne, bemäktades jernväl mindre renflokar
från Norge. Af de renar, som sålunda blifvit kvar-
lämnade i Norge urskötas minst 350 stycken, mest
af tjufskyttar, men jernväl genom myndigheternas
föranstaltande, "till vittorlighet" eller för att få re-
da på egarna till de renar, som förorsakat ska-
da på fastes egendom. De renar, som under dessa
år omkommo af evätt och under vargens tänder
uppskattades för denna lappby till minst ett tu-
sental. Efter dessa olycksår följde flere för ren-
skötseln ogynsamma år, men intet gynsamt, och
vargarna förökade sig fruktansvärdt. - Af de här
öfrän vidrörda förhållandena, ansågo samtliga
närvarande, att renskötselns tillbakagång härledde
sig. Många af fjellmännen bjordar blefvo för ena
för att egarna med dem skulle kunna flytta i fjällen.
För att en fjellman med familj skall finna sitt uppe-
hälle af renbjorden, ansågo de närvarande, att den ej för

1898 den 25 oktober med Offerdals lappby:

underliga 250 renar.

Med anledning af derom framställd fråga, förklarade de närvarande, att utarrenderingen af inom renbeteslandet belägna stätter och bete för nötkreatur ej som en ingång till de för renbeteslandet inköpta hemman icke var anledningen till renskötselns tillbakagång; dock att Jon Jonasson trodde, att utarrenderingen något bidrog till en sådant svårighet i renskötseln, så till vida som renarna, isynnerhet under och strax efter kalvingstiden, då renkonorna voro synnerligt skygga, oroades af de många byggena i fjällen och därför tidigt drogo sig upp på fjällen från skogedalarna.

Uppå framställd fråga, huruvida renhjordarna nu bevakades lika omsorgsfullt som för i tiden, för 1888, svarades nej. Anledningen till ändringen härutinnan uppgafs vara dels stor brist på folk, som ville egna sig åt renskötseln, dels den genom det knappa betet ökade svårigheten att sammanhålla och beakta hjorden; i det att för t. o. m. 12 år barn kunde användas till en renhjordens bevakning, då detta arbete nu kräfde fullblodna personer. "Ettning natt och dag", som för var regel, sker nu endast undantagsvis.

Om förenligheten
af ren- och nötk-
skapskötsel inom
renbeteslandet m. m.

§10.

På herr landshöfdingens annodan ifrågakändes vidare, huruvida de voro stridande mot lappbyns intress, att enskilda fjällmän:

- a. hade kor, får och getter inom renbeteslandet; och
- b. byggde sig ordentliga hus inom detsamma?

Sedan den senare delen bevarats med ett samfaldt nej, anfordes af Märten Lohelsson, nybyggaren i Jönnessholmen, att det tillförene varit och troligen kommer att blifva så, att de renskötande fjäll-

1898 den

männan an
na till intra
ijelfoa, när
af den fjäll
med säson
här i instäm
dalen, tillägg
vid haft god
haft något
han ville
fjällen kn
skötande fj
i Rönbacke
som slagit
gare, ijelfo
de renar, h
med fast
de ej skulle
byggerna v
rena, att d
kunde fin
ningemånn
byggasande
bygd omräi
så stort, a
vad den a
skötseln, e
nybyggars
liga plats
luc. Jon
bedrida
vills fram
anläggning
från ren

lyby: 1898 den 25 oktober med Offerdals lappby:

männan anse "nybyggarna" inom fjelltrakterna till intrång för renskötelsen, men komma att själfo, när deras renhjord minskats, så att de ej af den finna en bergning i fjellet, att då sig med såsom nybyggare i dalarna mellan fjellen. Här instämde "nybyggarna" Pål Pålsson i Rängsälalen, tilläggande att, om han ej fäste nybygga och der vid haft god hjälp af sina barn så hade han nu ej haft något att lefoa af, utan fallit staten till last. Han ville dock ej bestrida, att de s. k. nybyggarna i fjellen kunde vara till viert intrång för de renskötande fjellmännen. Nybyggaren Pål Torstenson i Kömbacken påpekade, huru som de fjellmän, som slagit sig ned i fjelldalarna såsom nybyggare, själfo varit renskötare och i allmänhet egde renar, hvaran de vatt sina nybyggelägenheter med fäst afseende å renskötelsens behof och så att de ej skulle vara till hinder för demamma. Nybyggarna voro så till vida till nytta för renskötelsen, att deras familjer under flyttningstiderna kunde finna huld och skydd i dem. Före ordningemannen Jon Pålsson, som börjat en nybyggesanläggning vid Oldklumpen, tyckte, att lappbyns område genom skeddade utvidgningar voro så stort, att der skulle finnas utrymme för såväl dem af fjellmännen, som fortsatte med renskötelsen, som dem som ville slå sig ned såsom nybyggare, om blott nybyggarna förlades på lämpliga platser; hellet byns renhjord nu voro så till. Jon Jonasson förklarade sig ej kunna h. o. k. bestrida riktigheten af Jon Pålssons anförande, men vill framhålla att, utom det intrång, som själfo anläggningarna kunde åstadkomma, drogo de från renskötelsen alla arbetskrafter, så att det snart

1898 den 25 oktober med Offerdals lappby:

blef omöjligt för någon renskötare att få tillräckligt folk.

I sammanhang härmed skulle antecknas att en dräng hos de renskötande fjellmännen efter sin duglighet betingade en aflöning från till 200 kronor för år jemte nödiga kläder, skodon o.d. samt föda.

§ 11.

Förordnande:

Rörande fiskets ordnande, instände de närvarande med hvar kallad lappby anförte under § 7 vid sammanträdet den 19 i denna månad.

§ 12.

Envarning af vil-
lebräd:

Det upplystes, att envarning af villebräd, ripor m.m., till följd af den minskade riptillgången af lappbyns medlemmar bedrefos i högt ringa omfattning. Å Sösjöfjellstrakten hade tillförene envarning af obehöriga personer utöfvats i ganska stor utsträckning. De närvarande ansågo, att ett förbud mot envarningen skulle vara den till ganska stort men och endast till förmån för turisterna, som skulle få nedskjuta än större massor fogel, än hvad tidningarna nu utvisade.

Ubytt af envarningen, i den mån de ej använt de till igen kört, såldes till Olof Staffansson i Ång och andra handlande på landet i närheten af fjellen.

I dessa fjellstrakter brukar man ej uppföra skogsgårdar; och ansågs därför envarningen ej kunna menligt inverka på björkskogarna i fjellen.

§ 13.

Önskemål rörande an-
vändningen af genom-
utarrunderingar infly-
tande medel:

Vid förtagande af frågan om användningen af de medel, som inflyta genom utarrunderingar af jakt, jaktstättor och bete m.m. inom rensbeteslandet, fördraget

1898 den

de önskemål,
träden med
och ombäda
de sålunda
1) att bidrag
dor å de
afstyrt
blir lika
2) att medli
en smär
son i län
att nödig
sådan ej
öfrigt an
räckligt
3) att medl
junkte och
styrt
4) att med
vidgning
5) att anvä
le egna
varande,
Pålsson
hjorden,
gång och
drötd;
6) att dyli
dem, som
att jordb
nad för
ja med
som på
ring a

Lappby:

att för

antecknad,

närmen att

ing från 100

kläder, sk

inde de

anförut un

denna må

bråd, i por,

utläggaren,

get ringa

tillförene

tofvat i gar

ansägo, att

a dem till

fo turist

or fogel,

ij anösa

Hansson

i närheten

uppföra sk

ij kun

ä fjällen

ningen af

jagt, ju

redrogs

1898 den 25 oktober med Offerdals lappby:

de önskemål, som tillförene uttalats vid sammanträden med Örkens, Åre, Storjör och Kalls lappbyar, och ombädos de närvarande att yttra sig öfver de sålunda föreslagna användningsätten:

1:) att bidrag skulle kunna till uppförande af lador i de för renskadori mest utsatta trakterna, afstyrktis enhälligt, när "lappen derigenom blir lika fattig som förr;

2:) att medlen skulle användas till inrättande af en småskola för lappbyn o.d., ansåg Pål Pålsson i Rängsädalen vara lampligt så till vida, att nödig skolmateriel borde anskaffad, så att sådan ej behöfde flyttas mellan byarne. För öfrigt ansågs enhälligt, att skolväsendet var tillräckligt tillgodosett som det nu är;

3:) att medlen skulle användas till underhåll af sjuker och orkeslösa bland fjällallmogon, tillstyrktis af samtliga närvarande;

4:) att med dessa medel inköpa områden till utvidgning af rentstället, ansågs olämpligt;

5:) att använda medlen till hjälp åt dem, som vilte egna sig åt renskötsel, tillstyrktis af de närvarande, med undantag af nybyggaren Pål Pålsson från Rängsädalen, som ansåg att renhjorden, såsom tiderna nu vare, är dömd till undergång och ej kan upphjelpas genom lån eller understöd;

6:) att dylik hjälp af medlen skulle kunna jemväl dem, som vilte flytta från fjällen och egna sig åt jordbruket tillstyrktis af Pål Pålsson m.fl. för när Torkelesoir menade, att lappen då kunde få medel att köpa in jord myöl. Pål Torkelesoir påpekade, att det skulle leda till besparing af skogarne, om vid de större nybygger

7de att af medlemmarna skulle kunna hålla åtminstone ett skolbarn, då de vistades utom hemmet, be-
styrkt och enhälligt.

Efter antecknande häraf anförde Pål Pålsson från Långsådalen, att det syntes vara en för lappbyn förmämlig sak, om af dessa medel kunde erhållas ersättning åt de renskötande fjällmännen för hvad dessa blifva tvungna att utgifva för större, oförskyllda renskador. I detta yttrande instämde de flesta närvarande.

Fortsättning af
sammanträdet:

Sedan återstående frågor samtalsvis afhandlats,
tillkännagafs, att sammanträdet skulle afslutas
under morgondagen. Som ofoan.

h.

P. A. Brannstrom.

Uppläst och justerad.

Lord Paulson.

Paul Lockesom.

Sen 26 oktober.

Nervavärde: desamma som under gårdagen.

Frågor, juml. 3/8 i
sambetslagen:

Mom. 1. Beträffande utarrundering af för reubetes
landets utvidgning, inköpta hundar, ansågs en
hålligt, att desamma såsom hittills böra utar-
deras. Den enda ändring, som önskad, var att
arrendatorerna ej erhöles jagträtt och förbjödes at
innschafva hundar. Enom arrendatorernas hun-
dar hindrades reubetes att på sätt, som var önskt

1898 dec

ligt, begagna
sago fjellna
hundar skur
af renarna,
Kundarne

huter isynne
komma plägar
afplägsst hu

innom lappb
der Sojō by
ar hollas, u

hållas senare
Mom. 2. Katt

1. stätt och
professor och
sinna beu

Grubbdaalen,
kontrakt av
dning af de

musikotischen
Carl Pauer
damal vor

varbete om
doleffell, 7
nåå rensko

här befriads
skötsel, s
2. 8. 11

2. Öfverång.
3. Skatt
Person

100

lappby:
on foud
hjelp till
ifört hos
skulle vige
all ät med
minnet, till
Pål Pålson
sa en för
del. Kun
de fjell
sa att
r. I detta
handtats,
afslutad
troni.
an.
ubites
gd en
taren
e att
des att
S kun
re önsk

1898 den 26 oktober med Offerdals lappby:
ligt, begagna sig af humanens ousäden, och an-
säger fjellmännen, att arrendatorerna ej medelst
hundar skulle få skydda grödan från åverkan
af renarna, utan medelst lämpliga stängsel.
Hundarne beredde renskötarna stora svårig-
heter i synnerhet under kalvingstiden, då ren-
korna plågades taga till flykten jernväl för
aflägsat hundskall. De bästa värbetsplatserna
inom lappbyn voro belägna vid Sandoiken, un-
der Söjör by, och Ansättens by. I båda dessa by-
ar hölles, enligt fjellmännens utsägo, stora
hundar med skarkt skall, endast för att af-
hålla renarne från byarnas ousäden.

Mon. 2. Beträffande utarrendering af slätt och be-
te inom värbetslandet, anföres rörande:

Utarrendering af
slätt och bete.

1. slätt och bete i Grubbdalen, som arrenderats af Jöns
Olsson och Nils Martinsson, af Pål Larsson, hvilken
gjorde bemälda personer voro s. k. nybyggare i
Grubbdalen, skum han ej med kronan haft något
kontrakt ang. sitt byggs, att han ansåge utarren-
dering af dessa slätter och bete vara till men för
renskötseln. I detta yttrande instämde han som
Pål Larsson, som tillade, att den utarrenderade
dalen var synnerligt lämplig för renarnas
värbete och den enda, som funnes inom Grubb-
dalsfjell, hiadan, om det skall fortfarande få fin-
nas renskötande lappar inom Grubbdalsfjell, den
inom skattefjellens gränser belägna Grubbdalen
bör befrias från tofaste, byggnader för boskaps-
skötsel, stängsel och hundar;

2. Slätt i Norkalet, ofrånför Sjörvallen och mot
Öfverång, som arrenderas af O. Åstrand i Ede;

3. Slätt öfverom Söjör, som arrenderas af A.
Persson i Ede; samt

1898 den 26 oktober med Offerdals lappby:

4. slätt i Sösjö skattefjell, "i rät linie emellan Ede och Ytteräng", som var belägen mellan af vanberöda af A. Persson arrenderade, i 2 slättar belägna slätter, och arrenderad af L. Eärden i Äng, att dessa slätter som hittills utan men för renskötelsen kunna utarrenderas;

5. de slätter, som tillförmä utarrenderats till Anders Ersson och Erik Edfelt i Höjden, att de emana upptogs af de s. k. nybyggarna i Rängedalen, samt att slättermyrarnas afbergande ej utgjorde något hinder eller inträng i renskötelsen, hvilket deremot var fallet med den betning af nötkreatur, som "nybyggarna" i trakten utöfva de, när nötkreaturen ej blott skys af renarne utan jemoäl söndertrampa renmossan och i så hunda förstöra renbetet;

6. den slätt och bete, som Jöns Jönsson i Olden under innevarande år arrenderat, att slätten i myrarna utan men för renskötelsen kunde utarrenderas, men att om betet gäldade hvad han af van under punkt 5 antecknat, samt af Jöns Pålsson, som ingifvit ansökning om tillstånd att få "nybygga" vid Oldklumpen inom renbetets landet, att de trakter, som utarrenderats till Jöns Jönsson, var behöfliga för honom, derest han skulle få det äskade tillståndet, och af nybyggaren Pål (el. Paulus) Larsson från Grubbdalen, att han ansåge ifrågasättande trakter, som var mindre nödvändiga för renskötelsens behof än Grubbdalen, var särskild lämpliga för anläggande af ett eller par nybyggen, hvadan han, derest nybyggena i Grubbdalen blefve indragna till renbetetslandet, ämnade söka tillstånd att på berörda trakter anlagga ett nybygge. Emot

1898 den

detta Pål da
Tande fjellu
ifrågasättande
lika viktiga
8. Slätt och b
garen Pål L
ken invid J
denna beten
kunde anse
ligt utrym
pet af An
öfverloppem
scholmen b
fjällort
män. And
nits renbet
hvilken tr
s. d. Till fö
ten kunde
tit i trakt
medtrampa
Tande kre
gränsande
forallt af a
igenom y
de de bofa
af nybygg
hastarne
na utlades
Thom. 3. R
renbeteslar
rande bo
vande ar
efterhålla

8 lappby:

ie emellan
- mellan af
de, i 2 stäl
af 2. Gardin
8 utan min
8;

tb till An
att de in
i längrä
ande ej ut
ensköteln,
betning af
ten utöfra
renarne u
an och så

Olden in
tätten i
kunde ut
ad här af
t af jou
tätand
en reubetes

tb till jou
rest kan
af nybygg
ubbdalen,
som voro
hof an
anlägg

an kan
indragna
ind att fa
Enot

1898 den 26 oktober med Offerdals lappby:

detta Pål Larsson anförande inlade de reusko-
tande fjellmännen sin bestämda gensaga, när
iprögarvarande Trakter voro för reuskötsel
lika vigtiga som Grubbdalen; och

8. Slätt och bete m.m. vid Jönnesscholmen, af nybygg-
garen Pål Torkelson i Rungtjernsdalen eller Rönnebä-
ken invid Jönnesscholmen och för inbegripen i
denna benämning, att upplåtelseerna deraf ej numera
kunde anses till men för reuskötsel, när tillräck-
ligt utrymme för den bredts del genom inkö-
pet af Ansätterns by del och derigenom att Oldens
öfverloppsmark upplåtits till reubete. Vid Jönnes-
scholmen hade under flere tiotal år ej varit up-
pehållsort för med renarne kringflyttande fjell-
män. Andra anförde deremot, att tillförene fun-
nits reubete äfven i Jönnesscholmen, rundt kring
hvilken Trakt funnes märken efter gamla visten
o.d. Till följd af det nyckna nybyggandet i trak-
ten kunde renarne numera ej vistas der. Reube-
tet i trakten voro jemväl alldeles förstördt och
medtrampadt dels af nybyggarna i trakten be-
tande kreatur, dels af kreaturen från trakten an-
gränsande, bofaste tillhöriga fåbodar dels och, och fram. inthägnad af bofastes
försett af den stora mängd hästar, som sommaren
igenom uppehöll sig i trakten. Hästarna tillhör-
de de bofaste, som till hästvakters anlade ett par
af nybyggarna, hvilka gifstoid helst ville hafo
hästarna i närheten af sina bofaster. Till vaktare-
na inlades en afgift af 2 kr. för hvarje häst.

Thom. 3. Beträffande utarrundering af jagträtten i utarrundering af jägt-
reubetslandet ansågo de närvarande, att den forts. sätte-
rande borde utarrunderas, när de hoppades, att blif-
vande arrundator eller arrundatorer skulle söka
efterhålla Gufskyttar, som ej voro sällsynta inom

1898 den 26 oktober med Offerdals lappby:

reubeteslandet.

Utanvändering af
fiskvatten:

Mom. 4. Uppåtåter af fiskerätt inom reubeteslan-
det borde, enl. de närvarandes enhälliga uttalande,
ske, liksom det hittills ej skett om ej med jagt-
rätten till grosshandl. luck.

Afskrifter af blifom-
de kontrakt m.m.

Mom. 5. Slutligen anhöllo fjällmännen, att de genom
ordningens mannen skulle få del af blifvande ar-
rendekontrakt, rörande till reubete upptätta om-
råden; samt att, om möjligt, ordningens mannen och
ytterligare en af fjällmännen utsedd medlem
af lappbyn utrustades med polismans skydd och
makt att beifra öfverträdelser, rörande rätt till
stället och bete samt jagt och fiske inom lapp-
byns område.

Skattefisker, belägna
inom Offerdals lapp-
by:

§16.

Under förutnämnda att fiskvatten inom lappbyn
voro såväl på som litet gifvande, ville fjällmännen
här göra framställning att åt lappbyn skulle för-
värvas de inom dess område belägna, såsom de
fästodo, vid 1852 års afvittring skattefjellen från
gångna skattefiskerna i Öfveroldejön och Kordvatt-
net samt i Njölkvattarna, af hvilka det förra
egdes af Burge och Österulfväs byar, samt af dem
utarrenderades till "nybyggarna" Lars Jönsson och
Johan Larsson emot en årlig afgäld af 30 kg. salt-
tad fisk, som i trakten vanligen gälde 6000 per
kg. Skattefisket i Njölkvattarna, 3 särskilda gö-
ar, egdes af Eds och Gårds byar, som utarrende-
rade fisket till "nybyggaren" Pål Pålsson i Lång-
ådalen emot en årlig afgäld af $\frac{1}{4}$ tunna eller
 $25\frac{1}{2}$ kg. saltad fisk.

Byordning ang.

§17.

Sedan de angelägnaste bestämmelserna i en
blifvande byordning genomgåtts och skickadats,

1898 den

förlarade
att afgifva
underteckna
upprätta till
de samman

Sels geno
förmessche
na höst i
de vid sam
som anteck
Mom. 1. För
lägna s. k.
Langes
Pål Pål

des från är
hållande
och 8 små
varande v
marfåhus
omkring
här och der
huvuist; k
kar hö och
af starrfo
dera; sam
föra till
Johan
derstädes,
lande nu
varande

Mom. 1. a
af t. f. l.
krämlstr

lappby: 1898 den 26 oktober med Offerdals lappby:

föklarade fjellmännen, att de nu ej vore beredda att afgifva förslag till lydning, och anhöllo, att under tecknad skulle, med lydning af det ytttrade, upprätta ett förslag, hvarefter de vid ett blifvande sammanträde finge yttra sig.

§ 18.

Konstige fjellmän med nötboskap s. dyl.

Sels genoms besök förra hösten i Långsådalen, församlingsskolan och Grubbdalen samt under denna höst i Oldklumpen dels och genom frågor till de vid sammanträdet närvarande uttröttes, hvad som antecknat i följande:

Mom. 1. ¹ Förtäckning i inom Offerdals lappby belagna s. k. nybyggen af fjellmän.

Långsådalen.

Pål Pålsson, som med sin familj bott derstädes från år 1893, har åt sig uppfört ladugård, innehållande ett boingsrum jämte rum för 7 nötk- och 8 små kreatur, hvilket antal af honom för närvarande vinterfödes, samt byggt herberge och sommarfähus (i Bjölhoattenen) har nyodlat en jordareal af omkring 4 målningar; har ståtarna belagna yfridda här och der, den mest aflägsna $\frac{1}{2}$ mil från handhuvist; har i år på nyodlingarne inbergat 11 rotänkar hö och 3 rotänkar kaffehalm samt dessutom af starrfoder omkring 45 stackar om ett lass vardera; samt anhåller om tillstånd att åt sig få uppföra ett särskildt mindre boingshus.

Johan Larsson, som sedan närthidne var vistats derstädes, bor i en koja; har byggt ett fähus, innehållande rum för 4 kor och 10 småfår, der han för närvarande föder 1 ko och 5 små kreatur; har jämte of-

² Mom. 1. är efter Lappfogden Krämström död uppsatt af t. f. Lappfogden Alfr. Frändén, i enlighet med af Krämström efterlemnade anteckningar.

1898 den 26 oktober med Offerdals lappby:

oanbemande Pål Pålsson skordat omkring 15 stackar starrfoder, samt har ännu icke utvecklat sig tillstånd till uppförande åt sig af särskildt böningshus, men begär sådan rättighet.

Per Pålsson, som afomledes sedan i vårad derstädes bott i en koja, har uppfört ett fjähus, der han junte sin son Johan har 2 kor och 3 små kreatur, samt har på ömse ridor om Långsän, söder och öster om förutbemande Pål Pålssons stätter, slagit och inbergat 20 lass starrfoder.

Jakob Mårtensson har 1 ko och 2 små kreatur inhytt i nysebröda, Per Pålsson tillhöriga fjähus, tillsammans med hvilken han inbergat 10 lass starrfoder.

Renkötsel. f. ny-
byggen.

Mom. 2. Beträffande dessa s. k. nybyggen ansåg renkötsande fjellmannen Jonasson, att de voro till intrång för renkötseln, i synnerhet vore detta fallet med nybyggerna kring Oldklumpen, hvilka gjorde detta fjell h. o. h. oanvändbart för renkötseln, när de förtörade och afstängde värbetet. I detta yttrande instämde nyvalde ordningsmannen Jakob Mårtensson, som dessutom tillade, beträffande de sökta nybyggessanläggningarna, att skulle de förutvarande nybyggerna förbli, kunde det gerna få bli några fler, ty fjället vore nu h. o. h. upptaget dels af nybyggarens del och af kringliggande byar, Höjens och Frankrikes, nötkreatur samt en mängd hästar, som utan vård ströfade omkring på trakten.

Långsädalens ny-
byggen.

Mom. 3. Pål Pålsson i Långsädalen förklarade, att det började bli smält om stätter till så många nybyggare, som nu bodde derstädes myrarna borde afbergas högst hoast annat ann

1898

ofta end
liga de
som nyb
hast för
berga sta
från ny
medtrany
som en
som för
ansåg att
för 3 nyb
blifva i
isad an
lifvåra
skötsel, a
Tecknatb,
Mom. 4.
Jon Pål
garsta
da anö
dus sin
drat sin
i östra
da att
böring
Lars Höj
ten. Eft
hänvisar
hvad de
tillägga
ansökur
mellan
jöttrakt
renköti

1898 den 26 oktober med Öfverdals lappby:

ofta endast hvar tredje år. Där hade samtliga de närmast belägna myrarna afbergats. Som nybyggaren ej har råd att hålla sig med häst för fodrets hufvudsak, kunna de ej afberga stätter, som äro belägna mer än $\frac{1}{2}$ mil från nybyggiet. Dertill kommer att en del stätt medtrampades af den stora mängd nötkoskap, som nu släpptes på bete i dalen. Per Pålsson, som förtiden var slagit sig ner i Långsådalen, ansåg att der borde finnas tillräckligt utrymme för 3 nybyggare. Seriet han ej kunde få kvarblifva i Långsådalen, anhöll han att få sig anvisad annan plats, der han kunde få försöka att lifuära sig och de sina med någon boskaps-skötsel, ändrade han nu, till hvad ofoan antecknats, sin nedan omförmälda ansökning.

Mom. 4. Till undertecknad hade dels bröderna Ansökning att få Jon Pålsson och Per Pålsson dels och emellan Mar-anläggarens "nybyggare" Torsteddotter ingifvit till konst. bef. de stäl. inom reubiterstandet. de ansökningar, de förutnämnda, af hvilka dock den senare, såsom här ofoan antecknats ändrat sin anhållan, att få anlägga nybyggen i östra sidan af Oldklumpen, och den sistnämnda att få afberga stätterna närmast hundra bönung i den s. k. Subrännan, belägen mellan Höjdens by och Åkrokar på Bergsjötrakten. Efter fördragning af dessa ansökningar hänvisade de reuskötande fjellmännen till hvad de här ofoan yttrat, rörande nybyggerna, tilläggande att, hvad Margarita Torsteddotter ansökning vidkommer, så afsåg den en trakt mellan Oldklumpen och gränsen mot Bergsjötrakten, som ej vore synnerligt vigtig för reuskötseln, ehuru der i gamla tider funnits

1898 den 26 oktober med Offerdals lappby:

värbete för renarna. Som det i Tubianna sedan
långliga tider funnits bofaste fjellmän, för-
klarade renskötarna slutligen, att de ej ville
lägga hinder i vägen för bifall till hemmets
ansökning.

Renskötsel under
de sista åren.

§19.

Beräffande vilkoren för renskötselns utöfvande
samt resultatet af den under de sista åren inom
lappbyn, anfördes, att betet under vintern 1896-1897 va-
rit ganska dåligt, att fjölårskälvarna varit utsatta
för utsatta för någon slags sjukdom, som beröfvat
lifet från en stor del af dem, att betet under vintern
1897-1898 varit rikligare och lättare tillgängligt än un-
der någon af de senast föregående 10 vinternas, e-
när mossan i fjällen varit ätkomlig längre än
vanligt och snön i skogarna synnerligen lätt, att
årets kalvar till följd deraf gått ovanligt väl till,
samt att hjorden i allt fall minskats, när antalet
kalvar varit mindre än slagtdjuren.

Sammanträdet
afslutning:

§20.

Som den under senaste dagarna ostadiga vä-
derleken blef alltmer hotande, önskade fjellmännen
att få återvända till sina hem, hvarjante under-
tecknad ansåg sig böra anträda resa till Kota-
gen för att med säkerhet hinna till det der för-
dagen den 29de kl. 1/2 10 f.m. utlysta sammanträde
med Kotagens lappby, hvadan sammanträdet af-
slöts, innan protokollet kunde justeras. Som
ofoan.

E. f.

P. A. Kränström.

Med Kotagens lappby i Kotagens prestgård den 29
oktober.

Närvarande: ordningsmannen Lars Persson i Mar-

1898

fjället, re-
son, Olof
byggande
Jousson
Jorkelsson
Alundalen
Larsson,
Olsson i
son i En
från Or
tillkomme
len, arre
rundator
"bygget"

Sed

sammant
den 2 okt.
gld med
nen tillh
majt nä
Nordland
4 mon. i
garikena
nen, att
amt ald

Så fr

sade de
sådant. ~
vid en s
de jinn
matb til
medhade

by:

ma sedan
än, för
ej villes
hunnad

utöfvande
inom

1896-1897 va

it utsatta

beröfat

der vintern

gligt an un

trarna, e

länge an

u lät, an

t väl till

a antalet

rediga vä

illmännen

te under

till Kotal

t der för

manträde

trädet af

8. Som

form.

ed den 29

i Mar

1898 den 29 oktober med Kotalund lappby:

fjället, renskötande fjellmännen Per Bengt Märlund-
son, Olof Mårtensson och Nils Andersson samt "ny-
byggande" eller annorledes bofasta fjellmännen Olof
Jousson i Grundeattunet, Lars Larsson i Flyberg, Nils
Torkeleson Rönngvist, arrendator i kronand kommun
Alundalen, Anders Larsson i Sjupvattenberget, Jonas
Larsson, hos Lars Persson såsom dagaman, och Olof
Olsson i Torkeattunet äfvensom arbetaren Jonas Nils-
son i Grufvelu och kommunaregaren Lorenz Persson
från Orvaslien i Norge. Under sammanträdet gä-
llkommo nybyggaren Torkel Fjellsten från Grubda-
len, arrendatorn Jonas Jousson i Kägavattunet och ar-
rendatorn Jakob Stefan Jakobsen i Haggelön för-
"byggst" Ljermännen.

§1.

Ant. om kungörelse

Sedan det antecknats, att kungörelse om detta af sammanträdet.
sammanträde blifvit uppläst i Kotalund sockens kyrka Föredragning af en
den 2 okt., samt att kallelse till sammanträdet, att del. kongl. norsk resolu-
gds medlemmar i lappbyn, kommit ordningeman- tion.
nen tillhandla i början af vintern, föredrogs kongl.
maj:ts nådiga skrifvelse den 30 sisth. Sept. angående
Nordlands amts indelning i distrikt, juml. 9 §, 3 och
4 mom. i lagen ang. lapparna i de förnämde konna-
garikerna af den 2 juli 1883, och förklarade fjellmän-
nen, att från denna lappby flyttning till Nordlands
amt aldrig förekomme.

§2.

Byordning.

På frågan om förslag till byordning företogs, förkla-
rade de närvarande, att de ej f.n. kunde afgifva något
sådant. Frågan hade visserligen fönt varit på tal och
vid en sammankomst med föregående lappfogde ha-
de jmväl en utkast till byordning uppsatst och kom-
mats till Torkel Fjellsten i Grubdalen, hvilken nu ej
medhade detsamma. Sedan derefter de angelägnaste

1898 den 29 oktober med Notagen Lappby.

bestämmelserna i en blifvande beordning genom gätt och skärskådats, anhöllso fjellmännen om råd om att ytterligare genomgå det gjorda oförändrade utkastet, samt att underseknad, sedan de till mig insändt det fullständiga utkastet, med ledning af detta och vid detta sammanträde uttalade åsikter, skulle upprätta ett förslag, hvarjeder de vid ett blifvande sammanträde finge yttra sig.

Ammålan, juml.

§ 2 i reubetela-

gen.

§ 3.

Beträffande fjellmännens flyttningar med en när utom Notagen socken, der de kunna anses hafva sitt hemvist, uppgåfvo de närvarande, att de dans inom Sverige numera ega rum till skogs trakterna inom Laxjö, Gåsjo, Föllinge, Ströms och Hamnerdals socknar. Vid flyttningarna till Laxjö socken hemsöktas i första hand Lakavattnet, Hökvattnet och Sjyfoattnets byar, och ansågs det nödvändigt, att ammalan, juml. § 12 i nya reubetlagen, finge göras i någon af dessa byar. Vid flyttningar in i Gåsjo socken hemsöktas i första hand Komäns, Kakuäns och Klumpens byar, och ansågs det nödvändigt, att dylik ammalan finge göras i någon af dessa byar. Till Föllinge socken gavs flyttningvägen öfver Lofhögen, Aläsen och Aloriken samt derifrån öfver igen Notagen, och ansågs nödvändigt att få göra ammalan i någon af dessa byar. Den flyttning till Ströms socken, taget vägen öfver Ringjöhöjden, ett från Soaringen utflyttadt humman, och vidare på södra sidan af Ströms vattendal. Såsom lämpliga att mottaga ifrågasvarande ammalningar förslögs: för Laxjö socken, arrendatorn Jonas Persson d.ä. i Lakavattnet; för Gåsjo socken, landstingsman

1898 a

Abraham
fjerdings
inspektör
Ströms
Ringjöhöj
travarna
sträckt
ningens,
ligast för
men.

Sedan

der genom
ske, utgjor
het nor
Sjyfoattne
Lofhögen
nuset af all
och Ring
men och
underse
socknar
i nya re
ligt för
Jakobson
Jousson
datorn St
humman
för Föllin
vattnet
i Rönne
jöhöjde
garen
egaren

by: 1898 den 29 oktober and Kotagens lappby:
 Abraham Öberg i Gäddjö; för Söllinge socken
 ferdingsmannen Olof Andersson i Aläsa eller
 inspektoren Alexander Käll i Ålrike; samt för
Ströms socken, hufvudsegaren Erik Ericson i
 Ringjöhöjden eller inspektoren N. Nyman för Ströms
 Trävarnaktiebolag i Svanningen. När flyttningarna ut-
 sträckt till Kammardals socken kunde annal-
 deringen, så länge länsmannen bodde i Mo, lämp-
 ligast för denna socken ske direkt hos länsmän-
 nen.

§4.

Val af godemän,

juml. 22 § i rebe-

Sedan upplyst blifvit, att de trakter, i hvilka ska-
 der genom renar, tillhörande Kotagens lappby, plägar testagen
 ske, utgjordes af byarna i Kotagens socken, isyner-
 het norr om sjön Kotagen, Lakavattnet, Hökvattnet,
 Sjövattnet, Storaälsarna m. fl. byar i Gäddjö socken;
 Råhögen, Aläsa eller Ålrike, Norra Skäröängen —
 samt af alla — Mörtjön m. fl. byar i Söllinge socken;
 och Ringjöhöjden, Svanningen, Kyvattnet, Finnvat-
 nen och Öjaren m. fl. byar i Ströms socken och
 understruknad bestämt, att för hvardera af dessa
 socknar skulle väljas två godemän, juml. 22 §
 i nya rebe-testagen, utsäga de närvarande måh-
 ligt för Kotagens socken arrendatorn Jakob Stefans
 Jakobsen i Råggjön och hufvudsegaren Anders
 Jönsson i Emmarvattnet; för Gäddjö socken arren-
 datorn Nils Lökleson Rönqvist i Alundalen och
 hufvudsegaren Per Kunningsen i Hökvattnet;
 för Söllinge socken nybyggaren Olof Olsson i Lök-
 vattnet och hufvudsegaren Kunning Nilsson
 i Rönningen i Norra Skäröängen; samt för Ring-
 jöhöjden, Svanningen och Ströms socken nybygg-
 aren Anders Jönsson i Synärvattnet och hufvud-
 segaren Nils Svensson i Öjaren.

1898 den 29 oktober med Rotagund lappby.

Beträffande Gäddjö och Hamnerdals socknar upplystes, att renarne inom dem ej varit utsatta för foderskador, när befolkningen i dessa socknar, innan fjellmännen ditkomma med sina renar, brukat hemförelä sitt folk.

Frågor, juml. 3/8 i

§5.

renbeteslagen.

Utarrendering

1 humman.

Utarrendering af

stätt och bete.

Mom. 1. Beträffande utarrendering af för renbetes landets utvidgning inköpta humman, instämde de närvarande fjellmännen uti hrad Offerdals lappby anført under §15 här ofoan vid samma Träde den 26 i denna månad; dock att de ej kunde påstå, att någon arrendator hölle sig bunden just för att fördrifva renarne genom hand skall.

Mom. 2. Beträffande utarrendering af stätt och bete inom renbeteslandet, anfördes rörande

1. stätter mellan Kellingåsen, Åvansbäcken och gränsen mot Käkafot, samt
2. stätter å s. k. Langelätten samt på södra sidan af Åvansbäcken och Stumyråsen, hvilka stätter arrenderats af E. Andersson och Abr. Sørensen i Käkafot, att utarrenderingen af dessa stätter varit de renskötande fjellmännen till stort men, derigenom att arrendatorerna såväl vid stätternas afbergande som då det eftergåde fodret hemförats från stätterna, medhaft stora arga hundar, som oroat och skrämt samt förskingrat de i trakten vistande renarna. Dessutom plägade dessa arrendatorer under sina besök inom renbeteslandet utöfva oloflig jagt och fiske, hvaran fjellmännen ansågo, att ifrågasättande stätter ej vidare borde utarrenderas till nuvarande arrendatorer. Andradet berörda förhållanden angående hundar, jagt och fiske, skulle gifva stätternas beagnande

1898

ej vara t

3. stätt

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. den s

ren i

fogden,

le inneh

ken dock,

att utöfo

Täring fo

måde sig

E. Anders

E. Hallgö

nötkreat

med hu

renna

inom re

varre å

kunde

tilrop

del hum

man ly

led unde

kynning

tid skir

samlar,

när om

hund;

del fick

hardt

1898 den 29 oktober med Notagend lappby:
 i vara till hinder för renskötsel.
 3. slätt och bete i bygget Synasvattnet m.m.;
 4. " " " " Grundoattnet m.m.;
 5. " " " " Sjipvattenberget m.m.;
 6. " " " " Backerrun m.m.;
 7. " " " " Foskoattnet m.m.;
 8. " " " " Sjörnäs m.m.; och
 9. den slätt, som förest arrenderats af A. Olofs-
 son i Alundalen och i år, enligt med följande lapp-
 fogden, kronafogden Salqvist, träffadt aftal, skul-
 le innehafva af arrendatorn Carl Hallqvist, hvil-
 ken dock, enligt uppgift, ej har afbergat slätten,
 att utöfva andel af slätten och betet ej vara till in-
 träng för renskötseln, ehuru de, som f.n. be-
 gagna sig af dessa lägenheter med undantag af
 L. Andersson och Abr. Svensson i Käkafot samt
 L. Hallqvist i Alundalen voro s. k. nybyggare med
 nötkreatur och getter inom renbeteslandet samt
 med hus och gårdsgårdar; dock att arrendato-
 rerna borde förbjudas att innehafva hundar
 inom renbeteslandet, när "en del hinder vare
 värre än vargen". Om en varg nalkades fjorden
 kunde man, förenade fjellmännen, genom
 tillrop o. d. skrämma bort vargen, medan en
 del hundar ej upphörde med sin jagt, ändock
 man lyckades komma in på hunden. Sål-
 led under kalvingstiden kunde därför en o-
 kunnig hund orsaka stor skada och på kort
 tid skingra en fjord, som det kräft veckor att
 samla, och förlora många kalfoar. Det var hardt
 när omöjligt att få tag i en dylik drifvande
 hund; och om man lyckades häri eller annor-
 led fick kännedom om egaren, var det i allmänhet
 hardt när omöjligt att utbekomma någon ersätt-

1898 den 29 oktober med Kolagund lappby.

ning; tilläggande de renskötande fjellmännen att f.n. ingen af "nybyggarna" inom fjellet hade så vär hund som ofoan sagts. Att nötkreatur vistades och betade inom reubeteslandet på för boskapskötsel lämpliga ställen ansågo de närvarande inhälligt ej vara till något intrång för renskötseln.

Utarrendering af Mom. 3. Beträffande utarrendering af jägsträtten i Trätt: i reubeteslandet, ansågo de närvarande, att den för farande borde utarrenderas, när de hoppades, att blifvande arrendator eller arrendatorer skulle kunna efterhålla jägskytte o.d., som gjorde intrång i fjellmännens rättigheter.

Utarrendering af Mom. 4. Upplåtelse af rätt till fiske inom reubeteslandet med rif och spö ansågo de närvarande kunna ske utan men för lappbyn.

afskifter af blif Mom. 5. Slutligen anhöllo fjellmännen, att de vande kontrakt m.m. genom ordningsmannen skulle få del af blifvande arrendekontrakt rörande till reubetes upplåtna områden o.d.; samt att, om möjligt, ordningsmannen och ytterligare en af fjellmännen utsedd medlem af lappbyn utrustades med polismand skydd och magt att befrä öfverträdelse, rörande rätt till stätter och bete samt jagt och fiske inom lappbyns område.

Om orsakerna till
renskötselns tillbakagång.

§6.

På grund af herr landshöfdingens derom gjorda anmodan framställdes till de närvarande frågan: hvad som var orsak till reubeteslandets stora minskning under de sista tio åren?

Kärja svarades instämmande: "dåligt bete och vargar." Synnerligast "hårdaren 1887-1890"

1898 a

hade Tagu
sa är för
lappfogde
om reubetes
da är ble
sig att för
da omkring
rare att
den stora
des intress
liga "gete
kom allt
alldeles
beordra
heten att
de fjellm
betala 15
250 kronor
de kostar
gjort sig
Med
ga, förk
ingen
ter och
för reub
mannen
Tillbaka

På k
det vidare
byns int
a. hade
b. bygga
den

by:

1898 den 29 oktober med Notagend lappby:

ämnar
illet hade
threatur
på för
o de när
inträng
grätten
att den fört
spades, att
skulle so
de inträng

inom m
de närva
lappbyns
, att de
del af blif
re betes
en möjligt
fjellmän
stadens
bifra
ter och
byns om

derom
de närva
ng till
ter de
st bete
7-1890

hade tagit hårdt på reukjorden, som under des-
sa år förminkats med hälften. Också hade
lappfogdens uppgifter vid lappbyindelningen
om renantalet varit öfverdrifna. Under berör-
da år blefs de anton renarna, som snart vande
sig att på egen hand, utan bevakning ströfva vi-
da omkring vid ishandet efter föda, allt svä-
rare att beaka, och till följd af olyckorna och
den stora motgången vid reukötelsen, slappa-
des intresset för de samman. Den fört bruk-
liga "getningen natt och dag" af reukjordana
kom allt mer och mer ur bruk, för att nu vara
alldeles bortlagd; berorde detta ej allena på
berörda förhållanden utan jinnval på svärg-
heten att skapa tillräckligt folk. De reukötan-
de fjellmännen finge nu för en 18 års dräng
betala 150 kronor och för en fullgod dräng minst
250 kronor för år junte kost och kläder; röran-
de kostnaden för dessa förmän hade de ej
gjort sig några beräkningar.

Med anledning af derom framställd frå-
ga, förklarade de närvarande, att utarvande-
ingen af inom reubetslandet belagna slät-
ter och bete för nötkreatur afomson af de
för reubetslandets utvidgning inköpta hem-
mannen icke vore anledning till reukötelsen
tillbakagång.

§7

På herr landshöfdingens anmodan ifrågakäl-
des vidare, huruvida det vore stridande mot lapp-
byns intress, att enskilda fjellmän
a. hade kor, får och getter inom reubetslandet; och
b. byggde sig ordentliga hus inom detsamma?

Sedan de närvarande förklarats, att land-

om försligheten
af ren- och nötko-
skapskötsel inom
reubetslandet m. m.

1898 den 29 oktober med Botagård lappby:

skapet inom denna lappby voro helt anordnade och för nybyggen lämpligare än inom de öfriga här i länet, bevarades frågorna med ett samfäldt nej.

Sufter tillkännagafs, att sammanträdet skulle fortsättas under morgondagen efter gudstjänstens slut.

Den 30 oktober.

Närvarande: desamma som under gårdagen.

§8.

Förteckning å
lappbyns medlem-
mar:

Uppställd och granskades en förteckning å lappbyns närvarande medlemmar, dervid utron- tes, att nybyggaren Lars Bengtsson i Synäsvatten, som vistats der allt ifrån sin barndom och hvar föräldrar anlagt nybygget, samt nybyggaren Torhel Jonas Fjellsten, som tillhört lappbyn sedan år 1890, ej voro upptagna å det af fjöre lappfogden Suvo upprättade förslaget till lappbyns indelning. Det skulle antecknas, att Fjellstens föräldrar voro Jonas Jonasson Fjellsten och hans hustru Maria Larsdotter, samt att de närvarande fjellmännen förklarade sig ej hafva något att erinra mot Bengtssons och Fjellstens upptagande i denna lappby.

Sufter tillkännagafs, att sammanträdet skulle fortsättas under morgondagen och taga sin början kl. 8 f.m.

Den 31 oktober.

Närvarande: desamma, som under gårdagen äfvensom renskötande fjellmannen Jonas Persson, hvilken jämte fört omnämnda Nils Andersson öfverflyttats till Samnäs lappby.

§9.

Uppställd och godkändes de nu uppteckna

Justering af pro-
tokoll:

1898 den 31 oktober med Notagard Lappby.

5 första §§ af protokollet för sammanträdet.

§10.

Längd juml. 11 § i nya-

Upprättades den i 11 § af nya reubiteslagen för-
skrifna längd öfver antalet renar och dessas egare
inom Lappbyn i två exemplar, deraf ett öfverlämnas
dell till ordningsmannen.

§11.

Fiskets ordnande.

Körande fiskets ordnande instämde de närva-
rande uti hvad Kalls Lappby anförte under §7 vid
sammanträde den 19 i denna månad, tilläggande
att den förelagda bestämmelsen om markornas
storlek likvisst torde omöjliggöra fiske med nät
i en del göar och tjernar, der fiskerij uppmanade
sådan storlek, att den kunde fastna i nät af den
förelagda groflekens. Fisket i dessa göar voro
dock af ringa eller ingen betydelse. En af sak-
kunnig person verkställd undersökning af fisker-
vattnen för utrönande af anledningen till fiskens
minskning ansågs önskvärd. Slutligen uttalade fjäl-
lmannen såsom sin åsigt, att det för fisketillgången
synnerligast i vissa vatten, skulle vara förmån-
ligt om en uppdelning af fiskvattnen på de i
reubiteslandet fastboende byamedlemmarnas eg-
de rum.

§12.

Snarving af vil-

Beträffande snarving af villbräd upplystes,
att icke någon af Lappbyns medlemmar utöfva-
de sådan. Vål kunde det hända, att en eller annan
gossar roade sig med att uträtta några snaror, men
ansågs de närvarande att rätten till snarving utan
mer för Lappbyn kunde bortlagas. Till följd af den
ringa tillgången på vildt inom reubiteslandet
skedde f.n. derinom ej någon tjufsnarving.

1898 den 31 oktober med Notagend lappby:

§13.

önskemål rörande
användningen af
inom utarrendering
aflytande medel:

Vid förtagande af frågan om användning
gen af de medel, som inflyta genom utarrende-
ring af jagt, fiske, slätter m.m. inom renbe-
telandet, uttalades såsom ett önskemål, att af
dem kunde erhållas understöd eller lämpligt
arfoode till en af lappbyn utsedd, skicklig för-
son, som hade lust och fallenhet att uppsöka
och döda vargar. Därefter föredrogs de önskemål,
som uttalats vid sammanträden med andra
lappbyar; och ombads de närvarande att yttra
sig öfver de sålunda föreslagna användnings-
sätten:

- 1°) att bidrag skulle lunnas till uppförande af
tador ä de för renskador mest utsatta trakter-
na, ansågs ej behöfligt för denna lappby, lik-
som ej heller att af medlemmarna skulle lunnas
bidrag till gäldande af "större oförskyllda" renska-
dor;
- 2°) att medlemmarna skulle användas till inrättande
af en sniaskola för lappbyn o.d. ansågs syn-
nerligt lämpligt för denna lappby, hoard
skolväsen ansågs vara illa tillgodoseadt;
- 3°) att medlemmarna skulle användas till under-
håll af sjuke och orkeslöse bland fjellallmo-
gen, tillstyrktes enhälligt;
- 4°) att med dessa medel inköpa nya områden
till renbetesfjällen afstyrktes;
- 5°) att använda medlemmarna till hjälp åt dem, som
a) ville egna sig åt renskötsel och
b) ville flytta från fjällen och egna sig åt
jordbruk eller boskapskötsel; samt
- 6°) att af medlemmarna skulle lunnas kosthåll åt me-
delösa skolbarn, då de vistades utom hemmet;

1898 den
tillstyrktes.

Enom
att inom
byggen.

1. Fosko
net intill
nshaded af
gårdbyggn
herberge, b
förande, it
vid pass
varande b
gärdelade
skog- och
I n. vinterfo
fär;

2. Flyber
närmare
son, som
Larsen och
en foderlaa
2 refoar ä
gades skog
I n. vinterf

3. Valke
öfre Fosko
af Jonad
gård, någ
och myre
med ij;

4. Sjir
re Fosko
Jakobson

upplag:

1898 den 31 oktober med Notariats Lappby:

Tillstyrkt.

§ 11.

Köfaste fjellmän med
nötboskap o. d.

Enom frågor till de närvarande uttröskt
att inom renteslandet finnes följande s. k.
nybyggen:

1. Foskvattnet, vid öfre ändan af södra Foskote. Foskvattnet:
ut till gränsen mot Røfhojen, hvilket bygge in-
nehades af Thomas Larsson, som der hade: ladu-
gårdsbyggnad med böningsrum å öfre botten,
herberge, byggstuga och 3 lador samt, under upp-
förande, stall och kornbod. Af odlingar finnes
vid pass 2 refoar samt något ijelfrökande äng,
varande hälften af dessa s. k. humegor kring-
gårdelade. Dessutom afbergades kringliggande
skog- och myrslätter inom en mils afstånd.
I. n. vinterfödd af bygget 6 nötkreatur och 20 små-
får;

2. Flyberg, beläget mellan Foskvattnen, något Flyberg.
närmare det öfre, som innehades af Lars Lars-
son, som der hade: ett gammalt dåligt fjähus, der
Larsson och hans familj bor i en afbalkning, samt
en foderlada. Af odlingar finnes 1 ref åker och
2 refoar äng, i kringgårdelade. Dessutom afber-
gades skog- och myrslätter inom $\frac{3}{4}$ mils afstånd.
I. n. vinterfödd af bygget 6 nötkreatur och 16 småfår;

3. Packerrum, beläget väster om nedre ändan af Packerrum.
öfre Foskvattnet, numrer öfvergifvet, har innehafvs
af Jonas Larsson, som der hade en gammal ladu-
gård, något ijelfrökande äng samt för öfrigt skog-
och myrslätter inom $\frac{1}{4}$ mils afstånd. Gårdsgård fin-
nes ej;

4. Tjernåsen, beläget väster om öfre ändan af öf. Tjernåsen.
re Foskvattnet, som innehades af Jakob Stefans
Jakobson, numrer arrendator i Raggjøn, hvilket

1898 den 31 oktober med Notagens lappby:

å bygget hade: stuga om 2 rum, fähus (en nerfallet), stall, foderbod och 2 lador. Å bygget, som f.n. ej be-
bodd, hade pläгат vinterföda 8 à 9 nötkreatur och
20 småfår. Gårdsgränd saknades. Jakobson har,
sedan han afflyttat från bygget, afbergat der
upptagna omkr. 8 refoar själfoärande äng. Skogs-
och myrslätterna, belägna inom ett afstånd af
 $\frac{3}{4}$ mil, hafva deremot stätt obegagnade.

Spjövattensberget.

5. Spjövattensberget, beläget mellan Spjövattent
och gränsen mot Lakavattent, som innehades af:

a. Anders Larsson, som der hade: fähus deri
han och hans familj bor i en afbalkning, som-
marfähus, mjölkbod och herberge. Å stället finnes
kringgårdsladt $1\frac{1}{2}$ ref själfoärande äng. För öfrigt
användes skogs- och myrslätter inom $\frac{1}{2}$ mils af-
stånd. Der vinterfödes f.n. 4 nötkreatur och 15 småfår;

b. Martin Larsson, som på grund af sjuk-
dom öfvergifvit sitt ställe och hemmat det till
sin bröder, ofvannämnde Anders Larsson. Det in-
nehåller omkring 4 refoar själfoärande äng inom
gårdsgård; och

c. N. L. Kuningqvist, arrendator i Almdalen, hvil-
ken i det utarrenderade bygget hade: ladugård
med afbalkning, deri stället arrendator bott, foder-
bod, sommarfähus och mjölkbod samt 5 refoar
kringgårdsladt själfoärande äng. Till bygget
hörande skogs- och myrslätter voro belägna in-
om ett afstånd af $\frac{3}{4}$ mil. Kuningqvist trodde sig
i stället kunna vinterföda 5 nötkreatur och 10
småfår;

Grundvattent.

6. Grundvattent, beläget öster om Oskaffjell
intill gränsen mot Soaringen, och som inne-
hades af Olof Jonsson, hvilken der hade: 2 fähus,
deraf han begagnar det ena till bostad, foder-

1898 den

lada och m
ref odlad
äng. För
om $\frac{3}{4}$ mil
kreatur och

7. Syn

Grundvattent

Mundvattent

a. Lars

mjölkbod,

en del själfo

och myrslät

mil. Han o

får, hur a

b. Lars

foderlada

odlad mar

gårdsgår

inom $\frac{3}{4}$

2 nötkreat

c. Anders

foderlada

något odl

och myrslät

och han b

några sm

Efter

närvarande

skötande,

nybyggda

deres de

hundar,

använda

gärd och

uppfly:

(som nerfallet)
m f. n. i. b.
kreatur och
barn har,
bergat der
de äng. Skogs
afstånd af
de;

invervattnet
innehades af:
länks deri
ing, som
stället finnes
g. För öfrigt
1/2 mils af
5 småfär;
af sjuk-
at det till
on. Det in-
äng inom

dalens, hvil-
: ladugård
i bott, fode-
5 refoar
l. bygget
elagva in-
trodde sig
tur och 10

Påskaffade
som inne-
2 färder,
d, foder-

1898 den 31 oktober med Kotaguid lappby:

lada och mjölkbod. Inom gårdsgård finnes 1
ref odlad jord samt ett par refoar ejlfoväxande
äng. Öfrigt afbergades skogs- och myrslätter in-
om $\frac{3}{4}$ mils afstånd. Å stället vinterfödes 2 nötk-
kreatur och 5 getter; och

7. Synäsvattnet, beläget vest till nord från Synäsvattnet.
Grundvattnet, omkring $\frac{1}{2}$ mil från gränsen mot
Mundsvattnet, som innehades af:

a. Lars Bengtsson, som der hade: stuga med rum,
mjölkbod, ladugård, foderbod, stall och herberge samt
en del ejlfoväxande äng, ej kringgårdsladt. Skogs-
och myrslätter afbergades inom ett afstånd af $\frac{3}{4}$
mil. Han vinterfödde några nötkreatur och små-
fär, hur många kände ej de närvarande;

b. Lars Jönsson, som der hade: stuga, ladugård,
foderlada, sommarfähus och bättnad samt något
odlad mark afomkom ejlfoväxande äng inom
gårdsgård. Skogs- och myrslätter afbergades
inom $\frac{3}{4}$ mils afstånd. Han plögade vinterföda
2 nötkreatur och några småfär; samt

c. Anders Jönsson, som der hade: stuga, ladugård
foderlada och herberge samt inom gårdsgård
något odlad mark och ejlfoväxande äng. Skogs-
och myrslätter afbergades inom $\frac{3}{4}$ mils afstånd,
och han brukade vinterföda ett nötkreatur och
några småfär.

Efter antecknande häraf, förklarade de
närvarande fjellmännen, särskildt de ren-
skötande, att, enligt deras erfarenhet voro dessa
nybyggare ej till något hinder för renskötseln,
derut de blott afhölle sig från att inochapa
hundar, som oroadt renarne. De ansågo, att de
närvarande nybyggarna kunde ytterligare utvid-
gad och nya anläggas vid renbeteslandets gränser,

1898 den 31 oktober med Notagens Lappby:

Blott de ej lades för högt upp mot fjällen. På de ställen, der nybyggen hittills anlagts, finnes ej rennossa annat än på enstaka bergklintar.

Lars Larsson i Flyberg anhöll derefter, att han skulle bekomma arrendekontrakt i det af honom begagnade bygget samt att han skulle få åt sig utsynadt omkring 150 Träd till uppförande af nya hus. Sedan de renskötande fjellmännen förklarade att hinder för bifall till denna ansökning ej förefanns från deras sida, tillkännagafs att ansökingen skulle framföras till herr landshöfdingen, af hvars beslut Lars Larsson sedermera skulle erhålla del.

Renskötelsen under
de 2 sista åren.

§15.

Renskötelsen hade under de senaste åren ej haft synnerlig framgång. Förlidne vintern hade medfört "spåk" såväl i fjället som i skogarne, der manna fått lifnära sig af laf på träden. Värbitet blef jumoäl blott, och de af vintern och våren umbäranden svaga renkorna framfödde i närheten af Alundalen föga lifskraftiga kalvar, af hvilka de tidigast födda till största delen gingo under. De kalvar, som föddes längre fram på våren gingo bättre till. Och ansågs det att om renstocken i år ej ökats, så hade den åtminstone ej förminskats. Sommararbetet i år har varit godt. Röstbitet har varit sämre till följd af det idkliga regnandet. I fjällen rådde sedan ganska svår "spåk", beroende på att de voro så fattiga på mossor. De lagre trakterna voro ännu temligen lofvande.

Fjöläret hade ej varit stort bättre än i

1898 d

mevarande

Till

ningar, an

nist, att ja

eller trakt

sjöarne, m

med grane

på slätter

och nötkre

vore till

rendator

renhjord

der förgre

defuldt i

Efter

rade fjell

bra karlar

i Storiabän

Tim Oleson

behaglig g

inom ren

det i blifv

de bestäm

arrendato

dig till o

Lappby

de bita i

Träskfors

andan af

omkring

sämnt

skola öfve

3 Lappby: 1898 den 31 oktober med Notagens Lappby:

illen. På de svarande är.

8, funnet ej
gklintar.

§16.

Utarrendering af
"Vulfostrakten".

refter, att
rakt i det
t. att han sk
50 träd till
enskötande
er bi bifall
3 från deras
skulle
en, af hoard
ulle erhålla

Till lappfogden hade inkommit 2 ansök-
ningar, antecknade under Nr: 47 och 59 i dia-
riet, att få arrendera den s. k. Vulfostrakten
eller trakten öster om Skalfjället kring Vulfo-
sjöarna mot Finnvattnet, Gjären och Lakavatt-
nets gränser. Det upplystes, att trakten var rike
på slätter samt erbjöde godt bete för hästar
och nötkreatur, samt att dess utarrendering ej
vare till men för lappbyn, endast blifvande ar-
rendator ej genom medhafda hundar oroad
renbjorden, då den uppehöll sig i trakten el-
lor förgreps sig i fisket, som var temligen van
sifullt i båda sjöarna.

aste ännu
ne vintern
t som i
a sig af
klent, och
den ovaga
af Alundalen
ka de tidi
under
på vägen
u om ren
ätminstone
lar varit
förd af
adde re
på att de
re trakten
e an in

Efter föredragning af ansökningarna förkla-
rade fjellmännen, att båda sökandena voro
bra karlar. De fruktade dock att Märten Ersson
i Storiabränna uppträdde för arrendatorn Mär-
ten Olsson i Lakavattnet, som var en ingalunda
behaglig granne, den fjellmännen ej gärna såge
inom renbeteslandet. Fjellmännen önskade att
det i blifvande kontrakt om detta arrende skul-
le bestämmas, att det blifve förbehållit, derest
arrendatorn eller hans folk gjorde sig skyl-
dig till olaga fiske eller jagt.

§17.

Flythingar, vi-

lar varit
förd af
adde re
på att de
re trakten
e an in

Lappbyns renar hållas nu i en hjord under det
de beta i fjellen; och sitta renskötarna nu vid
Svårfors, 1/2 mil söder om Finnvattnet på västra
ändan af Ryggfjället, der de ha för uppehållit sig
omkring 14 dagar, och hvarest de ännu flytta,
i ännu de verkställt inrikning af de renar, som
skola öfverflyttas till Säimåls lappby. Forst hade de

1898 den 31 oktober med Botagens lappby:

ungefärligen en månad sedan 14 mil längre v
sterut vid Lobbasjön. Dit hade de kommit från
det nära gränsen mot Norge och Håggväsens områ
de belägna Raurfjellet (Rör- (efter fjellorten)-fjell
let), der de sedan omkring 14 dagar. Dit hade de
kommit från det öst-sydäuför belägna Avanäs vid
gränsen mot Håggväsens. Därför hade de
en tid uppehållit sig vid Krantekaliet - 1/2 mil från
närvarande sätet - mellan Munsovattnet och Råga
vattnet. Vid Krantekaliet hade de under kalvingst
tiden skilda flockarna sammanträffat. Lerd Pers
son hade under kalvingstiden hållit sin flock
på Munsfjellet medan öfriga renskötare hållit
till vid Alundalen. Vinterbetet hade sökts på sko
garna inom Föllinge socken och jernväg längre
österut, men öfversatt befunnits dåligt.

Sammanträdet
afslutning:

§ 18.

Sedan de renskötande fjellmännen förklarar
sig vara nödsakade att skyndsammast möjligt
begä sig till sin ranchjord för att kunna afsluta
skiljningen, förtändigades de närvarande att icke
fort sig göra läter till undertecknad insända
förslag till de bestämmelser, som de ansågo
böra inflyta i lydningarna; hvarefter samman
trädet afslöts. Som ofrån.

L. f.

P. A. Kränstörve.

Uppläst och justerat den

Med Frostvikens lappby i Ankerede den 5 no
vember:

Närvarande: ordningsmannen Matias Anders Jo
nasson Brin, fjellmännen Jonas Jonasson från

1898 de

Mellanskogen
Petter Nilsson,
son, Klem
Nils Matias
af bofaste
Per Erik
Per Olsson
Hof Bengte
Raukasjö
Lapp-bygg
Hofsson,
Ankarvattn
sjön, Raur
i Våktarda

Anteck

sammantr
ka den 2, 9
lises till
man tillha
norr sede
ne i lapp

Fördr
30 sietlidn
indelning
gen angä
rikema af
men, att
lands an

§§ 1 till

i intighet
made ante

lappby:
längre ve
mit från
närst om
korten)-fjell
hade de
Avanabid
hade de
1/2 mil från
och Raga
halvings
dard Per
sin flock
are hållit
tills på sko
väl längre
t.

förklarar
st möjligt
afeluta
nas an ca
insända
ansago
r samman

se.

den 5 no

Anders Jo
son från

1898 den 5 november med Frostvikens lappby:

Mellanskogsfjell, Torhel Jonsson från Ormäs fjell, Nils
Petter Nilsson från Mellanskogsfjell, Torhel Jon-
son, Klement Olofson i Radetugumäsfjell och
Nils Matias Nilsson i Sjirnbach, nybyggare, samt
af bofaste Lard Larsson i Storjola, Anders Persson,
Per Erik Lundgren, Eriau Persson, Olof Hansson,
Per Oleson och Aron Johan Karlsson i St. Kläsjön,
Olof Bengtsson i Blomhöjden, Fredrik Andersson i
Raukasjö, Julius Larsson i Raukasle, gammelt
lapp-nybyggare i lapptrakten, Hans Aronsson, Olof
Olofson, Johannis Johansson och Axel Olofson i
Ankarvattnet, Per Andersson i Lungen eller L. Klä-
sjön, Hans Larsson i Lijikunon, Jöns Bengtsson
i Väktardalen och Jöns Johansson form.

§1.

Anteckning om kon.

Antecknades att kungörelse rörande detta gärdet af samman-
sammanträdde upplästs i Frostvikens sockens kyr-
ka den 2, 9 och 30 nästlidne oktober samt att kal-
lase till sammanträdet kommit ordningeman-
nen tillhanda den 17 i samma månad, och af ho-
nom sedermera delgifvit de flesta medlemmar-
ne i lappbyn.

Trädet:

§2.

Fördragning af

Fördrag kongl. majt. nådiga skrifvelse den 30 sistlidne September angående Nordlands amts
indelning i distrikt, jemlikt 9 §, 3 och 4 mom., i la-
gen angående lapparne i de förmade kunga-
rikerna af den 2 juli 1883, och förklarade fjellmän-
nen, att från denna lappby flyttning till Nord-
lands amt aldrig förekomme.

en Kongl. Norsk

resolution:

§§ 1 till 17 äro uppsatta af t. f. lappfogden Axel Strandén
i enlighet med af lappfogden Kränström efterkom-
made anteckningar.

1898 den 5 november med Frostöikund lappby:

1898 den

Förteckning, i lapp-
bygd medlemmar:

§3.

Uppsattes förteckning i lappbygd medlemmar dervid upptygets att Anders Larsson vore från Vilhelmina socken, att Lars Tomassons döttrar vore gifta med "svenska män" samt att Lars Rungtsson vore nybyggare i Sunderoattnet.

Byordning m. m.

§4.

Körande förslag till upprättande af byordning framhölls: att fördelning af sommararbetet framdeles borde ske efter samma grunder som hittills; att lapp borde vara skyldig anskaffa ett antal renvaktare, som stode i förhållande till storleken af hand renhjord; att den, som yrkade på renhjord insamlade för märkning, skulle hafva vitord; att märkning af renar plägas ske på så sätt att endast en lapp gått omkring och utan ersättning verkställt märkning i samtliga renar; att sådana efter ersättning borde utgå till en eller två fjällmän för märkning af ren med 25 à 50 öre; samt att lappbygd gemensamt tillhöriga medel borde fördelas på lappbygd medlemmar i förhållande till hvars och ens antal renar eller också användas till understöd åt sjuka eller fattiga inom lappbygd.

Best. utl. 11 § ren-
biterlagen m. m.

§5.

Sedan på derom af lapparne gjord framställning beslutats att det skulle anstå med upprättande af den i 11 § nya renbiterlagen omförordade längden till vätkommande sommar — helst vid tiden för lappmessand hållande i senare hälften af juni månad — antecknades, att lapparne plägade återkomma "till fjället" först i midten af Maj månad samt att de vanligaste uppehållsorterna vore vid Jougdaberg, Klouhöjden, Sajna och

Värmland

flyttning
plägsade ske
sjö, juncle,
och så vida.
ända intill

i dessa
kan jämlik
Dorota i
Jönköping;
ström, hos
första han
höfligt att
person;
hos länsm
besöktas
hand be
den, synte
någon at
och så vid
männen.

Arvåsfj
Mullansk

Täjä, Ka
männen

Spistorp
land; sam

Vid

lanshog
sjö skall

nåb hos

i Ström

Eärdräse

upplag:

1898 den 5 november med Frostviken's lappby:
Värmland.

§6.

Förslag, i personer
att mottaga anmäl-
ningar jämlikt 12
§ i renterlagen:

Flyttningar från norra delen af Arvåsfjället plågade och genom Frostviken, Dorota, Rodum, Fjell- sjö, Juncle, Amundsjö, Skopud, Ytterlämnäs, Styrnäs och så vidare på norra sidan af Angermantand ända intill Hernösand och Kaggdänger;

i dessa trakter ansågs det nödvändigt att anmäl-
lan jämlikt 12 § i nya renterlagen finge göras uti
Dorota i Karrejöhöjden hos Kunnansgaren Elias
Jönsson; i Rodum, der i första hand besöktes Kr.
ström, hos Handlanden Pettersson; i Fjelljö der i
första hand besöktes Stensvatten ansågs det ej be-
höfligt att för ifrågakvarande ändamål utse någon
person; i Juncle kunde anmälan lämpligast ske
hos länsmannen; i Amundsjö, der i första hand
besöktes Grundtjern och i Skopud, der i första
hand besöktes Kunnanssjön eller Eammalgär-
den, syntes det fjellmännen ej behöfligt utse
någon att mottaga anmälningar; i Ytterlämnäs
och så vidare borde anmälningar ske hos län-
männen.

Vid flyttningar från södra delen af Arvåsfjället d.v.s. Badstugunäs och en del af Mellanskogsfjället borde anmälningar ske i

Täijö, Kamsele, Edsle och Kelgum hos län-
männen; i Graninge hos pastorn i bruket; i
Gristorp hos Kyrkovärden Petter Nordstrand i Kög-
land; samt i Linnä och Lodal hos länsmännen

Vid flyttningar från andra delen af Mel- lanskogsfjället jämte Klumpvattnetfjell och Klä- sjö skattefjell borde anmälningar ske i Ala-
näs hos Saktorn Anders Wikström i Lidjöberg;
i Ström hos Kunnansgaren Märten Ereson i
Eärnässt eller hos Saktorn Kerglund i Lorb-

1898 den 5 november med Froetrikens lappby:

fjärden; i Hamnerdal hos Kunnansgarven Jo-
nas Persson i Långlingen; i Rorqvattnet, Stugun,
Ragunda, Bräcke och Nylhem hos Länsmännen
den 6 november.

1898 den

elfo
och
dar

13. Stä

fjell
kun

14. Stä

der

15. Stä

kun

det

16. Stä

17. Stä

och

19. Stä

20-21. Stä

höj

uta

son

22. ^{xxx)} Stä

23. Stä

net

24. Stä

25. Stä

ren

1) Kånande den

2) Kånande den

ger inom fem

österut faller

xxx) Angående den

till Spåkan från

läge hårdt m

gornal öfver

bite, And. Ander

störda."

§ 7.

Frågor jämlikt 3/8

nysa rentelägen:

Mom. 1. Kånande utarrendering af kunnans
förklarade fjellmännen att detta kunde
ske hädanefter såsom förut.

Mom. 2. Angående utarrendering af stätter och
bete anfördes att

1. i Dalldalen kunde utarrenderas trakten om-
kring vattendragen genom östra delen af
Klärjö skattefjell, i hvilken trakt inga bygg-
nader funnes;

2. i trakten af bygget Fiskavattnet hade Klump-
vattnets lappar sitt värbete, samt att deras
renar blefvo skrämda af å bygget befint-
lig hund, som dock ej skulle ästadkomma
skada, derut han hölles i band;

3-4. Stätterna kring Sällberget, trakten öster och
söder om Kerrbergsdalen på båda sidor
om elfven närmast intill Kerrbergsda-
len kunde utarrenderas;

6-8. Stätterna i Storjola kunde utarrenderas
som förut;

9. Stätterna öster och norr om Väktardalen
afstades af renarne och borde ej utarren-
deras;

10. Stätterna i Klumpvattensfjället kunde ut-
arrenderas;

11-12. Stätter och bete i bygget Slyberg beläget
1/4 mil väster om Rorqvattnet vid Jongda-

1) Lifforna kan föra sig till å landkontoret befintliga
förut upprättade kontrakt.

8 lappby:

segaren för
tut, Stugun,
smånnan.

hunnar
tän kunde

st. ter och

Trakten om-

a delen af
kt inga bygg-

St hade Klump-
t att derad
ggat befint-
ästadkomma
d;

ten öster och
båda sidor
rbergsda-

tarrenderad

tar dalen
- ej utarreu-

" kunde ut

berg beläget
id fongda-
t befintliga

1898 den 6 november med Frostviken lappby:

afven kunde utarrenderas, derest hvad lag
och författning stadgade angående huu-
dar efterleddes;

13. Stätten på södra sidan af Kadetungunäs-
fjell och vid Kåhvattnet samt Kåhvattnet
kunde utarrenderas;

14. Stätten i Sjunnickdalen kunde utarreu-
deras "endast i sidan";

15. Stätten i Skarjadalen öster om fjoriken
kunde utarrenderas "om någon ville hafva
det";

16. Stätten i Storbäckdalen.^{*)}

17. Stätten norr om sjöarne Grougen, Eriken
och Junternäsbäcken.^{xx)}

18. Stätten vid Stensjöfjället kunde utarrenderas;

20-21. Stätten efter Stensjöbäcken vester om Klom-
höjden samt stätten i Gransjödalen kunde
utarrenderas, men att fisket ej finge, så-
som plägat ske, användas vid höbörvingen;

22.^{xxv)}

23. Stätten efter Trångmoan vester om Pellerwatt-
net "ej förorsakade något intrång";

24. Stätten vid Eubelu kunde utarrenderas;

25. Stätten vester om sjön Eubelu kunde utar-
renderas; samt att

^{*)} Kända denna punkt har Bränneström antecknat: "heller Simhusdalen."

^{xx)} Kända denna stätter har Bränneström antecknat: "Blådiggen lig-
ger inom Junternästrakten nära gränsen, Grougen nära intill, Eriken
internt faller ut i fongden, kan utarrenderas."

^{xxv)} Angående denna punkt har Bränneström antecknat: "Lägen ligger in-
till Spakan från Borgsjön och Saimanjock. Värstaplaren för Bransjöfjället
ligger hårdt när inunde Borgsfjället. Ordningensmannen uppgaf, att klu-
gomål öfver byggets närhet förjorts från de lappar, som begagna detta
bete, And. Andersson Skodqvist, Mattias Andersson m. fl. - Känne blifor
störda."

1898 den 6 november med Frostrikens lappby.

26. Lillänäsets byamånd rätt till slätten mellan Sax
elven och Saxvattnet i öster stötande mot Lilla
näset och i väster mot Subbejs skog liksom
de utarrenderas.

Utarrendering af Mom. 3.
jagträtt:

Beträffande utarrendering af jagträtten upply-
stes att deremot ej vore något att anmärka,
under vilkor att jagt ej idkades i platser, da-
renas upphölle sig samt att elgjägare jag-
de med hund i band. I sammanhang här-
med tillkännagafs, att tillgångar i elg och
fogel för närvarande vore obetydlig, men
att det deremot funnes godt om varg, järf,
räf och lok.

Utarrendering af Mom. 4.
fiskvattnen:

Skrifter upptogs till öfverläggning frågor om
utarrendering af fiskvattnen, dervid fram-
hölls att det fanns goda fiskar nästan öfver-
allt, hvarann fiske med ref och spö ej vore
till hinder för lapparne och att Jonas E. Eriks-
son fiskerätt i Fiskvattnet (se arrendekontraktet
N:o 2) ej varit lapparne till men,
att Jöns Olofsson i Trångman fiskerätt borde
tillhöra lapparne och sålunda ej vidare ut-
arrenderas (se arrendekontrakt N:o 5);
att det af Johan Olof Kjelm i Sjungdnäset
arrenderade fisket (se arrendekontrakt N:o 13)
vore behöfligt för dem, som bygga vid Fly-
berg och Sjörback "ett gammalt bygge hvar
för arrende erlagt", samt
att för öfrigt utarrendering af fisket ej för
närvarande vore till men för reuekötare.

Mom. 5. Fjellmännen anhöllo att bekommo utskrif-
ter af blifvande arrendekontrakt samt att ett
par af dem måtte utrustas med poliemand
skydd och enagt att befrä öfverträdelse r.

1898 den

ran

Ordnan

tydelse, att

och förkla

fråga, att

ter han v

funne la

Harinn

han hylla

nen i Ho

att fiske

Snarn

renbetesla

I gam

gen fäng

ra funne

På fra

inverkat

de fjellm

hade ren

i andra

Såsom

framhål

der ären

föjd att

tillökni

bland r

tig reuf

Nun

dag för

1898 den 6 november med Frostöknud lappby:

sande slätt, bete, jägt och i synnerhet fiske.

§8.

Fiskets ordnand

Ordnandet af fisket ansågs vara af mindre betydelse, alldeles utom fisketillgången var riklig och förklarade fjellmännen rörande denna fråga, att hvar och en borde fiska i de trakter han begagnade samt med de redskap han funne lämpligast.

Derimot invände lappbyns ordningsman, att han tyckte samma åsigt, som af fjellmännen i Notagen uttalats, varjunde han föreslog, att fiske med så kallad utter borde förbjudas.

§9.

Snarving af vilt

Snarving af viltbräd förkommer ej inom rensbeteslandet.

I gamla tider hade den bofasta befolkningen fångat mycket fogel i snara men numera "funnes ingen fogel kvar".

§10.

Nybyggarna iverka

På fråga, huruvida nybyggarna hade menligt på renskötseln: inverkat på renskötseln förklarade de närvarande fjellmännen att så ej var förhållandet, utan hade rensantalens förminskning sin grund i andra här nämnda orsaker.

§11.

Orsakerna till

Såsom orsak till rensantalens förminskning framhölls dels de ogynsamma vintrarna under åren 1887-1897 med "spåk", som haft till följd att renarnas skingrats, dels den stora tillökningen af varg och järf och dels en bland renarnas utbruten sjukdom, "en riktig rumpst".

Numera måste renarnas "getas" natt och dag för att fredas från oframnämnda rof.

1898 den 6 november med Trostvikens lappby:

djur, hvilket var desto mera kamibart som det var svårt att erhålla fjärfolk. En dräng fördrade i sin fjärfolk föda och kläder 4 à 6 renar deraf hälften kor.

Särskildt uttalade fjärfolket den önskan att skottpengarne i jämf börde höjas.

Förhållandet under
de bästa åren:

§ 12.

Öfver nästlidne är uppgått hafva varit så ligt för renskötseln; isynnerhet hade sjukligheten bland renkalvarne varit stor.

Serumot hade innevarande års värbete varit godt, och på grund deraf och då året renkalvar "gätt bra till" var förhållandena nu bättre än fört; likväl anmärktes, att fjärfolket syntes vara afbetad samt att renkalven ej var så synnerligen närande säson föda.

§ 13.

Önskemål rör. an-
vändning af genom
utarrrenderingar
inflytande medel:

Beträffande användningen af de medel, som inflyta genom utarrrendering af jagt och fiske m. fl. förmåner i renbeteslandet, uttalades såsom önskemål att af dessa medel borde såsom ersättning för hvarje inom renbeteslandet eller dessamma angränsande trakter dödad fullvuxen varg eller järf utgå ett belopp af för varg 25 kronor och för järf 15 kronor.

En sådan höjning af skottpengarne öfver det belopp allmän lag stadgade borde verka kraftigare än utdelande af understöd i allmänhet åt personer för jagt af dessa djur.

Skrifter föredrogs de önskemål, som uttalats vid sammankomsten med andra lappbyar, och anmodades de närvarande att yttra sig öfver de såunda förelagda användningssätten:

1898

1^a. att
af la
Thors
let
fo
lads
rena
djur
stam
vand
tre
mell
bety
2^a. att
de
har
vare
3^a. att
af
ant
mer
ta
4^a. att
till
5^a. att
delt
vis
lapp
i
mål
jou
att
bel

Lappby:
 at som det
 i dräng för
 ider 4 à 6

den önskan
 d.

va varit de
 - g. i klig
 r.

bete varit
 18 reukalf-
 a nu bätt
 fjellmossan
 ben i v. o.
 da.

medel, som
 och fiske
 staded så-
 de såsom
 undet eller
 d fullor-
 för varg 25

ne utöfva
 de verka
 d i all-
 dessa djur
 , som ut-
 tra lapp-
 - att yttre
 - använd-

1898 den 6 november med Frostöken Lappby:

1^a. att bidrag skulle lunnas till uppförande af lador i Ensvattnet, Fogelbuget, Sjulsåsen, Thorsfjärden med flera alldeles intill fjellet liggande byar ansågs lämpligt.

Jouren byaman hade uppgjort att derut lador funnes skulle de med nöje tillåta renarna beta i deras skogar, "der dylika djur ej varit sedan 20 år tillbaka."

I sammanhang härmed uppgafs, att stängsel kring foder i allmänhet ej användes samt att ett stängsel bestående af tre stannor i höjd med en aln mellanrum mellan hvarje stana skulle verka fullt betryggande;

2^a. att medlen skulle användas till inrättande af en småskola för lappbyn ansågs här ej behöfligt, när skolorärendet frut vore väl tillgodoseadt;

3^a. att medlen skulle användas till underhåll af ryke och orkestros bland fjellallmogur ansåg ordningemanner ej vara nödvändigt, men öfriga fjellmännen förklarade, att detta ändamål nog vore behjertansvärdt;

4^a. att med dessa medel inköpa nya områden till reubetesfjellen afstyrtas;

5^a. att af medlen skulle lunnas kosthåll åt meddellosa skolbarn, då de vistades utom hemvistan afstyrtas, när barnen från denna lappby plagade erhålla kost och logi dels i missionskolan i Åsle och dels i lapphemmet uti Kilsand; dock anmärkte Torkel Jonsson med flera att det ej vore olämpligt att utaf ifrågasvarande medel anslå något belopp till barnhemmet;

1898 den 6 november med Frestöken Lappby:

6. Slutligen lemnades af fjellmännen obesa-
rad frågan, huruvida dessa medel borde
användas till hjälp åt

- a) dem, som ville egna sig åt renskötsel, och
- b) dem, som ville flytta från fjellen och egna
sig åt jordbruk eller bockapskötsel.

§14.

Ensom frågar till de närvarande uttrötta att
inom rensbeteslandet finnes följande så kalla-
de nybyggen nämligen:

1. Sjiruback vid Stor-Jungden norra strand. Detta
bygg innehades en af Nils Mattias Nilsson och
hade anlagts af denne moderfader samt bestod
af stuga med två rum, en temligen ny ladu-
gård, stall, 3 lador och mjölkbod.

Ä bygget finnes några målningar uppod-
lad, ej kringgårdslad jord, deraf en liten del
upptogs af en potatisäker, som ofta ej gafve
någon afkastning. Derutom finnes inom 1/2
mils afstånd från bygget, dera en föddes 1 häst
och 3 nötkreatur, skogs och myrmarker. Nils Mat-
tias Nilssons fader hade under lifvandet vinter-
födt ända till 5 nöt, 1 häst, 8 getter samt 6 får;

2. Flyberg, beläget väster om Rångvattnet i Jung-
dalen, som från Stor-Jungden utrymmer
i Grundvattnet.

Bygget, som anlagts för 40 år sedan af Olof
Tomassons fader, innehades en till hälften af
Olof Tomasson, som egde en stuga med tre rum,
ladugård, foderbod och herberge samt källare,
och till hälften af den sistnämnda broder Tomas
Tomasson den yngre, som hade en stuga med
tre rum, 2 ladugårdar, foderbod, stall och herber-
ge.

1898 den 6

Har och
kringgårdslad
Tisland. För

från bygge
vinterföddes
2 kalfoar
med unda

af Tomas
3. Fiskvatn

och Fogelberg
Frank för

numera af
hade, fört

2 foderlador
odling med

utom odling
kring 20 i

en god afk
inom en

Ä detta
häst, vinter

kreatur;
4. Luspe

ad Larsson
att tillhöra

son.

Ä detta
ladugård

samt en
god gräs

belägna
här kunn
5. Kauke
lagts af

Kofaste fjellmän
med nötkäp o. d.

Sjiruback.

Flyberg.

Lappby.

1898 den 6 november med Frostöikens Lappby.

men obesva-
redel borde
till, och
och egna

uttrötes att
de så kalla
strand. Sedan
8 Nilsson och
samt bestode
ny lada

gar uppod-
titen del
ej gäfe
med inom 1/2
föddes 1 häst
r. Nils Matt
lön vinter

samt 6 får;
tuel i foug-
tungenar

dan af Hof
hälften af
med en rum,
t kallare,
öder Tomas
stuga med
och herber

Har och en af bröderna hade en liten i
kringgårdslad odling med derå befintliga pata-
teland. För öfrigt hade de inom 1/2 mils afstånd
från bygget skogs- och myrslätter. Å bygget
vinterföddes för närvarande 1 häst, 4 nötkreatur,
2 kalvar och 4 små kreatur, hvilka samtliga
med undantag af 1 nötkreatur numera egdes
af Tomas Tomasson;

3: Fiskvattnet beläget i hörnet mellan Sjulsåsen Fiskvattnet.
och Fogelbergens område hade anlagts af Per
Frank före afritningen för 50 år sedan och egdes
numera af "Svensken" Jonas E. Ericson, som der
hade, förutom stuga med ett rum, 2 ladugårdar,
2 foderlador, herberge och stall, en kringgårdslad
odling med potatisäker och jelfvålande äng. För-
utom odlingen, derå troligen kunde bergas om-
kring 20 enkelhåsar, hö och potatisäker, som gaf-
ve god afkastning funnes skogs- och myrslätter
inom en mils afstånd från bygget.

Å detta bygge, hvars egare brukade hafva en
häst, vinterföddes 4 nötkreatur och 10 à 12 småfä-
kreatur;

4: Lusjen hade anlagts troligen af en Lapp Matti- Lusjen.
as Larsson, för 60 år sedan, men sedermera kommit
att tillhöra nuvarande innehafvaren Bengt Pers-
son.

Å detta bygge funnes stuga med ett rum,
ladugård med foderbod, foderlador och herberge
samt en helt liten i kringgårdslad odling med
god gräsväxt. Till bygget hörde jumbo slätter
belägna inom 1/2 mil derifrån. Det ansågs att
här kunde födas 3 kor och några småfä kreatur.

5: Kaukaslet hade för mer än 40 år sedan an- Kaukaslet.
lagts af en Lapp Lars Larsson, hvarest bygget

1898 den 6 november med Frostoikund lappby:
 dan stätt öde till Julius Larsson år 1894 slagit
 sig ned derstädes.

Egarer bodde i en gammal reparerad lada-
 gård; derutom funnes en foderlada och en gam-
 mal lada, som tjänstgjorde såsom ladugård. Å
 bygget, till hvilket hörde en liten äker och själv-
 växande äng, funtes skogs- och myrstätter inom
 1/4 mils afstånd, kunde vinterföda 3 kor och några
 småfäkratur;

Värgaren.

6. Värgaren hade anlagts för omkring 50 år
 dan af Aron Persson vid en gammal fiskar-
 koja. Byggets nuvarande innehafvare, fjellmän-
 nen Anders Larsson, hade der en stuga med 3
 rum och förstuga, ladugård med foderlod, en
 maktadugård, stall, foderlada, 2 herbergen, mjöl-
 lod och bätthud. Odlingarne utgjordes af potatis-
 land och dålig självväxande äng. Derutom
 afbergades skogs- och myrstätter inom en mils
 afstånd å norra stranden. För närvarande fun-
 nes 8 nötkreatur, 1 häst, 10 å 12 småfäkratur,
 men innehafvaren hade plägat uppföda än-
 da till 12 nötkreatur och 2 hästar, deraf en
 häst brukat användad på reerna "med till
 rensjorden."

Efter antecknande häraf uppgift af Torkel
 Andersens anskning rörande nybygget ej an-
 sågs vara till hinder för renskötseln.

§ 15.

Fjellmännen ansågo, att, då så ringa antal af
 dem iakttagit inställelse, de ej kunde lämna
 tillförlitliga uppgifter angående de trakter,
 som förträdesvis vore utsatta för skadegör-
 se. Än mindre kunde de nu uppgifva per-
 soner lämpliga till godemän i enlighet med

1898 den

22 § renbetes-
 de, huruvida
 derest så
 till dess fj
 i samman
 nämnda
 ma i tillf
 Med a
 ningem
 Träde noga
 ter, som
 att med
 lämpliga

Förträ
 Väktardalen
 1891 öfverta
 human
 arrende
 hvilka slä
 samt an
 tern, när
 sommarne
 Tringrars

Efter
 varande

Sedan

uppgifva
 ra bereda
 jehanda
 des sam

Val af godemän
 möjligt 22 § ren-
 beteslagen:

lappby:
- 1894 slagit
rad lada
och en gam
adugård. A
ker och själv
statter inom
kor och några
ng 50 år
al fiskar
Fjellman
ga med 3
foderlod, som
erbergen, vijk
af potatis-
Arrentorn
en en mild
rande fun
äksnatur,
ppjorda än
deraf en
ned till
att Loken
byggjet i sa
iln.
ga antal af
nde kunna
Trakter,
skadegör
gifo för
lighet med

1898 den 6 november med Frostöken lappby:
§ 16 reutslag. På grund häraf konstälde
de, kunnoda i Kungens Befallningshafande,
derest så erfordrades, ville uter godman in-
till dess fjellmännen i nytt sammanträde
i sammanhang med upprättande af i 11 § nys-
nämnda lag omförmälda längd kunde kom-
ma i tillfälle välja dylika godman.
Med anledning häraf förständigades ord-
ningemännen att till ett blifande samman-
träde noga göra sig underrättad om de trak-
ter, som vore utsatta för skadegörelse, samt
att med öfriga fjellmännen utse personer
lämpliga att förslås till godman.

§ 16.

Anförande af
Jöns Bengtson
i Vaktardalen:

Förträdde Arrendatorn Jöns Bengtson i
Vaktardalen och anförde, att han under år
1891 öfvertagit arrendet af Kronan tillhöriga
hemmanet Vaktardalen, dervid medföljt ett
arrende af "stätt öster och norr om Vaktarsjön",
hvilka stätter han under berörda år afbergat,
samt att han derefter i begagnat sig af stät-
tern, när renarne vistats på trakten hela
somrarna och helt och hållet nedtrampat stät-
terns renar.

Efter antecknande deraf vitordade de när-
varande fjellmännen uppgifva förhållandet.

§ 17.

Sammanträdet
afslutning:

Sedan härafter lappbyns ordningeman
uppmantade att till nästa sammanträde va-
ra beredd afgifva upplysningar angående ber-
jehanda nu i berörda förhållanden afsluta-
des sammanträdet.

P. A. Kränström.

Med Åre - Storsjö lappby i Storsjö den
5 december 1898.

Närvarande: Ordningsmannen Nils Jonasson And-
 sköld, fjellmännen Torhel Jonasson, Nils Thomad-
 son, Jon Nilsson, Nils Nilsson, Nils Jonasson Kung-
 dal och Jon Eliad Jakob tillhörande Åre - Storsjö
 lappby; Nils Oleson Kusborg, Olof Kusborg, An-
 ders Kusborg, Malin Soj från Länna lappby
 samt af boskapsbefolkningen Mårten Norberg
 från Kruckvallarna, Sven Svensson från Dalu-
 åsen, Olof Kergman och A. J. Grönqvist från
 Backegården.

Kallelser till sam-
manträdet:

§1.

Kallelser till sammanträdet hade genom ord-
 ningsmannens försorg delgifvits byamännen
 samt upplästs i Storsjö kapell den 27 Novem-
 ber.

Inflyttningar till
lappbyn:

§2.

Efter fördragning af Malin Sojs och Jonas
 Larssons ansökningar att få junte rewar in-
 flytta till lappbyn förklarade fjellmännen till-
 hörande Åre - Storsjö lappby, att de hade god
 kännedom om Sojs och Larssons rewnärken,
 synnerligast som sökandena vår- och sommar-
 tid städes uppehållit sig inom lappbyn, hvor-
 est tillräckligt utrymme funnes för sökan-
 dernas rewar samt att de enhälligt tillstyrk-
 te bifall till ifrågasatt framställningar.

Utarrenderingar
af stätter m. m.:

§3.

Körande Mårten Norbergs ansökning (Sfd. Nr. 139/98)
 angående arrende af stätter mellan Sadasjö-
 arne och Achögarna samt fieket i Ulsjön för-

*) Sitta protokoll är uppsatt af t. f. lappfogden At. Frander med
 ledning af utaf aflidne lappfogden Krämström efterlämnade
 anteckningar.

1898

klara
 af h
 sistlid
 vidare
 Jon f
 riefär
 ot an
 te i
 Thomas
 196) vid
 den or
 skulle
 till jag

För
 gend K
 Jonass
 att ant
 rade de
 mats a
 trakt o
 byggda
 är och
 hämnar

I so
 sköld, a
 ten at
 rätt sa
 den sår
 föräldra
 att han
 va uppe
 anteckn
 rymme

1898 den 5 december med Åre-Storejö lappby:

klarade fjellmännen, att de, med vidhållande af hvad de yttrat vid sammanträdet den 8 sistlidne Oktober (§8 mom. 2 och 4), motsatte sig vidare utarrenderingar. Jemväl beträffande Jon Janssons ansökning om arrende af rätt till ripsfångst och Olof Erikssons med flera i Kand. Ol ansökning om arrenderätt till stätter och bete i Kandöledalen afseende Ministern H. W. Thomas' anhållan om jagträtt (Rfd. N:o 119, 130 och 146) vidhollo fjellmännen sina för hafda yttranden och hemstälde, att Jon Janssons ansökning skulle afslås samt att Ministern Thomas' rätt till jagt måtte inkränkad och reglerad.

§4.

Föredrogs af Nils Jonasson Nordsköld till Komm. guld Befallningshafvande ställda och af Torkel Jonasson en ingifna ansökning om tillstånd att anlägga nybyggen i Traurisdalen, och förklarade de närvarande lapparne — sedan antecknat att dessa (?) ansökningar afsäga samma trakt öster om Nils Fjellstens ännu ej färdigbyggda stuga norr om Ulvberget mellan Bälän och Stensån — att de ej hade något att härmot svara.

I sammanhang härmed tillkännagaf Nordsköld, att det vore hans afsigte, att söka få trakten åt sig, upplåten med ständigt besittningsrätt samt att nybygget vore för honom af nöden särskildt såsom hemvist för hans gamla föräldrar och stora hushåll, hvartill komme, att han från detta bygge kunde lättare hafva uppeigt öfver renhjorden. Och skulle här antecknad, att fjellmännen ansågo, att utrymme, stätter och bete funnes såväl för

Ansökning att få
anlägga nybyggen
i Traurisdalen.

1898 den 5 december med Åre - Storsjö lappby:
Nils Fjellstend som för ytterligare vänn
nybyggares behof.

Längd enligt 11§
rentelägen:

§5.

Upprättades i två exemplar sådan ren-
längd, som omformades i 11§ nya rentelä-
gen.

Märkning af
renar:

§6.

Renkalfoar plägade märkas af två perso-
ner, som sedermera lemnade uppgift om an-
talet af dem för hvarje gång märkta djur.

Dessa personer erhöles såsom ersättning
en krona för märkning af half å fria fjä-
tet, men ej för 50 öre.

Den 6 december.

Närvarande: ungefärligen desamma som
under gårdagen.

Justering af pro-
tokoll m. m.:

§7.

Sedan gårdagens protokoll justerats uppgaf
ordningsmannen att, enligt beord af honom
förda anteckningar utvisade, 350 renar un-
der hösten blifvit slagade och frislädda samt
att återstående reudjur ej kunde uppskattas
till högre antal än i renlängden angifvits.

Orsakerna till ren-
skötselns tillbaka-
gång:

§8.

Såsom anledning till renskötselns tillbaka-
gång uppgäfs fjellvännen dels de gamla strid-
digheterna med innehafvarn af Gjesmedals
bruk för kronans inköp af egendomen dels
tyfskyttet, hvilket isynnerhet bedrefves in-
om Kopparbergs län, dels flere för renkalfo-
varne i hög grad ogynnsamma år och dels
de stora upproffringar lapparne nödgats gör-
ra för ersättande af uppkomna löskador.
Härtill kommer, att sedan i Norge befintliga,

1898 den 6 december med Åre Storgjö lappby:

lappbyns tillhöriga renar nästlidus höst hopsam-
lats i Medalen för att drifvas tillbaka till lapp-
byns vinterbeten, renarne uppnått icke belagda
fjell, samt trots vaktarnes ansträngningar stöf-
vat tillbaka till Norge, der fyra drängar in åter-
igen sökte hopsamla den omkring 400 renar be-
stående, lappbyns tillhörande, fjorden.

Trots detta ansågo fjellmännen, att rensköt-
seln under de sista åren gått något framåt.
Särskildt framhölls, att renkalvarne "gått bra
till" innevarande år samt att betet nästlidus
sommar varit turligen godt.

§9.

Om förenligheten

På frågan, hurvida det vore stridande mot lapp-
byns intressen att enskilda lappar tillåtes hafva skötsel inom ren-
kor, för getter och dylikt inom renbeteslandet beteslandet o. d.
och der uppföra ordentliga hus till bostäder el-
ler för idkande af boskapskötsel uppgäfo fjell-
männen, att de ej hade något att anmärka mot
uppförande af bostäder. Fjellmannen Nils Tho-
masson framhöll, att det vore olämpligt att id-
ka boskapskötsel inom renbeteslandet, med
förmälan derjemte, att han visserligen ej
trodde att anläggningen af nybygge i Tran-
riedalen för närvarande skulle landa lap-
parne till skada eller intrång, men att det
väl kunde hända att förhållandena i fram-
tiden påfordrade, att fjellmännen blefo i
behof af ifrågasvarande dals synnerligen go-
da beten.

§10.

Byordning

Angående innehållet i Håfandes byordning
uttalades den åsigt, att inga bestämmelser
vore af nöden rörande insamling och förflyt-

1898 den 6 december med Öre-Storjöö lappby:
ning af reubjorden, när dylikt plägade ord-
nas genom öfverenskommelse.

Reubärkning borde ske å platser, som
beständes af ordningsmännen efter samråd
med öfriga lapparne.

Direct stöfringar anträffades å sådana
trakter att de ej kunde drifvas till för märk-
ning utredd plats, skulle de likväl, så framt
de kunde infångas, för märkas, dock skulle
vid märkning närvara minst två personer.
Öfrigt framhölls att vid märkning borde
göras "särskild förteckning."

Beträffades något år efter den 15 oktober
omärkta renkalvar, som ej ätföljde mödrar-
ne, skulle dessa kalvar fördelas på de reue-
gande byamännen efter hoard och und antal
renar. Anträffades deremot äldre omärkta
rendjur skulle sådana försäldas vid tillfälle
då byamännen vore tillräkt förenade på
auktion å dag och ställe, som i god tid före
auktionen kungjorts.

Beloppet af den ersättning till ordnings-
man eller annan person, som för verkställd
märkning borde utgå, skulle efter pröfning af
framställda anspråk bestämmas för hvarje
särskildt fall.

Angående förvaltning af lappbyn gemen-
samt tillhöriga medel föreslogs, att dessa
medel skulle af ordningsmännen öfverläm-
nas till en af lappbyn utredd person, hvilken
i likhet med ordningsmännen hade att öfver-
medla för förteckning.

Rörande medlens användning ansågs fjell-
männen, att hoard som kunde inflyta af "hel-
"

1898
oring
talning
männ
männ
ifråga
lappar
Reu
likt
att ha
Pia
den g
samm
skulle
hvarje
skulle
renar
sel b
lan.
T
bitse
man
garen
Ans
ge o
ren.
att h
dator
N
utan
i Gr
skul

1898 den 6 december med Åre Storsjö lappby:
"ringar" skulle i första hand användas till be-
talning för föderikador; om de ej behöfdes till
nämnda ändamål borde de fördelas på fjell-
männen efter antalet renar. För öfrigt skulle
frågavarande medel användas i enlighet med
lapparnes beslut i hvarje särskildt fall.

Redovisning borde ske vid det möte, som jäm-
tekt 11 § nya reutiteslagen årligen är utsatt
att hållas inför lappfogden.

Vidare borde lappbyns gemensamma ären-
den afhandlas vid af ordningsmannen utlysta
sammankommanden, der beslut om så erforderas
skulle fattas genom öppen omröstning, hvarvid
hvarje medlem i lappbyn med eget hushåll
skulle hafva en röst och de, som egde öfver 100
renar, två röster. Vid frågor rörande reutit-
sel borde de, som ej egde renar, inte hafva ta-
lan.

§ 11.

Val af godsmän

Till godsmän i enlighet med 12 § nya reu-
titeslagen utiagdes för fjärde distriktet Hem-
mansgärdaren Nils Nilsson och Föderikstäl-
lgärdaren Jöns Persson i Gröndalen.

invald 12 § reu-
titeslagen:

§ 12.

Anmälan angä-
ande hund:

Anmaldes att Arrendatorn H. Persson Per-
ge och hans son hade en hund, som jagade
ren. Och framhöll i sammanhang härmed
att hundar ej borde få innehafvas af arren-
datorerna.

§ 13.

Anmälan om

Malin Boj och Jonas Larsson anhöll att
utan arrende få rätt till stätter och bete
i Gröndalen, likväl utan förbehåll att andra
skulle vara från dylik rätt utslutna. Se

rätt till stätter
och bete:

1898 den 6 december med Åre-Storsjö lappby:
äntrade afberga trakten för att uppföda
gutter och möjligen någon häst.

E. f.
P. A. Kränström.

Med Taimåd lappby i Taimåd kyrko-
by den 8 december 1898.

Närvarande: ordningsmannen Nils. Anders-
son, fjellmännen Nils Oleson Kneberg, Olof
Nilsson Kneberg, Anders Kneberg, Olof An-
derson Kneberg och Anders Oleson, Kantb
hustru Anna Kneberg från Taimåd lappby,
Olof Kansson Kant från Idre lappby samt
en del bofasta.

Anteckning om
kungörelse af
sammanträdet:

§1.

Kungörelsen om sammanträdet hade ord-
ningsmannen bekunnat den 13 november samt
delgivet lappbygd medlemmar afvensom en
del bofasta. I kungörelsen hade särskildt
präpekats att vid sammanträdet skulle för-
slag till byordning upprättas. Kungörelse
Refattningsskapsandes förordnande den 14
september upplästes.

Företeckning å
lappbygd med-
lemmar:

§2.

Upprättad och genomgådd en företeckning å
lappbygd närvarande medlemmar, dervid dock
Jonas Larsson med familj samt enkan Ma-
lin. Soj, hvilka sökt öfverflyttning till Åre-
Storsjö lappby, derinom de städes uppe-
hållit sig, ej upptogs utan uppfördes å för-
teckningen öfver sistnämnda bys medlem-
mar. Det uttröntes, att enkorerna Eva Hansdot-
ter och Anna Sofia Jonsdotter, som ansetts
tillhöra denna lappby samt vistades i Taimåd

1898 den 6 december med Åre Storsjö lappby:
 ämnade afberga trakten för att uppföda
 getter och möjligen någon häst.

E. J.

P. A. Brännström.

Med Tännäs lappby i Tännäs kyrko-
by den 8 december 1898.

Närvarande: ordföringemannen Nils Anders-
 son, fjällmännen Nils Olsson Rensberg, Olof
 Nilsson Rensberg, Anders Rensberg, Olof An-
 derson Rensberg och Anders Olsson, Kantb
 hustru Anna Rensberg från Tännäs lappby,
 Olof Hansson Kant från Idre lappby samt
 en del bofasta.

Anteckning om
kungörelse af
sammanträdet:

§1.

Kungörelsen om sammanträdet hade ord-
 ringemannen befunnit den 13 november samt
 delgivet lappbyns medlemmar afvensom en
 del bofasta. I kungörelsen hade särskildt
 påpekats att vid sammanträdet skulle för-
 slag till byordning upprättas. Kungörelse
 Befallningsskapsrådets förordnades den 14
 September upplästes.

Förteckning å
lappbyns med-
lemmar:

§2.

Uppsattes och genomgick en förteckning å
 lappbyns nuvarande medlemmar, dervid dock
 Jonas Larsson med familj samt enkan Ma-
 tin: Soj, hvilka sökt öfverflyttning till Åre
 Storsjö lappby, derinom de städes uppe-
 hållit sig, ej upptogs utan uppfördes å för-
 teckningen öfver sistnämnda bys medlem-
 mar. Det uttröttes, att enkorina Eva Hansdot-
 ter och Anna Sofia Jonsdatter, som ansetts
 tillhöra denna lappby samt vistades i Tännäs

1898 den 8 december med Länsmåls lappby:
dalen, ej varit upptagna i det af före lapp-
fogden Siwe upprättade förslaget till in-
delning af lappbyar.

§3. Förslag i person
Det upplýstas att flyttningar inom Sverige att mottaga an-
för närvarande plågar ske utom Länsmåls och mätningar, jern-
ken endast inom en del af länslid rökken, och likt 12 § i rebe-
förstogs de närvarande arrendatorer Per Söder Tistagen:
lund i Sörvattentet såsom lämplig att motta-
ga anmälan jämlikt 12 § i nya renteslagen.

§4. Det af godemäns
Sedan det upplýstas, att erfarenheten visat, jämlikt 22 § i
att skadegörelse i befastid egendom af rensar renteslagen:
tillhörande denna lappby plågat äga näm-
den Trakt söder om Länman, som vid en af-
stutadt skifte i Länsmåls skifteslag, tillfallit
Malmagen och Länsmålsdalen, dels och i den
östräyd om berörda Trakt belägna del af Län-
småls m. fl. byar, bestående undertecknad, jäm-
likt 5 mom. i förordnandet angående samman-
trädet, att för hvardera af dessa trakter skulle,
enligt 22 § i nya renteslagen, väljas två go-
demän; hvarefter fjellmännen enhälligt ut-
sågo till godemän för förberörda Trakt,
hummansgaren Hans Osson Lumberg i Län-
smålsdalen och gästgivararen Jon Hansson i
Malmagen, samt för den senare trakten:
hummansgarerna Ingbrikt Hansson Sundin
och Ingbrikt Bergman i Länsmåls kyrkoby.
Den sistnämnde, vid sammanträdet närva-
rande, anhöll att med förordnandet att vara
godemän bekomma ett exemplar af nya ren-
teslagen.

1898 den 8 december med Länns lappby:

§5.

ägor, jumlakt 3/8 i

utbetslagen:

Utarrendering
af megor:

Utarrendering

1 slätt och bete

slätt i renteslandet

slätt och i inköpta

humansdelar:

belågenheten af

del. slätter:

Utarrendering af

jagträtt:

Mom. 1. Beträffande utarrendering af megor till för renteslandets utvidgning inköpta humansdelar förklarade de närvarande fjellmännen enhälligt, att sådan kunde ske utan något som helst hinder eller men för renskötelsen.

Mom. 2. Beträffande utarrendering af slätt och bete dels inom renteslandet dels ock i förslätt i renteslandet dess utvidgning inköpta humansdelar, förslätt och i inköpta klarades enhälligt att utan men för renskötelsen kunde ges rum; dock ansåg ordföringemannen Nils Andersson, att det vore bra om den af direktör J. Åslund i Fjellnäs arrenderade slätt och betesrätt söder om Malmagens sjö kunde upplätas till fjellmän, så att de finge lägga sig till med getter och nötkreatur. Vidare skulle här antecknas, att Gröndalen och Elävålen, som arrenderats af direktör Åslund, tillhör de Åre - Storsjö lappby, att Tannsjökällan är belägen söder om Tannjön under Tannsjöålen, att Myrkeldalen sträcker sig efter vattendraget söder om Krattril och Kattril samt att Näsödalen utgöres af trakten kring Näsjöarna vid gränsen mot Kopparbergs län.

Mom. 3. Angående jagten förklarade de närvarande, att upplätelse af rätt till att janta fjellmännen utöfa sådan kunde ske utan någon som helst skada för dem, blott blifvande jagtarrendatorer tillförbundne att ej utöfa jagt i områdena närmast de vister, der fjellmännen uppehöll sig med sina renar. Det uppgafs, att inom renteslandet funnes goda rymmarker, men der saknades to-

1898

Tatt br

ätekilling

Mom.

fiske

fisker

sådan

da för

Stora

Kreass

mot o

landet,

slutand

vål i d

arrend

huscho

dylikt

inköpta

mann

Kor

gen m

nen i

sjö lapp

tillade,

satt, so

Sma

allmän

giford,

sago d

skulle

lig nys

ingalen

stamm

1898 den 8 december med Taimåd lappby:

Talt bostäder. Skog till byggnader finnes på
ätekilliga ställen, isynnerhet vid Kösjön.

Mom. 4. I fråga om upplåtelse af rätt till utarrendering af
fiske jämte fjellmännen i rentetielandets fiskvatten:

fiskvatten förklarade de närvarande, att
sådan upplåtelse, utan någon som helst ska-
da för dem, kunde ske beträffande Soansjön,
Stora Fjellbolagens sjö, Kogen, Läsjön och
Kreassjön med tillhörande vattendrag, ho-
mot öfriga sjöar och tjernar inom rentetie-
landet, särskildt Lilla Fjellbolagen, behöfdes ut-
slutande för lappbygd behof; dock kunde jäm-
väl i dessa sjöar och tjernar till blifvande jakt-
arrendator upplåtad rätt till fiske för hand-
husbehof under jagttiden. Fisket i sjöar och
dylikt inom de för rentetielandets utvidgning
inköpta områdena ansågs ej behöfligt för fjell-
männen.

§6.

Fiskets ordnande

Körande fiskets ordnande och hushållnin-
gen med fiskvattenen instämde fjellmän-
nen i det yttrande, som afgifvits af Öre-Stor-
sjö lappby vid sammanträdet den 8 oktober och
tillade, att uterfiske vore ett skadligt fangst-
sätt, som borde förbjudas.

§7.

Snarving af

villbräd utöfades Tumligen villbräd:
allmänt af fjellmännen, "då tid och tillfälle
gifves", men ej i någon större omfattning. Se an-
sågo därför, att ett förbud mot detta fangstätt
skulle vara, till stort ochag för dem, utan verk-
lig nytta. Se förmenade, att detta fangstätt
ingalunda skulle vara skadligare för rips-
stammen, än det hänsynslösa medskjutande

1898 den 8 december med Länns lappby:

af 'riphucklingar', som de dels sett dels och hört
 ontalas, att rippjägarne förfövat. Oföfligt utöfande
 af enarning inom reubeteslandet hade höget
 sällan förekommit. Och för ripenarningen
 plägade uppföras så kallade rippgärdar i
 fjellbandet, men fjellmännen hade ej förmärkt
 att deraf föresakats skada å fjellbjörken, åtmin-
 stone ej när den högg med yxa.

en förenlighet

en ren- och boskaps-

skötsel inom ren-

landet o.d.:

§8.

På herr landshöfdingens anmodan ifrågakäst
 huruvida det vore stridande mot lappbyns
 intresse, att enskilda fjellmän:

- a. hade kor, får och getter inom reubeteslandet;
- b. byggde sig ordentliga hus inom det samma?

Allmänt ansågs, att det ej skulle vara till nå-
 got men för renskötseln, om fjellmän finge till-
 stånd att å lämpliga platser inom reubeteslan-
 det eller inom, för dess utvidgning, inköpta om-
 råden slå sig ned såsom bofasta för idkande
 af nötboskapskötsel och något litet jordbruk.
 Deraf uppkommande fasta bostäder i ordentliga
 hus samt hägnader kring ingor och afbergsatt
 foder ansågs ej lifva till något intrång för
 renskötseln.

utsejning af S. k. ut-

byggelägenheter

af fjellmän:

Såväl ordningsmannen Nils Andersson som
 byggeslägenheter Nils Olofson Kinsberg gjorde framställning der-
 om att de skulle få att sig utsynade boplatser
 den förra sidan om Malmagen, der han bröjat
 uppföra sig en stuga, och den senare vid Kär-
 ringejöarna, der han redan uppfört sig en
 del hus, som skola stå på jord som genom skif-
 tet i Länns skifteslag tillfallit kongl. maj. och
 kronan.

1898

Betr
 inflyta
 fl. för
 medlem
 gift at
 at vary
 brobygg
 och stor
 vatten d.
 För i
 damat
 det pro
 4 Oktobe
 afvenor
 i Åre

Härj
 likt 113
 öfverlen

De a
 lappby
 någon

Förh
 de inf
 anländ
 en dykt
 i såda
 de Kol
 häns
 då om
 9-11 55
 Brannet

1898 den 8 december med Samråd Lappby:

§9^{*)}

onskumål rörande

Belräffande användningen af de medel, som användningen af ge-
inflyta genom utarrendering af jagt, fiske m. inom utarrenderingar
fl. förmåner uttalades såsom onskumål, att inflytande medel:
medlen finge användas dels till anskaffande af
gift åt den inom Lappbyn, som ville egna sig
åt vargfångst, och dels för i stadkommande af
brobyggnaad öfver Mykelsån mellan skanskan
och storkan vid Fiskbacken. En bro öfver detta
vattendrag ansågs vara "lätbyggd".

För öfrigt borde medlen anslås till samma an-
dumål som omnämnts i vissa mom. af 10 § uti
det protokoll, som förts vid sammanträde den
4 Oktober med fjellmännen i Vikens Lappby
ävensom i 12 § i protokollet hållet med Lapparne
i Åre - Storjör Lappby.

§10.

Längd enligt 11 §

Härpå upprättades i 2 exemplar längd jäm- rentetelagen:
likt 11 § i nya rentetelagen, deraf en exemplar
öfverlemnades till Lappbyns ordningeman.

§11.

Byordning:

De närvarande fjellmännen förklarade, att
Lappbyn för närvarande ej var i behof af
någon byordning.

Förhållandena kunde dock sedermera, då
de inflyttande Lappfamiljerna från Kotagen
anlände till Lappbyn, påkalla upprättande af
en dylik byordning, och skulle fjellmännen
i sådant fall efter samråd med de inflytta-
de Kotagelapparne afgifva förslag i berörda
hänseende. I sammanhang härmed yttrades, att
då omnämda renar under de sista åren ej för-
*) 9-14 §§ äro upprädda i enligt med af Lappfogden
Kramström öfverlemnade anteckningar, af O. Frändén

1898 den 8 december med Länns lappby:

rekommitt inom lappbyn vare ingen annan bestämning af noden än den, att lapp, som märkte annan tillhörig renkalf, lades härfor hafva en sättning, om märkningen föregående "inom gendet," med 50 öre, men om kalf märktes "i villan" med en krona för hvarje djur.

Orsakerna till ren-

§12.

skötets tillbakagång:

Såsom orsaker till renskötets tillbakagång omnämndes vargarnas härjningar, tyfkytte och renarnas förvildning.

Serentorn hade lapparna nödgats slagta många renar för att kunna ersätta uppkomna höskador.

Härtill komme att betet under flera år varit dåligt.

Västen och betes-

§13.

Fjellmännen uppgäfvor, att flyttningarna nu föregående på samma sätt som under den tid nuvarande Kronofogden Salqvist var lappfogde.

Under sommartiden förekomme att renarna betades i Norge, men plågade fjellmännen likväl goarbo i Sverige. Vintertid företogs flyttningar till Norge. De västen, som läge närmast gränsen vare Bjurbäcksdalen, Vigdskaflet och Rustvålen. Nils Olsson Rensbogs föräldrar sades under vintrarna hafva uppehållit sig med sina renar i Kerjeådalens samt till och med i Kopparbergs län medan de under sommaren plågade draga sig ända upp mot Syfarns från luffjället. Vid Syfarns bodde de i norra området. Klefva vintrarna gynsammas med hänsyn till bete och oroades de ej af vargar stannade de kvar i

1898
Norge
i de

Här
koll,

M

Närvar
Ringda
mer, O
och en
i Öfre
som f

Ku
men
och ha

Upp
å lapp

gus j

i Län
me ti

och 10.
enligt
gabin
och 1;

1898 den 8 december med Lärnads lappby.

Norge, men visade sig varg, måste de söka skydd i de svenska skogarna.

§14.

Sammanträdet

Härpå uppläst och godkändes detta protokoll, hvarpå sammanträdet afslöts.

E. J.
P. A. Kränström.

Med Ldrs lappby i Hågådalen den 12 december 1898.

Närvarande: ordringsmannen Jonad Martinsson Ringdal, Olof Hansson Kant, Jonad Hansson Fjellner, Olof Klumentson Kant, Anna Pålédotter och enkan Elin Pålédotter samt Jon Persson i Öfre Hågådalen och uttra bevakaren Sven Sundson från Balmäen.

§1.

anteckning om

Kungörelse hade kommit ordringsmannen tillhanda omkring den 12 november och har meddelats tynd alla medlemmar.

kungörelse af
sammanträdet.

§2.

Förteckning:

Upprättades och granskades förteckning å lappbynd medlemmar.

§3.

Förteckning jämf.

Upprättades den 11 § af nya reubetslagens förskrifva längd öfver lappbynd reubar.

11 § nya reubets-
lagen:

§4.

Med anledning af Nils Olsson Rensbergs klagomål röi i Lärnads klagomål. att för Olof Klumentson, sande reubar tillhörande denna lappby, under nr 100 ken: och 102 i Heds Tingelag, inregistrerade märken enligt bilagda afklipp, lätteligen kunde ävå: gäringad å för Rensberg med märkena nr 193 och 194, jmväl i afklipp bilagda, märkta re-

1898 den 8 december med Länns lappby:
 Norge, men visade sig varg, måste de söka skydd
 i de svenska skogarna.

§14.

Sammanträdet

Härpå uppläst och godkändes detta proto-afslutning:
 koll, hvarpå sammanträdet afslöts.

l. f.
 P. A. Kränström.

Med Ldrs lappby i Hågådalen den
12. december 1898.

Närvarande: ordningsmannen Jonas Mårtensson
 Ringdal, Olof Hansson Kant, Jonas Hansson Tjell-
 ner, Olof Klementsson Kant, Anna Pålsson
 och enkan Elin Pålsson samt Jon Persson
 i Öfrs Hågådalen och extra bevakaren Sven Sund-
 son från Palmåsen.

§1.

Anteckning om

Kungörelse hade kommit ordningsman-
 nen tillhanda omkring den 12 november
 och har meddelats byns alla medlemmar.

kungörelse af
sammanträdet.

§2.

Förteckning:

Upprättades och granskades förteckning
 å lappbyns medlemmar.

§3.

Förteckning jmf.

Upprättades den i 11 § af nya reviderade-
 gur förskrifva längd öfver lappbyns reviderade.

11 § nya reviderade-
lagen:

§4.

Med anledning af Nils Olsson Rensbergs klagomål rö-
 i Länns klagomål. att för Olof Klementsson, sande reviderade
 en tillhörande denna lappby, under nr. 100 kur:
 och 102 i Heds tingslag inregistrerade märken
 enligt bilagda afklipp, lätteligen kunde äv-
 gäringad å för Rensberg med märkena nr. 193
 och 194, jmväl i afklipp bilagda, märkena re-

1898 den 12 december med Idre lappby:

var med gaf Olof Klementsson, att beröda för Rensberg registrerade märkena voro äldre än hand, samt förklarade med anledning deraf, att han, som under de sista 10 åren ej inmärkt renar med märkena nr 100 och 102, ej hade något att erinra emot att dessa märken aflystas.

Betesförhållan-

den m. m.

§5.

Beträffande betesförhållanden o. d. samt behöfst af ytterligare renbetesland för lappbyn anfördes följande af de närvarande fjellmännen:

Flyttingar utom Säma socken, der denna lappby torde få anse ha för sitt hemvist, förekommer ej numr. Före tillämpningen af 1886 års renbeteslag — d. v. s. innan de stora korporna af ströfrenar från Åre-Storjör samt Orkunds lappbyar börjat att färdas öfver östliga delarne af Sämsö socken och östliga af Nedre in i Kopparbergs län ända in mot Säma kyrkoby — plågade från denna lappby under vintrarna flyttas österut in i Sämsö, Nedre och Lillevärdals socknar (Sämsjödal, Sämsjödal, Fjättdalen, Högvälden, Sörvattnet m. fl. byar vid Fjätelfven intill St. Fjättdalen i Lillevärdals socken). Från dessa trakter flyttades vid vinterns inbrott till Sämsjödalens vintern dervid värbete erhöles i skogs-trakten öster om Hagån. Efter ströfrenarnas härjningar kunde för denna lappby dessa flyttingar ej längre sga numr. Ströfrenarna inträngde numligen i lappbyns hjordar och medtog derifrån flockar på sina ströflag söderut, der denna lappbyjs Taina re-

1898 den 12 december med Idre lappby:

var i första hand blifvo offer för vargarna, som efterföljde ströfrenarna. — Därför måste lappbyn söka sina vinterbetes ännu håll och här sin för detta ändamål begagnat de intill den till reubets upplåttna Särna norra kronopark liggande kronan tillhöriga områden, såderut intill Sörelfven och österut intill Störelfven. Trakterna öster om den i slutet af denna lappby användad för ofven berörda ströfrenars skull. Därför har lappbyn förlorat sin egentliga vinterbetestrakt öster om Hågådalen skifteslag. Om reubets uti byn skall ega bestånd, ansågs därför nödvändigt att byn till reubets finge sig upplåten kronans marker intill Sörre äfven som kronans mark norr om fjänte parallellen. De närvarande prästerna, att de getade sina i en hjord sammanhållna renar både natt och dag och under höstnätterna hölles de inom inhägnad. Detta senare, för att skydda hjorden för varg, som sedan ströfrenarna lunnat trakterna österut på värmen hem sökte deras hjord. — Emom denna noggranna vård hade byns renar orsakat högst ringa skada i de fastboendes egor och bergade foder, och när skada skett hade uppgjörts i gods städer egt rum. Detta förhållande skulle ej ändras genom utvidgning af reubets trakten om ej till det bättre jmväl för de bofasta.

Dessa förhållanden vittoradades af inbyggarna i öfre Hågådalen, nemligen Per Persson och hans hustru, Karin Jonsdotter samt

1898 den 12 december med Låra Lappby:

Jon Persson, hvilka dessutom förklarade sig
anses, att den af fjellmännen föreslagna ut-
vidgningen af det till reubete för denna lapp-
by upplåtne området, ej skulle vara den be-
fasta befolkningen till synnerligt men. Till
stort men vore deremot ströfrenarna från
Åre-Storjör samt Oiken Lappbyar, hvilka
stundom orsakat stora köst- och värskador.

Byordning:

§ 6.

Vid fråga om byordning förklarade de
närvarande att det för närvarande vore obe-
höfligt att i byordningen fastställa några
regler för renskötselns bedrifsande, när den
(frågan?) ej kunde bedrivas annorlunda än
den hittills bedrifvits och alla medlemmar-
na i byn vore befyndade, så att de kunde
sägad utgöra en familj. Beträffande märk-
ning af andrad kalfoar ansågs att bestämmelser
i byordningen skulle intagas der-
om, att märkning skall verkställas af 2 per-
soner, som öfver märkningen skola föra
förteckning; att för märkning af andrad re-
nar skulle, der annorledes ej mellan parter-
na öfverenskommit, lunnas en ersättning
af 50 öre för hvarje kalv, då märkning sker
inom gårde, och eljest en krona. - Omärkta
renar förkomma ej inom lappbyn så att
dess medlemmar kunna få fatt i dem. Se
renar hoard märken af en eller annan orsak
företorad, igenkännas städes af sina egare och
lunnas honom oetridigt. Beträffande förvalt-
ning, användning och redovisning af lappbyns
gemensamma medel ansågs, att de torde blifva
så ringa, att det ej skulle tärpa andra be-

189

stämman
Tagad
sta hä
narna
de af a
möjlige
vid och
samma
som ha
slut fa
verlägg
och led

Näg
juntik
reubete
by.

An.
och kr.
mann
dande.

Msc
varana
ströfe
lappby
sakad
to de
unnga
den r
några
nyfän
rätt i

1898 den 12 december med Låre lappby:

stämmeleer än att medlemmarna skulle omhändertagad af ordningsmannen och användas i första hand till gäldande af de skador, som renarna kunde orsaka samt vidare till gäldande af den ersättning, som lappbygd medlemmar möjligen kunne att fortfarande få erlagga för ord och dylikt samt ärligen redovisad vid det sammankommet med lappbyn inför lappfogden, som hålles jämlikt 11§ i nya renbeteslagen. Beslut fattad af de flesta medlemmarna, efter öfverläggning vid af ordningsmannen bestämda och ledde sammankomster.

§7.

Anmälningar jäm

Några personer att mottaga anmälningar likt 12§ renbeteslagen samt godkänna, jämlikt 22§ i nya renbeteslagen ansägs ej behöfliga för denna lappby.

§8.

Angående be

Anhölls de närvarande att kongl. maj: t kommande af och kronan ville afgiftsfritt tillställa ordningsmannen nödig quantitet gift för vargar och dand.

§9.

Angående betes

Med anledning deraf att renskötseln för närvarande var så starkt hotad af vargar och ströfvar att det endast var en tidsfråga när lappbygd medlemmar skulle finna sig nödsakade att alldeles upphöra med den, befohl de närvarande fjellmännen derom, att konungens befallningshafvande ville utverka åt dem rätt att i fjelltrakterna hålla sig med några gitter afseende jagträtt och rätt till ryffanget medelst enarving samt fri fiske rätt inom de upplätna områdena, hvarigen

1898 den 13 december med Idre lappby:
 som de kunde lifnära sig till bättre tider
 för ranchstolen kunde uppstå. Som oöfvan.

P. A. Brännström.

Uppläst och juteradt:

Joni Persson.

Jonas Martinsson Ringdal.